

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת במדבר תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף י עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רלו

וישטה הא קא חזי ליה – ויהושעלמי מתיך; בחות השעה; ושפופן שמו, ורשות נחנה לקרקע להבקע לפניו, ולא נחנה רשות לכלי להבקע מפניו. **מבבל** ועלה בו – דף הרבא לא שייך לאתויי בפרק "כל דוד" (נדה טו.) ובפרק "כל העלמים" (עבודה זרה נא.) ובפרק קמא דפסחים (ט.א.) דהתם נמי פריך: ואין ספק מוציא מיד ודאי. דשאני הכא, דלחטותא תאית ספק איסורא מוציא מיד ודאי

היתר. והך דמייתי אהם לא שייך לאתויי הכא, דהתם דוד משום דודי ספק הדגיל. **עד** שאמר בר י – הכא לא מפליג בין טבל סמוך לחפפה ללא טבל סמוך לחפפה, כדמפליג בפרק בתרא (נדה טו.) דאמר רבא: טבלה ועלתה ונמצאת עליה דבר חוצץ, אם טמול, ואם כו. ואומר רבנו תנא: דאמר מירי בנמצא בנות, והתם מיירי בנמצא בראש. לחפפה לא חזן עורא אלא בראש, כדאמרין "מברבור" (בבא מצ. כא.ב.) דאורייתא עליוני דילמא מיקטר, ומיקטר לא שייך אלא בראש. ועוד נמי נתן: נתיי חופה ומפסס אבל אלי סורק, ובפרק בתרא (נדה טו.) אמר דאשה לא תחזף אלא בחמין, אבל כקרי, לא, משום דחמין מויהי. אבל בשאר הגוף שייך לומר לשון הדרה, כדאמר רבא: רבה! לעולם לימור אדם בחוך ביתו שתהא מדיחה קמטיה במים, משמע נמי קמטיס דתא מדיחה לא שאר חוצץ, ואף על גב דאיכא למימר דנקט קמטיס לרבותא, דאף על גב דביאת מים לא בעי, דאמר, ראי ביבאת מים בעינן – ליכא למימר דא, מדלא נקט "אפילו קמטיס" משמע קמטיס דקא, ודא דאמר רב נחמן לחמיה: דודי חסרת (נדה טא.) משמע דכל הגוף בעי חפפה – התם לא משום חובה, דכל משום שהיתה רגילה לדרוך בחמין, כמו שנוהגים גם עכשיו לדרוך כל הגוף בחמין. ועוד אמר רבנו תנא: דהכא מיירי לטירות, ונבדה איירי לבדלה, שהחמישה לטירות יורו מלבידלה, כמו שמשמע בנדה בבבא במיתא. ועוד יש להעמיד דך דשמעתין בבבא, דאין בוך חפפה משום שטובלין מדיח, כדנשמע בירושלמי בריש פסחים. **והא** דאמר טבל פירוש קרוב אדאי, וטבל שפיר, כיון שנחשקס באותו המין אחר כך. **סבין** אתרעאי בהמה לא אתרעאי – תימא: דליכא לשנוי הכי אדחיא דמקדש מנמדנד ומנמצא סתר דבריש נדה (ב.ב.) דקאמר התם דכל הטירות שנעשו על גביו למפרע כולן טמאות, משום דהא חסר לפניו אתרעא טמא על חוקתה, לא אמרין: מקדש אתרעאי אדם לא אתרעאי, והכא נמי נימא: העמד בהמה על חוקתה ואימא לא נשחטה, דהיי דסבין פגום לפניך ויש לומר: דשאני התם, דאיכא למימר חסר ואתאי, כדקאמר התם, ועוד יש לומר: דהכא טמא

דמי, דמה שנחשקס באותו המין אחר כך דעיה אותו ודאי טבל, ודאמסתמו מאותו מין שנחשקס. אבל התם נמי שייך לומר דאי טבלי דרי בקמקו דטבל סבל, ואין טבילה ודא דאמרין בסמוך גבי ר' יוסף דטרף עד תליסר חיותא, איכא למימר דלא כרב חסדא, ולרב חסדא אפילו בהרייתא כשרה. לפי דרכו לאירא דבעצם של מפרקת של בהרייתא אפינים, לפי שבאשנות רגיל לחוזה של דרכו את הסבין בבח במפרקת, לפי שעדיין צריך לשחוט אתרעא. אבל באחרונה לא חש. ועוד יש לומר: דמה לא אתרעאי ריעתא בסבין ומה לי אתיליד ריעתא בבמה. אלא על כרחך הכי קאמר: סבין אתרעאי, פירוש: ואיכא ספקי טובא – שנת בעצם פגממה, ואפילו כשרה פגממה – שנת לא נשחוט הסכיננ כנגד הפגממה, ודוי סכספ ספקא. והשאתא פירי בתר הכי: כל ספק לאתויי מאי, לא לאתויי הכאי גונא? דנשמע אפילו דבר שנוטה לאתויי יורט מלאסור. ומשני: לא, לאתויי ספק שהה ספק דרס, ואף על גב דלא עבדי דשחי ודרסי, דמסתמא שחט כדרך השחטין. ופריך: מאי שנאי כיון דהרייתא קרובים ודאי להכשיח, ודילמא

מפני שדרבן של שרצים גלות – ואף על גב דאדם נמי דרכו גלות – איכא למיתלי באדם טהור ובשרצים לטהר, ובאדם מנא לטמא, תלינן בתר רובא לטהר. **ואין רבין לכבות** – הלכך, רשא ליכא למיתלי בשרצים, וטמאים וטהורים שכיחי, וחייושין סתמיא. אטמא במידי דאסורא תלינן בתר רובא דשכיחי ואף על גב דלקולא, אי נמי, למנא דהניחה

מגולה ומצאה מכוסה, מכוסה ומצאה מנולה, דא מצאה כמו שהניחה – ואילו ספק טמא איכא ולא פסולה ראינן. **אריסן**, ואף על גב דאמא מגולין "אסורין" גריסין, ואף על גב דאיכא למימר: אדם נכנס לשם שגילה אותה, ושאר שרצים גילו אותה שאין בוך סכנה, והוו לזו נחשים מעוטא – תלינן בנחשים ואסורין. אי נמי, פשיטא ליה דאדם עצמו גילה אותה, ושהה בגלוי כדי שיכול לראות לשחות מן – אמרין לקמן דאסורין, ואף על גב דמצינא משום שהניחה, ופשיטא מניה **חמירא סכנתא מאיסורא שמע מניה** – ואית דילפי דהא דרב אשי דחמירא סכנתא מאיסורא, מדקנתי: אם יכולה חולדה לשחות כו' פסולה, ואף קתי "טמאה", דניחא ליה לתנא למיתלי בשרצים, ושמעין ממילא דאסורא משום סכנת נפשות, ואף על גב דלגבי אסורא קולא דא לאש טמאה, ואף למיתלי באדם טמא ואף על גב דדרכו נמי גלות. משום דאי הוה קתי "טמאה" לא הוה שמעין מניה איסור סכנת נפשות, ולא גריס "אפילו ספק מים מגולין אסורין". וקשיא לי בגויה טובא: דאי, דהא לרבך חולדה קתי ולא נחש. ולרבך נגמילא גופיה וא חולדה וא נחש קתי, ואם יכולה חולדה לשחות ולא נחש, כשרה שמונתה על גבה – קתי נמי פסולה ולא טמאה. והכא איבעי ליה למינהי טמאה, דמאי סכנת נפשות איכא דאקילו ביה גבי אסור טומאה? ועוד, נבטח נמי ליתני פסולה משום שרצים וטמאה משום אדם טמא, ואשמועינן הרייתו, ונחיש נמי לאיסורא, דהא רישא מצי למיתלי באדם טהור ובאדם טמא. ותלינן באדם מנא לחומרא! אלא לאו שבע מניה: טמא לאו משום סכנה הוא, אלא משום דתלינן ברובא דשכיחי. **כמה** ישוה? – המים בגלוי, היכא דהוה עצמו הניחן מגולים? **חרחש** – הנחש. "חרש" חרושן של "שרץ". מתחת אותה כלי – חויה שש שמה דיה שם שרץ שחיה, **הא** קתי חוי ליה – כיון שלא שחיה לזרע הנחש שיעור שיכול לחזור לחורו, אלא כדי שיכול לרא – לשתות – ואף על גב דאיתא לא, דאי אתא, דאי אתא – קא חזי ליה בחורלו לחורו תחת אותו הכלי בקרקע השוחטם בסבין ואחר כך

נמצאת פגומה – וידוע הוא שכששחט בדק קודם שחשטה ודחי פיה, אבל לא בדק אחר שחשטה מיד. **אפילו** שכל בה **עצמות** – כן שחטה לבדיקה אתרונה, דאיכא למיתלי בעצמות – פסול בההי. והשחטה, **שנא בעור** – השחטה. **נפגמה** – ונמצא שלא נשחטו הסימנים אלא נקרעו, שהפגם קורע, "וחבת" כתוב (דברים יב.) **בעצם נפגמה** – באותו ששיבר בה. **כשנפגמתי** – דאמר לעיל (חולין ט.א.) בחוקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה, וכן גולד בה ספק בשחטה. כל חיוס כולו – שחט טבילה. **בהמה לא אתרעאי** – וכיון דלא בוספה ממש אתיליד אלא דבר אחר – לא דמי לטבילה, ולא אתי ספק דריעתא דסבין ומוציא אותו מידי שחטה דריתא, ודאי עצם פגום. **שחט את חישתו** – בעוף שחשכו בסכימן אחר חו לא חישינן לעיקר דשני. והא דמי שחט בושט ושמוטה בגרגרת – לא חזי דרפיא אפוא נמי, לא משום דגרירת עבידא לאשמושתו. והכי מתוקמא ב"השחט" (חולין כח.א.) **נשפטה הגרירת** – תחלה, הרי נטרפה. **בחאי גונוא** – שנולד בה ספק בסבין.

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף י עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

וידילמא אדנפיק ואתי בצר ליה שיעורא כו' – אין לקושטא דהכי מוכח מהבא דאפיק מילתא אחזקיה דלמא הבא מנא מספק, דספק טומאה ברשות היחיד דאפיק טמא דבכל ענין טמא הכתוב, אפילו הוי רשות הרבים שיש בו הרבה בני אדם, ואפילו דבר שאין בו דעת לישראל, אבל קשה דתינה דהיא דליבא ריעותא, אבל היבא דאיבא ריעותא, כגון סכין שנמצאת פגומה, וכן אחד

משנים שנמצא דראי ברשות הרבים, ובתוהו שניהם משמע חזקה – כהאי גוונא מנלן דאזלינן בתר חזקה ויש לומר: דאישתבא שוחט לראש שבעה, אפילו כהן בלא מטהרים למפרע כל אותם שנכנסו לבית בימי הסגר, ומיהו קשה: דרך מילתא דמיא למקרא שנמודר תמצא חסר, דשביקנן לחזקה דמקור, ומשמאנין תגברא שכלל משום הענינ טמא על חזקה והוי חסר לפניך, והבא נמי הוה לן למימר דשביקנן חזקה נגד, ואזלינן בתר גברא דאקמינן בחזקת טהרה, והוי חסר לפניך **אלא** דלא משום דאמרין אחזקיה – ואין לומר דשאני הכא דאזלינן לחומרא, דמדיאריותא אין חלק, ועוד, דאף לקולא ממשאין ליה, לשרוף קדשים, ולהביא קרבן אם נכנס דבשר אחר מיתין מספק תולין לעורה, ועוד, דאף לקולא מוקמינן הכא אחזקיה, דאי היה נגד גדול ובסוף השבעה היה חסר ממה שהיה – מטהרין, ויחשוש דהכי אדנפיק אפיק בציר ליה שיעורא דהא כשעורא שיהיה חסר שבו, ונמצא שהנגע עומד בעצמו ובעי הסגר שני אלא משום דמוקמינן ליה בשעת הסגר **הכא** כהן גדול ביום הכפורים יוכיח – תיבמה דבפרק "ידעית השומא" (שבועה י"ב) אמרינן: הנכנס לבית המטונג דרך אתרוהי, איבא כולו ממפנים חוץ מחוטמו – טהרה, ודברא אל "הבית" אמר דרמנא – דרך הבית, וחסר תורה! ויש לחלק בין גניסה ליציאה, דאורחא דמילתא ביציאה בתלמיד הנפטר מרבו.

דקימי

ומאי שנא – הא ספק והא ספקו הלכתא כרב הונא – דחיישין לעור, ועל ידי היה מעשה והורה לי רבנו יעקב כן רבי יקר בעון לאיסור. **בכלל דרב הסדא אפילו כשלא שיבר בה עצם** – לאחר שחטתה, מכשיר, מדאעטריך למימר הלכתא כרב הונא כשלא שיבר – מכלל דרבלי דרב הסדא אפילו **בעצם מפרקת** – לאחר שחטתה, שנוגע בעליו, דהואי דמפרקת, דכתיב (שמואל א ד) "והשבר מפרקת", ולא סבירא לן כותיה למולי לקולא, דההיא נגיעה דעצם מפרקת לא פגמה לסכין שפי מיעור, אבל שבירת עצמות, כההוא דראי תלינן, תליסר חיותא – שלא ברק בין זו לזו, ולאחר שחטת כולן נמצאת פגומה, כמאן – סבירא ליה, כרב הונא **ואפילו כהמה קמייתא** – נמי טהרה דחיישין לעור? ולשון בעיא הוא, לא כרב הסדא – ומשום עצם מפרקת דקמייתא טרפינהו לכולוהו בתרייתא, מכרי מיתלא תלינן – דהא דראי נגיעת סכין במפרקת לא פגמה שפי מעור, שהרי אינו מכה עליו בכת, ואפילו הכי תלי ביה לקולא, הלכך, כי שחט בהמות טובא תלי נמי דרב הסדא במפרקת דבתרייתא ומכאיהו לה, **לפסול קמייתא** – בעיא היא: האי דמצריך בדיקה לאחר שחטתה הראשונה מיד, משום דאי משבח לה פגמה טהר לה, כרב הונא? אי משבח הסדא – סבירא ליה, ולא חיש לעור, ומצריך בדיקה שאם תמצא פגומה יתקנה, והיו אחרונות ששרות עם הראשונה, דאי לא ברק, ושחט ליה לאידך ומשבח לה פגומה – חיישין למפרקת דקמייתא ואסירי בתרייתא, ולית ליה דאמרן לעיל: מכדי מולא תלינן כו', ואף על גב דמשניא הכי דריחא בעלמא דהוא, כלומר, לעולם אימא לך כרב הסדא סבירא ליה, אבל רב כהנא דראי כרב הונא קאמר למפסל קמייתא, דאקמינן לעיל להלכתא כותיה, והשוחט אפילו בהמה אחת צריך לבדוק הסכין אחר שחטתה, ואם שחט הרבה ולא ברק ביניהם ואחר כך נמצאת פגומה – אף הראשונה אסורה. **אי הכי** – דמשום דהו דבעי למשטתיה קא בדיק – הוי ליה בדיקה דקודם שחטתה, ותיבעי חכם להראות לו את הסכין, דילפינן (חולין י"ב) מ"שחטתם בזה אכלתם", ומדלא בעי למחוי להכנס, שמע מינה לאו בדיקה דקודם שחטתה חשיב ליה עד אחד נאמן באיסורין – וכל יחיד ויחיד האמיתנו תורה – "ובחת מבקר ומצאנא", ודבריל (יב) "ושחט את בהקדש" (ויקרא א), אבל כל כהנים על ידו, ולא חזקין להעמיד עדים דברו, אלא הצריכה תורה עדים אלא לעונש ממון, ואי מיתב ביה דין, ולעירות, הא הווא דמקומות הרבה סמוך על חזקתה לאסור ולהחתי, כי הווא דלעיל, **ויצא הכהן וגו'** – דבעינן דניפוק מכל הבית ואחר כך יסיגי את חדלת, ואף על גב דאיבא למימר: דלמא עד דנפיק ואתי בציר ליה שיעוריה מכגריס, ונמצא שלא היה נגד בשעת הסגר, ואין חסרה הסגר, דכמאן דליתיה דמי, ועוד אחורי חילת – אם היה נגד אחורי חילת ביציאתו, היכי חזי ליה? דפתח בית כוונתא – חלון בדלת קודם הסגר. **אי פותחין בית אפל** – שצריך לפתוח לו חלונות לראות הנגע פוטרין אותו לגמרי, דכתיבי (יקרא יד) "כנגד נראה לו בבית" – כו' לא לטורי, שאם עמד במקום אפל וצריך שם להודיע את הנר אינו נגד. כהן גדול ביום הכפורים – אם כשהוא יוצא מבית קדשי הקדשים לאחר הראת כף מוחתה, כתיב: "ויצא ועשה עולתו" וגו' ביאחרי מות" ויקרא טו, ותנן – במסכת יומא (נ"ב), **יצא ובא לו דרך כניסו** – פניו כלפי לפני ולפנים, דרך שנכנס – כך מחור וירגא, דרך אחורי, **לא איתחוק** – כל זמן שלא ראה הכהן את הנגע במראותיו, שהיה מקום אפל ואין מראות ניכר, אבל נגע שעומד אחורי חילת וכובר חילת שהוא נגד, ואין צריך חלון אלא להעמידו בחזקתו – פותחין, **תניא ולא כרב אחא בר יעקב** – דאמר דלא מוקי אחזקיה אלא ביצא דרך אחורי, דהוי דעת הסגר, קמני שאם הלך לביתו והסגירו הסגר, והבא דראי איכס נגע מיניה, ומוקמינן ליה אחזקיה, יכול – היא לו רשות לילך לתוך ביתו ולחזור ולסגור הדלת? תחת המשקוף – מפתח העליון, (תלך לביתו והסגירו – על ידי חבל ארוך, כגון שהיה ביתו סמוך לשם), בתוך הבית – תחת המשקוף, ורב אחא – אמר לך: מזה לא תותבן, דאיבא לאוקמי.

1 **וידילמא** אדנפיק ואתי בצר ליה שיעורא כו' – אין לקושטא דהכי מוכח מהבא דאפיק
2 מילתא אחזקיה דלמא הבא מנא מספק, דספק טומאה ברשות היחיד דאפיק
3 טמא דבכל ענין טמא הכתוב, אפילו הוי רשות הרבים שיש בו הרבה בני אדם, ואפילו
4 דבר שאין בו דעת לישראל, אבל קשה דתינה דהיא דליבא ריעותא, אבל היבא דאיבא
5 ריעותא, כגון סכין שנמצאת פגומה, וכן אחד
6 משנים שנמצא דראי ברשות הרבים, ובתוהו שניהם משמע חזקה – כהאי גוונא מנלן
7 שניהם משמע חזקה – כהאי גוונא מנלן
8 דאזלינן בתר חזקה ויש לומר: דאישתבא שוחט לראש שבעה, אפילו כהן בלא מטהרים
9 למפרע כל אותם שנכנסו לבית בימי הסגר, ומיהו קשה: דרך מילתא דמיא למקרא שנמודר
10 תמצא חסר, דשביקנן לחזקה דמקור, ומשמאנין תגברא שכלל משום הענינ טמא על חזקה
11 והוי חסר לפניך, והבא נמי הוה לן למימר דשביקנן חזקה נגד, ואזלינן בתר גברא
12 דאקמינן בחזקת טהרה, והוי חסר לפניך **אלא** דלא משום דאמרין אחזקיה –
13 ואין לומר דשאני הכא דאזלינן לחומרא, דמדיאריותא אין חלק, ועוד, דאף לקולא
14 ממשאין ליה, לשרוף קדשים, ולהביא קרבן אם נכנס דבשר אחר מיתין מספק תולין לעורה,
15 ועוד, דאף לקולא מוקמינן הכא אחזקיה, דאי היה נגד גדול ובסוף השבעה היה חסר ממה
16 שהיה – מטהרין, ויחשוש דהכי אדנפיק אפיק בציר ליה שיעורא דהא כשעורא שיהיה חסר
17 שבו, ונמצא שהנגע עומד בעצמו ובעי הסגר שני אלא משום דמוקמינן ליה בשעת הסגר
18 **הכא** כהן גדול ביום הכפורים יוכיח – תיבמה דבפרק "ידעית השומא" (שבועה י"ב)
19 אמרינן: הנכנס לבית המטונג דרך אתרוהי, איבא כולו ממפנים חוץ מחוטמו – טהרה,
20 ודברא אל "הבית" אמר דרמנא – דרך הבית, וחסר תורה! ויש לחלק בין גניסה ליציאה,
21 דאורחא דמילתא ביציאה בתלמיד הנפטר מרבו.
22
23
24
25
26 **שתי תשובות בדרך:** **חדא**, דיציא דהך אחוריו לא שמה יציאה; ועוד, אחוריו הדלת מאי
27 **איבא למימר?** וכי תימא דפתח ביה פותחא – והתנן: בית אפל, אין פותחין בו חלונות
28 **לראות לא נענו!** אמר ליה רבא, דקאמרת: יציאה דהך אחוריו לא שמה יציאה, כהן גדול
29 **ביום הכפורים יוכיח!** דכתיב ביה יציאה, תנן: יצא ובא לו דרך פניקסות; ודקאמרת: בית
30 **אפל אין פותחין בו חלונות לראות את הנגע** – הני מילי היבא דלא איתחוק, אבל היבא
31 **דאיתחוק** – איתחוק. תניא דלא קרב אחא בר יעקב: "ויצא הכהן מן הבית" – יכול ילך
32 לתוך ביתו ויסקור? תלמוד לומר: "אל פתח הבית"; אי פתח הבית, יכול יעמוד תחת
33 המשקוף ויסקור? תלמוד לומר: "מן הבית" – עד שיצא מן הבית כולו; הא ביצד? עומד
34 בצד המשקוף ומסקור. ומגן שאם הלך לתוך ביתו ויסקור, או שעמד בתוך הבית ויסקור,
35 **הסקורו מוסקף?** תלמוד לומר: "הסקור את הבית", מפל מקום. – ורב אחא בר יעקב: כהן

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף א עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רמא רשי

בגין דקיימי דרא דנברי – האחד עומד במפתח ורואה ומגיד לזה, וזה לזה עד הכותל, דלא בציר. **מנא הא מילתא** – אידי דאיידי במנא הא מילתא דחוקה, נקט נמי הא. מנל – במתיהו. **משע תנייה** – כולן מוכרות בשר שחוטתו ואת מוכרת בשר בבלה, ונמצא בארץ – הלך אחר הרוב, דהא קמן חזינא דרובא דהאידידי. וסנהדרין – דתנן (סנהדרין מא.) שנים עשר

מוזכין ואחד עשר מחיבין – זכאי. קמן וקמנה – דפליגי רבנן עליה דרבי אמאי ביבמות (סאב.) דתנן: יבם קטן שבא על יבמה קטנה וגדלו זה עם זה, ולא חיישין שמא תמצא אילונית או הוא סריס, ונמצא פוגע באשת אחיו שלא במקום מצוה, דבעי לזקוק לאחיו שם ורוא לאו בר הכי הוא. אלא אמרין: ויל רוב רוב קטנה דעמלא, דאינן סריסים, והיינו רובא ליתיה קמן. **אתא מרישא של עולה** – שאני וליכלי לחצותו לבדוק בקרום של מוח טרפה, וקדו אחת משמונה עשרה טרפות. משום דכתיב (ויקרא א): "ונתת אוהה לנתחיה" – ולא נתחיה לנתחים, אסור לחתוך נתחיה אחד לשנים. וקרנן טרפה פסלה – בשמעתא קמייתא דמדות (הב.) שכשדוא אומר למטה "מן הבקר" שאני תלמידי לומר, אלא להוציא את הטרפה. דלא דמי, קורעו וחצותו ולא ביבדל. פלי – *פרסיר' בלעז. לייף שמובר, תרגום "דחברק" – והלפנן נוסריטא – בחלת, וקלי ליה – לעצם הגולגולת, לבדוק ליה לקרום. **המתוך בגידין** – אף על פי דקשן כעצמות. **מאליה** – המקריב שלמים או טעאט מכבש ואיל, קרב אליה עם האימורים. מן הבלייתו למטה להציד הונב קרי ליה **"אליה"**. חוט השדרה – שנספק טרפה וכולוהו נתנהו ב"אלו טרפות" (חולין מבא.) **דפתאי פסק ליה** – שבמפיל לחותכה סמוך לזנב, שאפילו נפסק החוט באותו אליה טרפה. **ההבמה נטרפה בו**, דאמרינן ב"אלו טרפות" (שם מהבא.) עד היכן חוט השדרה – עד בין הפרשות, דהיינו כנגד הרחיק, שרהוט מתחיל עד שלשה; והאידידי פורש לצד עצם ימין האליה שקורין *דקש' בלעז, והשני לשמאלו, והאמצעי הולך בדרכו עד חוט הזנב. ומבין הפרשות והוא לא מתקרי חוט השדרה להטריף, ש כבכר ההבמה נסמך על ירכה ולא על חללה, ואין צריך לחוט. האי נמי מבין הפרשות ולמטה פסק ליה לאליה, ובודק בו החוט הנשאר מבין הפרשות ולמטה עד המוח של ראש שהוה יוצא משם. מקום שחבליית **יועצת** – מעלה מן הפרשות והוא, בברכות (סאא.) אמרין: דב מבין בליית יועצת, **חייב דליף** – שמוחבר מבחוץ לצד הגב, ואינו פותח לצד הגב, אלא לצד החלל במקע את השדרה כולה לארכה. שלמה תהוי – אפילו לאחר עריפה, ועולמיה, אלמא, לא מצינו למיחבר גרמי ולמיבדק אי טרפה היא דניתי אחרת. **מאי נפקא מינה** – אי טרפה היא? דלא לאו קרנן הוא. ומ"הערופה" לא נפקא אלא שתחת לעולם כעין עריפה, שלא יתנתנה לאברין, אבל טרפה מוחיא לא שמוענין מינה **חייב רבי נאי** – בקדושין (עא.) לענין לאסור בהנאה. **כפיה כריב בה כקרישים** – *כפר לעמך ישראל, מה קרישים אסורין בהנאה – אף היא אסורה בהנאה, ודכי נמי לענין טרפה מהחם תיפוק, כשהיא שלמה – שלא יתנתנה. **חמאת קרייה רחמנא** – (במדרב טז) "למי נדה חמאת היא".

וילימא

בגין דקיימי דרא דנברי **ואמרי: פדקאי קאי. מנא הא מילתא דאמור רבנן ויל בטר רובא? – מנל? דכתיב: "אחרי רבים להטות" – רובא דאיתא קמן, בגין משע חניויה וסנהדרין – לא קא מייבגיא לו. כי קא מייבגיא לו – רובא דליתיה קמן, בגין קמן וקמנה, מנל? אמר רבי אלעזר: (סימן: זמן שבח מכוש) **אתא מרישא של עולה, דאמר קרא: "ונתת אוהה לנתחיה"** – אוהה לנתחיה, ולא נתחיה לנתחים; **וניחוש שפא ניקב קרום של מוח! אלא לאו משום דאמרינן ויל בטר רובא.** – ממואי? דילמא דפלי ליה וברק ליה, וברק ליה; **ואי משום "אוהה לנתחיה" ולא נתחיה לנתחים – הני מילי היבא דחתיף ליה לגמרי, אבל היבא דליף לית לו בה! מר בריה דרבנא אמר: אתא משיביר עצם בפסח, דאמר רחמנא: "עצם לא תשכרו בו", וניחוש שפא ניקב קרום של מוח! אלא לאו משום דאמרינן ויל בטר רובא.** – ממואי? דלמא דמנה גומרתא עליה וקלי ליה וברק ליה, **דחנא: המתוך בגידיים והשורף בעצמות – אין בו משום שבייר עצם? רב נחמן פר יצחק אמר: אתא מאלה, דאמר רחמנא: "חלבו האלה תמימה", וליחוש שפא נפסקה חוט השדרה! אלא לאו משום דאמרינן ויל בטר רובא.** וכי תימא דממתא פסקי לה – **"לעצת העצם"** אמר רחמנא: **מקום שהפליית יועצת.** – ממואי? דלמא דפתח לה וברק לה; **ואי משום "תמימה"** – הני מילי היבא דחתיקה לגמרי, אבל היבא דליף לית לו בה! **רב ששת בריה דרב אידי אמר: אתא מענילה ערופה, דאמר רחמנא: "הערופה"** – כשהיא שלמה תיחוי; **וליחוש דלמא מרפה היא! אלא לאו משום דאמרינן ויל בטר רובא.** וכי תימא, **מאי נפקא מינה** – הא אמרי דבי רבי נאי: **כפרה כתיב בה כקדשים. רבה פר רב שילא אמר: אתא מפרה אדופה, דאמר רחמנא: "ששחטו ושרף", מה שחטתה כשהיא שלמה – אף שריפתה כשהיא שלמה; וליחוש דילמא מרפה היא! אלא לאו משום דאמרינן ויל בטר רובא.** וכי תימא, **מאי נפקא מינה** – **"חמאת"** קרייה רחמנא, רב אחא בר רבא אמר: **אמור: אתא משיעיר מהמשתלה, דרחמנא אמר: "ולקח את שני השעירים"** – שיהו שניהם שוים; **וליחוש****

דילמא

דקיימי דרא דנברי – בלא זה היה יכול לומר, בגין שהיה אדם אחד עומד לשם בשעת הסגר ורואה שלא חסר. אלא רוצה לפרש באותו ענין שאף הכהן עצמו היה יכול לדע. **מנא** הא מילתא דאמור רבנן ויל בטר רובא – ואם תאמר: כיון דאמרינן ויל בטר חזקה – כל שכן בטר רובא, דרובא חזקה עדיף ויש לומר: דלרב רובא, בין יעקב בעי, דלא קיי ליה חזקה מקרא. ולמאי דנפרש רבינו חיים, דהא דרובא עדיף מחזקה – לא מסברא, אלא ליפנין מפרה אדומה, דאולינן בטר רובא אף עב דאיבא חזקה כנגד הרוב, דאוקי גבא נשנין עליו בחזקת טמא – אתי שפיר חבא. **אבל** היבא דליף לית לו בה – מקשיין אמאי לא לית מכל כרבתו דדורו שבת, דלא חיישנן שמוי ימצא קרבן טרפה נמצא שחולל שבת; ורמא לן דאין יכול לחכימה דלמדי, דאיבא למימר דמספק נמי אמר רחמנא דלמדי שבת מוצא קרבן, כמו שבפיקוח נפש אמרינן בסוף פרק קמא דברכות (טו.) דלא הלכו בו אחר הרוב. **דמנה** ומתא בו – ואפילו כל ערב פסח להיות בשבת, מלאכה שאי אפשר לעשות מערב שבת דוחה את השבת. **אתא** מרישא ערופה – תימה, דלא דחי גבי פרה ועגלה, כיון דליף לית לו בה; ויש לומר: דמשמע בדשעת שריפה ולאחר עריפה חזקה שלמה כמו בשעת שחוטתו ועריפה. **העריפה** כשהיא שלמה – לקמן בפרקין (חולין כדא.) דרשנן נמי מ"הערופה" – זאת בעריפה ואין אחרת בעריפה, ובסוף פרק "כל הבשר" (חולין קיז.) גבי דבר שנעשה מצוהו אמר: **תרי מעיטוי תביבי** "זמור" מ"הערופה" ויש לומר: דמ"הערופה" משמע שפיר דהוא חזקה ערופה דאת בעריפה, ומדסמך "העגלה" ל"הערופה" דרשנן העגלה שלמה. **אתא** מפרה אדומה – ואם תאמר: לא דפרה בת שתי שנים, אם כי דילמא היינו משום דאוקמיא חזקה שאינה טרפה, למאן דאמר טרפה אינה חייה ומידי, כאן יש לומר דאיבא חזקה אחרת כנגדה, דהעמד טמא על חזקתו. אבל לקמן דליף מעיטוי ומוציאם קשת ויש לומר: דכל חזקה שלא נתבררה ולא נודעה אפילו שעה אחת – לא אולינן בהרה. ויש ללמוד מתוך כך הלקה לכשעשה, דאם עשה גינות נמנמה בחמותו, ואחר כך נמנשה האחת ונמצאת טרפה – שכולם אסורות. דאין לי להעמיד פרה אחתה לחמה, השתא היא דנטרפה, מיהו, מטרפה מחמת שהיא היא טרפה, אם היינו בקיאין לבדוק אפשר שהיה לה היתר – אין לאסור, דהוה ליה ספק ספקא; ספק אינה טרפה, אם לא תמצא לומר טרפה – אינא דאחר כך טרפה. **למאן** קרייה רחמנא תימה: דלא קאי האי טעמא בריש "אין מעמידין" (עבודה זרה גכג.) דייק תתם בגי פלוגתא דרבי אלעזר ורבי יהושע: עד כאן לא פליגי אלא בחששא, אבל היבא דהואי רבעה – פסולה, שמע מינה דפרה קדשי מנח היא, ומשני דשאני פרה, דקרייה רחמנא "חטאת". אלא מעתה תפסל ביצא דהא אילמא תניא הקדשה ליצא דופן פסולה ורבי שמעון מכשירי: פירוש: ואי אתא לא להדיא דרשן חטאת, ממתא אקרא לא וזה פליגי רבי שמעון ומסקי: אלא שאני פרה, הואיל ומום פוסל בה – דבר דהוה ועבודה זרה פוסל בה. לכך פסולה בריבעה, וביצא דופן כשרה. ורבנן דפסלי דאין עדיין, ששום דסביר דקרייה מנח היא, ומידי, לא כרחיף אי אפשר לפרש כן, דבכל דוחא אמרינן: שאני פרה דקדשי כח דהית אי, אם כן הוה היא כשן שמעון ורמא לפרש דהבי פריי: אלא מעתה תפסל ביצא דופן ופריי לכולהו טעמי, בין נפרש דטעמא דריבעה משום דקדשי מנח היא, בין נפרש משום חטאת קרייה רחמנא. דמתמא רבי שמעון לא פליגי אברותיו רבי אליעזר ורבי יהושע ומשני: שאני פרה הואיל ומום פוסל בה, ולא גרסינן "אלא", ובספרים לא היה כתוב, אלא שבקונטרס הגיה וכתב: גרסינן "אלא", וטעמא דחטאת קרייה רחמנא לעולם קאי לרבנן דפסלי ביצא דופן, ואם תאמר: דלבי שמעון דלבי

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף יא עמוד ב – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזון)"

תוספות

לדלי ליה דרסאטא קרייה רחמנא, מנא ליה דטרפות פוסל בה? ויש לומר: דנפקא ליה מרבתיב "חמימה", בדרשנין פירק קמא דמסכת עבודה זרה (ו"א) דנה גופיה לאו טרפה הוא מרבתיב "חמימה". ורבנא אגמרינן "חמימה" לבדרשנין בספרי "חמימה" – דאף שתי עשרות שחרורות פסולות בה, ועוד שמוען תרתי שמע מינה, מרבתיב "חמימה" בין "אדמונה" ל"אשר אין בה מום". ולרבי יש לומר:

דבפסול תתליי בגופה מודו כולי' עלמא, כדתנן (פרה פ"ד מ"א): שחטה שלא לשמה פסולה. והיינו מ"מסאטא חתיה", ובספרי נמי דרשנין "חמימה" דהיינו, ומעולין בה, וכמה דרשות. ואם תאמר: בכל דוכתינ דמשני קדשי ברק הבית, אמאי לא חשיבי ליה קדשי מובה משום "חטאת"? קרייה רחמנא? ויש לומר: דבכל דוכתינ מסלל לא בקיטא חתיה. ובפרק "אלו קדשים" (תמורה כ"א) דקאמר דאין פרה עושה מבורה משום קדשי ברק הבית, דאין כיון דנפקותא ליתא בגוף הפרה לא שייך דרשה "דרסאטא" קרייה רחמנא. ובבבבבב (כ"ה) נמי דקאמר דאין בה איסור גיזה ועבודה לאחר שנפית משום קדשי ברק הבית היא ולא היא בפסולי המוקדשים שנפדו – משום דלאחר פירין, שאין תורת פרה עליה, לא קרייה רחמנא "חטאת". אי נמי, מה שנפית היינו משום דלב דין מתנה עליה דאי לא הוצרכה תא, לדמה, כדאמרין פירק קמא דשבתות (י"א). ושייך לעמוד א' ו**שחט** – ושרף – אף על פי שיש פסוק אחד ביניהם, מכל מקום משמע: ושרף את הפרה כמו שהיתה בשעת שחיטה. ומלאך כתיב "ושרפך אותה". **בגוף** שחיטתו אביו ואמו בחושים בבית האסורין – ועוד הוה מצי למדרי: ודילמא משום דאולינן בחר חזקה, דלמה האם בחוקת עזרתה. **וכי** תמא דבדקנין אולינן – דלמה דגליף חזקתה נפיה דאולינן בחר רובא, דדילמא הורצח הוא טרפה, וטרפה שורגא לא תנפיש פשוט ושמא דאולינן בחר רובא מולא חיישנין להרצח את הטרפה לא נילף בעלמא. ועוד נראה לי, דטעמא דטרפה שורגא פטור, דהיינו משום דהיי עדות שאין אתה יכול להזימה, ואי טעלינן עדים כשהזימה לא שפיר טעלינן. ואם כן אי להזימי אלא במאי דקטלינן לעדים ולא חיישנין דלמא קר דאסדידי ביה טרפה הוה, בדקאמר בסמוך. וכן מציני בשם רבינו מנחם הקדוש. אי קשה לי: מאי קאמר "וכי

דילמא חר מציניהו **טרפה** הוא! **אלא** לאו **משום** **דאמרינן** **זיל בתר רובא**. **וכי** **תימא**, **מאי** **נפקא** **לן** **מינה** – **הא** **אין** **גזיל** **קובע** **לעאול** **אלא** **בדרך** **הראוי** **לשם**. **וכי** **תימא** **דבדקינן** **ליה** – **והתנן**: **לא** **היה** **מנוע** **למחצית** **ההר** **עד** **שנעשה** **אברים** **אברים**. **רב** **מרי** **אמר**: **אתאי** **ממפה** **אביו** **ואמו**, **דאמר** **רחמנא**: **קטליה**; **ולחוש** **דלמא** **לאו** **אביו** **הוא**! **אלא** **לאו** **משום** **דאמרינן** **זיל בתר רובא**, **ורוב** **בעילות** **אחר** **הבעל** – **ממאי?** **דלמא** **כגון** **שהיו** **אביו** **ואמו** **חבושים** **בבית** **האסורין**! – **אפילו** **הכי**, **אין** **אפומרופוס** **לעיות**. **רב** **כהנא** **אמר**: **אתאי** **מבורה** **אחר**, **הנפיש**, **דאמר** **רחמנא**: **קטליה**; **ולחוש** **דלמא** **מפרה** **הוה**! **אלא** **לאו** **משום** **דאמרינן** **זיל בתר רובא**. **וכי** **תימא** **דבדקינן** **ליה** – **הא** **קא** **מנוול**. **וכי** **תימא**, **משום** **איבוד** **נשמה** **דהאי** **געווליה** – **ונחוש** **שמא** **במקום** **סיף** **נקב** **הוה**. **רבינא** **אמר**: **אתאי** **מעדים** **וזמיון**, **דאמר** **רחמנא**: **"ועשיתם לו כאשר זמם"** וגו'. **ולחוש** **דלמא** **הך** **דאסדידיו** **בית** **טרפה** **הוה**! **אלא** **לאו** **משום** **דאמרינן** **זיל בתר רובא**. **וכי** **תימא** **דבדקינן** **ליה** – **והתנא**, **ברבי** **אומר**: **לא** **הרגו** – **נהרגין**, **הרגו** – **אין** **נהרגין**. **רב** **אשי** **אמר**: **אתאי** **משחיטה** **עצמה**, **דאמר** **רחמנא**: **שחוט** **ואכול**; **ולחוש** **שמא** **במקום** **נקב** **קא** **שחיט**! **אלא** **לאו** **משום** **דאמרינן** **זיל בתר רובא**. **אמר** **רב** **אשי**: **אמריחא** **לשמענתא** **קמיה** **דרב** **כהנא**, **ודלמא** **לה** **רב** **כהנא** **קמיה** **דרב** **שימי**, **ואמר** **ליה**: **ודלמא** **היכא** **דאפשר** **אפשר**, **היכא** **דאפשר** **לא** **אפשר**! **דאי** **לא** **תימא** **הכי**, **לרבי** **מאיר** **התייש** **למעוטה**, **הכי** **נמי** **דלא** **אכיל** **בישרא**?! **וכי** **תימא** **הכי** **נמי**, **פסח**

דילמא חר מציניהו – האי דעאול טרפה הוא. דבשלמא דף דלשם בדיק ליה לאחר שחיטה, אלא חבירו משתלח לצוק ואין נשחט. **אין** הגורל **קובע לעאול** **אלא** **בראי** **לשם** – שהיה בשעת הגורל אין ידוע איזה עילה לשם, הילכך שמוענין ממילא דטרפה לא מצינן. בדקינן – לא לאחר דחיתיו לצוק, **אברים** **אברים** – ותו לא מצי בדיק ליה, דאין יכול לידע איזו שבידה מחיים. קטליה – הורגהו. בבית האסורין – שם עברתו אמו. ואין לחוש שמא בא עליה, אחר ששנינו לבדם הוה עד לאחר העובר. **מפרה** **הוה** – ההורגו ואין זה ראו ליהרג, דגברא קטילא קטיל. וכי תימא משום איבוד נשמה – דהאי רצח דלא מצינן משום דשחט ו"שפטו העדה" והצילו העדה" (במדרב ל"ה) געווליה – להאי נהרג, ואי לא משתבח טרפה הדר רצח הוה. **ואמאי** – לחיטוש במקום סוף שורגו בה נקב היה חתלה, וטרפה הוה, וגברא קטילא קטיל. **וכי** **תימא** **דבדקינן** **ליה** – כלומר, דשכנהרג עד ידי עדותו ואחר כך הומו משחיטתו קרא, ונבדקיה קודם שנהרגו. והתנא **ברבי** **אומר** – לא ידעינן מנו, אלא אחד גדול בדורו היה, ועל שם כך נקרא "ברבי", כדאשכחן ב"כיצד מעברין" בעירובין (ג.א.). אמר רבי אשישי ברבי, ובפרק שני (חולין כ"הא): רבי אלעזר הקפר ברבי. הרגו – קודם שהזמנו. **אין** **נהרגים** – דכתיב: "כאשר זמם", לא כאשר עשה. **אתאי** **משחיטה** **עלמא** – דארייך בה עד השתא. **דלמא** **במקום** **נקב** **קא** **שחיט** – נקובת חושט במשחו. אבל גירגרת ברובא, ואם חסרה באסור – טרפה, ב"אלו טרפות" (חולין מ"הא). **היכא** **דאפשר** **לא** **לעמוד** **על** **בירור** **בדוקין**, ולא סמכנין ארובא. וצריכין לבדוק בהמה מכל שמונה עשרה טרפות. אי נמי, כגון נקב וקטנה, דאפשר לנו להמתין עד שיגדלו עד שאינו סריס – נמתיק, ודחך כולוה משום דלא אפשר הוא. **לרבי** **מאיר** – דלא אויל בחר רובא, הכי נמי דלא אכל שחיט. משום דשמא במקום נקב קא שחיט.

פסח

ליחוש דלמא במקום סיף נקב הוה – אין לחקשות: משבחת לא כגון שהטביעו בנהר, דאפשר בחר הכי למיבדיקה. דהא קרא בבלי עין ובבלי ברול ואבן כתיב. אבל קשה: דמשבחת לא כגון שחיה קרום של מוח מגולה וראו שחיה שלם, ובא זה ונקבו ודרגו ויש לומר: דדחוק הוא להעמיד דפסוק ככך. ואם תאמר: ובסוף פרק קמא דמכות (ו"א) דאמר רבי טרפון רבי עקיבא: אילו היינו כסחדיהן לא היה אדם נהרג. ומפרש דהוה בדיק ליה ואמר: אריהם שטרפה הוא ושלם הוא, ואם תאמר: לומר שלם הרג – אמא משום דאין חיישין, דאולינן בחר רובא ויש לומר: דאין עובא לעלמיה דאמרי דחיישנין למיעטא בפרק "לחוקת בהמה" (בבבבב כ"הא). וקשה: חלכ אלא פטור במהמה בבבבב. ואף על דרוב דבמות אין חולותיה אביו, ואף על דא דאפשרי בחר מאיר דחייש למיעטא מודה היכא דלא אפשר – רבי עקיבא חשיב ליה אפשר, דאיכא לאוקמי קרא שחיה קרום מוחו מגולה ונקבו כדפרישנו. ורבן שמוען כן גמליאל דפליג עלייהו: ואם אי הם מרביס משום דמיס בישראל, אפילו חייש למיעטא, מכל מקום חשיב ליה לא אפשר. דרוחא ודחא להעמיד דפסוק ככך. ועוד אמר רבינו: דאף על דאי לא שיליינן לעדים קטלינן ליה. דסמכנין ארובא אביו לא אפשר, הכי דשיליינן ליה ואמר: דאי ידעי – פטור. מדי דהוה אסיק אדרייך, ואין שילינן ליה ואמר: אחד בסייג דאחר באריין – פטור. ואף על דבספין ואריין, כשאומרים אין אנו יודיע חייב עד דמכשיח אחרדי – היינו מושים דשיליינן ואריין לא שייך כל כן בגוף העדות. רמז לי בסיפא ומה לי באריין. אבל במקום סיף נקב הוה. שייך לנהג העדות טעם, אי בדקינן ליה ואמר אין אנו יודיע – פטור. ואחד אמר כלי שחורים ואחד אמר כלי לבנים, ולא שייך לנהג העדות, אף על פי דמכשיח אחרדי – חייב. (קשה רבינו יצחק ברבי מרדכי: דהכא ליפנין מורצח ועדים וזוממים דאולינן בחר רובא את ברדיני נפשות. וכן מוכח בפרק שרי' פ"ג סורר מורה" (סנהדרין ט"א). ור' אבא ג' דהנשריין' – חייב.)

הרג לא אולינן בחר רובא. ועוד יש לומר: דהוי קובע, ובמחצה על מחצה דמי. והא דפריך תתם מעיקרא, כי הוה חגי "הנשריין' בבסקלין": תיפוס ליה דרובא נסקלין נינהו – הכי פירוש: לכל הפחות לא גרע, משום דהוה רובא דנסקלין. **דילמא** **הוה** **דאסדידי** **בית** **טרפה** **הוה** – ואם תאמר: דחובשים אותו שנים עשר חדש, ואם ידיה לא טרפה הוה ויש לומר: דשמא כתר טרפה היה, ועוד נראה לי, אי הורגין העדים כשהזמנו אלא אחר שנים עשר חדש. דילמא ביה דאסדידי ביה טרפה – אם כן גם אותו שמוענין עליו אין להורגו עד לאחר שנים עשר חדש. וכן נראה לי, דאולינן אלא אחר שנים עשר חדש, אם על הא הרגו הם לא אחר שנים עשר חדש. **דילמא** **נעשה** **טרפה** **הך** **אחר** **משום** **במקום** **עשר** **חדשים**, **ודרי** **לא** **באו** **אלא** **להרצו** **את** **הטרפה**. **לרבי** **מאיר** **דחייש** **למעטא** **כר** – מדקאמר "לרבי מאיר" ולא קאמר "דיכא אבלינן", משמע דלא קיימא לן ברבי מאיר דחייש למיעטא. וקשה: דבפרק "לחוקת בהמה" (בבבבב כ"הא), פסיק רבי יוחנן ברכן שמוען כן גמליאל אמר: הלוקח בהמה מניה מן הגוי דפסורה מן ההבירה כשהנה כרוך אחריה, משום דלא מרחמא ליה בלא כן לא ילדה. אבל מטעם חלב לא מיפטר, אף על דרוב דבמות אין חולותיה אלא אם כן יזלזלה. אומא חיישנין למיעטא אף על דליכא חזקה בחדי מעיטא. דאי אמרינן אוקי בהמה בחוקת שאלי לידה – אדרבה, העמד וולל בחוקת שאלי קודם בבבבב. ושהוה חולין במעי אמו ויש לומר: דרבי יוחנן לא פסיק בוחתה אלא ברא דלא מרחמא אלא אם כן ילדה, ונפקא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף רב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קפז

תוספות

ותפסא מינה להדיכי שראיתו שהיה לה חלב קודם לידה, דהויא לא מפתרינן מטעם חלב. ואפשר דאף רבן שמעון בן גמליאל סבר דחלב פטר. והשתא אתי שפיר דאשכחון רבן שמעון בן גמליאל דלא חישי למיעוטא בריש "כ"ח הצלמים" (עבודה זרה מד. ג.) דלא נדר שאר מקומות אטו אותו מקום כדגור רב מאיר חייט, ויחזן נמי אבל לעיל (חולין

הב.) מהחט. ורבי ואלא נדר גור כד כדגור רב מאיר. וב' עשרה יוחסין" (קידושין פא. ג.) שני דברים שאין בהן דעת לישאל ושעאל התבאר בו משמע נמי דרבי יוחנן ברבנן דרבי מאיר סבירא ליה. והא דאמר רבן תנאן בסוף "אין כמעבדין" (עבודה זרה לט. ב.) למעטי מורייס וגיבתי בית אנויניק, וסמנא רביי מאיר – תתם ודי סתם ואחר כך מחלוקת בריש "כל הצלמים" (שם מב.). והא דאמר רבן שמעון בן גמליאל כל שהיה שלשים יום באדם אינו נפל, הא לא שזה – ספק ודי אפילו נפל מן הגג או אכלו ארי, בפרק "רבי אליעזר זמלי" (שבת קל"ב.) וקיימא לן תתם כותיה אף על גב דרובן אינן נפלים. וכן תוך שמנה ימים בבמה אסירין תתם, ולא אולין בתר רובא – תתם משום דלא יבא לחלק בערה, והלכיה חלמא במת תוך שלשים, ולא רצו לסמוך על הרוב ולהתירה לשוק לאלה חלמא, שלא יאמרו העולם שיהיה ומת ויבא ליד לעו לקולל, ולכן גם לעצן אבילות פטור, שלא יא לחלק בערה, ועוד, דבלאו הכי יש לחלק באבילות, דקיימא לן (מערע קטן יו"טא.) דלא הכלה כדברי המיקל כבאבל, ואסור בן כבאבל, וגדול במהא אטו אדם, דאי לא הא – לא קיימא הא. אי נמי, אסור בבמה אפילו בבריאי, שלא יבא להתירה בחולה שיהא קרוב לפיהק ומת.

פסח וקדשים מאי איכא למימר – מנשר תאווה לא פריח, משום דנראה דמדאורייתא לא חישי רבי מאיר למיעוטא אלא מדרבנן, ולהכי פריך. הכי נמי שמחזיר שאל לאכול בשר כלל? אפילו מחזיר בשאר בשר – פסח וקדשים אין יכול להחזירו ומודקדי כי היכי דלרבי מאיר יש חולק מרבנן בן אפשר ללא אפשר – שחית דרובן, **א**! אמר לשלוחו כר' – מעיקרא תנא מצא תרנגולת שחטה בשוק, דאיכא למימר בעליה שחטה, והדר אמר דאפילו אמר לשלוחו ומצאו השחית שחטה שחטה, והשתא שאל בשבט נשחטה – אפילו הכי חזקה שחטה.

הכי גריסין, לעולם אין חזקה שליה כר' – מפרש פשוט "בבב מערבין" (עירובין לב. ב.) **הרי** שפיר לו גריי – ולא חזין נגבא דמשום דחשדי אנגבא לא חשדי אנבלה, ותוספתאן קתני בבחיא: אנגבא לו תרנגולת ומנא? **כ**, פליגי באשפה שביבית – הוא דחזי דפליגי בשוק בלא אשפה, כדמוכח ביאלא מצאית' (בבא מציעא כד. ב.) גבי רבי חנינא שמצא גדי שחוט בן טבריא לצפור.

מצינו אצל שחיטה מומחין הן, ובבית – דכולי עלמא לא פליגי דשרי, באשפה שבישוק – דכולי עלמא לא פליגי דאסור; פי פליגי – באשפה שביבית, מר סבר: אדם עשוי להטיל נבלתו באשפה שביבית, ומר סבר: אין אדם עשוי להטיל נבלתו באשפה שביבית. אמר מר, אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה שמצאן באשפה. מאי אשפה? אילימא אשפה שבישוק – הא אכרת: דכולי עלמא לא פליגי דאסור! אלא לאו פשיטא באשפה שביבית. אימא סיפא: ודברי רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי שביבית? מאי בית? אילימא בית ממש – האמרתי: דכולי עלמא לא פליגי דשרי! אלא פשיטא באשפה שביבית, קשיא דרבי אדרבי! הכי

פסח – דאמר רמנא (שמות יב.) ואכלו את הבשר, ושלימם – דאמר רחמנא (שם כט.) ואכלו אותם אשר כופר בהם" מלמד שהכפרה תלויה אף באבילות, מאי איכא למימר? אלא דאי אביל, דסדוק ארובא היכא דלא אפשר, ואפילו הכי פליגי בקטן וקטנה משום דאפילו נמי, ודיכי לפינן מניינא? אלא דאי הכלה למשה

מניינא דא דסמכין ארובא אפילו היכא דאפשר. אי נמי, "אחרי רבים להטות" (שמות כב.) משמע בין רובא דאיתיה קצין בין רובא דליתיה קצין, דמאי שנתא האי מנא? ואהא מלתא ממכין ולא בדיקין לא בשונה עשרה טרפות, ונקובת הריאה – משום דשכיח בה ירעותא בדיקין, והיכא דאיתרמי דאפרשה יראה ולא בדיק – מתאבלא, דסמכין אהא ודאבול הווא דאמר (חולין טא.) נשחטה בחזקת היתר עומדת, ואין מפרסמין הדבר. **אי ירדע דגמיר** – ש ממכר בו שלמדות בחלכות שחטה. **ירדע ולא גמיר** – שמכר בו שאין יודע החלכות שחטה. **פשיטא** – דראה מותר, דהא לא שחה ולא דרס. ולא דראה אסור, שמא שחה או דרס. **דלא ידע אי גמיר אי לא גמיר** – שמועמקין בלא מוכינן אסתמא עד שיהא מכיר בו שידע. **מומחין הן** – שאם לא היה מומחה לא היה שחטה. **רוב מצוין אצל שחיטה** – כלומר, רוב השוחטין, וחלף – בעל הבית. **ומצא תרם** – ולא ידע מי תרמו. **חזקה שליה עושה שליחותו** – כל השלוחין עושין שליחותן, ומזכירין להו בבר מותר שחטו בשליחותם. **ואם אין עושה שליחותו אפילו בשחיטה נמי לא** – דשטא לא שלוחו שחט, אלא אחר שאינו בזה בחלכות שחטה. **לבי תיכול עלה כורא דפלתא** – שחטמדר ל' כור של מלח בשכר שאומר לך. ובדיחותא בעלמא הוא. **אין חזקה ב' – אלא אפס עושה ספק אינו עושה.** **אין חזקה נמי** ששע אשכ (וב' – אפילו שחט איש אתר. תורם שלא מיעת אינה תרומה) **שליחות דתרומה** מיעת אתר (בבא מציעא כג. ב.) "אתם" האם "אתם" – לרבות שלוחכם, ומנינא: חזקתם לדעתכם – אף שלוחכם לדעתכם. דרך נבלות להשליך לאשפה. **מדיקאמר רבי נראין דברי רבי יהודה באשפה** – מכלל דפליגי רבי חנינא באשפה. ומדקאמר דברי רבי חנינא בבית – מכלל דפליגי רבי יהודה אפילו בבית. **דכולי עלמא לא פליגי דשרי** – דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין והי – דאסור – דכיון שהשחט מומחין נתבטלה בחימתה שבהיה או בדרסה. **אין אדם עשוי להטיל נבלתו באשפה שביבית** – משום דמסרח ואיכא ריה דת – **אמר רבי דכולי עלמא וב' – ומאי נראין דברי פלוני או דברי פלוני? וחלא שניהם שוחין בזה אלא פשיטא** "באשפה" דקתני חינו אשפה שביבית דפליגי בה, ואשמעינן דדברי יהודה סבירא ליה. **הא אמרת לכולי עלמא שרי** – ומאי "נראין דברי רבי חנינא", דמשמע: אבל שרי רבי יהודה אין ראיין? **רבי חנינא נמי דרי רבי אילא פשיטא** – מאי "בית" – באשפה שביבית, ובה פליגי. ואשמעינן רבי דדברי חנינא סבירא ליה. **קשיא דרבי אדרבי** – בדרישא דרבי רבי רבי יהודה דאמר באשפה שביבית, ובסיפא נראו לו דברי רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי דמותר באשפה שביבית, אם כן קשיא דרבי אדרבי. הכי

קפח

חולצין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף יב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות רש"י

מִזֵּן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה — תימיה: דרמשעיה הבא דחרש שטוה וקטן לאו בני כוונה נינהו, אפילו אחרים עומדים על גבן, ובסוף פרק שני דגיטין (כבב, תנן): הכל כשרים לכתוב את הגט, אפילו חרש שטוה וקטן, ופרין בגמרא: והלא לאו בני דעה נינהו? ומשני: שגדול עומד על גביו — אלאו בני כוונה לשמה נינהו כשגדול עומד על

הָיָה קֹאֶמֶר: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲנִינָא בְּגוּ
שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי בְּאִשְׁפָּה שְׁבִישׁוֹק, שֶׁאֵר רַבִּי
בְּגוּ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי לֹא נִחְלַק עָלָיו אֵלָּא
בְּאִשְׁפָּה שְׁבִיבִית, אָכֵל בְּאִשְׁפָּה שְׁבִישׁוֹק מוֹדִי לֵיהּ,
וְנִרְאִין כּו'. "חֲזוּן מִתְרַשׁ שׁוֹמֵר וְקָטָן, שְׂמָא וְקִלְקִלוּ
אֵת שְׁחִיתוֹתֵיהּ". "שְׂמָא קִלְקִלוּ" לֹא קָטָן, אֵלָּא "שְׂמָא
וְקִלְקִלוּ": אָמַר רַבָּא: זֹאת אוֹמֶרֶת אִין מוֹסְרִין לָהּ
וְחִילּין לְכַתְּחֵלָהּ. "וְכִילּין שִׁשְׁחֻטּוּ וְאִחֲרִים רוֹאִים אוֹתָם
- שְׁחִיתוֹתָן בְּשִׁרָה". מֵאֵן תָּמָּא דִּלָּא בְּעִינָן בְּוִנָּה
לְשִׁחֻטָּה? אָמַר רַבָּא: רַבִּי יִתָּן הוּא, דְּתַנִּי אִישְׁעִיָּא
וְעִירָא דְּמֵן חֲבֵרָא: וְרַק סָפִין לְנוֹעֲצָה בְּפֹתֵל, וְהִלְכָּהּ
וְשִׁחֻטָּה בְּדֶרֶה - רַבִּי נָחֻם מְכִשִּׁיר, וְחֲכָמִים שׁוֹפְלִין.
הוּא יִתָּן לָהּ, הוּא אָמַר לָהּ: שְׁחִלְכָּה בְּכֹאֵה דְּפֶרְסָה. אָמַר
בְּעִינָן מוֹלִיד וְכִמְיָא - שְׁחִלְכָּה בְּכֹאֵה דְּפֶרְסָה. אָמַר
רַבִּי חִיָּא בַר אֲבָא, בְּעִי רַבִּי יוֹחָנָן קָמָן וְשׁ לֹא מִחֻשְׁבָּה
אוֹיָא אִין לֹא מִחֻשְׁבָּה? אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֲמִי: וְחִיבְעִי לֵיהּ
- מֵאִי שְׂמָא מְעִשָּׂה דִּלָּא קָא מְבַעֲיָא לֵיהּ -
דְּתַנּוּ: וְשׁ לָהּ מְעִשָּׂה, מִחֻשְׁבָּה גַּמִּי לֹא תִיבְעִי לֵיהּ -
דְּתַנּוּ: אִין לָהּ מִחֻשְׁבָּה, דְּתַנּוּ: הֵאלֹוּ וְהִרְמוּן וְהֶאֱגוּ
שִׁשְׁחֻקָּהוּם תִּינוּלוֹת לְמוֹד בְּתָן עֵפֶר, אוֹ שִׁתְּחִינּוּם
לְכָף מֵאֲנִינִים - מֵמֵאִין, מִפְּנֵי שִׂישׁ לָהּ מְעִשָּׂה

קצון
לחתיבה. בזה חפץ לא חסדן וחסדן. כדמחזיק קצוץ פרוץ של (שם).
יש לו חמשהבאן אצל זה חמשהבאן – פרש בקצוטרס: קצוץ בחשיתות קרשים, דילץ
ברש וזבדס (ב,א) דבעיא לשמה. ורשחט קטן עולה לשמה. מי חזן כונה או לאה
ואם תאמר: אלה ההם משמע דסמאנוג נכר. משום דזבדס חסאנוג קימרי, קימרי, והיו
פוסל דע שיכוב לשמן וזו לומר: דסמאנוג קצוץ גרע. דאין לו דעת להבין שהם
קרשים, וסבר שהם חולץ, והוא ליה מנתעס ופוסל. כדאמרין בזבדס בסוף פרק (ב,
מזב): "בית שמואל אמריש": יש חולץ – שדרה, חסאנוג חולץ – ספרלה, ואפילו אמר
קצוץ ידע: אין קרשים לשמן אין מחבירי, מנעיה לו אין כוונה וכו'. ודלמא

[illegible][illegible]

לחן **מעשה** – כגון: **לחן** שמעתיכם ומכרתיכם לדשם לך תנחומי, וגם חס אומרים כן.
 ויש כאן מעשה ומחשבה המורידים אותו ללחנת רבלי.

ואין

ת' מתוך מעשי, כגון דקיימא עולה ב'יה ליה לזמירא: כגון אלקו רבלי שחוקקם סתם
 קט דקיימא עולה ב'יה, ועוד, א' דקנתי: העלום שטות קטן אלא על פי שנתחווה, אפילו
 העלאתו. ואין משמע, ב' אלא משמע: אפילו תנחומי בשעת העלאת קאמר, דרבלי
 יתוך מעשה מועלת, דהיינו מעשה בלא דברוי ומידה, שמו אותו מעשה גרע יותר מדאי,
 עמ' דאי לא משום דהית' לן למיתלי דבויי בלא הודא קא מביעיל לן, אלא על פי שדואה מעשה
 אפלוך רומן, דפשיטא דהית' דחוקקם לצורר פי קיבול. ולמוד עפר רבלי כגון נאנזים – נדקט –
 ב' מעשה גמור אלא על פי שלא פירש. מעשה גרוע, מעשה דלעולם שטות קטן,
 מעשי, דהינו שמוזכר קצת, כגון ערלה דקיימא דרבא ורחימא בצפון וסחשה – קמביעאי
 ב' מעשה גמור אלא, שני יבוי לתלות משום דקדוקה דוא אלא איתרמי ליה, ואפילו
 'כ' ית'ן, אלא על פי ש' שמום ש' תולדות קצת מפני הכניחה בד' שיצא ללך השני, ית'ן, אלא
 אלא קטן סתם אלא דוי ב'כ' ית'ן, ואפילו העלאת גדול סתם שמו אלא היתה מועלת. ואין
 דקנתי: אין תנחומי כד' דהי' חס א' ית'ן, אלא סתמא אינן ב'כ' ית'ן, ומידה, אלא בשעת
 דקנתי, וקנתי מעשה מועיל אפילו אפ' ב' דוא קאמרי דב' מיל ית'ן, אלא 'פשיטא דב'

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף רע עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצא רש"י

ואין להן מחשבה – כגון מצא לקליפת אגוז כמו שהיה וחשיב עליה למוד, או אפילו מדד בה אלא שלא עשה בה מעשה לשם כלי. ואם כן דעת חשב עליהן טמאין במחשבה, דתנן (כלים פ"ב ה"ט): כל הכלים יורדין לידו טומאתן במחשבה. מחשבה גירימא לא קא בעיניו, אלא דרשמי על דהא. מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו – פיר ראות עיניו, כלל אפן אנו יודעין אם עשה מעשה זה לשם מחשבה זו. ואיתיה לצפון – ולא אמר: על שם כך אני מוכיח לשם, לפי שאינה כשרה בדרום. או דלמא מקום הוא דלא איתרימי ליה – לא נראה בעיניו מקום הראשון. פשני הכניטה – "כרנצוש" שפבולסו ועדשים, כמו "ותחי הכנב" (שמות ח). אינן כבי יותן – דלא נראה ליה בהאי טל, ולא היה הכשר להורידן לידו טומאתן, ואי נעץ בהם שרר לאחר זמן, ובעינן "כבי יותן" דכבי רביעי יתן, דניחא ליה, ואם נתבין לומר – דאפילו הערלא ובין לאחר מנאן, קודם שינגב הטל מעליהם. הרי הן כבי יותן – דהכי אמרינן בדרכות אחריתי ובבא מציעא כבא,א: ודעוהו הטל עליהן, ושמוח – הרי הן כבי יותן, ואף על פי שלא נתבין קודם לכן, אלא כשראה שמוח. העולם חוש שמוח קסנן – מפני הכניטה. אף על פי שנתבין לכך – לאחר שירד הטל עליהם. אינן כבי יותן – שאין מחשבתו מחשבה, והכשר במחשבה תלוי. והאי מעשה דעלייה לא מעשה הוא, דדמפי הכניטה העולם. לא שנו – דאפילו נתכוונו לאיזו חנוה, אלא שלא חיפד בהן – לאחר שירד הטל עליהם מצד זה, כדי שיפול עליהם מצד אחר. אבל חיפד בהן – דמשעיו מוחינן, אף על פי שביד פירש מחשבתו, והאי גיכר שדעתו לכך – הרי הן כבי יותן. דאי בשפירש מחשבתו בשעת מעשה – לא יאמצינן רבי יוחנן למעטעטע, דאז בהרית נדן דיש לזון מעשה. הכי קא מביעא דאורייתא או דרבנן? – הא דאמרין ושעוניה מבחינן במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו הויא מחשבה כאילו פירשה בשעת מעשה. דאורייתא היא – וסמכין עלה אפילו לקולא, כגון בעיין דלעיל בהביא עולה מדרום לצפון ומכשרי. או דרבנן – דאי, וחומרא בעלמא הוא דאמור רבנן נידון מעשה. וזו היפך כדן נידון הכשר, אבל מדאורייתא לא חיי מעשה. וגבי עולה דקולא הוא לא אמרן, כן, שלא אמרן בהמים בדרימה חלק מדבר תורה. ודבנאן עורקין, אלא להחמיר ולעשות סייג. יש להן מעשה – אם עשו מעשה מוכיח על מחשבתן ופירשו שכל דעת כן עושים, ובדפרשין לעיל, שחביה עולה לצפון ופירש שפניו שדרום פסול לה הוא מביאה לצפון. ותיבעי ליה מחשבה – שחטתה גירימא, ופירש לשם עולה. ושחטתה לאו מעשה מוכיח על המחשבה הוא. שכל השחטתו שות. הכי קא מביעא ליה – הא דתנן (פ"ג מ"ט) גבי חקיקת אלון ורומן: יש להם מעשה. דאורייתא היא וסמכין עלה פ"ד שחטתה, ומכשרין. או דלמא איתיה, וחומרא הוא דאמור רבנן לשויהי כלי ליטמא, אבל גבי עולה דקולא הוא לא. מדרבנן יש לו – אסמכין עלה. מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול – כלומר, מנין למתעסק פסול בקדשים. כגון מתעסק בסכין להגביהו או לזרוקו ושחט בקדשים, שלא נתבין לשום שחטתה. אבל נתבין לשום שחטתה בעלמא – כשר, אלא שלא עלה לשם חובה. זו בדינה היא – מקרא זו הייתי יודע, ומכאן לא למדש שמוחא על מחשבתו, ואני שאלתי לעכב, מפני שאם לא נתבין ליה פסול? דלרצונם תובחוהו – שנה עליו הכותב לעכב. משנה שחטת נבד – אפילו כלכלתה ואחרים ואורי. ומהמפאא בנשא – בנשיא פרי שפוט. נמרא הא אמר – לקמן ב"השוחט" (חולין לה). דאפילו שחטה ישראל לעצור גז, אסורה בהנאה. סתם מחשבתו ורעה, ורעה היא. דהאי מתניתין ליה דרבי אליעזר, אלא לא אצטריך ליה למידן, דמקראי ליה בכלל – שמוע מנה מותרת בהנאה. תנינא לאי דרנה רבנן – ושמוע מינה דהלכתא כברייתא, מדמסייע ליה דרואי דמתניתין. שחטת מלן – דישאל, וכל שכן דגוי. והא מתניתין מיהא בישראל קיימא, מדקאמר: פירותיו טבליה ובניו ממזרים. בסדר ורעיש שנינה: אומר היה רבי אליעזר, פת כותי בכשר חזיר מנסכת שביעית (פרק שמיני משנה י'). ספרי – תורה נביאים וכתובים שכתבן מין, כספרי קוסמין – נביאי הבעל דלשם עבודה וזה כתבו. והכי נמי אמרינן במסכת גיטין (מהב): ספר תורה שכתבו מין – ישרן.

חוש שוטה וקטן כו', פריך: ויכית מעשה שלחן על מחשבתי, דהניגן תמן העולם חרש שוטה וקטן כו' וקצת תימה: מה מקשה? דבתחלת סוגיא דריש מקראי דאין תרומתן תרומה: דבר אל בני ישראל וקחו לי תרומה – פרט לנוג, "נאת כל איש" – פרט לטקן, "אשר ידבנר" – פרט לחרש שוטה (ווקטן) ושחא אסמכתא בעלמא דהא ומתרחץ שם: ונשמא ללכך תרומתכם" – את שכתוב בו מחשבה אין מעשה: שלו מוכיח על מחשבתו, ושאין כתוב בו מחשבה – מעשה שלו מוכיח על מחשבתו. פירושו: כיון שעיקר תרומה במחשבה, וקטן אין לו מחשבה – לא מסתברא שיוכיח המעשה על מחשבתו. והדר פריך רבי יוסי קומי דשמואל: חזרי שנין שאין כתוב בו מחשבה, אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו, דהרשב"א הכל כשרין לכתוב את הגט ואפילו חרש שוטה וקטן! ואמר רב הונא: הוא שיש פקח עומד על גביו ביו! מתרחץ: תמן זו כותב וזה מגרש, והכא הוא החושב וזה תורם. ויתמה לרבנן: ויחזיק רבאן שבא לתרץ מגט אחרומה, ומוזה לא הקשה, אלא הקשה מגט אהדיא דקטן יש לו מעשה, ובלא ירושלמי יש לו עלה לזקק בדרימה הללו, דכיון דקטן יש לו מעשה לחזיב על מחשבתו – לענין גט נמי יועיל בלא גזול עומד על גביו (ולתרומה נמי יועיל בגזול עומד על גביו). בעא מיניה שמואל רבא: הונא – משמע שהיה שמואל קטן טרם הונא. וכן ברש גיטין (הא) ובפרק"ש עשר עירובין (ערכין טז.) הוי יתיב רבא וחיאי בר רב קמי שמואל, משמע תלמידיו היושב לפני רבו. ובפרק גזא דענין (יא.ב.) יתיב בר הונא קמי רבי ירמיה, ורבי ירמיה הניחו של רבי ירמיה הנה, בדרימה בודה (כב.א.) בעא מיניה רבי ירמיה מרבי יודא: עד כאן דבריו רבי ירמיה לרבי יודא ליד גינתו ולא נחך. ורבי יודא תלמידו של רבי יודיה, דהוא משמחניו מיניה למיסק לארעא ידשאל, ורב יודיה תלמידו של רבי שמואל, והיה קורא רבי ירמיה לרב הונא: דרביק" (גיטין יא.ב.) ויש לומר: דתרי בר הונא הוי. ומיהו ההוי דערכין (טז.) על כרחך תלמידו של רב הוה, בדרימה חתם. מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול – פירש בקנטרס: מתעסק בסכין להגביהו ולזרוק אותו. וקשה: דבהנא הונא אפילו בחולין פסול לרבנן, אפילו מתכוין לחתיכה, כגון לצנעה בכותל. בדרימה בפרק יש לחולק (לא. ע) שיתבין לחתיכה סימנין ונראה, דהאי מתעסק בקדשים היינו מתכוין לחתיכה סימנין, ולא לשם זבחה, דבתלוי כשר ובקדשים פסול. ועוד יש מתעסק אחר, כגון של קדשים שסור שהוא חולין ושחטו, דפסול מטעם מתעסק, כדאמרין בובחים בספר "בית שמאי" (מזב.) דמשום חולין פסולה. ותריוויהו מירשטא את בן דבקר"ק נפקא פרתה פתו – מביקד דרבי אליעזר (פרק לו) ש דעורא חורובל כן שאלתיאל היושע בן יהוצקד נידו אותן בשלש מאות כזרים ובשלש מאות תיעוקת ובשלש מאות שות, והיו תוקעין והולכים משורשים. ומסיימם בה: מכאן אמרו, כל האוכל פת כותי כאילו אוכל שם חזיר, גרים

ואין להן מחשבה! אמר ליה: מחשבתו גירימא לא קא מביעא ליה; כי קא מביעא ליה – מחשבתו גירימא מתוך מעשיו, כגון דהוה קיימא עולה בדרום ואיתיה בצפון ושחטה, מאי? מידאיתריא בצפון ושחט – איכיון לה, או דילמא מקום הוא דלא איתרימי ליה. – הא נמי אמרה רבי יוחנן קרא וימנא! דתנן: המעלה פירותיו לגג מפני הכניטה וירד עליהם טל – אינן כבי יותן, ואם נתבין לכך – הרי הן כבי יותן; העולם חוש שמוח וקטן: אף על פי שנתבין לכך – אינן כבי יותן, מפני שיש להן מעשה ואין להן מחשבה; ואמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שלא חיפד בהן, אבל חיפד בהן – הרי זה כבי יותן! – הכי קא מביעא ליה: דאורייתא היא דרבנן? רב נחמן בר יצחק מתייב הכי: אמר רבי חיאי בר אבא, פני רבי יוחנן: קטן יש לו מעשה או אין לו מעשה? אמר ליה רבי אמי: ותיבעי ליה מחשבה! מאי שמוח מחשבה דלא קא מביעא ליה – דתנן: אין להן מחשבה; מעשה נמי לא תיבעי ליה – דתנן: יש להן מעשה! – הכי קא מביעא ליה: דאורייתא או דרבנן? ופשיט: יש להן מעשה – ואפילו מדאורייתא, אין להן מחשבה – ואפילו מדרבנן, מחשבתו גירימא מתוך מעשיו – מדאורייתא אין לו, מדרבנן יש לו. בעא מיניה שמואל מרב הונא: מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול? שמואל: "שחט את בן דבקר"ק – שחטה שחטה לשם בן דבקר. אמר לו: זו בדינה היא, לעכב מנין? תלמוד לומר: "לרצונם תובחוהו", לרצונם וזבוח. משנה שחטת נבד, ומהמפאא בנשא. נמרא נבדל – אין, איסור הנאה – לא, מאן תנא? אמר רבי חיאי ברבי אבא אמר רבי יוחנן: דלא ברבי אליעזר, דאי רבי אליעזר – האמר: סתם מחשבת נבד לעבודה ורה. רבי אמי אמר, הכי קתני: שחטת נבד, נבדלה, הא דמין – לעבודה ורה. תנינא להא דתנן: שחטת מין – לעבודה ורה, פיתא פת פותי, ינו יין נקד, ספרי ספרי קוסמין, פירותיו טבליה, ויש אומר: אף בני

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף רך עמוד א – מתוך מהדורת “אבן ישראל – (שטיינזלץ)” קצה רש"י

משנה ביום הכפורים – מתחייב כרת. **גמרא** אסורה באכילה – משום שחיטת שבת. לויפא – ואפילו בא לאכול בשר חי. ונפסין חריבאי – בני הישיבה עלה על דעתם לומר, דמתניתין פירשה רב אדסורה באכילה ליומא – משום דקסבר מתניתין רבי יהודה דאמר, דריק טעמא לקמן, מדקדנני שבת דומיא דיום הכפורים – אלמא אסורה באכילה ליומא

סבירא ליה לתנא דמתניתין, הי רבי יהודה – מאיז משנת רבי יהודה שמע רב אדסורה באכילה ליומא? את הדיילעין – הלוחשין. ואת הנבלה – אפילו מתה היום בשבת. שאניה מן המובן – אתמול שקדש היום לא היתה עומדת למאכל כלבים. רלא אריב – גמרא אתומנה לכך. הכא – במתניתין, נמי אתמול לא היתה עומדת לקח, כדפרשש ואילו לקמיה – לגדול ולדות היתה עומדת. ואסורה משום מוקצה. ומוקצה אסורה מדרבנן. נשחטה – כשהיא שוחטה מבורר אלא שחטה עומדת. לא נשחטה – כגון זו שלא שחטה אתמול, ומסתמא לא הניחה על מנת לשחטה בשבת. הלכך הובררה שקדש היום לגדול עומדת. ואתא לית ליה לרבי יהודה ביריה – ואי רבא הוה רבינו לא לאכילה לחודה קיימא. בי שחט לה ביום טוב היכי משתריא? דלמא מאתמול תעתיא לגדול הוה? הלוקח יין פבין הכותים – לאשמועינן דכותים שחוקין מן התרומה. ואנין כעמי הארץ לחודה שחוקין אין צריך להפריש תרומה גדולה. כדתנן (טוטה מחא), לפי ששלח יוחנן כהן גדול בכל גבול ישראל ראה שאין מפרשים אלל תרומה גדולה בלבד, אלמא אתרומה לא

שחייא. ואשמועינן אד בדותם שחייא תרומה, כדקדנני שני לוגין שאני עתיד להפריש בו, ומשנה זו קודם תקנה דגורו על ינש גשילת. אוסר שני לוינן – לא אין לו כלים להפריש (כו). רבי שחיהו חשיבה בליל שבת, שאין שחיות להפריש. הרי חן תרומה – תנורכו למאה לוב. ומיחל – המעשר שני. הואיל ויכול לתקנו באמריה בעלמא ולומר: הרי הוא מחולל על מועת שיש לו בתוך הבית, לא התייר לו הכמים לשחיתו ולסמוך על הברירה. אבל בתרומה שאין מעשרות סמכין אבריריה, ולאחר השבת כשפרשים אמרין: הוברר הדבר שזו היא התרומה, וזה לא שחא אלל חולין. אוסרין – אלמא לרבי יהודה לית ליה ביריה, וחישי שמא תרומה שחת.

משנה השוחט בשבת וביום הכפורים, אף על פי שמתחייב בנפשו – שחיקתו בשבת. גמרא אמר רב הונא, דרש חייא בר בר משמיה דרב: אסורה באכילה ליומא, ונפסין חריבאי למימר רבי יהודה היא. הי רבי יהודה? אמר רבי אבא: רבי יהודה דהקנה היא. דתנן: מחתכין את הדיילעין לפני הבקעה ואת הנבלה לפני הפלבים, רבי יהודה אומר: אם לא היתה נבלה מערב שבת – אסורה, שאינה מן המוקין; אלמא, פון בקעה איתמן מאתמול – אסורה, הקא נמי פון בקעה איתמן מאתמול – אסורה. אמר ליה אביי: מי דמי? הכם מעיקרא מוקין לאדם והשתא מוקין לכלבים, הקא מעיקרא מוקין לאדם והשתא מוקין לאדם? – מי סברת: בהקנה בתיה לאכילה עומדת? בהקנה בתיה לגדול עומדת? – אי הכי, בהקנה לרבי יהודה ביום טוב היכי שחטינן? אמר לו: עומדת לאכילה ועומדת לגדול, נשחטה – הובררה דלאכילה עומדת, לא נשחטה – הובררה דלגדול עומדת. והא לית ליה לרבי יהודה ביריה! – מנא לן? אי ניקא מיתריא? הלוקח יין מביין הכותים, אומי: “שני לוינן שאני עתיד להפריש הרי חן תרומה, מעשר שני, מעשר שני, חשקה – מעשר שני, ומיחל שחיהו עתיד, דבר רבי מאיר. רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון אוסרין, הכם

השוחט בשבת כו – אפילו במיד בעי לאוקומי. תימא: אי במיד, דאחז שחיטתו כשרה והא משומר לחלל שבתות אסור לאכול משחיטתו, בדומכה לעיל (הא), ועד, דבגמרא בעי לאוקומי במיד ורבי מאיר, ורבי מאיר אית ליה בפרק “עד כהמ” (בכורות לז), ובפרק “זה בורר” (סנהדרין כזא), דמשומר אחז חיהו דאחז שחיטתו לכל התורה בכולו ויש לומר: דהתם בפרהסיא והבא ביצנא. ומיהו, למאי דמוק רבי מאיר קשה. ועד ישי לומר: דמשום עפס אמת לא חשיב משומר. וכן משמע בפרק שני דתנא (ט,א), דאמר: השוחט את הבמה לזרוע דמה לעבודה זרה, ריש לקיש אמר מותרת, ופרש כגוטרס: מותרת באכילה, והתם בגרא בר קטלא, דבראמדין בפרק “דבביא מיתת” (סנהדרין סא), דמורה ריש לקיש דבר קטלא אמר, מיד דהוא מאתמול חיהו. דרבי מרת ועובד בסיק, ועד אמרין לקמן בסיק פרח שני (חולין מא,א): אפילו למאן דאמר אדם אוסר דבר שאינו שלו – הני מילי גוי, אבל ישראל ציצטורי בעלמא אף מכחי, ופירי משנים אחוין בסבין שוחטין, אתה לשם אתה מכלל אלא ואחד לשם דבר כשר – שחיטתו פסולה ומשנה: הכא בנאי עסקין – בישראל משומר. והשתא, אלא דמשומר דאמר, אתה לשם אתה מכלל אלא תיפס ליה דפסולא אבל אי בחדא זימנא לא איתסר שחיטתו, נתיא. **אמר** רב הונא דרש חייא בר רב משמיה כו – תימה: דהוה דוכתי משמע דבר אסור חיהו גדול ממנו, בפרק שני בעריכין (ערכין טז), דהוה מצער ליה רב הונא לחייא בר רב, ובפרק “הלוקח בהמה” (בכורות כבא), דאמר רבי חייא בר רב לרב הונא, רי פריש את דבריך. **ונפסין** חריבאי למימר רבי יהודה היא – אבל לרבנן שרי באכילה אפילו בו ביום. וזהו אתמא. ורבי חייא כולל לעלמא בשבת! ושי לומר, נאן שער ומולוח, אי נמי, ללא מליחא נמי שריא באמונא. אף על גב דאיכא לאו דהם הנבלה באכילה, דאמר בפרק “דשחיטת” (בכורות אבא), – הני מילי דאבא פריש לרזח, אבל כל זמן שלא פריש – מותר, בדומכה בפרק “כל הבשר” (חולין קיא,א) שחיו אוכלין כבר עד שלא נפלט דמו, דחליל ליה בחלא, ואידו שרי וחיליה, דאי חלייה אידו נמי אסור, דכי היכי דפליי חור בלע, ואמר נמי תתכ: בלע שחוק עליה בשר אסור לאוכלה, אבל הבשר עצמו מותר. ובפרק “מפנין” (שבת קכא), גבי בשר תפל לסתיל, אמרין דבר אווז שרי משום דחיהו לאיתמא. ודקש כשעורתי: השוחט לחולה שבת מותר לריבא באמונא. ומותר כן רגאה, דלכך לליל לא בעי מליחא כלל, דדם האבריה שלא פריש שרי, וכן אומר רבינו תם. ולא מבטעי כשנצלה

הבשר יפה ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי, אלא אפילו לא נצלה כל כך מותר. ואף על פי שנפלט בפנימין נצדו חז' עליו זה, אינו אסור עד שישפירש לרזח, דבראמדין (בכרות בא) (חולין קיבא), גבי בכר שחוק עליה בשר, דאפילו מנא דאסר הכבר – שרי הבשר אף על פי שלא יצא דמו עדיין. והא דאמרין בפרק “כל הבשר” (חולין קיא,א) גבי בשר ששח דמלא רגמא רגמא, רמי טעמא לא? משום דפריש מהאי ובלע דאי. והא נמי שרי פריש מהאי גיסא! והם פריש לגמרי לרזח מנאי גיסא קאמר. והא דאמרין בפרק דמלא דביצה (יא,א) ושחין שכולחין עליו בשר לצלי – לא משום דליתסר בלא מליחא, אלא מנתה הוא למלח בשר לצלי. וב'הקמין רבד' (מנחות בא,א): דאמר: מילוחו והופכו וחורו ומולוחו, גריסין: “אמר רבא וכן לקריה, ר' גריסין וכן לצלי”.

מחתכין את הדיילעין לפני הבמה – אמור רבינו תם, דמיישי כשנשלש מן המותרות בשבת, ודמיא דגבלה שנובלה בשבת. וערך לומר לפירוש, דאיירי בענין שאין לאסור הדיילעין, לא משום שמא יעלה ויתלשש, ולא משום דלחוי בגרוותו צימוקין. דתרי טעמי איכא לאסור דבר הנלקט מן המחובר, דברשי ביצה (ג,א) אסרין פירות הנוטין משמן יעלה ויתלשש, וברשי “אין צריך” (שם ד,ב) גבי מין שחיבא דחורן לישראל, אם שי מאתון מין במחובר – אסור, ופריש בקמנדרס דאפילו בשר מעשה דחוי בגרוותו צימוקין, מנדאל לקטן מאתמול אקצינו. וכן נראה, ובספ מין איירי כולה משעתלתא, ואייזי הא נש שיל ד בהמה, דחוי מוכן לבדמה אפילו במחובר. אלא דאמרין בפרק “כל כתבי” (שבת קכא), דאי עימד אדו בהמונו על פי מוקצה, פריש: עשבים שנחלש בשבת – איז פריש בקיטורט דחוי: כן שחיו עשביין בחיורין במקום לא היהת בהמה: כיחל לכא שם. אי נמי, דבא איירי ביושב ומצפה מתי ויתלש, ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שמא ישתנה ורש שוטה וקטן ואחרים ואין אותם. וכן צריך לומר על כרחך, דהא בריש “המכניא” בביצה (ל,ב) מוכח דכל אסור יושב ומצפה אית ליה לרבי שמעון מוקצה. וליכא מליחא נמי שמא יתלש אלא בפירות דאין שום קלים להשיח, ועד דאדם מתאחד להם ושוכה, וכן במשקח – שמא יסחוט שקל לסחוט, אבל ברב דבעי מרא חוצצת – לא. וכן גדיס נשחט ביום טוב אסורי – לא משום שיש יצד, אלא משום מוקצה בגרוותו, תדע, דהו גבי שמילא מים לבתהמו דסוף “כל כתבי” (שבת קכא), ועשה בבש לירד בו, לא אסרין לישראל גורה שמא יעשנו. ומה שמדמה לקמן שמא יסחוט לשמא אסורת אפרש לקי בערתה השם. ועד ישי לפרש: דאיירי בנחלש מערב שבת. וכו' תימא: מאי למיזמרא? אף משמע לן דריש למטרח אבובאל, או לשייחא אבובאל לרב הונא בידיה לית ליה בפרק בתרא דשבת (קקא), ולרב יהודה בידיה ליה. והא דלא תנא ליה הכם נמי פקיע עמיר ואנין דלעיל – משום דמילי החיות נון בידי הדדי.

אם לא היתה נבלה מערב שבת – רבי גרסין “מערב יום טוב”, בדומכה ביריה סבית כבא (ב,א). דקאמר: נמי שבת סתם לן דאין כרבי שמעון, דתנן: מחתכין את הדיילעין כו, וזה קרי ליה מוקין לאדם – לא שחיהו ראי לשוחטה, אלא כלומר עומדת לאדם. וזהו אתמא. בפרק קמא דביצה (יג,א) וכן אפרוח שנולד ביום טוב, רב אמר: אסור. אקאמר הכם, אמור: לא בין הו לעגל שנולד מן הטורפה: שתיק רב? לימא: דהוה הואיל ומוכן אמר נבלה מן המושג: השחא מוכן לאדם לא לרש לאדם לא כלכלים, דתנן: אם לא היתה נבלה כו, מוכן לכלבים דו מוכן לאדם? והשתא, אמאי לא מפרש טעמא משום דחוי מוקצה מחמת איסור? וכו' תימא: ודשי וטלה שחיהו חיהו דו לפני ין ואני, למא ליה לאוקמיה בכי האי גונא? לוקמא דאין ראי להאכילי חי, דחוי מוקצה מחמת איסור! ומפרש דבר רבינו יוסף: דמשמעה יתירא דייק, דכין דתנא אסור, למא ליה למתניו חו לפי שאינו מן המוקין! אלא משמע דאי ליכא טעמא דמוקצה מחמת איסור, כגון דבר שראוי להאכילי חי או ביום טוב, אסור טעמא שזינו מותר ועומד למא שחיהו מותר בתחילה. **הבמה** לרבי יהודה ביום טוב איז שחטין – משום דקסבר באיי דסתמא לאכילה עומדת. וזהו תרגומא דאמר באיי בריה (ר,א) דשרמא דאמר ר' יוחנן דלגדול ביצים. **מדתניא** הלוקח יין – לא גרסין “דתנן”, דבמשנה לא תני אלא מליחה דרבי מאיר, וכולה ביריה מפרש בפרק “כל הגט” (גיטין דף כהא) וב“מריבה” (בבא קמא טט,ב) ובפרק “בכל מערבין” (עירובין ג,ב).

קצו חולין פרק ראשון - הכל שוחטין דף יר עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - רש"י" (שטיינזולץ)

התם — טעמא לאו משום דאין בריהו הוא, אלא דחייש לשמא יבקע אבדו, והוברר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה, ושחיה טבלימ. לבישקע — נראה, כלומר, דלא חיישין להכי. אי — שם חכם. אין אדם פתגם — בעירובין (לר"ב) אמרין: מתנה אדם על עירובו, ומניח שני עירובין, אחד בסוף אלפס למזרח

עיר ואחד בסוף אלפס למערב, ואומר: אם בא חכם למזרח, שהיה חכם עתיד לבא ממקום אחר ולבשות חוץ לחתום ולדרוש — עירובי ש מזרח, יקנה לי שביתה למזרח, ואזיה בשבת מעירובי, ויש לי משם והלאה אלפס. ואם יגידו לי שבא חכם למערב — יקנה עירובי שמעריב. בא לכאן ולכאן, אם יבאו שני חכמים זה למזרח וזה למערב — לכאן אחד שמא שרצה אבדו, הליכתי, ועל שם בריהו של מחזר יקנה לי עירובי יהום. דכל קרית עירוב בין השמשות הדיא, ותני איז, וכלקא רבי יהודה אסיפא דקתני: בא לכאן אבדו, וקאמר רבי יהודה: אין אדם מתנה על שני דברים שני חכמים. איז אסא בא חכם כו' — על חכם אחד שבא איז ידעו לו לאיז רוח איז מתנה, והוינן בה מאי שבא — אלא בריה — כשיבא למזרח למזרח — שמא בין השמשות לא היתה דעתו לכך, וקנה לו עירובי של מעריב. ודרי הוא כמי ששבת במערב, ומקום אחרת שביתה יז, אלא לכל רוח, ומצאנו האלפס האחרונות המהודות כלות לביתו, ואין לו בביתו ולמזרח אפילו פסיעה אחת. מורה ומפריד נמי — כשהתנה על חכם אחד ותלה תנאו בביתא חכם — נמי אין בריהו, דאם בא חכם למזרח לאחר שקדש יהום — שמא כשקדש יהום היה בדעתו למערב, וזה תלה בדעתו על חכם, והחכם יכול לילך בשבת ארבעת אלפס אמה, כדאמרין בעירובין (מט"ב): אם ראה שחשבה וזה מכיר איז לו גדר שהוא בסוף אלפס אמה, אומר: בשבתי מעריב, ומחליץ ממקום רגליו ועד עיקר אלפס, ומעיקרו ולחלץ אלפס. והכא נמי איכא למימר: חכם זה בשעת קרית עירוב לא בא למזרח עדיין, ודעתו היה למערב ואמר רבי יהודה ודבר בא חכם — מתניתין דהכי עסקין, שכבר בא חכם קודם קנין העירוב, אבל זה לא ידע להכי, ואם באן צריך בריהו, שכן מתנה: לצד שחכם אבן היא עירובי קונה. ואין הדבר תלוי, אלא גלויז מילתא — כשיגידו למזרח שבביתו בא, נמצא שנה עירוב מהרה. שבויהו נישלין — אפילו נשתברו יהום בשבת. שיהו עושין בהן מעין מלאכה — שתהא תורת כלי עליהם. מעין מלאכה — כלומר, אף על פי שאין ראיה

התם בדרקתני טעמא וכו' — קשיא לי דהכא אליבא דרב קיימין, ורב לית לי דטעמא משום בקיעת הנדר, בפרק "בבל מעריב" (עירובין ל"ב). דקאמר: ליתא למתניתין מקמי איז הולקוס יין, ואית ליה דטעמא דרבי יהודה משום דאין בריהו ורבינו שמשון מקצו הקשה: דהכי מייית הכא הווא דאיז אחר שרודה הווא דהולקוס: הא בפרק "בבל מעריב" (שם) משמע דאיז מקמי מתניתין דהולקוס הווא אמינא דהווא דאין לאו הווא הווא. דפרך ההם לרב: אדרבה, ליתא לדאין מקמי מתניתין ומשנה לא סלקא דעתך, ומשקלן ליה לרבי יהודה דלית ליה בריהו. דהנאי: הווא יין כו' — ונראה לי דהכא דיתויא בעלמא הווא דקאמר: ההם בדרקתני טעמא, ועיקר סמך אדאין. דאין לחובית מנהיג דהולקוס דרבי יהודה בריהו כל יהודה דלית ליה בריהו, דליתיה מקמי מתניתין דעירובין, להכי מייית לדאין, דהשחא ליתא מתניתין מקמי מהרהיה.

מורה רבי יהודה בסלי ותיס וענבים — תימה: בלא הכי, אמרתי לא מיהא למשקין דגורגין שמא יסחוט, הכא נמי גבי בהמה לגורר שמא ישחוטו ועוד, אמאי נסבין בהריא למימר דרבי יהודה הייא? כל שכן דאיתא כרבנן, דגורי רבמי יסחוט אפילו בשאר פירותיו ועוד, ודחי בדמה שמא יסחוט לשמא ישחוט? שקל דהרבא יסחוט מלשחוט! ויש לומר: דרביא לא דמי. ולחכי לא מדמה לה למשקין, אבל מדמה שמא ישחוט דבהמה ועומדות לשחוט לשמא יסחוט פדירות העומדות לאבילה, אבל כרבנן לא איתא, ודלא אשכחן דגורגין שמא יסחוט אלא בעומדים למשקין, ווא דאסרי כלולו — משום דגורגין עומדין לאבילה אטו עומדין למשקין. אבל לרבי יהודה דשרי בשאר פירות העומדין לאבילה, ואסר ביותים וענבים ואף על גב דעומדים לאבילה משום דממילא יסחוט, והוא

הדין בבמהה דגורגין. אימר דשמעת ליה לרבי יהודה במוקצה מחמת מיאוס כו' — ידחיה בעלמא הווא. דמוקצה מחמת איסור יורה חבור ממוקצה מחמת מיאוס. דהא לקמן אמר: עד כאן לא שרי רבי מאיר אלא בנבשל, אבל שחוט דאני ראי לוס לא, ובחיה שמעתי ליה לרבי מאיר דרביא "כירה" (שבת מ"א) דלית ליה מוקצה מחמת מיאוס, דקאמר: כל גדרת מטלטלין אפילו נר ישן, חוץ מגר שהדליק בה באותה שבת, ומקמי שחטין רבבי יהודה רבמשל, שבו דלא מיתוקמא מתניתין משום מוקצה מחמת איסור, דמשמע ליה שבת דומיא דיום הכפרים אפילו היה לו חולה וחבריא, כמו שארש בסמוך.

המבשל מוקחית מיאוס, מוקצה מוקחית איסור מי שמעת ליה? — אין, דתנן, רבי יהודה אומר: אהה מורה שמוא יבקע הנוד ונמצא שוחה מכלים למפריע? אמר להן: לבישקע! אלא מודתני איז; דתני איז, רבי יהודה אומר: אין אדם מתנה על שני דברים פאחד, אלא אם בא חכם למזרח — עירובו למזרח, למערב — עירובו למערב, ואילו לכאן ולכאן — לא; והוינן בה: מאי שמוא לכאן ולכאן? דלאן בריה, מורה ומפריד נמי אין בריהו; ואמר רבי יוחנן: וכבר בא חכם. אלא אמר רב יוסף: רבי יהודה דכלים היא, דתנן: כל הפלים הנישלין בשבת שבריהו נישלין, ובכלבד שיהו עושין מלאכה, שבריהו עריבה — לכפשות בהן פי חרית, שבריהו נכוכית — לכפשות בהן פי הדף. רבי יהודה אומר: ובכלבד שיהו עושין מעין מלאכה, שבריהו עריבה — לצוק לחוכן מוקפה, שבריהו נכוכית — לצוק לחוכן שמוא, מעין מלאכה — אין, מעין מלאכה אחרת — לא. אלא, פיון דלא אויכבן מאתמול להך מלאכה — אסירי; הכא נמי, פיון דלא אויכבן מאתמול — אסירי. אמר ליה אביי: מי דמי? ההם — מעיקרא כלי והשתא שבר כלי, ותוה ליה גולד ואסור. הכא — מעיקרא אוכלא ולבסוף אוכל, אוכלא דאיפרת הוא, וישמעין ליה לרבי יהודה דאמר: אוכלא דאיפרת שפיר דמי. דתנן: אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן — אסורין. רבי יהודה אומר: אם לאוכלין — היוצא מהן מותר, ואם למשקין — היוצא מהן אסור! — לאו אתמר עלה, אמר רבי יהודה אמר שמואל: מודה היה רבי יהודה לרבנן בפיסלי ויתים וענבים! אלא פיון דלשחוטת קיימי — יתיב דעתיה; הכא נמי, פיון דלשחוטת קיימי — יתיב דעתיה; מדי הוא טעמא אלא לרב, האמר רב: חלוק היה רבי יהודה אפילו בפיסלי ויתים וענבים! אלא אמר רב ששת בריה דרב אידי: רבי יהודה דגרות היא, דתניא: מטלטלין נר חדש אכל לא ישן, דבריה רבי יהודה. — אימר דשמעת ליה לרבי יהודה — במוקצה

למלאכה ממש, אלא לכסוי בעלמא. מעין מלאכה — הראשונה. מקפה — בתשל עב, דהיינו מעין עיסה. הכא נמי — כיון דלא איתר מיתמול לאבילה. הכא מעיקרא אוכלא — דעל כרחך בהמה בחיה לאבילה עומדת, כדאוקמינן לעיל, דאי לגולד — בהמה לרבי יהודה היכי שחטין ביום טוב? דאיפרת — נשבר תפרש, וחבירו (בפרק "בהמה המוקשה") (וחלוק ע"ג): חבורי אוכלין כמאן דמפריד דמי. שפיר דמי — ולאו גולד חשבין ליה. חטטה אב מלאכה היא. אסורין — וטעמא דמשקין שבו אסורין, מפרשין בשמעתא קמייתא דברכה (ג"א): גוריה שמא יסחוט. אם לאוכלין היוצא מהם מותר — אם היו עומדין לאבילה ולא לסחוט — היוצא מהם מותר. דכיון דלא ניתא ליה, ליכא למיגור אי שרית להו בשתייה יהום אתי לסחוט. דהא לאו להכי קיימי. ואם למשקין — הואיל ונתקיימה מחשבתא, אי שרית להו בשבוש ראי למיגור בהו שמא יסחוט, דהא להכי קיימי. שמע מינה מיהא, דמשום גולד לא אסר להו רבי יהודה! מודה רבי יהודה בסלי ויתים וענבים — שאפילו הצניצין לאבילה, הואיל ורבי גבי אדם סוחטין אותם — האי נמי ממליץ עליהו, ואי שרית למשקין שבו מהן אתי למיסחט. רבי יהודה קיימי — סתם ענבים. יתיב דעתיה — עלייהו למשקין, וכו' וכן משקין חוץ לתקיימה מחשבתא, וגוריה שמא יסחוט. ופולגתיהו בתושתין ורמינן. הכא נמי כיון דלשחוטת קיימי איתר דעתיה — דאי משחטה אביל לו, וכיון דדעתיה דהכי גורגין בא נמי, אי שרית ליה באבילה אתי לכתולא מיתמול. מדי הוא טעמא אלא לרב — האי שריתא אליבא דרב משנין לה, ואידוי אמר: לרבי יהודה אסורה באבילה ליומא. חלוק היה — ומתיה, והכא נמי אמאי אסורה ליומא? נר חדש — שלא הדליק בו מעולם. נר של חרס, וכשהוא חדש חוץ למרמי ביה פריי. אבל לא ישן — דמוקצה הוא מחמת מיאוס, שהדעת קצה בו. ודך בהמה נמי, כשקדש יהום היא מוקצה מחמת אבר מן החי, שלא נשחטה. אימר דשמעת ליה כו' — דמיד דמאיס מקצה איניש מדעתיה לבגרי.

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף טו עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קצט
רש"י

כל הנרות של מלכות מלפנים – דשל מחבת לא מאיסי אפילו ישינים, כגון של נחושת וכו'וצא בוק. חרולק בשבת – שהיה נר דולק בו בין השמשות, דמוקצה מחמת איסור שאסור לבכות דתר – נאסר גם הוא לטלטל, וכיון שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכל הלילה – בידים – שהדליקו בו הנר, אבל בהמה דממלא מדיחאי אימיר דחויא. **יאכל** – הוא עצמו, ובו ביום, ואין צריך להמתין עד הערב כבדי שיעשו. דהא דאמריש עולמא לערב כבדי שיעשו. לית להו לרבי מאיר אלא, הויא דעבד ישראל איסורא ובמדי, דאיכא חיובא, דלא נמטיה הנאה מאיסורא. אבל בשוגג לא. במזיד – דאיכא איסורא. לא **יאכל** – בו ביום עד שחשך ובכדי שיעשו. והוא חרין לאחרים נמי, דאסור למכילה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטיה הנאה מאיסורא אלא, וכי שהי לא אורתא בכדי שיעשו לא מטי לז הנאה מניה. ואידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להחירא – נתן נמי סיפא בדידיה. רבי יהודה אוסר בשוגג **יאכל במוצאי שבת** – על גב בשבת, והוא חרין לאחריו. דאף על כן דבשבת חיוב סקילה לעשו. עבירה מיהא איכא, ובענין בכדי שיעשו דלא נמטיה הנאה מניה. ואידי דבעי למתני סיפא דלא יאכל עולמית בדידיה, אבל לאחריו שרי, דאיתו דעבד איסורא קנסתו רבנן אבל אחריני לא – תנא רישא נמי בדידיה. ומתניתין נמי דקתני אסורא באכילה ליומיה, לדידה ולאחריני – בשוגג מתוקמא. ורבי יהודה הוא ולקמן פריך: והא מתחייב בנפשו קתני. דהא ליכא לממיר: רישא נמי וקא איתו, אבל אחריני שרו בו ביום, ואיתו אסור משום דקנסו שוגג אטו מזיד. ומתניתין דליח ליה ליומיה אפילו לאחריו לא אסר דיהודי. דהא, דאם כן, דקנסו דאמוראי רבי מזיד הוא, אמאי מישתרי הוא לאורתא? הא קתני גבי מזיד לא יאכל עולמיתו אלא טעמא משום דלא יתחייב מעבירה איהו, אבל שנת הוא ולא שנת אחריני. רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג **יאכל במוצאי שבת** – בכדי שיעשו. כרבי יהודה דמשוי ליה עבירה אף בשוגג. וערפא מדברי יהודה דאילו רבי יהודה שרי ליה לאורתא אפילו לדידה, דלא קניס שוגג אטו מזיד, ורבי יוחנן קניס שוגג אטו מזיד. הלכך, איתו דעבד איסורא – קנסו רבנן. אחריני דלא עבדי איסורא – לא קנסו. אלא בכדי שיעשו ימתינו, דלא ניתנו מעבירה. במזיד לא **יאכל עולמיתו** כו' – לא משום קנסא הוא. דאחריני לא עבד איסורא. אבל מקריא יליף לה רבי יוחנן בכתובתו ב"אלו נעו" (לד), ובבבא קמא בפירק "מורובה" (ער"ב) "שמרתם את השבת כי קדש וגו",

המבשל בשבת בשוגג יאכל – אפילו בו ביום, דרבי מאיר אי קניס כלל שוגג אטו מזיד, כדמוכח בהינזיקין (גיטין נגב). ובפרק "כירה" (שבת לחא), נמי משמע דשרי בו ביום, גבי האי דבעי מרבי חייא בר אבא, שבח קריה על גבי כירה כו'. במזיד לא יאכל – לא הוא ולא אחרים בו ביום, אבל במוצאי שבת שרי אפילו לדידה, ומתניתין לאוקמי מתניתין רבי מאיר ובמזיד, ומתניתין דומיא דיום הכפורים קתני, דאסור בו ביום בין שן לא לאחריש. ושיטתו כשרה קתני, לא שנת לא שנת לאחריש, כדאמרין בסמוך. ועוד, אי במזיד לא יאכל עולמית לרבי מאיר, אם כן היינו מזיד דרבי יהודה נמי שאפשר. וכן שוגג דרבי יהודה, דהא מוקי מתניתין בשוגג דרבי יהודה, ובמזיד לא יאכל עולמית הוא, אבל אחרים אוכלים למוצאי שבת, דאי לא יאכל עולמית – אם כן היינו מזיד דרבי יוחנן הסנדלר. ועוד, דב"מורבה" (בבא קמא עא), מוקי דרבנן דפטרו בשבת בטבח משתלשמי ארבעה וחמשה כרבי יוחנן הסנדלר, ולא מוקי לה כרבי יהודה. ובעי נמי ההם מאי טעמא דרבי יוחנן הסנדלר, דלא בעי מאי טעמא דרבי יהודה. כללא דמלכותא: מזיד דרבי מאיר – שוגג דרבי יהודה, מזיד דרבי יהודה – שוגג דרבי יוחנן הסנדלר. **וזהו** דרבי מאיר – (משמע שכן הלכתו, כור דרש אבן פפרק "כירה" (שבת לחא, עיין שם) כרבי מאיר. וקשה מכאן לפרש דהקונטרס דבריש "אין צריך" (ביצה כד). גבי גוי שהביא דורון לישראל, אם יש מאותו המין במחבור – אסורין, ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו. ופירש הקונטרס דטעמא דאסורין בכדי שיעשו – כדי שלא ינהג ממלכתא יום טוב ודרי מבשל בשבת, דבשוגג יאכל אף על גב דנהגה ממלכתא שבתו ויהי יומיה וזו לומר, דאין נהגה כל כך, כיון דבלאו בשול ראוי לכוס. אבל קשה מהשחת בשבת בשוגג, דיכאל לרבי מאיר דהיה דחיה לו חולא מבעוד יום והוא כדאמרין בסמוך, משום דלא הוי מוקצה, ולא אסר מטעם שנתה ממלכתא שבתו ויש לומר: דבמלאתא לא שכיח לא גור.

כי שרי רבי מאיר כגון שהיה לו חולא מבעוד יום – ואם תאמר: ונוקי מתניתין בשוגג ורבי מאיר, ולא היה לו חולא כלל ויש לומר: דדומיא דיום הכפורים קתני, דאסור אף על גב דהיה לו חולא. אם תאמר: והא דכריחן לא היה לגמרי דומיא דיום הכפורים, דבשבת אם לא הריא מותר אפילו לרבי יהודה שרי לומר: דבמקום ששייך חיוב אף מדה שבת אלא הכפירים, כדתינ "אף על פי שמתחייב בנפשו" כגון **כל נרות של מחבת מלפנים**, חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת. – ודלמא שאני תהם, והוא דחי ליה בידים! אלא אומר רב אשי: רבי יהודה דמבשל הוא, דתנן: המבשל בשבת, בשוגג – יאכל, במזיד – לא יאכל, דרבי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: בשוגג יאכל במוצאי שבת, במזיד – לא יאכל עולמית; רבי יוחנן הסנדלר אומר: בשוגג – יאכל במוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד – לא יאכל עולמית, לא לו ולא לאחרים. – ונוקמה במזיד, ורבי מאיר! – לא סלקא דעתך, דקתני דומיא דיום הכפורים, מה יום הכפורים, לא שנת בשוגג ולא שנת במזיד – לא אכיל, אף הכא נמי, לא שנת בשוגג ולא שנת במזיד – לא אכיל. – וכו' מצית מוקמת לה בשוגג ורבי יהודה? והא "אף על פי שמתחייב בנפשו" קתני! – הכי קאמר: אף על פי דבמזיד מתחייב בנפשו הוא, הכא דבשוגג שחשכו פשרה. – ונוקמה דרבי יוחנן הסנדלר דאמר: לא שנת בשוגג ולא שנת במזיד לא אכיל! – רבי יוחנן הסנדלר קמפליג במוצאי שבת – לאחרים ולא לו, תנא דין "שחשכו פשרה" קתני, לא שנת לו ולא שנת לאחרים. תני תנא קמיה דרב: המבשל בשבת, בשוגג – יאכל, במזיד – לא יאכל, ומשחית ליה רב. מאי טעמא משחית ליה? אי לאוקמא משום דסבירא ליה דרבי יהודה, ותנא תני דרבי מאיר? משום דסבירא ליה דרבי יהודה, מאן דתני דרבי מאיר משחית ליה? ועוד, מי סבר לה דרבי יהודה? והאמר רב תנן בר אמר: כי מורי להו רב לתלמידיה – מורי להו דרבי מאיר, וכי דריש בפירקא – דריש דרבי יהודה, משום עמי הארץ! וכי תימא: תנא בפירקיה תנא קמיה, אטו פוגי עולמא לתנא צייתי? לאמורא צייתו! אמר רב נחמן בר יצחק: תנא, שוחט תנא קמיה דרב: השוחט בשבת, בשוגג – יאכל, במזיד – לא יאכל. אמר ליה: מאי דעתך, דרבי מאיר? עד כאן לא קשרי רבי מאיר אלא במבשל, דראוי לכוס, אכך שוחט דאין ראוי לכוס – לא! – והא מתניתין, דשוחט הוא, ואמר רב הונא, דריש חייא בר רבי משחית דרב: אסורה באכילה ליומא, ונסבין חכרנא למימר רבי יהודה חייא; הא רבי מאיר שרי! – כי שרי רבי מאיר, כגון

מה קשר אסור באכילה – אף מעשה שרי אסורים באכילה. יכול אפילו בשוגג? תלמוד לומר "מחללת מות יומת" – במזיד אמרית ולא בשוגג. ונוקמה במזיד ורבי מאיר היא – דאמר אסורה ליומא. מה יום הכפורים כו' – לא יאכל בו ביום, דהא יום עניו הוא. ונוקמה כרבי יוחנן הסנדלר דאמר כו' – לא יאכל בו ביום, לא הוא ולא אחרים. ואית דמפרשי דהאי במזיד לא יאכל דרבי יהודה – לא יאכל הוא, אבל לאחרים שרי, והאי "אסורה באכילה ליומא" כו' נמי – לדידה קאמר, אבל לאחריו שרי. ולאו מלאתא. דהא דומיא דיום הכפורים קתני, דלא שנת לו ולא שנת לאחרים אסור. ועוד, "אסורה באכילה ליומא" לגמרי משמע. כי מורי להו רב לתלמידיה – במבשל בשבת הוראה ביחיד, מורי להו כרבי מאיר דמיקל. **בפירקא** – ביום השבת ברבים. וכי תימא תנא בפירקיה תנא קמיה – ברבים היה שונה משנה זו ביום הדרשה, ויחיש רב לעמי הארץ שלא ישמעו קולו. **אמר** – בני הכנסת הגדלים לשמוע מה שהיה בר דורש. **תנא צייתי** – כלומר, הם מטיין אחן לשמוע מן התלמידים היושבים שם ושונני איש משנתו לעצמו? **לאמורא** – שהיה עומד בפניו רב ובמשנה לרבים מה שראש השוחט לוחש לו אילו, היו שומעין עד כאן לא קשרי רבי מאיר – אלא במבשל בשוגג. ודע דאסור שבת ליכא, שוגג הוא – איסור מוקצה נמי ליכא, דמעיקרא הוי חי לכוס חיה. **אבל שוחט בשוגג** – נזה דאסור שבת ליכא. משום מוקצה מיהא אסורה, דבין השמשות לא הויא חיה לכוס. כל אכילה שלא כדרכה קרי "כוסס", כמו (ברכות לו,א) "הכוסס את החיטין" "הכוסס את האדור", "כס פילפלי ביומא דכפורי" (שם לו,ב). **הא רבי מאיר שרי** – מדאיצטריך לאוקמה כרבי יהודה, מכלל דקסבר כרבי דרבי מאיר שרי!

כל הנרות של מחבת מלפנים – דשל מחבת לא מאיסי אפילו ישינים, כגון של נחושת וכו'וצא בוק. חרולק בשבת – שהיה נר דולק בו בין השמשות, דמוקצה מחמת איסור שאסור לבכות דתר – נאסר גם הוא לטלטל, וכיון שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכל הלילה – בידים – שהדליקו בו הנר, אבל בהמה דממלא מדיחאי אימיר דחויא. **יאכל** – הוא עצמו, ובו ביום, ואין צריך להמתין עד הערב כבדי שיעשו. דהא דאמריש עולמא לערב כבדי שיעשו. לית להו לרבי מאיר אלא, הויא דעבד ישראל איסורא ובמדי, דאיכא חיובא, דלא נמטיה הנאה מאיסורא. אבל בשוגג לא. במזיד – דאיכא איסורא. לא **יאכל** – בו ביום עד שחשך ובכדי שיעשו. והוא חרין לאחרים נמי, דאסור למכילה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטיה הנאה מאיסורא אלא, וכי שהי לא אורתא בכדי שיעשו לא מטי לז הנאה מניה. ואידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להחירא – נתן נמי סיפא בדידיה. רבי יהודה אוסר בשוגג **יאכל במוצאי שבת** – על גב בשבת, והוא חרין לאחריו. דאף על כן דבשבת חיוב סקילה לעשו. עבירה מיהא איכא, ובענין בכדי שיעשו דלא נמטיה הנאה מניה. ואידי דבעי למתני סיפא דלא יאכל עולמית בדידיה, אבל לאחריו שרי, דאיתו דעבד איסורא קנסתו רבנן אבל אחריני לא – תנא רישא נמי בדידיה. ומתניתין נמי דקתני אסורא באכילה ליומיה, לדידה ולאחריני – בשוגג מתוקמא. ורבי יהודה הוא ולקמן פריך: והא מתחייב בנפשו קתני. דהא ליכא לממיר: רישא נמי וקא איתו, אבל אחריני שרו בו ביום, ואיתו אסור משום דקנסו שוגג אטו מזיד. ומתניתין דליח ליה ליומיה אפילו לאחריו לא אסר דיהודי. דהא, דאם כן, דקנסו דאמוראי רבי מזיד הוא, אמאי מישתרי הוא לאורתא? הא קתני גבי מזיד לא יאכל עולמיתו אלא טעמא משום דלא יתחייב מעבירה איהו, אבל שנת הוא ולא שנת אחריני. רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג **יאכל במוצאי שבת** – בכדי שיעשו. כרבי יהודה דמשוי ליה עבירה אף בשוגג. וערפא מדברי יהודה דאילו רבי יהודה שרי ליה לאורתא אפילו לדידה, דלא קניס שוגג אטו מזיד, ורבי יוחנן קניס שוגג אטו מזיד. הלכך, איתו דעבד איסורא – קנסו רבנן. אחריני דלא עבדי איסורא – לא קנסו. אלא בכדי שיעשו ימתינו, דלא ניתנו מעבירה. במזיד לא **יאכל עולמיתו** כו' – לא משום קנסא הוא. דאחריני לא עבד איסורא. אבל מקריא יליף לה רבי יוחנן בכתובתו ב"אלו נעו" (לד), ובבבא קמא בפירק "מורובה" (ער"ב) "שמרתם את השבת כי קדש וגו",

מה קשר אסור באכילה – אף מעשה שרי אסורים באכילה. יכול אפילו בשוגג? תלמוד לומר "מחללת מות יומת" – במזיד אמרית ולא בשוגג. ונוקמה במזיד ורבי מאיר היא – דאמר אסורה ליומא. מה יום הכפורים כו' – לא יאכל בו ביום, דהא יום עניו הוא. ונוקמה כרבי יוחנן הסנדלר דאמר כו' – לא יאכל בו ביום, לא הוא ולא אחרים. ואית דמפרשי דהאי במזיד לא יאכל דרבי יהודה – לא יאכל הוא, אבל לאחרים שרי, והאי "אסורה באכילה ליומא" כו' נמי – לדידה קאמר, אבל לאחריו שרי. ולאו מלאתא. דהא דומיא דיום הכפורים קתני, דלא שנת לו ולא שנת לאחרים אסור. ועוד, "אסורה באכילה ליומא" לגמרי משמע. כי מורי להו רב לתלמידיה – במבשל בשבת הוראה ביחיד, מורי להו כרבי מאיר דמיקל. **בפירקא** – ביום השבת ברבים. וכי תימא תנא בפירקיה תנא קמיה – ברבים היה שונה משנה זו ביום הדרשה, ויחיש רב לעמי הארץ שלא ישמעו קולו. **אמר** – בני הכנסת הגדלים לשמוע מה שהיה בר דורש. **תנא צייתי** – כלומר, הם מטיין אחן לשמוע מן התלמידים היושבים שם ושונני איש משנתו לעצמו? **לאמורא** – שהיה עומד בפניו רב ובמשנה לרבים מה שראש השוחט לוחש לו אילו, היו שומעין עד כאן לא קשרי רבי מאיר – אלא במבשל בשוגג. ודע דאסור שבת ליכא, שוגג הוא – איסור מוקצה נמי ליכא, דמעיקרא הוי חי לכוס חיה. **אבל שוחט בשוגג** – נזה דאסור שבת ליכא. משום מוקצה מיהא אסורה, דבין השמשות לא הויא חיה לכוס. כל אכילה שלא כדרכה קרי "כוסס", כמו (ברכות לו,א) "הכוסס את החיטין" "הכוסס את האדור", "כס פילפלי ביומא דכפורי" (שם לו,ב). **הא רבי מאיר שרי** – מדאיצטריך לאוקמה כרבי יהודה, מכלל דקסבר כרבי דרבי מאיר שרי!

רבי מאיר שרי – מדאיצטריך לאוקמה כרבי יהודה, מכלל דקסבר כרבי דרבי מאיר שרי!

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף טו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (רשינוולץ)

חוספות

בגו שהיה לו חולה והביא; ואם תאמר: אם יש מוקצה לחצי שבת, אמאי שרי לרבי מאיר בשוחט לחולה והביא? ורבי יהודה נמי, אמאי לא אסר משום מוקצה? דלא אסר אלא משום דקדים שוגג אטו מודר, בדאמרינן ב"הדיוקין" (גיטין ג.ב.). ובעיא היא בשילוח אין צדין (ביצה כ.ב.) לאו מיהו מוקצה לחצי שבת אם לאו ויש לומר: כיון שרגילותו דאסר שוחט לחולה – לא היה מוקצה.

כמו גמרו בידי אדם דשרי חתם. אי נמי, רב גופיה מספקא ליה רשעאן אין מוקצה לחצי שבת, ולחכי לא דאקמיט כרבי מאיר אלא כרבי יוחנן, דאסר משום דקדים שוגג אטו מודר. **בגו** שקצין לו דלעת – פירש קבנותרס: מדנקט "קצין" משמע דאשכח מין מחבור. וקשה: ב"הדיוקין" עובא אדריא מבשרי אפילו כי לא נתבשל גמי אסור? ואומר רבינו תם: בתלושה איירי, ושחין גמי בתלושה לשון קריעה? כמו "כאן קצין בן עזאי תורמסין קריעה" בפרק "בבמה ממונות" (סנהדרין ג.ב.). "אדמוקדן יקוד קין ויקוד קרצלי", בתלושה איירי. והא דלא נקט לשון חולין, כדכתיב (שבת כ.ב.), "מחבתכן את הדיולעין" – לפי שדרך לקרצן בחתיכות גדולות שבאנן בשלש שי"ך בן לשון קריעה. ומבלתי אסור – משום דלדעת לא חייא לבוס, בדאמרינן במסכת תמיד (כ.ב.) כל מידר לא תפלט קמי רבך בר מקרא חייא. דכפתילה של אבר דמיא. ואם תאמר: הוא חייא לבדמה, זמון לבכבים ויהי זמון לאדם, שדלש בפרק קמא דריצה (א.ב.) גבי אפרוח שנולדה ביום טוב ויש לומר: כיון דלעת עומדת לאדם ואינה ראויה לאדם – הוי מוקצה, אף על גב דהויא לבדמה. **אלא** אי קנה לבתחלה? ואם תאמר: ודלמא נקט לשון דיעבד משום מגל יד, כדאשכחן בריש "כל הפסולין" (זבחים ג.ב.). ונקט "שחט" משום טמא, אף על גב דזרים עשויים ועבדים בתחלה חולין עליו רש לומר: דהתם ניתא ליה למינקט כל הפסולין בעבודה יד, שדחשיה כחיה, אבל כאן – מה לו לשנות כל דא שחטת בתחלה עם כשרים בדיעבד? ואם תאמר: בדפרכ "חבית" (שבת קמ"א) קתני: דחויי דיעבד, משום מי מערה, אף על גב דחמי טבריא אפילו לתחלה ויש לומר: דמשום הכי עבד חמי טבריא בדין מי מערה – למידך נמי דמי מערה חמין דומיא דמי טבריא, כדאמר התם.

ורמינהו בכל שוחטין בין בצור – הוה מצד לממיר: שלמא קנה אקנה לא קשיא, דא בסימוניא אגמא הא בשאר קנה כמו שמחלק לקמן (ט.ב.). אבל צור אצור קשיא.

להודיעך כחו דרבי – ולא חייש לאשמועינן כחו דהיתירא דרבי חייא, דברר אשמועינן ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש בין במחבור. **כאן** במחבור מעיקר – לעיל גבי רבי חייא לא הוה מצד לשנוי הכי, דכיון דמחבור שחט כשר בדיעבד, למה יאסר לתחלה? דאי משום שחט ידירס, אם כי תלוש ולבסוף חזיר נמי **או** שחטין קנה עומד מאליו – לאו למעוטי נטע אדם קאתי, דההוא נמי חשבי מחבור מעיקר. דאפילו לזמן דאמר המשתחוה לבית אסור – לא מעשהחוה לאילן לא אסור, אלא תוספת דוקא. דהא עבד טעמי מאליו אלא לגלות על צור היצא מן הבותל, דאיירי בבית מערה, דומיא דקנה העומד מאליו.

השחטות. ובין שהספין למטה ויצואר בהמה למעלה – ולא חיישין שמא יכבד הצאר על שחטתו ויבטל דיעבד. **קשיא רבי ארבי** – דהא קתני בברייתא רבי פוסל, דמשמע דיעבד. **מבוגרי** – גלגל שקורין "טור", והשכיר בו הסכין חודר למעלה, וגלגל ושחט. נעץ סכין בביתל – חוליקן והביא צואר בהמה עליה.

אבל

בגו שהיה לו חולה מבוער יום. – אי הכי, מאי טעמא דרבי יהודה דאסר? – בגו שהיה לו חולה והביא. וכי הא דאמר רב אחא בר אדא אמר רב, ואמרי לה אמר רבי יוחנן בר אבא אמר רב: השוחט לחולה בשבת – אסור לבראי, המכשל לחולה בשבת – מותר לבראי; מאי טעמא? האי ראי לכוס, ואיזו ראי לכוס. אמר רב פפא: עקמינן השוחטין מותר – בגו שהיה לו חולה מבוער יום, מכשל אסור – בגו שקצין לו דלעת. אמר רב דימי מנהרדשא, הלכתא: השוחט לחולה בשבת – מותר לבראי באומצא, מאי טעמא? פין דאי אפשיר לביתא בשר בלא שחיטה, בי קא שחיט – אדעתא דחולה קא שחיט; המכשל לחולה בשבת – אסור לבראי, ויורה שפאי ירבה בשבילי. **משנה** השוחט במגל ד, בצור, ובקנה – שחיטתו כשרה. הכל שוחטין, ולעולם שוחטין, ובכל שוחטין, חוץ ממגל קציר והפגמיה והשנינים והציפורין, מפני שהם חונקין. **גמרא** "השוחט" – דיעבד אין, לכתחלה לא. בשלמא במגל ד – דלמא אתי למעבד ארדין גיסא, אלא צור קנה לכתחלה לא? ורמינהו: בכל שוחטין, בין בצור, בין בפוכית, בין בקרומית של קנה? – לא קשיא: קאן בתלוש, קאן במחבור. דאמר רב כהנא: השוחט במחבור לפרקע – רבן פוסל ורבי חייא מקשיר; עד פאן לא קא מקשיר רבי חייא אלא דיעבד, אבל לכתחלה לא. – במאי אוקימנא? דרבי חייא וריעבד. אלא הא דתניא, בכל שוחטין: בין בתלוש, בין במחבור, בין שהספין למעלה ויצואר בהמה למטה, בין שהספין למטה ויצואר בהמה למעלה, מצי? לא רבי ולא רבי חייא; אי רבי חייא – דיעבד אין, לכתחלה לא, אי רבי – דיעבד נמי לא? ואפילו לכתחלה, והאי דקמיפליג דריעבד – להודיעך כחו דרבי. – ואילן ומתניתין דקתני "השוחט" – דיעבד אין, לכתחלה לא, מצי? רבי ולא רבי חייא; אי רבי חייא – אפילו לכתחלה, אי רבי – דיעבד נמי לא? – לעולם רבי חייא, ואפילו לכתחלה, ומתניתין דקתני "השוחט" – רבי חייא. – קשיא דרבי ארבי? – לא קשיא: קאן במחבור מעיקר, קאן בתלוש ולבסוף חזיר. ומאי תימרא דשני לו בין מחבור מעיקר לתלוש ולבסוף חזיר? דתניא: השוחט במבוגרי – שחיטתו כשרה, במחבור לפרקע – שחיטתו כשרה; נעץ סכין בביתל ושחט קה – שחיטתו כשרה, היה צור יוצא מן הביתל או קנה עולה מאליו ושחט בו – שחיטתו כשרה; קשיא

שחיה לו חולה – מערב שבת. דכיון דשוגג הוא כדאוקמינן, וליכא איסור שבת – איסור מוקצה נמי ליכא, דעומדת לשחיטה היתה בין השמשות, ואפילו בשבת, משום דחוליה דפיקוח נפש דוחה את השבת. **מאי טעמא דרבי יהודה** – הא אפילו במודר איסור שבת ליכא, וכל שכן בשוגג **והביא** – היום בשבת, איסור מוקצה ליכא, דהא בין השמשות חולה היה, הלכך כרבי מאיר דלא משוי שוגג דאיסור שבת – שרי, ולרבי יהודה אסור, דאיסור שבת דשוגג איכא. דהא הבריא **וכי הא** – כלומר, ואיכא דאוקמינא דמשום איסור מוקצה שחוקה רב לתנא, ואף על גב דבאיסור שבת שוגג הוה היינו כי דא דאמר רב. **השוחט** לחולה – שנחלה ביום השבת. **אסור** – לאבול בריא מותר בהמה בו ביום. דאף על גב דאיסור שבת ליכא, דפיקוח נפש דוחה את השבת, איסור מוקצה מיהא איכא, כדן השמשות מוקצה הוא, ולא היתה ראויה לשחט בשבת, דאף עדיין לא היה חולה. **המכשל** – בשר שהיתה שחוטתו לאבטול, ובשלה היום לחולה שנחלה היום – מותר לבראי. **מאי טעמא האי** – כדן הוה חזי להאי בריא בין השמשות לכוס חי, היחלך אין כאן איסור מוקצה. ואיסור שבת נמי אין, כדן לחולה בשלה. **והאי** – שוחט – האה בין השמשות ואיזו, ואיכא איסור מוקצה, אף על גב דאיסור שבת ליכא. **עקמינן** שחיטתו – לחולה מותר לבראי לכוס, כגון שהיה לו חולה מבוער יום, דאין כאן לא איסור מוקצה ולא איסור שבת. **והמכשל** – לחולה שנחלה היום, אסור לבראי. **בגו** שקצין **ולעת** – מן המחבור ויחלה לו. דיש כאן איסור מוקצה, ומחבורת בשבת בין השמשות, ואית דמפרשי דלעת תלושה, ומוקצה דידה משום דקשה היא. ולא היא, היא – דלעת רכה היא יותר מן הבשר, ועוד, "קצין" – מן המחבור משמע, דאי בתלוש לא שחין קריעה אלא חיתוך, כגון (שבת קנ"ב.) "מחבתכן את הדיולעין לפני הבמה". **הלכתא** השוחט לחולה בשבת – לחולה מותר. **באומצא** – לכוס. **אדעתא** דחולו **קא שחיט** – וליכא למגזר שגמא ירבה שחטיה בשביל בריא. דהא מותר הוה זית דחוליה בעי למשחט כולה. **שחט במגל ד** – "רפשי"א בלעז, ראי שחי פיות, האחת חלקה כסכין והאחת יש בה פגמיות. **ושוחטין** ו**בב** שוחטין – כולה מפרש בגמרא. **מגל קציר** – שחקרין בה התבואה. ****פליגא** בלעז, שפגמיותיה נטות כולן לעד אחד בשפוט. **מנייה** – סכין מלא פגמיות, ואין משופעת כשל מגל קציר אלא מכונות, וכן לפגמיה מורשט מכאן ומכאן כסתם פגמיות. אורגת ומגירה בלעז סיגיא. **שנינים** – התבוכים בלח של הבמה. **והציפורין** – מחבורת. שהם חונקין – שאין חותכין, אלא קורעין חומת הפגמיות. והאי חונקין – אשארא קאי ולאן אצפורן, דטעמא דצפורן מפרש בגמרא משום מחבור. נמירא דלמא חייא למעבד ארדין גיסא – בבקום הפגמיות, ושמעינן מהא דסבין פגמיה ויש בה כדי לשחוט מן הפגם ולהלן – אסור לשחוט בה לכתחלה.

דאזיבא אדריא גיסא, וכל שכן כאן בדבהאי אדריא גופה פגמיה. קרימית = עלעל על קנה. רבי **פוסל** – לקמן נפקא לן מירוקא את המאכלה. **ורבי חייא מבשרי** – ומתניתין דקתני שחטתו כשרה לא מתוקמא כרבי אלא כרבי חייא. ולכתחלה מידת לא שחטין, ואשמועינן מתניתין דעד כאן כו'. בין שהספין למעלה – כעין כל הסכין שחטתו כשרה ויתו כשר אחת קודם שחילוק יביא. **לעולם רבי חייא ואפילו לכתחלה** – דהא קתני בברייתא רבי פוסל, דמשמע דיעבד. **מבוגרי** – גלגל שקורין "טור", והשכיר בו הסכין חודר למעלה, וגלגל ושחט. נעץ סכין בביתל – חוליקן והביא צואר בהמה עליה.

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף טז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ) רש"י תוספות

קשין אחרדי – דקתי רישא: במחבר לקרקע שחיטתו כשרה, אלמא בדיעבד שפיר דמי.
הדר תני: "זהו צור וצור" א"ר. **אלא לאו שמע מינה כו'** – אהא מתניתין רבי היא, וא"ר רבי
היא – אפילו לכתחלה מוכשיר. **צור וצור מן הכותל** – היינו מוחזק מעיקר, דמוקמין
ליה לקרא בביתא למערד, ושמע נבנה הכותל על ידי אדם, אלא חזק במקרה הכותל עומד
מאלו, ורשמן תבולת ולבסוף חזקוהו. והאי דדרי

מאלי. וירשט בחלוש ולספון חברו. והאי קריא
תאנ: נעץ סכין בכוותל, איצטערץ לאשמועזע דאק
עב עד דלא מעטל עלה, אפילו ליה פלח בלחיתא לא
ישיחוט. קנה עומד מאלי — שלא נטע אדם שם,
אירא שם מעצמו עלה. **בכרנא דפרחא** — לגלגל
זעירא של שרס, ויש ליה מוכני שמנגלגל בר
ששווקקת את הכלי. **פחם** — חרס, ובחידו
ברנאל (ב) בחלומו של בנבוכדנצר "חסקו די פחר".
סרנא דפרחא — שחיתות פסלה, שאדם
לגלגל, **דמיא** — שחיתות סרסרה, שהמים
מגלגלן אותו ואין שחיתוהו זו מבח אדם, ותגן
לקמן (חלק ק.א.): מפליה וסחשה — שחיתו
פסולה, דכתיב "והחת ואכלת" — מה שאתה
והחת אתה אוכל בר. **בבא ראשון** — מיד כשנטל
הדף המעבד את המים והתחיל לגלגל, ובתחלת
הלחור נטל מבח אדם שנטל דף. **כסב שני** —
לגלגל שולגול המים את הגולגל פס ראשונה
ורשנה. **דכפתיה** — קשר. **דאשקיל עליה**
ביקא דמיא — שהפנה המים לעבור עליו
ונעדרהו. **חייב** — הדרגו ממש שחית המים, וכן
הן כל יצור, וכל ידו גרמא. **בבא ראשון** —
שקשרו סמוך לשפת המים, וכיון שנקב נקב בשפר
המים מיד באו המים עליו. **אבל בבא שני** —
שקשרו ברווח המים הפלו שם, וכן ע"י שחורא
נקב הנקב הפכו לשם — פטור, דגרמא בלמא
הוא. **מיא קאמר** — הכי ליה עטמא מהבא?
אמר ליה יו"י דרבתי **אליפות קאמר** —
כלומר, עטם שאינו נכון קאמר, כמו שחורא ויו
על תבעת, וכולה מנותחת לפרקים מפני שיני
תבעת שון שנויין חריצין חריצין ואינה חלקה.
לשון אחור: אחור חריצין קרי יו"י. רבי יוחנן
לשמועה, דמבשרי עליל חשיתיה במחזור. ודפריך
גמרא: והא **קאמר קאמר**. **קרא וריוותיה**
אדריהם קא משמע לן — שחש עזר שמואל לא
ימצא עוד אפילו מחובר, ובתנא גמרא מואכלא
לשון אחור: רב א שמע דרבין שר רבי, אלא
מקרי שחש יוצא מפיו אלא ידע על מה, ואמר ליה
רב לרבי אחי: אקא קאמר רבי? אמר ליה: טעם
הביא לטעמיה שפסלה במחזור מן המזקא;
אבל אינו עיקר. אמר ליה: והא קרא קאמר בר.
לענין עובדה ויה — קדימא לן (עבודה ויה
מה), שעובד את הדרים אין נאסרים והדרים
בתבן, דכתיב "אל תלחיהם על הדרים" —

[illegible]

קִשְׁיֵין אַהֲרֵד! אֵלֵא לֹא שְׂמַע מִיָּה: שְׂאֵי בִין מַחֲבֹר:
מַעֲרִיף לְהַלְשׁ לְבֹסֹף חֲבֵר, שְׂמַע מִיָּה: אִמֹר מִר:
הַשׁוֹחֵט בְּמִכּוּבֵי - שְׁחִטְתּוֹ כְּשֶׁרָה. וְהַתְּנָא: שְׁחִטְתּוֹ
פְּסוּלָה! לֹא קִשְׂיֵא: הָא בִּסְרָנָה דְּפִתְרָא, הָא בִּסְרָנָה
דְּמֵא. וְאַזְבִּיעֵת אִמָּא: וְהָא בִּסְרָנָה דְּמֵא, וְלֹא קִשְׂיֵא:
הָא בְּכַח רֵאשׁוֹן, הָא בְּכַח שֵׁנִי. וְכִי רַב דְּאָמַר רַב פֶּפֶא:
הָא מִן כְּדַפְתֵּיהּ לְחֲבֵרֵיהּ וְאַשְׁכִּיל עֲלֵיהּ בִּידְרָא דְּמֵא
וּמֵת. חֲתִיב, מָאי טַעֲמָא? גִּירֵי דְרִידָה הוּא דְאַזְבִּיעֵי בֵּיה;
וְהֵנִי מִיָּלִי בְּכַח רֵאשׁוֹן, אֲבָל בְּכַח שֵׁנִי - גִּרְמָא בְּעֻלְמָא
הוּא. וְחִיב רַב אַחֲרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּא, וְרַבִּי חִיָּא קִמִּיָּה דְרַבִּי,
וְחִיב רַבִּי וְקֶאֱמֹר: מִנּוֹן לְשִׁחְטָה שְׂהוּא בְּתַלְשׁ? שְׂאֲמֹר:
"וַיֹּחַ אֶת הַמַּבְחָלֶת לַשֹּׁחֵט". אִמֹר לִיה רַב לְרַבִּי חִיָּא:
מָאי קֶאֱמֹר? אִמֹר לִיה: וי"ו דְּכִתְבִי אֹתוֹפֶתָא קֶאֱמֹר. -
וְהָא קֶרָא אִמְרֵי! קֶרָא וְרִירוּתִיהּ דְּאִבְרָהָם קָא מְשַׁמֵּעַ
לָהּ. אִמֹר רַבָּא: שְׂפִטְמָל, תַּלְשׁ לְבֹסֹף חֲבֵר, לְעֵנִן
עֲבֹדָה דָּרָה - הֵי תַלְשׁ, דְּאִמֹר מִר: מַחֲבֹרֵת לְבִית
שְׁלֹ - אִסְרוּ; וְאִי סִלְקָא דְעֵתָהּ הֵי מַחֲבֹר - אֲלֵהֶם
עַל הַתְּרִים" וְלֹא הִתְרִים אֲלֵהֶם. לְעֵנִן הַכֶּשֶׁר וְרָעִים -
תַּנָּאִי חֵיא, דְחָנִן: הַפּוֹתֵל קֶעֱרָה עַל הַפּוֹתֵל בְּשִׁבִּיל
שְׁתוּדָה - הֵרִי זֶה ב"ב יוֹתוֹן, בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא יִלְקָה הַפּוֹתֵל
- אֵינוֹ ב"ב יוֹתוֹן. הָא גּוּפָא קִשְׂיֵא, אִמְרֵת: בְּשִׁבִּיל
שְׁתוּדָה - הֵרִי זֶה ב"ב יוֹתוֹן, הָא בְּשִׁבִּיל שְׁתוּדָה הַפּוֹתֵל -
אֵין זֶה ב"ב יוֹתוֹן; וְהָדָר תַּנָּא: בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא יִלְקָה
הַפּוֹתֵל - אֵינוֹ ב"ב יוֹתוֹן, הָא בְּשִׁבִּיל שְׁתוּדָה הַפּוֹתֵל -
הֵרִי זֶה ב"ב יוֹתוֹן! אִמֹר רַבִּי אֶלְעָזָר: תִּבְרָךְ, מִי שֶׁשֶּׁנָּה
זוֹ לֹא שֶׁנָּה זוֹ. רַב פֶּפֶא אִמֹר: בִּזְלָה חֵד תַּנָּא הוּא, הָא -
בְּכוֹתֵל מַעֲרָה, הָא - בְּכוֹתֵל בִּנְיָן, וְהִכִּי קֶאֱמֹר: הַפּוֹתֵל
קֶעֱרָה עַל הַפּוֹתֵל בְּשִׁבִּיל שְׁתוּדָה - הֵרִי זֶה ב"ב יוֹתוֹן,
הָא בְּשִׁבִּיל שְׁתוּדָה הַפּוֹתֵל - אֵין זֶה ב"ב יוֹתוֹן; בְּמָה
דְּכָרִים אֲמִירִים - בְּכוֹתֵל מַעֲרָה, אֲבָל בְּכוֹתֵל בִּנְיָן, בְּשִׁבִּיל
שְׁלֹא יִלְקָה הַפּוֹתֵל! הוּא דְאַזְבִּיעֵי ב"ב יוֹתוֹן, הָא בְּשִׁבִּיל
שְׁתוּדָה הַפּוֹתֵל - הֵרִי זֶה ב"ב יוֹתוֹן. בְּעֵי רַבָּא:
תַּלְשׁ

תלשו ולסכוף חברים, ומשחרבו עבדו – אבל של חברי אני יכול לאסור.
זהו תלוש. ראי אחשיבתנו לגשמים
על פי של איל כדי כשהוכשרו אותן
תחת בתחלת מסכת מבכרין (משנה)
מבכרין. חגי מליכי כי אהשיבתנו

דיא, ואמרה דיא, דוד' טעמו זוא,
שחקת את עצמה. וזאת אמר: הדבק
זרעים, ולרב פפא הוי לכולי עלמא
המזכיר את הבית' (בבא בתרא סו'
מדוע להכשיר בהן את חריציה, וש
הן במציאות זרות).

[illegible]

ואכפיהת לא מחיביו. ולא מיבעיא היה עומד שם
 חסד סוף מים לבא עליו. ולא רחוק דרמנא מצנצום
 חסד סוף עליו לרחוק האש או לרחוק היםים. בדרתנו
 סוף בלא חסד מים לבא – שטור, אפילו פתחו במקום
 חסד וחביבו שם שטור. אף על גב דאם היה סוף
 אמר לבא עליו האש לרחק למאן דאמר שאש שמום
 חצי, דמאי שנא אמר שטור מצויה? דאין חילוק
 מין מקרב האש אל חסד למקרב חסד אל
 האש, חסד בפתח קומתו של חיבורו לפני חסדקה
 שיכולה לבא ברחק מצויה חסד, דאמר ברבי
 "הכנס" (בבא קמא נ"א), מכל מקום האש שטור,
 שבישעו שחיבו שם חסד חסד מים לבא –
 לא דאשקיל אחר כך, ואמה דאשקיל לא מחיביו
 בבח שני. ודומה לזרע חסד וחרים בידו וקדם
 בעצמו וסלק את תהרטי, דשטור.

מִנֵּי לְשִׁטָּתָהּ שְׂדֵיָא בְּתִלּוּשׁ שְׁנֵאמָר וִיקָח אֶת
הַבּוֹאֲבֵלֹת — וְאִם אֶמְרָא: חֲדָא רַבִּי
בְּקֻרְשִׁים חֲבִיב: דְּפֻרְקִי "תוֹרֵדִי" (מִנּוּחֹת מִבָּבֵר)
וּבִסְפֹךְ פִּרְק' דִּים תִּשְׁתָּא" (וּבְחֹסֶד צוּב). נִפְקָא לָן
מִמַּכָּה תִּלְשֵׁשׁ טַעֲמִין כְּלִי וְאִמְרֵי רַבִּינֵי תּוֹ:
לְדַלְעִין חֲלָשׁ מִגִּרְמִין נִפְקָא אֲחִילֹךְ, מִדְּבִיתִי
לְשִׁטּוֹת אֶת בְּנִי, וְלֵא כְּתִיב "לְשִׁטּוֹת אֶת"
תְּעֹלֶה. אֲבָל כְּלִי אֶת לְמִלְכָּא בְּחִילִין אֵלֵא
בְּקֻרְשִׁים, כִּשְׁאֵר עֲבֻדָּה דְּכֵל שְׂרֵת.
בְּקֻרְשִׁים יִקְרֹא וְלֵא כְּתִיב "יִבְיָךְ" דְּרִשְׁתִּין וְלֵא
בְּחִילִין, וּמִדְּבִיתִי מֵאֲבֵלֶת" וְלֵא כְּתִיב "מִזְמֹחֶךְ"
דְּרִשְׁתִּין כְּלִי בְּקֻרְשִׁים, וְאָף לֵא עַד דְּהֵבֵא דִּרְבִי
חִיָּי דְּרוֹחוּתֵיהּ הִקְדִּישָׁהּ אֶשְׁמַע לָן, וְהָם לֵא
חִיָּי לְמִמְרֵי חֲבִי. **לְעִינֵי** עֲבֻדָּה דְּרֵי הוּי חֲלוּשׁ
דְּאִמְרֵי בְּרַב הַמְשַׁתְּחָה לְכִיתִי — לֵא עֵבֵי אֲתֵאִי
לֵאן פְּלוּתָא דְּרִבִּי יוֹסֵף רַבִּינֵי דְּפֻרְגִּי בַּמְשַׁתְּחָה.
אֲחִילֹךְ פִּרְק' כֹּל הַבְּרֵאשִׁית (וְרַבִּי דִּם מַחֲזֵה).
דְּאִפְלוּ רַבֵּן דְּשֵׁרֵי הָם — הֵינִי דְּחָק אֵילִן
שְׁנֵשֵׁר שְׂרִיאָן מִן הִקְדֵּשׁ חֲדָשִׁיב בְּמִחוּבֵר
מַעֲרִיק, וְיִרְאֵה לְבָבִי. וּמִתְנַחֵן רַבִּי דְּחֵלֵם
(שֵׁם מַחֲזֵה). יְמִי שְׂדֵיָא תְּחִלָּה מִן עֲבֻדָּה דְּרֵי
וּפְלִי כִּי אֲבִינוּ רַעֲצִי וְתַפְרִי מִטְּמָאִין שְׂבִירִי, לֵא
מַצִּי נִפְי לְאֲתֵרִי, דְּהָתֵם כִּשְׁבָּנוּ מִתְחַלֵּל לָם.
וְעֻדָּה וְהִיא הַשְׁתַּחֲוִיָּה בְּקֻרֹם לְכָל אֵילֵן
אֲמַר רַבִּי אֲלֵעֻזֶר הַבְּרָא כִּי — לֵא שִׁיךְ לִשְׁנֵי
אֲבָי: אֵל בִּשְׁכִּיל שִׁיחָא הַכּוֹחַל — נַעֲשֵׂה תָם
רַבִּי יִלְקָה הַכּוֹחַל. כִּיֹּן דְּרֵא לֵא תִלְתּוֹת הוּא בְּהָ,
רַבִּי אֲשֶׁמֶשֶׁי שִׁיחָא, וְהוּא אֲלֵא לִי בִּי יוֹתֵן
בִּשְׁכִּיל שִׁיחָא — הֵינִי מִשּׁוֹם חֲדָשִׁיב בְּמִחוּבֵר,
וּבְשִׁבְלִי שִׁיחָא לֵא יִלְקָה הוּא מִשּׁוֹם דְּלֵא נִיחָא.
וְהָם לֵא לִנְתֹן הוּא וְאִמְרֵיהּ הִיא בְּרַחֲמֵי קִטּוֹ
דְּקֻדּוּשִׁין (הֵב), דְּמִשְׁנֵי תָהִם: נַעֲשֵׂה כְּמִי שְׁתַּנָּה
עַד דְּבִיתִי (וּבְרִיכִים בֵּר) "כִּי יִקַּח אִשְׁרֵי" וְלֵא
נַעֲמֵה דְּפֻרְגִּי אֲתֵא בְּתִלּוּשׁ וּבְכִסְיָא חֲבִיב לְעִינֵי חֲבִי
זֵלוּ, שֵׁם כִּי יִמָּא קִי מַעֲבֵיָא יִלְה לִרְבִּי יוֹסֵף פִּרְק'
מִי שְׁמִינִם שְׁחֹשֶׁב עֲלֵיהֶם לְהִדְחִי אֶת הַאיִצְטֹרְכֵל
דְּרִבִּי אֲלֵעֻזֶר אֲלֵעֻזֶר הַבְּרָא, לִמְאָן דְּאִמְרֵי מִחוּבֵר
אֲרִיזְטוֹטֵלֵס לֵא הוּא מִחוּבֵר כְּמִי בְּהָ.

תלוש

מלאן בבלי לשותה, מנץ לגבל בון את הטיט ולכבס
ט תלוש מן הקרקע — אף קל בו, יכבד אפילו חשב
ידיה עמיס וואסניס? תלמוד לומר "למ"ז בו", אלמא,
הוה לתלוש. והא דאמרין בפסחים (טזא), מוחרבין
בבי יתור, אפילו ארז כ"ל הפירות אפילו לארז
אביה, ארזית ארז בוך נפילת. **בשבי** שלא ילקח
הערב נפולין סמוך לכותל, ונתן שם עשרה שותבי
הערב. **בדאמן** — קשיא קר רישא לספא, ותרין
לחלושת ותרסם בבנין, ומר חשיב ליה מוחרב, הדיני
בתל עמוד מלאן מוחרב ומעיקרו ודא, אבל בכותל
היה חול — ארזי ורעיה למוטא.

תלוש ולבסוף חבירו לענין שחיטה מאי – תימה מאי קמביעא ליה? דא אסקנא לעיל (טוב) דלרבי דיעבד כשר, ולרבי חייא כשר גמי לבתחלה ואי ידע הנהו ברייתא. מכל מקום על כרחי ש' להדיחא ממנהיגין דחלוש ולבסוף חבירו בדיעבד כשר ולא לבתחלה. דאפילו מוקי מתניתין במחזור מעיקר, ואסור לבתחלה שמא ידרוס –

הכי גמי תלוש ולבסוף יאמר לבתחלה

מחא טעמא! וש' לומר: דאליא דרבי מביעא

ליה, דלמא הוי תלוש ובשרה כדאמרין

לעיל, וא' שמא לרבי אין חילוק בין תלוש

ולבסוף חבירו מחזור מעיקר, ופסולה

ומתניתין דמכשר דיעבד – כרבי חייא,

לבתחלה לא, שמא ידרוס. וברייתא דמכשר

לבתחלה – בעפא דקליל כדמשני לקמן, אף

על גב דקתני בה בהמה. וא' גמי, כרבי זבי

דאמר לצרדין קתני, ובוצאר בהמה למטה שרי

לבתחלה אפילו במחזור מעיקר, וכעצאר

בהמה למעלה אסור לבתחלה שמא ידרוס,

ובכל מחזור איירי, וקא בעי למפשט במרייתא

דדיחא צור יוצא מן הכותל דשחיטתה פסולה,

על כרחי דב' חייא. אבל קשה: דדיחי מצי

לאוקומי מתניתין כרבי חייא! לא פסול צפור

במחזור במתניתין אפילו דיעבד ואמאי דדיחא

בעי לאוקומי לעיל מתניתין כרבי חייא לא

קשיא, דלא קיימא מסקנא הכי. **אמר** שמואל

לא ש' אלא ש' שחטין למעלה ב' – משמע

דאפילו כבי האי גזנא לא מכשר אלא בדיעבד,

דאבריייתא דנעץ סבין קאי, ולא אתהיא דבכל

שחטין בין בתלוש בין במחזור, ואם כן כבואר

בהמה למעלה וסבין למטה לא פסול אפילו

בדיעבד. וקשה, דאם כן הוה ליה למימר:

חיישין שמא דרס, כיון דלא פסול דיעבד?

וה' לומר: דאפילו אמר רבי 'לא דרסתי' –

פסולה, שמא ידרוס טעם אחרת. והכא' גזנא

אמרין גבי השחט במגל קציר דרך הליכתה,

כפי הדין במכשיר, ואמר רבי יוחנן: אף בית

החל לא הכשירא אלא לטרה שני גבלא, אבל

באבילת אסורה, אף על גב דלא מטיח אדל דרך

הליכתה, דגורגין דימנא אחרייתא שמא יוליך

ורביא.

בשבתחלה נאסר להם בשר תאזה – פירש

בקנטרס: מדכתיב (ויקרא יז)

אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד

לא הביאו? ודחתו ודחתו קאמר לא איירי אלא

בקדשים ובשחיטת חוץ ולקמן נמי דקאמרינן

לרבי ישמעאל דאמר בשר תאזה איחסר להו,

צבי ואיל גופיהו מ' הוי שריי' דא פשיטא,

ודחתו קאמר לא איירי אלא בקרבן בהמה?

והכא' פירש: מדאיצטריך קאמר להיתיר להו

בשר תאזה דייק – מכלל דמעיקרא אסור.

ומהאי טעמא דייק גמי רבי עקיבא בשבתחלה

הותר להם בשר נחירה, מדאיצטריך קרא

לסור.

ובל

"לעולם שוחטין", "לעולם שוחטין ואוכלין" מוכני ליה! ועוד, מעיקרא מאי טעמא איתסר

– משום דהו' מקרבי למשכן, ולבסוף מאי טעמא אישתרו – דהו' מרחקי ממשכן,

ובל

בשר תאזה – שאין יכולין לאכול אלא בשר שלמים, ואם היו שוחטין בלא קרבן היו ענושים כרת. בדכתיב (ויקרא יז)

ואל פתח אהל מועד לא הביאו? וגו'. נכנסו

לארץ – דמתניתין דרבי ישמעאל חייא. כלומר, ולחיי תאזה "לעולם שוחטין", דלא תימא עבשיו שגגו יחורו לאיסורו כמו שהיו שוחטין שבנסו וכלב, לכך שנינו כו'. לעולם

שוחטין ואוכלין מבעי לה – כיון דלאו להכות שחיטת אחי לאוורי, ולא להחיי אבילת בשר חוצה לארץ, ליחתי: לעולם שוחטין ואוכלין, והכי בעי עיקר מילתא

ונקט שחיטה לחודה? ומדשקב לאבילה – שמע מינה לא איצטריך לאורוי לן אלא מדי' דשחיטה. ועוד, למא ליה לאשמועינן הא? וכי מחזקן תיסק ארעתין למימר

יחורו לאיסורן הראשון? מעיקרא – במדבר. מאי טעמא איתסר משום דהוי מיקרבי למשכן – והוי יכולין להקריב קרבתו מכל בשר נתון, ויקריבו דהם והחולב

לבדו ואוכלין הבשר. ולבסוף – כשנכנסו לארץ, והיתה ארצם רחבה והרחוקים לא היו יכולים לבא בירושלים בכל יום.

תלוש ולבסוף חבירו לענין שחיטה מאי? תא שמע:

היה צור יוצא מן הכותל, או שהיה קנה עולה מאילוי

ושחט בו – שחיטתו פסולה. – הכא במאי עסקינן –

בכותל מערה. דייקא גמי, דקתני דומיא דקנה עולה

מאילוי, ששם מינה. תא שמע: נעץ סבין בכותל ושחט

בה – שחיטתו כשרה. – שאני סבין, דלא מכבשל

ליה. תא שמע: במחזור לקרקע – שחיטתו כשרה.

– דלמא פרושי קא מפרש לה: מאי מחזור לקרקע

סבין, דלא מכבשל ליה. **אמר** מר: נעץ סבין בכותל

ושחט בה – שחיטתו כשרה. **אמר** רב עזן **אמר**

שמואל: לא ש' ש' אלא ש' שחטין למעלה ויצאור בהמה

למטה, אבל למטה ויצאור בהמה למעלה –

חיישין שמא ידרוס. – והא קתני: בין שהשפין למטה

ויצאור בהמה למעלה, בין שהשפין למעלה ויצאור

בהמה למטה! **אמר** רב זבי, לצרדין קתני: סבין

למטה ויצאור בהמה למעלה – בתלוש, סבין למעלה

ויצאור בהמה למטה – במחזור. רב פפא **אמר**:

בעופא דקליל. **אמר** רב הסדא **אמר** רבי יצחק. ואמר

לה במתניתא תנא, חמישה דברים נאמרו בקרומית

של קנה: אין שוחטין בה, ואין מליץ בה, ואין מחתכין

בה בשר, ואין מחצצין בה שינים, ואין מקנחים בה.

אין שוחטין בה. והתניא, בכל שוחטין: בין בצור,

בין בכוכית, בין בקרומית של קנה! **אמר** רב פפא:

בסימונא דאגמא. "ואין מחתכין בה בשר". רב פפא

מחתך בה קרבי דגים דיוג, רבה בר רב הונא מחתך

בה עופא דרביד. "ואין מקנחים בה". תיפוק ליה

משום דאמר מר: הקמחן דברך שהאר שולקת בו –

שיניו נושיות! **אמר** רב פפא: קינח פ' מפה קאמרין.

"הכל שוחטין, ולעולם שוחטין". הכל שוחטין – הכל

בשחיטה, ואפילו עוף. לעולם שוחטין – מאן תנא?

אמר רבה: רבי ישמעאל חייא, דתניא: "כי ירחיב

ה' אלהיו את גבולך באשר דבר לך ואמרת אכלה

בשר" וגו' – רבי ישמעאל אומר: לא בא הפתוח

אלא להחיי להם בשר תאזה, ששבתחלה נאסר להם

בשר תאזה, משכנסו לארץ הותר להם בשר תאזה;

ועבשיו שגלו יכול יחורו לאיסורן הראשון? לךך

שנינו: לעולם שוחטין, מתקוף לה רב יוסף: האי

הוא – כשיבאו לארץ ויכלו לאכול בשר נתון, ויקריבו דהם והחולב

לבתחלה בלא שום הקרבה. שבתחלה – כשהיו במדבר משוחקים ומשחקין, נאסר להם

בשר תאזה – שאין יכולין לאכול אלא בשר שלמים, ואם היו שוחטין בלא קרבן היו ענושים כרת. בדכתיב (ויקרא יז)

ואל פתח אהל מועד לא הביאו? וגו'. נכנסו

לארץ – דמתניתין דרבי ישמעאל חייא. כלומר, ולחיי תאזה "לעולם שוחטין", דלא תימא עבשיו שגגו יחורו לאיסורו כמו שהיו שוחטין שבנסו וכלב, לכך שנינו כו'. לעולם

שוחטין ואוכלין מבעי לה – כיון דלאו להכות שחיטת אחי לאוורי, ולא להחיי אבילת בשר חוצה לארץ, ליחתי: לעולם שוחטין ואוכלין, והכי בעי עיקר מילתא

ונקט שחיטה לחודה? ומדשקב לאבילה – שמע מינה לא איצטריך לאורוי לן אלא מדי' דשחיטה. ועוד, למא ליה לאשמועינן הא? וכי מחזקן תיסק ארעתין למימר

יחורו לאיסורן הראשון? מעיקרא – במדבר. מאי טעמא איתסר משום דהוי מיקרבי למשכן – והוי יכולין להקריב קרבתו מכל בשר נתון, ויקריבו דהם והחולב

לבדו ואוכלין הבשר. ולבסוף – כשנכנסו לארץ, והיתה ארצם רחבה והרחוקים לא היו יכולים לבא בירושלים בכל יום.

לענין שחיטה מאי – מזהוהו דלעיל לא משמע ליה לרבא. כדמפרש ואיל. תא

שמע במחזור לקרקע בו' – ואוקימנא לעיל בתלוש ולבסוף חבירו. דלמא פרושי

קא מפרש לה – בספא: מאי מחזור לקרקע דאמינא לך בשרה – גזון נעץ סבין

בכותל, דלאו חבור הוא. דודאי לא לא מבטל ליה התם. דהא גבי הדיי קתני להו

לעיל, ונעץ סבין בכותל דהווא

דמחזור לקרקע הוא, ואיכא למימר

דפירושא דרישא הוא. לא שנו – דנעץ

סבין בכותל כשרה. אלא שהשפין למעלה

– פיר' ונעץ קרקע. ויצאור בהמה למטה –

ומוליך ומביא צואר בהמה. חיישין שמא

ידרוס – מתוך שהצואר ממבדי על הסבין,

והא קתני – לעיל (חולין טו.) גבי מחזור:

בין שהשפין למעלה בו'. לצרדין קתני –

דהא רישא דברייתא תנא תלוש ומחזור,

דקתני: בכל שוחטין בין בתלוש בין

במחזור, וכי ידרו וסיים ספא: בין שהשפין

למעלה בו'. לא תרווייהו אתלוש

ותרווייהו אמחזור קיימי, אלא דהא אתלוש

ודתא אמחזור. סבין למטה ויצאור בהמה

למעלה, ובהמה תלויה באייר, וכן מוליך

ומביא הסבין. והא דקתני סבין למעלה

וצאור בהמה למטה – אמחזור, כלומר, אף

אמחזור. רב פפא **אמר** – דלא תוקמא

בשינויא דחיקא. אלא תרווייהו אתלוש

ואמחזור קיימי, ואפילו הכי לא תקשי לרב

עזן, דהא דקתני סבין למטה וצאור למעלה

ומחזור – בעופא דקליל, ובהמה דקתני

לאו דוקא. חמשה דברים בו' – כולוהו

משום כששדחוקין אותם קיסמין יתזון

ומפרשיה דהמנא. ואיכא סכנתא במילה –

של תנזוב הגיד ומשוי ליה כרות שפכה,

וגבי שחיטה – דלמא מנקבא להו לסימנין,

בסימונא דאגמא – עשב הגדל בארמיים

וקרי "שלישא". וכו' ושהוא יבש חדרו וחרתו

ואין קיסמין נבדלים דימנא. דיוני – צלולים,

וא' יבסו בהם קיסם נראה. זיג**קלי"ר

בלע, כעין מראה שחור. ממירדוריי.

דרב' – ואין צריך לדחוקי בחתיכות, ואין

קסמין נבדלין. שיניו נושיות – שני חפקי,

ושני הכרכסא שהיא משוברת בחן

לעצמותיהן, כעין תלוליה בשר. הכל

בשחיטה – וחכי משמע: את הכל צריך

לשחוט, ואפילו עוף, ואף על גב דלא חתיב

ביה שחיטה בדיחא. לעולם שוחטין –

לעולם מחור לשחוט ולאכול. מאן תנא –

דמתניתין, דאיצטריך ליה למימר דישאל

מותרין לשחוט ולאכול? דהא תנא ליה

ירשא "הכל שוחטין" (ובא' לאתויי כל חנך

דאצטריכו לאתויי שראון לשחוט, כגון כותי

ומשומד וטמא בחולין. להחיי להם בשר

תאזה – כשיבאו לארץ ויכלו לאכול בשר

לתאות בלא שום הקרבה. שבתחלה –

כשהיו במדבר משוחקים ומשחקין, נאסר להם

בשר תאזה – שאין יכולין לאכול אלא בשר שלמים, ואם היו שוחטין בלא קרבן היו ענושים כרת. בדכתיב (ויקרא יז)

ואל פתח אהל מועד לא הביאו? וגו'. נכנסו

לארץ – דמתניתין דרבי ישמעאל חייא. כלומר, ולחיי תאזה "לעולם שוחטין", דלא תימא עבשיו שגגו יחורו לאיסורו כמו שהיו שוחטין שבנסו וכלב, לכך שנינו כו'. לעולם

שוחטין ואוכלין מבעי לה – כיון דלאו להכות שחיטת אחי לאוורי, ולא להחיי אבילת בשר חוצה לארץ, ליחתי: לעולם שוחטין ואוכלין, והכי בעי עיקר מילתא

ונקט שחיטה לחודה? ומדשקב לאבילה – שמע מינה לא איצטריך לאורוי לן אלא מדי' דשחיטה. ועוד, למא ליה לאשמועינן הא? וכי מחזקן תיסק ארעתין למימר

יחורו לאיסורן הראשון? מעיקרא – במדבר. מאי טעמא איתסר משום דהוי מיקרבי למשכן – והוי יכולין להקריב קרבתו מכל בשר נתון, ויקריבו דהם והחולב

לבדו ואוכלין הבשר. ולבסוף – כשנכנסו לארץ, והיתה ארצם רחבה והרחוקים לא היו יכולים לבא בירושלים בכל יום.

צריך שיהא תופש בנזבה! הדיא דתימור: בשאינ דרפה לכן, אבל בשדרפה לכן – צריך שהוא תופש בנזבה.

[דף ח' ע"א]

ומה פשיטא לון? בנזק שלם. ומה צריכה לון? בחצי נזק.

פיסקא. דרסה על חבלי ושברתו. רבי ירמיה בעי: דרסה על נוד מלא שמן, על הנוד – משלם נזק שלם, ועל השמן – משלם חצי נזק. היתה טבלה מונחת וזכוכית עליה, דרסה על גבי הטבלה ונשתברו הזכוכית, על הטבלה – משלם נזק שלם, ועל הזכוכית – משלם חצי נזק. היו שתי טבליות זו על גבי זו, דרסה על העליונה ונשתברה השנייה, על העליונה – משלם נזק שלם, ועל התחתונה – חצי נזק. היתה טבלה מונחת ברשות הרבים, דרסה עליה והתיוזה, והלכה ונשתברה ברשות היחיד אחר, מי אתה מחלף אחר דריסתה או אחר שבירתה? אין תימור: אדריסתה – פטור, אשבירתה – חייב.

הלכה ב' מתני' תתרגולים מועדין לחלף בדרפן ולשבר. היה דליל קשור בגלול, או שהיה מחדם ומשבר את הכלים – משלם חצי נזק.

גמרא רב הונא אמר: בשנקשר מאילו,

[דף ח' ע"ב]

אבל אם קשרו הוא – משלם נזק שלם.

תני: תתרגולין שהידם את העיסה ואת הפירות, או שניקרו – משלם נזק שלם. הידמו עפר על גבי עיסה או על גבי פירות – משלמין חצי נזק.

היו מחטמין בחבל ונפסק הדלי או שנשבר – משלם נזק שלם. נפל על חבירו, על העליון – משלם נזק שלם, ואתחתון – חצי נזק.

ואינו בעושה בור במקום אחד ומזיק במקום אחר? אמר רבי יוסי בי רבי בון: מפיון שאין דרבו ליפול אלא באותו חבור – כמי שהוא בור.

תני: תתרגולין שנפלו לגנה ושברו החילפין, וקירטמו את הירק – משלם נזק שלם. סומכים אומר: על הקירטום – משלם נזק שלם, ועל השיבור – משלם חצי נזק.

תרנגול הפורח במקום למקום, וְהֵיזֵק בְּגופוֹ – מִשְׁלֵם נֶזֶק שְׁלֵם. בְּרוּחַ שֶׁבִין בְּנִפְיוֹ – מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק. סוּמְכּוּם אָמַר: נֶזֶק שְׁלֵם.

[דף ט' ע"א]

נָפַח בְּפָלִים וּשְׂכָרָן – מִשְׁלֵם נֶזֶק שְׁלֵם.

הִלְכָה ג' מתני' בִּיצֵד תֵּשֶׁן מוֹעֵדֶת לֹכֵל אֶת הָרְאוּי לָהּ? הִבְחִמָּה מוֹעֵדֶת לֹכֵל פְּרוֹת אוֹ יָרְקוֹת. אֲכָלָה בְּסוֹת אוֹ פָלִים – מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק. בְּמָה דְּכָרִים אָמּוּרִים? בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק, אֲכָל בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים – פְּטוּר. וְאִם נִהְיִית – מִשְׁלֵם מֵה שְׁנֵהֲנִית.

גמרא רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: עַל הָרְאוּשׁוֹנָה הוֹשְׁבָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַל כּוֹלָה הוֹשְׁבָה.

מִחֻלְפָּה שִׁיטְתִּיהָ דְרִישׁ לְקִישׁ! תַּמָּן אָמַר רִישׁ לְקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשְׁעִיָה: עֲמִדָּה וְאֲכָלָה מִפִּירוֹת הַצְּבוּרִין – חֲטִיבָתָה, וְכָא – הוּא אָמַר אֲכִין! אָמְרוּ: תַּמָּן – בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשְׁעִיָה. בְּרַם חֲכָא – בְּשֵׁם גְּרַמִּיָה.

מִילְתִּיהָ דְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: בְּעֵטָה מִחֻלְפָּתָה בְּרַבּוּצָה – פְּטוּר. מִילְתִּיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּעֵטָה מִחֻלְפָּתָה בְּרַבּוּצָה – חֲטִיב. לֹא סוּף דְּכָר בְּעֵטָה מִחֻלְפָּתָה בְּרַבּוּצָה, אוֹ רַבּוּצָה בְּמִחֻלְפָּתָה, בְּעֵטָה מִחֻלְפָּתָה בְּמִחֻלְפָּתָה. אָמַר רַבִּי אֲמִי: לֹא אָמַר רִישׁ לְקִישׁ אֵלָּא בְּעֵטָה מִחֻלְפָּתָה בְּרַבּוּצָה – פְּטוּרָה, אֲכָל רַבּוּצָה בְּמִחֻלְפָּתָה, אוֹ מִחֻלְפָּתָה בְּמִחֻלְפָּתָה – חֲטִיבָתָה. תַּנִּי רַבִּי הוֹשְׁעִיָה: כּוֹלָה פְּטוּר. טַעְמָא דְרַבִּי הוֹשְׁעִיָה: אֵין קָרָן בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים.

רַב אָמַר: עֲמִדָּה וְאֲכָלָה מִפִּירוֹת הַצְּבוּרִין .

[דף ט' ע"ב]

מֵה הִיֻּקְלוּ בְּשֵׁן? שְׂאֲכָלָה מִחֻלְפָּתָה בֵּין הָעוֹמְדִת. חוֹמֶר בְּקָרָן, שְׂבַעֲטָה מִחֻלְפָּתָה אֶת הָעוֹמְדִת.

אֵילִפִּי אָמַר: עֲמִדָּה וְאֲכָלָה מִפִּירוֹת הַצְּבוּרִין – חֲטִיבָתָה. מֵה הִיֻּקְלוּ בְּשֵׁן? שְׂאֲכָלָה מִחֻלְפָּתָה בֵּין הָעוֹמְדִת. חוֹמֶר בְּקָרָן, שְׂבַעֲטָה מִחֻלְפָּתָה אֶת הָמִחֻלְפָּתָה.

הִלְכָה ד' מתני' בִּיצֵד מִשְׁלֵם מֵה שְׁנֵהֲנִית? אֲכָלָה מִתּוֹךְ הָרִחֲבָה – מִשְׁלֵם מֵה שְׁנֵהֲנִית. מִצַּדִּי הָרִחֲבָה – מִשְׁלֵם מֵה שְׁהִיָּקָה. מִפְּתַח הַחֲנוּת – מִשְׁלֵם מֵה שְׁנֵהֲנִית. מִתּוֹךְ הַחֲנוּת – מִשְׁלֵם מֵה שְׁהִיָּקָה.

גמרא רב אמר: עקמה צוארה ואכלה – משלם מה שהזיקה. והא תנינן: מפתח החנות – משלם מה שנהנית, מתוך החנות – משלם מה שהזיקה! מאי בדון? אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, כשהיה חמור טעון גדיים, ובשעת עברתו פשטו צואריהן ואכלו, מפתח החנות – משלם מה שנהנית, מתוך החנות – משלם מה שהזיקה.

רב אמר: אכלה שעורים – משלם תבן. והתני רבי חייה ופליג, לפיכך אם אכלה הימין שהן רעות לה – הרי זו פטורה.

[דף י' ע"א]

שינת ואכלה – משלם גזק שלם. מהו 'שינת ואכלה משלם גזק שלם'? היתה קופתו מופשלת לאחוריו ברשות הרבים, ופשטה פרה את פיה ואכלה ממנה – משלם גזק שלם. סוג שנתון בפתח החנות, חציו מבפנים וחציו מבחוץ, ופשטה פרה את פיה ואכלה ממנה – משלם גזק שלם.

הלכה ה' מתני' הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים – משלם גזק שלם, מפני שהן מועדין. כלב שנמל את התררה והלך לו לגדיש, אכל את התררה והדליק את הגדיש, על התררה – משלם גזק שלם, ועל הגדיש – משלם חצי גזק.

גמרא אית תניי תני: שקפצו. אית תניי תני: שנפלו.

אמר רבי יוחנן: ביני מתניתא: שקפצו. נפלו – לא בדיא.

כלב שנמל את התררה. ריש לקיש אמר: במצית את האור על כל שיבולת ושיבולת. רבי יוחנן אמר:

[דף י' ע"ב]

נעשה בזורק את החיץ ממקום למקום.

אמר רבי יצחק בר טבליי: מתניתא מסייע לריש לקיש, היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו – חייב. עבד כפות לו וגדי סמוך לו – פטור. אם אומר את: שאין בזורק את החיץ ממקום למקום, על שיבולת הראשונה – נתחייב מיתה, מיכן והילך – תשלומין.

אמר רבי יוסי: זאת שמע מינה, שורו שהדליק את הגדיש בשבת – חייב. והוא שהדליק את הגדיש בשבת – פטור. אם אומר את: שאינו בזרק את החיץ ממקום למקום, ויעשה כמי שחלו עליו תשלומין, מיכן והילך יהא חייב בתשלומין.

חד פר נש

[דף י"א ע"א]

אפיק פלטייה בפורה, עבר חמרא ותבריה. אתא עובדא קומי רבי יצחק בר טבליי. אמר ליה: לא חייב לך כלום. ולא עוד, אלא שאם ניזוק – חייב בנזקו.

הלכה ו' מתני' אי זהו הוא תם, ואי זה מועד? מועד – שהעידו בו שלשה ימים. ותם – שיחזור בו שלשה; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: מועד – שהעידו בו שלש פעמים. ותם – שהתניקות ממשישין בו.

גמרא מה טעמא דרבי יודן? מתמול שלשום (שמות כא, לו). מה מקנים רבי מאיר מתמול שלשום? פתר לה: בהפלג נגיהות. שאם יצא ביום ראשון ונגח, בשני ולא נגח, בשלישי נגח – אין נעשה שור מועד עד שינגח שלשה ימים זה אחר זה.

יצא ביום ראשון ונגח שוורין, בשני ונגח כלבים, בשלישי ונגח חזירין, על ידי שלשה מינין לשלשה ימים מהו שיעשה שור מועד?

יצא ביום הראשון ונגח, בשני לא יצא, בשלישי יצא ונגח, ייבא בתפלוגתה דרב אדא בר אהונה ודרב הונא דאיתפלגון: נידה שבדקה עצמה ביום ראשון ומצתה טמא. בשני לא בדקה. בשלישי בדקה ומצתה טמא, רב אדא בר אהונה בשם רב: נידה וודאי. רב הונא בשם רב אמר: נדה ספק.

אמר רב הונא: תמן הוינא בראשה, ותמן הוינא בסיפא, ותמן הוינא באמצעיתה, אישתאלת לרב ואמר: ספק. אישתאלת לרב ומר: וודאי. וחזר ומר: ספק. רב אדא בר אהונה לא הווה תמן אלא בד מר וודאי.

רב ירמיה בשם רב: הלכה כרבי מאיר – בתפח, וכרבי יודה – בהעדאה. דתני: שור שנגח שלשה פעמים ביום אחד – אינו מועד. ומה תלמוד לומר מתמול שלשום? אלא שאם חזר בו שלשה ימים זה אחר זה – אינו נידון אלא בתם. הוינן סברין מימר: הלכה כרב הונא

[דף י"א ע"ב]

דיו אומר: מעין שניהם. אתא רב ירמיה בשם רב: הלכה ברבי מאיר – בתפוח, וברבי יודה – בחרושה:

הלכה ז' מתני' שור המזיק ברשות הנזק ביצד? נגה, נגה, נשד, רבין, בעט, ברשות הרבים – משלם חצי נזק. ברשות הנזק, רבי טרפון אומר: נזק שלם, וחכמים אומרים: חצי נזק. אומר להם רבי טרפון: מה אם במקום שהיכל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור – החמיר עליהן ברשות הנזק לשלם נזק שלם. מקום שהחמיר על הקרן ברשות הרבים לשלם חצי נזק – אינו דין שנהחמיר עליהן ברשות הנזק לשלם נזק שלם?

אמרו לו: דייז לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברשות הרבים – חצי נזק, אף ברשות הנזק – חצי נזק. אומר להן: אני לא אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה אם במקום שהיכל על השן ועל הרגל ברשות הרבים – החמיר בקרן. מקום שהחמיר עליהן ברשות הנזק – אינו דין שנהחמיר בקרן! אומר לו: דייז לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים – חצי נזק, אף ברשות הנזק – חצי נזק:

גמרא אומר רבי יוחנן: דרבי טרפון היא. דרשות הנזק – רבי טרפון אומר: נזק שלם, וחכמים אומרים: חצי נזק:

הלכה ח' מתני' אדם – מועד לעולם, בין שוגג, בין מזיד, בין ער, בין ישן. סמא את עין חברו ושבר את הכלים – משלם נזק שלם:

גמרא אומר רבי יצחק: מתניתא בששהיו שניהם ושינין, אבל אם היז אחד מהן ישן ובא חברו לישן אצלו, זה שבר לישן אצלו – הוא המועד.

הדרן עלה ביצד הרגל מועדת

פרק שלישי

הלכה א' מתני' המניח את חפד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושברה – פטור. ואם חזק בה – פעל החבית חייב בנזקיו.

גמרא ואין דרד אדם להניח ברשות הרבים? רב אומר: בממלא את כל רשות הרבים, אבל אם אינה ממלא את כל רשות הרבים אין דרד אדם להיות מניחם ברשות הרבים! שמואל אומר:

[דף י"ב ע"א]

או בממלא את כל רשות הרבים, או עד שתהא נתונה על קרן זוית.

אמר רבי לעזר: ואפילו אינה ממלא כל רשות הרבים, אם יטילנה מיכאן ויתגננה כאן – הרי זה בור. ואפילו אינה נתונה על קרן זוית, אין דרך אדם להיות מניחין ברשות הרבים.

היתה ממלא כל רשות הרבים, אם יטילנה מיכאן ויתגננה כאן – נעשה בור! אלא יטול הפקל וישברנה, או יעבור עליה, ואם נשברה – נשברה.

נישמענה מן הדא: שור שעלה על חבירו, ובא בעל השור לשמוט את שלו, או הוא ששומט את עצמו ונפל ומת – פטור. אם דחיו ונפל ומת – חייב. ולא יכיל מימר ליה: אילו שבקתה, הווינא יחייב לך גזקך? עוד הוא, דו יכיל מימר ליה: אילו שבקתה, הויתח יחב לי חצי גזק. הניע עצמו, שהיה מועד, לא כל ממוך שאהא מחזור עמוך על בתי דינים.

הניח חבית ברשות הרבים, ובא אחר והניח אחרת סמוכה לה, ובא הראשון ליטול שלו, אם יטלינה מיכן ויתגננה כאן – נעשה בור! אלא יטול את הפקל וישברנה, או יעברו עליה, ואם נשברה – נשברה. נישמענה מן הדא: שור שעלה בחבירו, ובא בעל השור ושמוט מתחתיו,

[דף י"ב ע"ב]

אם עד שלא עלה שמוט ונפל ומת – פטור. ואם דחהו ונפל ומת – חייב. אמר רבי יוסי: ותשמע מינה, ראה אמת המים שוטפת ובאה לתוך שדהו, עד שלא נכנסו המים לתוך שדהו – רשאי לפנותן למקום אחר. משנכנסו – אין רשאי לפנותן למקום אחר.

אחז פריסו ארגירא עד דלא ייתי אחז פריסו ארגירא – שרי מימר: פלז עביד עיבדתי, פלז עביד עיבדתי. מן דייתי אחז פריסו ארגירא – אסיר.

הדין אכסניי פרקא, עד דלא ייתון רומאי – שרי מיהשדוניה. ומן דייתון רומאי – אסיר.

הניח אבנו ברשות הרבים, ובא אחר והניח אחרת סמוכה לה, ובא אחר ונתקל בון ונחבט בון, מי חייב בגזק? הראשון או השני?

גישמעינא מן הדא: שור שדחף לחבירו ונפל לבור, בעל השור – חייב, ובעל הבור – פטור. רבי נתן אומר: במועד, זה נותן מחצה, וזה נותן מחצה. ובתם, בעל הבור – נותן שני חלקים, ובעל השור – רביע.

אמר רבי חנינא: ביני מתניתא, בעל הבור – נותן שלשה חלקים, ובעל השור – נותן רביע. (הנחית אבנו ברשות הרבים, ובא אחר והנחית אחרת סמוכה לה, ובא אחר ונתקל בו ונחבט בו, מי חייב בנזק? הראשון או השני?)

הנחית אבנו ברשות הרבים, ובאת הרוח והפריחהה לרשות היחיד, ובא אחר ונתקל בה, מהו שיחיה חייב בנזק? הנחית אבנו ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בה

[דף י"ג ע"א]

והתירוה לרשות היחיד, ובא אחר ונתקל בה, מהו שיחיה חייב בנזק? אמר רבי יוחנן: הנחית אבנו ומשאוי ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בהן וצלוהיתו בידו, בין שנתקל באבן ונחבט בקרקע, בין שנתקל באבן ונתקל בקרקע – חייב על ניוקי אדם, ופטור על ניוקי צלוהיתו. מילתיה דרבי יוחנן אמר: בור של נזקין – פטור על חבלים, ואם בדרדף הטחה המית על ניוקי צלוהית – חייב.

הלכה ב' מתני' נשברה בידו ברשות הרבים, והחלק אחד בפנים, או שלקה בחרסיה – חייב. רבי יוחנן אומר: במתפון – חייב. באינו מתפון – פטור:

גמרא רבי לעזר אמר: בשעת נפילה נחלקו, אבל לאחר נפילה – כל עמא מודיי שחייב. אמר רבי יוחנן: בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה – היא המחלוקת.

מתבי רבי יוחנן לרבי לעזר: אם בשעת נפילה פטור, אינו קל וחומר לאחר נפילה! ולמה פטור בשעת נפילה? שכן אדם מפקיר ניוקי ברשות הרבים.

אית מתניתא מסייעא לדין ואית מתניתא מסייעא לדין. דתני: מודין חכמים לרבי יודן במנח אבנו ומשאוי ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בהן – פטור, שעל מנת בן הנחיל יהושע לישראל את הארץ, הא אם לא הנחיל יהושע לישראל את הארץ על מנת בן – חייב.

[דף י"ג ע"ב]

על דעתיה דרבי יוחנן: במתכוון להרסין. על דעתיה דרבי לעזר: במתכוון להזיק. רבי זירא ורבי לא תריהון אמרין: מודה רבי יודה לחכמים, במבקר שור שנגח ברשות הרבים – שחייב. לא דומה נזק עומד, לנזק מהלך.

הלכה ג' מתני' השופך מים ברשות הרבים, והזק בזה אחר – חייב בנזקו. המצניע את הקוץ ואת הזכוכית, והגודר את גדרו בקוצים, וגדר שנפל לרשות הרבים, והזק בזה אחר, – חייב בנזקו.

גמרא רב הונא אמר: בשנחבט בקרקעו, אבל אם נתלכלכו כליו – חייב. רב אמר: אפילו נתלכלכו כליו – פטור. מילתיה דרב אמר: הבור של נזקין – פטור על הכלים.

המצניע את הקוץ ואת הזכוכית לתוך בותלו של חבירו, ובא בעל הביתל וסתרו והזק בזה אחר – חייב. חסידים הראשונים היו מצניעין אותן לתוך שדה עצמן, ומעמיקין להן שלשה טפחים, כדי שלא תעלה המהרישה:

פיסקא. והגודר גדרו בקוצים. אמר רבי יוחנן: תיפתר דברי הכל במפריח.

רבי בון בר חייא בעא קומי רבי זעירא: ולמה לינן פתרון לה ברבי יוסי בי רבי יודה דאמר:

[דף י"ד ע"א]

שלשה שהן סמוכין לרשות – ברשות. אמר ליה: ומה ביש לך דאיבא רבי יוחנן מימר לך: תיפתר דברי הכל במפריח.

וגדר שנפל לרשות הרבים. רבי אבהו בשם ריש לקיש אמר: דרבי מאיר היא, דרבי מאיר אמר: כל המזיק שלא על ידי מעשה – חייב. והדא אמרה דא, נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הביתל ונפלו, לתוך הזמן – פטור, לאחר הזמן – חייב. וכמה הוא הזמן? תני רבי הושעיה: שלשים יום.

הלכה ד' מתני' המוציא את תבנו ואת גפתו לרשות הרבים לזבלים, והזק בזה אחר – חייב בנזקו, וכל הקודם בזה – זכה. והופך את הגלל ברשות הרבים, והזק בזה אחר – חייב בנזקו:

גמרא במה זקן? דבית רבי ינאי אמרי: בשבבון. שמואל אמר: בגופן.

חזקיה אומר: והוא שהפכה על פניה לזבות בה. מילתיה דחזקיה אומר: המטלטלין – נקנין בהפיקה. אלא, המטלטלין מהו שינקנו בגרידה? אומר רבי בון בר חייה: נראין דברים בעמודין ובעורות קשין, אבל בעורות רבין – לא קנה עד שיגביה.

אמר רבי אחא: ליידיא פשטה על שיטתהון דרבנן.

[דף י"ד ע"ב]

בן סורר ומורה, מהו שיהא חייב בתשלומי כפל בגניבה הראשונה? או מאחר שהוא בהתריית מיתה – יהא פטור!

גישמיניה מן הדא: הגויב פים חבירו והוציא בשבת – חייב, שקבר נתחייב בגניבת פים עד שלא קדשה עליו השבת, ולא בהתריית מיתה הוא, ותימר חייב. וקא, אף על פי שהוא בהתריית מיתה – יהא חייב.

אמר רבי ינאי בר ישמעאל: רבי הושעיה תנייה דעתיה: דתני: המוציא אף על פי שלא הניח – חייב. ודכוותה, המוציא אף על פי שלא נמל להוציא – חייב, שאין התרייתו אלא בשעת הוצאתו.

תני: אם היה גורר בו ויוצא – פטור, שחלו עליו מיתה ותשלומין כאחת. הא אם לא חלו עליו שניהן כאחת – חייב בתשלומין! אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, כגון דהוון אילין פיסייא רכרכין שדרךן ליקנות בגרידה, ולית שמע מן הדא כלום.

מתביי: הא מתניתא, זמנין דמותבין לה ומסייעין לרבי יוחנן, וזמנין דמותבין לה ומסייעין לריש לקיש.

[דף ט"ו ע"א]

יש אוכל אכילה אחת, וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד, טמא שאכל חלב, והוא נותר, מן המוקדשין, ביום הכפורים. רבי מאיר אומר: אם היתה שבת והוציא בשבת. אמרו לו: אינו השם.

אימת דמתיבין ומסייעין לרבי יוחנן, הוציא בשבת אין כאן הנחה, ולמה אמרו אינו השם! אימת דמתיבין ומסייעין לריש לקיש, הוציא ביום הכפורים – יהא פטור!

אמר רבי יוסי בי רבי בון: אתיין דרבי מאיר כרבי עקיבה. דתני: מניין ליום הכפורים שחל להיות בשבת ושנג ועשה מלאכה, מניין שחייב על זה בעצמו ועל זה בעצמו? תלמוד לומר (ויקרא כג, ג):

מסכת תענית פרק שלישי

א. בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאים בפיהן ארבע פעמים ביום: בשחרית, בחצות, במנחה, ובנעילה; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: במנחה ובנעילה לא היה שם נשיאת כפים, שנאמר (דברים יח, ה): "לעמד לשרת בשם ה' הוא ובניו", מקיש בניו ל'ו', מה הוא - מעמד ונשיאות כפים בבקר, אף בניו - מעמד ונשיאות כפים בבקר.

ב. שמונה משמרות תקן משה לכהנה, ושמונה ללויים, משעמד דוד ושמואל הראה - עשאים עשרים וארבע משמרות כהונה, ועשרים וארבע משמרות ללויים, שנאמר (דברי הימים א, ט, כב): "המה יסד דוד ושמואל הראה באמונתם" - אלו משמרות כהונה ולויה, עמדו נביאים שבידו שלם וקבעו שם עשרים וארבעה מעמדות, כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה ולויה, שנאמר (פסד' כח, ב): "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי", אי אפשר לומר 'כל ישראל', אלא מלמד ששלוהו של אדם כמותו.

ג. הגיע זמן המשמר, כהנים ולויים עולים לירושלים, וישראל שבאותו משמר, שאין יכולים לעלות לירושלים, מתכנסים לעריהן, וקורין במעשה בראשית, ובטלים מן המלאכה כל אותה שבת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כהנים ולויים, וכלי השר - מעבדין את הקרבן. באחד בניסן אין בו מנחה ונעילה, משום שיש בו קרבן מוסף וקרבן עצים.

ד. פרשה גדולה קורין אותה בשנים, וקטנה ביחיד, בשחרית ובמוסף; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: כל שיש בו מוסף - קורין בו מוסף, וכל שאין בו מוסף - אין קורין בו מוסף. בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת, וקורין בדרך שקורין כל השנה, ובמנחה - יחיד קורא אותה על פה. אמר רבי יוסי: וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה

על פה בצבור? אלא כלן נכנסין וקורין אותה על פה בקורין את שמע.

ה. מה ראו זמן עצי כהנים והעם למנות? אמרו: כשעלו בני הגולה, לא מצאו עצים בלשכה, עמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן ומסרו לצבור, וכן התנו עמהן הנביאים, שאפלו לשכה מלאה עצים, ואפלו עצים משל צבור, ועמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן - לא יהא קרבן מתקרב אלא משלהם תחלה! שנאמר (נחמיה י, לח): "והגורלות הפלנו על קרבן עצים הכהנים והלויים והעם, להביא לבית אלהינו לבית אבותינו לעתים מופנים שנה בשנה, לבקר על מזבח ה' אלהינו בפתוב בתורה", ואומר (עזרא ג, ט): "כי עזרא הכין לבבו" וגו'.

ו. אותן ימים אסורים בהספד ותענית, בין עד שלא הרב בית המקדש בין משחרב הבית. רבי יוסי אומר: משחרב הבית - מתרין, מפני שאכל הוא להם. אמר רבי אלעזר בר צדוק: אני הייתי מבני בניו של סנאב בן בנימין, וכל תשעה באב להיות בשבת, ודחינוהו לאחר השבת, והיינו מתעניין ולא משלימים, מפני שיום-טוב שלנו הוא.

ז. מה היה בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות? אמרו: פעם אחת גזרו גזרה על ישראל, שלא יביאו עצים למערכה, ושלא יביאו כפורים לירושלים, והושיבו פרוזדאות על הדרכים, בדרך שהושיב ירכעם בן נבט - שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו בשרין שבאותו הדור ויראי החטא? הביאו סלי כפורים וחפום בקציעות, ונטלום, ועלו על כתפיהם, וכיון שהגיעו אצל פרוזדאות אמרו להם: לחיכן אתם הולכים? אומרים להם: לעשות שני עגולי דבילה במכתשת שלפנינו, ובעלי שעל כתפנו, כיון שעברו מהם - עטרום בסלים והביאום לירושלים.

ח. מה הן בני סלמאי הנטופתי? אמרו, פעם אחת גזרו גזרה על ישראל, שלא יביאו עצים למערכה, והושיבו פרוזדאות על הדרכים, בדרך שהושיב ירכעם בן נבט - שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו יראי

יא. כל שחוא משום תשעה באב - אסור לאכל בשר ולשתות יין, ואסור לאכל שני תבשילים, ואסור לרחץ. כל שאינו משום תשעה באב - מתר לשתות יין ולאכל בשר, ואסור לרחץ ולסוד. רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משם אביו: כל שעה שמתר לאכל בשר - מתר לרחץ פניו וידי ורגליו, ואין שאלת שלום לחברים בתשעה באב. ולהדיוט - בשפה רפה. מתקנין בתשעה באב למוצאי תשעה באב. עבר תשעה באב - מתר בכלם.

יב. תשעה באב שחל להיות בשבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת - אוכל אדם כל צרפו ושותה כל צרפו, ומעלה על שלחנו פסעדת שלמה בשעתו, ואין מונע מעצמו כלום, ואסור לספר ולכבס מראש החדש ועד התענית; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש כלו אסור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור אלא אותו שבת בלבד.

יג. אותן ימים עתידין להיות ימים טובים לישראל, שנאמר (זכריה ח, יט): "בה אומר ה' צבאות צום הרביעי" וגו'. וכל המתאבלים עליה בעולם הזה - שמחים הם עמה לעולם הבא, שנאמר (ישעיה סו, י): "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה" וגו'.

מסכת מגילה פרק ראשון

א. ברכין המקפין מימות יהושע בן נון - קורין בחמשה עשר. רבי יהושע בן קרחה אומר: ברכין המקפין חומה מימות אחשורוש - קורין בחמשה עשר. אמר רבי יוסי ברבי יהודה: היכן מצינו לישון הפירה שהיא מקפת חומה מימות יהושע בן נון? אלא (אסתר ט, כח): "משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר", הסמוכין לפרך והנראין עמו - גדון בפרך.

ב. היוצאין בשירות, ומפרשין בספינה - קורין בארבעה עשר. חל להיות בערב שבת - מקפין מקדימין ליום הבניסה. ועירות גדולות קורין בו ביום. רבי יוסי אומר: אין מקפין קודמין לעירות, אלא אלו

חמא שבאותו הדור? הביאו גזריהן ועשו סלמות והניחו על כתפיהן והלכו להן. בין שהגיעו אצלן, אמרו להן: להיכן אתם הולכין? אמרו להן: להביא גדולות משוכה שלפנינו ובסלמות שעל כתפינו, בין שעברו מהם - פרקון והביאום והעלים לירושלים. ולפי שמסרו עצמן על התורה ועל המצות, לפיכך נמצא להם שם טוב וזכר טוב בעולם, ועליהם נאמר (משלי י, ז): "זכר צדיק לברכה", ועל ירבעם בן נבט והבארי נאמר (שם): "ישם רשעים ירקב".

ט. רבי יוסי אומר: מנגללין זכות ליום זבאי, וחובה ליום חיב. אמרו: בשחרב הבית בראשונה, אותו היום ערב תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היה, ומשמרתו של יהויריב היתה. היו אומרים שירה ועומדים על דוכנם. ומה שירה היו אומרים? (תהלים צד, כג): "וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם", ולא הספיקו לומר: "יצמיתם ה' אלקינו", עד שבאו עובדי כוכבים וכבשום, למחר פשיבנה הבית, מה הוא אומר? (תהלים קו, מח): "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם", וברוך ה' אלקים אלקי ישראל עשה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו וגו' (תהלים עב, יח-יט).

י. בתשעה באב חרב הבית בראשונה, דכתיב (מלכים-ב כה, ח): "ויבחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה למלך נבוכדנצר מלך בבל בא נבוכדנצר רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלים וגו'. אי אפשר לומר 'בשבעה', שהרי כבר נאמר 'בעשור', ואי אפשר לומר 'בעשור' שהרי כבר נאמר 'בשבעה'. הא כיצד? בשבעה נכנסו עובדי כוכבים להיכל, ונטלו את העמודים ואת הים ואת המכונות, ואכלו, וקלקלו בו: שביעי, שמיני, ותשיעי סמוך לחשכת. וכן הוא אומר (ירמיה ג, ד): "אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב", לעתותי ערב הציתו בו את האור, ונשרף עם שקיעת החמה בעשור לחדש.

הקצב: אין קורין אותה באדר השני, שכל מצוות שנוהגות בשני - נוהגות בראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי: אף קורין אותה באדר השני, שכל מצוות שנוהגות בשני - אין נוהגות בראשון. וישוין בהספד ותענית שאסורים בזה ובזה.

א. אין בין יום-טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד. רבי יהודה מתיר אף מכשירי אכל נפש. רבי נחוניא בן הקנה היה עושה שבת ביום הכפורים לתשלומין; מה שבת מתחייב בנפשו - פטור מן התשלומין, אף יום הכפורים מתחייב בנפשו, ופטור מן התשלומין. אין בין שלשה תעניות שניות לשבע אחרונות, אלא תרועה ונעילת חניות בלבד. אין בין מודר הנאה מחברו סתם למודר הימנו מאכל, אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אכל נפש.

ב. אין בין נזיר סתם לנזיר שלשים יום, שהנזיר סתם מנלח ליום אחד ושלשים, ואם גלח ביום שלשים - לא יצא. נזיר שלשים - מנלח ליום שלשים ואחד. ואם גלח ביום שלשים - לא יצא. וזה וזה מצותן לגלח ביום שלשים ואחד. אין בין דם המת לדם תפיסה, אלא שדם המת נזיר מנלח עליו, והיבין על טמאת מקדש וקדשיו. דם תפיסה - אין נזיר מנלח עליו, ואין חיבין על טמאת מקדש וקדשיו.

ג. אין בין פזית מן המת למת, אלא שפזית מן המת פתחו בטפח. והמת פתחו בארבעה טפחים. אין בין פזית מן המת לעצם בשעורה אלא טמאת אהל בלבד. אין בין אבר מן המת לאבר מן החי, אלא שאבר מן המת - בשר הפורש ממונו טמא. ואבר מן החי - בשר הפורש ממונו טהור.

ד. אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן. אין בין זב לזבה, אלא שהזב טעון ביאת מים חיים, וזבה אין טעונה ביאת מים חיים. אין בין זבה לנדה אלא קרבן. אין בין קרבן זבה לזולת אלא

ואלו קוראין בו ביום. חל להיות בשבת - כפרים מקדימין ליום הכניסה ועירות גדולות קורין בערב שבת, ומקפות חומה למחר. רבי אומר: אומר אני, הואיל ונדחו עירות גדולות ממקומן - ידחו ליום הכניסה.

ה. אמר רבי יהודה: אימת? בזמן שהשנים בתקונן וישראל שרויין על אדמתן. אבל בזמן הזה, הואיל ומסתכלין בה - אין קורין אותה אלא בזמנה.

ו. מקרא מגלה, ותרומת שקלים - מקדימין ולא מאחרין. סעדת פורים וראש חודש, ספק מילה וזמן עצי פהנים, תשעה באב הגיגה וחקל - מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין, גובין בו ביום, וגובין ומחלקין בו ביום, שאין עיניהם של עניים נשואות אלא ליום מקרא מגלה, שנאמר (אסתר ט, כח): "והימים האלה נזכרים ונעשים"; אבל לקים את השמחה בזמנה.

ז. מגבת פורים - לפורים, ומגבת העיר - לאותה העיר. אין מדקדקין במגבת פורים, אבל לזקחים את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן, והפותר - אל יפל לכים של צדקה. רבי אליעזר אומר: מגבת פורים - לפורים, ואין העני רשאי לקח מהן רצועה לסנדלו, אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר; דברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר, ורבן שמעון בן גמליאל מקל.

ח. רבי מאיר אומר: הנותן דינר לעני לקח בהן פרות - אל יקח בהן בלים. בלים - אל יקח בהן פרות, שמעביר על דעתו של בעל הבית. רבי שמעון בן אליעזר אומר משום רבי מאיר: הנותן דינר לעני לקח בהן חלוק - אל יקח בהן טלית. טלית - אל יקח בהן חלוק, מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית.

ט. קראו את המגלה באדר הראשון, ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני, שכל מצוות שנוהגות בשני - נוהגות בראשון, חוץ ממקרא מגלה. רבי אליעזר בן רבי יוסי אומר משום רבי זכריה בן

שְׁקָרָא בְּצַפּוּרֵי בְּלִילָה. אָמַר לוֹ: אֵין שַׁעַת הַסְּבִנָּה רְאִינָה. קָרָאָה עַל פֶּה – לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבְתָן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַעֲשֶׂה בֶּן רַבִּי מֵאִיר שֶׁהָלַךְ לְאִסְיָא לְעֵבֶר אֵת הַשָּׁנָה בַּעֲסִיָּא, וְלֹא הָיָה שֵׁם מְגֻלָּה כְּתוּבָה עֲבָרִית, וּכְתֻבָּה מְלֻבָּ, וְקָרָא מִתּוֹכָהּ. קָרָאָה – בֵּין עוֹמֵד בֵּין יוֹשֵׁב בֵּין מִטָּה, בֵּין שֶׁהָעֶמִיד לָהּ מִתְרַגְּמָן וּכְתֻבָּה מְלֻבָּ, בֵּין שֶׁבֶרַךְ לַפְּנִיָּה וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ, לְאַחֲרֶיהָ וְלֹא בֶרֶךְ לַפְּנִיָּה, לֹא בֶרֶךְ לַפְּנִיָּה וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ – יֵצֵא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי מֵאִיר שֶׁקָּרָאָה בְּבֵית הַכִּנְסַת בְּמִכְעִין מִיֹּשֵׁב, וְהָיוּ בְּנֵי הַכִּנְסַת יוֹשְׁבִין, בִּינוֹן שֶׁמֶרְמָה מִקְצָתָהּ – נִתְּנָה לְאַחֵר וּבֶרֶךְ עָלֶיהָ.

ג. קָרָאָה בְּלֵעֹז – הַלְעוּזוֹת יוֹצֵאִין יָדֵי חוּבְתָן. קָרָאָה אֲשׁוּרִית – שׁוֹמְעִין וְשֹׂאִין שׁוֹמְעִין יוֹצֵאִין יָדֵי חוּבְתָן. לְעוֹלָם אֵין יוֹצֵאִין יָדֵי חוּבְתָן, עַד שֶׁתֵּהָא כְּתוּבָה אֲשׁוּרִית, בְּלִשׁוֹן עֲבָרִי עַל הַסֶּפֶר, וּבְדִילוֹ.

ד. חָפַל חֵיבִין בְּקִרְיַת הַמְּגֻלָּה, בְּהֵנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים, עֲבָדִים מִשְׁהֲרָרִין, חֲלָלִים, נְתִינִין, מִמְּזוֹרִים, סָרִיס אָדָם וְסָרִיס חֲמָה, פָּצוּעַ דָּבָא וְכָרוֹת שֶׁפָּכָה – בָּלֵן חֵיבִין. וּמוֹצִיאִין אֵת הָרַבִּים יָדֵי חוּבְתָן. אֲנִדְרוּגִינִים – מוֹצִיא אֵת מֵינוּ וְלֹא אֵת שְׂאֵינוּ מֵינוּ. טוֹמָטוֹם – אֵינוּ מוֹצִיא לֹא אֵת מֵינוּ וְלֹא אֵת שְׂאֵינוּ מֵינוּ. מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן חוֹרִין – אֵין מוֹצִיא, לֹא אֵת מֵינוּ וְלֹא אֵת שְׂאֵינוּ מֵינוּ. נָשִׁים וְעֲבָדִים וְקַטְנִים – פְּטוּרִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֵת הָרַבִּים יָדֵי חוּבְתָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: קָטָן הֵייתִי, וּקְרִיתִיָּה לְמַעַלָּה מְרַבִּי טָרְפוֹן וְזֻקְנִים בְּלוּד, וְקִלְסָנִי. אָמַר לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאִיָּה מִן הַקָּטָן. אָמַר רַבִּי: קָטָן הֵייתִי, וּקְרִיתִיָּה לְמַעַלָּה מְרַבִּי יְהוּדָה בְּאִישׁוּא, וְהָיוּ שֵׁם זֻקְנִים וְלֹא אָמַר אֶחָד מֵהֶן דָּבָר. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאִיָּה מִן הַמַּתִּיר, מִכָּאֵן וְאֵילָף הַנְּהִיגָה, שֶׁהָיוּ קָטְנִים קוֹרִין אוֹתָהּ לְרַבִּים.

ה. מִצּוֹת מְגֻלָּה – מִתְחַלְתָּהּ וְעַד סוּפָהּ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִ"אִישׁ יְהוּדִי". רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִ"אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחֵי אוֹמֵר:

הַבָּאָת קָרְבָן. אֵין בֵּין נִדָּה לְשׁוֹמְרַת יוֹם בְּנִגְדָּה יוֹם, אֲלֵא סְפִירַת שְׁבַעָה בְּלִבָּד.

יב. אֵין בֵּין בֵּית מִסְגֵּר לְבֵית הַמַּחְלָט, אֲלֵא שֶׁהַבֵּית הַמִּסְגֵּר מְטַמָּא מִתּוֹכוֹ, וְהַמַּחְלָט מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחֻרָיו, זֶה וְזֶה מְטַמָּא בְּבִיאָה. אֲבָנִים שִׁישׁ בֶּהֶן נִגְעוּ – מְטַמָּאוֹת מֵאֲחֻרֵיהֶן. אֵין בֵּין נִדָּרִים לְנִדְבוֹת אֲלֵא שֶׁהַמְקֻדֵּשׁ נִדָּרִים לְבִדּוֹק הַבֵּית וְאִבְדּוֹ – חֵיב בְּאַחֲרֵיותֶן. וְזֶה וְזֶה מְטַמָּאִין בְּבִיאָה. נִדְבוֹת – אֵין מְשַׁלֵּם אֲלֵא טוֹבַת הַנָּאָתוֹ בְּלִבָּד.

יג. אֵין בֵּין בָּמוֹת יַחִיד לְבָמוֹת צִבּוֹר, אֲלֵא כֹל שֶׁנִּדְרָה וְנִדְבָה קָרֵב בְּבָמוֹת יַחִיד, וְכֹל שֶׁאֵין נִדְרָה וְנִדְבָה קָרֵב בְּבָמַת צִבּוֹר. אֵין בֵּין שִׁילָה לִירוּשָׁלַיִם, אֲלֵא שֶׁבְשִׁילָה בְּנִין אֲבָנִים מִלְּמִטָּה וִירֵיעוֹת מִלְּמַעַלָּה.

יד. אֵין בֵּין בֶּהֶן הַמְשֻׁוּחַ הַמְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן מְשֻׁוּחַ שְׁעֵבֶר, אֲלֵא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעֲשִׂירֵית הָאִיפָה. אֵין בֵּין מְרַבָּה בְּבָגָדִים מְשַׁמֵּשׁ לְמְרַבָּה בְּגָדִים שְׁעֵבֶר, אֲלֵא פֶּר הַבָּא עַל כֹּל הַמִּצּוֹת. אֵין בֵּין בֶּהֶן מְשֻׁוּחַ שְׁעֵבֶר לְמְרַבָּה בְּבָגָדִים שְׁעֵבֶר, אֲלֵא פֶּר הַבָּא עַל כֹּל הַמִּצּוֹת. אֵין בֵּין בֶּהֶן מְרַבָּה בְּבָגָדִים מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן מְשֻׁוּחַ שְׁעֵבֶר, אֲלֵא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעֲשִׂירֵית הָאִיפָה. אֵין בֵּין כֹּהֵן מְשֻׁוּחַ מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן מְרַבָּה בְּבָגָדִים שְׁעֵבֶר, אֲלֵא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעֲשִׂירֵית הָאִיפָה, וּפֶר הַבָּא עַל כֹּל הַמִּצּוֹת.

מסכת מגילה פרק שני

א. תְּקוּרָא אֵת הַמְּגֻלָּה לְמַפְרַע – לֹא יֵצֵא. וְכֵן בְּחֵלֶל, וְכֵן בְּקִרְיַת שְׁמַע וּבִתְפֻּלָּה. תְּקוּרָא אֵת הַמְּגֻלָּה, וְטָעָה, וְהַשְׁמִיט בָּהּ פֶּסוּק אֶחָד – לֹא יַחֲזוֹר וְיִקְרָא אוֹתוֹ הַפֶּסוּק בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ, אֲלֵא מִתְחִיל מֵאוֹתוֹ הַפֶּסוּק, וְגוֹמֵר עַד סוּף. וְכֵן בְּחֵלֶל, וְכֵן בְּקִרְיַת שְׁמַע וּבִתְפֻּלָּה. נִכְנָס לְבֵית הַכִּנְסַת וּמִצָּאָן שֶׁקָּרָאוּ חֲצִיָּה, וְגִמְרָה עִמָּהֶן – לֹא יַחֲזוֹר וְיִקְרָא מֵרֵאשִׁיָּה וְעַד אוֹתוֹ מִקּוֹם, אֲלֵא מִתְחִיל מֵרֵאשִׁיָּה וְגוֹמֵר עַד סוּף. וְכֵן בְּחֵלֶל וְכֵן בְּקִרְיַת שְׁמַע וּבִתְפֻּלָּה.

ב. קָרָאָה בְּלִילָה – לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבְתָן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֶׂה בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נֹוֹרִי

י. נכרי שהקדיש קורה לבית הכנסת וכתוב עליה "לשם" - בודקין אותו. אם אמר "לשם הקדש נדרתי" - גוזזין אותו. ואם אמר: "לשם בית הכנסת נדרתי" - גורדין מקום השם, וגוזזין אותו ומשתמשים במותר. כלי גבוה - עד שלא ישתמש בהן גבוה - רשאי לשתמש בהן הדיוט. משנשתמש בהן גבוה - אין רשאי לשתמש בהן הדיוט. וכלים שנעשו מתחלתן להדיוט - אין עושין אותן לגבוה. אכנים וקורות שחצבן מתחלה להדיוט - אין בונין אותן בהר הבית. אכני היכל ועזרות שנבנמו - אין להם פדיון, ומעונין גניזה. אמר רבי יהודה: מעשה ברבי אלעזר ברבי צדוק שלקח בית הכנסת של אלכסנדראי שהיתה בירושלים, והיה עושה בה כל חפצו, לא אסרו אלא בזמן שם הראשון קרוי עליו.

יא. בתי כנסיות - אין נוהגין בהן קלות ראש, לא יבגס להן; לא בחמה מפני החמה, ובצינה מפני הצנה, ובגשמים מפני הגשמים, ואין אוכלין בהן, ואין שותין בהן, ואין ישנין בהן, ואין מטילין בהן, ואין גאותין בהן, אבל קורין ושונין ודורשין בהן. בהספד של רבים - מספיד בהן. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בלשונן, אבל בהרבנן - מניחין אותן, ומגדלין בהן עשבים מפני עגמת גפם.

מסכת מגילה פ"ק פ"ד פ"ה פ"ו פ"ז פ"ח פ"ט פ"י פ"יא פ"יב פ"יג פ"יד פ"טו פ"טז פ"יז פ"יח פ"יט פ"כ פ"כא פ"כב פ"כג פ"כד פ"כה פ"כז פ"כח פ"כט פ"ל פ"לא פ"לב פ"לד פ"לה פ"לז פ"לח פ"לז פ"לז

גא. ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים, ומפטירין (מלכים ב' יב) פרשת שקלים שביהודע חכהן. איזו היא שבת ראשונה? כל שראש חדש אדר חל להיות בתוכה, אפילו בערב שבת. בשניה "זכור". (שמואל א' טו): "כה אמר ה' צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל". איזו היא שבת שניה? כל שחל פורים להיות בתוכה, ואפילו בערב שבת. בשלישית - פרה אדמה, ומפטירין (חגיגה טו): "וירקתי עליכם מים טהורים וטהרתם". איזו היא שבת שלישית? כל שסמוכה לפורים מאחוריו. רביעית - "החדש הזה

מ' בלילה תהוא", אבל הפל מוידים מצותה שתהא כתובה בלה.

ו. כל יום הנק' אסור בחדש, כל יום השביעי חייב בספה, וכל יום השביעי פשר ללולב, כל יום השמיני פשר למילה, וכל הלילה פשר לקצירת העמר, ולהקטיר חלבים ואיברים. זה הכלל: דבר שמצותו ביום - פשר כל היום. ודבר שמצותו בלילה - פשר כל הלילה, ואין חייבין עליהן משום נותר, ואין מחשבה פוסלת בהן משום פגול, עד שיעלה עמוד השחר.

ז. רבי מנחם בן רבי יוסי אומר: בני העיר שמכרו רחוביה של עיר - לוקחין בדמיו בית הכנסת. והכמים אמרים: הרחוב, אין בו משום קדשה. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שלא התנו עמיהן פרנסי אותה העיר, אבל אם התנו עמיהן פרנסי אותה העיר - רשאים לשנותה לכל דבר שירצו. אמר רבי יהודה: בית הכנסת של טרססים שהיה בירושלים, שמכרוה לרבי אליעזר, ועשה בה כל צרכיו.

ח. העושה תבה ומטפחות לספר, עד שלא ישתמש בהן גבוה - רשאי לשתמש בהן הדיוט, ומשנשתמש בהן גבוה - אין רשאי לשתמש בהן הדיוט. וכלים שנשתמש גבוה - אל ישתמש בהן הדיוט. אבל משאיל אדם מטפחתו לספר, וחזור ולוקחה ממנו. מטפחת ספרים - משנין אותם מספרים לספרים, אבל לא לדברים אחרים.

ט. העושה מנורה ונר לבית הכנסת, עד שלא ישתפע שם הבגלים מהן - רשאים לשנותן לדבר אחר. משנשתפע שם הבגלים מהן - אין רשאי לשנותן לדבר אחר. בני העיר שהלכו לעיר אחרת, ופסקו עליהן צדקה - נתנין לעניי אותה העיר. ובשנה באין - מביאין אותה עמהן. ויחיד שפסק צדקה בעיר אחרת - תנתן לעניי אותה העיר. הפוסק צדקה - עד שלא זכו בה הפרנסין - רשאי לשנותה לדבר אחר. משזכו בה הפרנסין - אין רשאי לשנותה לדבר אחר אלא מדעתן.

ג. ה' ביום-טוב - חמשה, ביום חפזים - ששה, בשבת - שבעה; אין פותחין מהן ואין מוסיפין עליהן; דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: ביום-טוב - חמשה, ביום חפזים - שבעה, ובשבת - ששה. אין פותחין מהן אבל מוסיפין עליהן. הכל עולין למנון שבעה, אפילו קטן, ואפילו אשה. אבל אמרו חכמים: אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד הצבור.

ו. בית הכנסת שאין להם מי שיקרא, אלא אחד עומד וקורא ויושב, אפילו שבעה פעמים. בית הכנסת של לעזות, אם יש להם מי שיקרא עברית - פותחין עברית, וחותמין. אם יש להם אחר - מי שיקרא הוא קורא.

ז. אין עושין מעמד ומושב פחות משבעה פעמים, ואין אומרים ברכת אבלים פחות מעשרה. ואין מעמד פחות מעשרה, ואין אבלים מן המנין. אין אומרים ברכת חתנים פחות מעשרה, וחתנים מן המנין. אומרים ברכת חתנים, בין בסעודת ארוסין, בין בסעודת נשואין, בין בחול בין בשבת. רבי יהודה אומר: אם באו פנים חדשות - אומרים ברכת חתנים. ואם לאו - אין אומרים ברכת חתנים.

ח. אימתי מסייעין על החדש? - לאור עבורו. כיצד? חל להיות ערב שבת ושבת - מסייעין עליו למוצאי שבת. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כך היו חבורות שבירושלים נוהגין, אלו לבית המשתה ואלו לבית האבל, אלו לסעודת ארוסין ואלו לסעודת נשואין, אלו לשבוע הבן ואלו ללקוט עצמות. שבוע הבן ולקוט עצמות - שבוע הבן קודם ללקוט עצמות. בית המשתה ובית האבל - בית המשתה קודם לבית האבל. רבי ישמעאל היה מקדים בית האבל לבלעם, שנאמר (קהלת ז ב): "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה". רבי מאיר אומר משום רבי עקיבא: מה תלמוד לומר (שם): "והחי יתן אל לבו"? - עבד

לכם ראש חדשים", ומפטירין (יחזקאל מה): "כה אמר ה' בראשון באחד לחדש", איזו היא שבת רביעית? כל שחל ראש חדש ניסן חל להיות בתוכה, ואפילו בערב שבת.

ב. היתה פרשת שקלים סמוכה לאדר הראשון, בין מלפניה בין מלאחריה - קורין אותה וחזרין ובופלין אותה. וכן בשנייה, וכן בשלישית, וכן ברביעית, וכן בפורים, שזאלים הלכות פסח בפסח, והלכות עצרת בעצרת. הלכות חג ברה"ב בבית הועד שזאלים בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות.

ג. יום-טוב ראשון של פסח, קורין בפרשת המועדות, ומפטירין בפסח גלגל. ושאר כל ימות הפסח - מלקט וקורא מענינו של פסח, יום-טוב אחרון של פסח - קורין "ויהי בשלח", ומפטירין "וידבר דוד". בעצרת קורין (דברים מה): "שבעה שבועות", ומפטירין בחבקוק. אחרים אומרים: "בהדש השלישי". בראש השנה (ויקרא כג): "דבר אל בני ישראל לאמר בהדש השביעי באחד לחדש וגו'. ויש אומרים (בראשית כא): "וה' פקד את שרה". ביום חפזים קורין "אחרי מות", ומפטירין (במדבר כט): "בעשור", שבהמש הפקודים, יום-טוב הראשון של חג קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ושאר כל ימות החג בקרבנות החג, בחמשה עשר יום לחדש השביעי הנה חג הסוכות וגו', בשני (במדבר כט): "ביום השני בשלישי ביום השלישי" וכו', יום-טוב האחרון של חג, קורין כל הפסח מצות וחקים ובכור.

ד. בראש חדש של חנוכה קורין (במדבר כח): "ויבראשי חדשיכם", מקום שמפסיקין בשבת שחרית - שם קורין במנחה, במנחה - שם קורין בשני. בשני - שם קורין בבמישי. בבמישי - שם קורין לשבת הבאה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מקום שמפסיקין בשבת שחרית - שם קורין במנחה. ובשני ובבמישי ולשבת הבאה.

נביאים וכתובים על גבי חֲמִשִּׁין, ולא חֲמִשִּׁים על גבי תורה.

יג. אחד קורא בתורה ואחד מתרגם, לא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין, ולא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. אחד קורא בנביא ואחד מתרגם. אחד קורא ושנים מתרגמין, אבל לא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. אחד קורא מגלה ואחד מתרגם. אחד קורא ושנים מתרגמין. שנים קורין ואחד מתרגם. שנים קורין ושנים מתרגמין. קטן מתרגם על ידי גדול, אבל אין פבוד שיתרגם גדול על ידי קטן, שנאמר (שמות ז, א): "ואחרון אחיד יהיה נביאך", חזן הפננס לא יקרא עד שיאמרו לו אחרים. וכן ראש בית הפננס - לא יקרא עד שיאמרו לו אחרים, שאין אדם מכבדו לעצמו, חזן הפננס העומד לקרות - אחד עומד ומחזן לו עד שעה שיקרא.

יד. ביצד היו זקנים יושבין? פניהם כלפי העם ואחוריהן כלפי קדש, כשפניחין את התבה - פניהם כלפי העם, ואחוריהם כלפי קדש, כשהכהנים נושאים פניהם - פניהם כלפי העם ואחוריהן כלפי קדש, חזן הפננס פניו כלפי קדש, וכל העם פניהם כלפי קדש, שנאמר (ויקרא ח, ד): "ותקהל העדה אל פתח אהל מועד". אין פותחין פתחי בתי כנסיות אלא למורה, שכן מצינו בתיכל שהיה פתוח למורה, שנאמר (פסוק ג, לח): "והכהנים לפני חמשין קדמה לפני אהל מועד מורה", אין בונין אותו אלא בגובהה של עיר, שנאמר (משלי א, כא): "בראש המיות תקרא".

טו. איזו היא קימה שאמרה תורה (ויקרא יט, לב): "מפני שיבה תקום"? עומד מפניו בתוך ארבע אמות שלו. איזה הוא הדור שאמרה תורה (שם): "והדרת פני זקן"? לא עומד במקומו, ולא מדבר במקומו, ולא סותר את דבריו, נהג בו מורא ויראה במשא ומתן, ובכניסה וביציאה, והן קודמין לכל אדם, שנאמר (דברים א, טו): "ואתן אותם ראשים עליכם". היוצא למלחמת הרשות - חופר

דיעבדון לה, לונה דילונן לה, ספד ד'ספדונד קבר ד'קברונד¹.

טז. אין קורין בתורה פחות משלשה פסוקין בכרך אחד, אם היתה פרשה של ארבע ושל חמשה - הרי זה קורא את כלת. היתה פרשה של חמשה וקרא שלשה, והניח את השנים, העומד אחריו לקרא - קורא אותן. שנים ועוד שלשה בפרשה אחרת, אם היתה פרשה של ארבעה ושל חמשה - הרי זה קורא את כלת. אין מפטירין בנביא פחות משלשה פסוקים בכרך אחד. אם היתה פרשה של ארבעה ושל חמשה פסוקין - הרי זה קורא את כלת. המקצר - הרי זה משבה, ואם היו שלשתן שלש פרשיות, כגון (ישעיה נב, ג-ה): "כי כה אמר ה' חנם נמכרתם ... כי כה אמר אדני אלהים מצרים ירד עמי בראשנה ... ועתה מה לי פה נאם ה'" - קורא אחד אחד.

יז. אין משירין בסוף הספר, אלא כדי שיקראו שבעה, שיר כדי שיקראו ששה - קורא אותן ששה, ועוד שבעה בחמש אחר. אין משירין בסוף התורה, אלא כדי שיקראו שבעה. שיר כדי שיקראו ששה וקראו אותן ששה - חוזר הענין הראשון וקורא אותן שבעה.

יח. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה. אין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר - מדלג, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו.

יט. גוללין ספר תורה במטפחות חמשין, וחמשין במטפחות נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובים במטפחות חמשין, ולא חמשין במטפחות ספר תורה. מניחין תורה על גבי תורה, ותורה על גבי חמשין. תורה וחמשין על גבי נביאים וכתובים אבל לא

¹ עשה שיעשו לה, לוח שילוח אותה, ספוד שיקפדו אותה.

ויושב חופר ומכסה, שנתאמר (דברים כג, יד): "והפרתה בה ושבת" וגו'. המסירה את רגליו – פניו כלפי העם. המסירה את הפנים – אחוריו כלפי קדש. אמר רבי יוסי: כמה דברים אמורים? מן הצופין ולפנים, אבל מן הצופין ולחוץ אינן צרידי.

טז. הפורס על שמע, והמברך על המצות, ועל הפרות – הרי זה לא יענה אחר עצמו 'אמן'. אם ענה – הרי זה דרך בורות, אין עונין אמן, לא יתומה ולא קטופה. בן עזאי אומר: העונה אמן יתומה – יהיו בניו יתומים. קטופה – יתקמפו ימיו. ארבה – יאריך ימים ושנים.

יז. פוחת, פורס על שמע ומתרגם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: יהא זהיר בעצמו שלא יתגלה. סומא, פורס על שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר: כל שלא ראה מאורות מימיו – לא יפרס על שמע. אמרו לו: הרבה דרשו במרובה ולא ראו אותה מעולם. כהן שיש בו מום בפניו בידיו וברגליו – הרי זה לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו. ואם היה חכר עיר – הרי זה מתר. הרי שהיה מעטף במעפרת ובלפידים, אין כבוד שיקרא ויתרגם ויעבר לפני התבה וישא את כפיו.

יח. התולה מזויתו בתוך פתחו – סכנה ואין בה מצוה, נתנה במסל ותלאה אחר הדלת – סכנה ואין בה מצוה. של בית מונבו חמלך היו עושין בן בפונדקאות.

יט. יש נקראין ומתרגמין, נקראין ולא מתרגמין, לא נקראין ולא מתרגמין. מעשה בראשית – נקרא ומתרגם, מעשה לוט ושתי בנותיו – נקרא ומתרגם. מעשה יהודה ותמר – נקרא ומתרגם, מעשה עגל ראשון – נקרא ומתרגם. הקללות שבתורה – נקראין ומתרגמין, לא יהא אחד מתחיל ואחד גומר, אלא הפתחיל – הוא גומר את כלן. אזהרות ועונשין שבתורה – נקראין ומתרגמין. מעשה אמן ותמר – נקרא ומתרגם. מעשה אבשלום בפלגשי אביו – נקרא ומתרגם. מעשה פלגש בגבעה, נקרא ומתרגם (יחזקאל טז, ב): "הודע את ירושלים"

– נקרא ומתרגם. ומעשה באחד שהיה קורא לפני רבי אליעזר "הודע את ירושלים", ומתרגם. אמר לו: 'צא והודיע תועבותיה של אמוך! והמרובה – קורין אותה לרבים. מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם, ומעשה ברבי חנינא בן גמליאל שהיה בכבול, והיה קורא חזון (בראשית לה, כב): "וילך ראובן וישבב את בלהה" וגו' והיו בני יעקב שנים עשר" ואמר למתרגם: אל תתרגם אלא אחרון! ושבוהו חכמים. מעשה עגל השני נקרא ולא מתרגם, אלו הן מעשה עגל השני: מן 'ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה' (שמות לב, כא) עד 'וירא משה את העם כי פרוע הוא' וגו' (שם שם, כח). ועוד כתוב אחר (שם שם, לח): "וילך ה' את העם" וגו', מכאן אמר רבי שמעון בן אלעזר: אין אדם רשאי להשיב על הקלקלה, שמתשובה שהשיב אהרן למשה פקרו האפיקורסים. ברפת כהנים – נקראין ולא מתרגמין. מעשה דוד ואמנון – נקרא ולא מתרגם, והסופר מלמד בדרבו.

כ. כל המקראות חתובות לנאי – קורין אותן לשבח, בגון (דברים כח, ז): "אשה תארש ואיש אחר וישגלה", כל מקום שכתוב 'ישגלה' קורין אותו 'ישגלה', בגון (דברים כח, כ): "בשחין מצרים ובכעלים" כל מקום שכתוב 'בכעלים' קורין אותו 'בכעלים', ובגון (מלכים ב, ח, כח): "ורבע חשב דביונים בחמשה כסף"; (ושעיה לו, יב): "לאכל את צואתם ולשתות את מימי רגליהם"; (מלכים ב, ג, כ): "וישמהו למחראות – למוצאות". רבי יהושע בן קרחה אומר: "וישמהו למחראות" קורין אותו בכתבו, מפני שהוא נאי.

כא. כתב הנכתב ליחיד – אין מכנין אותה לרבים, לרבים – אין מכנין אותה ליחיד. רבי יהודה אומר: המתרגם פסוק בצורתו – הרי זה בדאי, והמוסיף – הרי זה מגדף. תרגמן העומד לפני חכם – אינו רשאי לא לפחות ולא להוסיף ולא לשנות, אלא אם כן יהיה אביו או רבו.

מסכת מועד קטן פרק ראשון

א. מעין היצא בתחלה, משקין מפנה אפלו שדה בית הבעל, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אין משקין מפנה אלא שדה בית השלחין שחרבה. רבי אלעזר בן עזריה אומר: לא כה ולא כה, יתר על כן אמר רבי יהודה: לא יפנה אדם אמות המים, וישקה לגנתו ולחרבתו כחולו של מועד. אין ממלאין ומשקין בקילון, ואפלו מן הברכה שנתמלאת בקילון, אבל ברכה שנומפת משדה בית השלחין זו – מתר להשקות מפנה שדה בית השלחין אחרת. רבי שמעון בן מנסיא אומר: שתי ערוגות זו למעלה מזו – לא ידלה מן התחתונה וישקה לעליונה, אבל משקה הוא מן העליונה לתחתונה, יתר על כן אמר רבי אלעזר בן רבי שמעון: אפלו ערוגה אחת, חציה נמוך וחציה גבוה – לא ידלה ממקום נמוך שבה ומשקה, למקום גבוה שבה. אבל מזלף הוא מן הגבוה שבה על הנמוך שבה ומשקה, מרביצין שדה בית השלחין במועד.

ב. אלו הן עגיות: בדידין שבעקרי היתים, ושבעקרי אילנות – מתרין. וממשמשין בקנים. דבר האבד עושין אותו במועד, דבר שאינו אבד – אין עושין אותו במועד, מוכר אדם עגתו של מים לנכרי, ומחליף עמו משבת למוצאי שבת ואינו חושש.

ג. אין חופרין בורות שיהיו ומערות במועד, אבל מחנכין ומתקנין אותן. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה במועד, ודברי חכמים בשביעית. כיצד בדרבנן? חופר בגומא ותולה בה מצודה. כיצד שלא בדרבנן? תוחב בשפוד ומכה בקרדס ומרדד אדמה תחתיו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כשאמרו משדה לכן שלא בדרבנן, לא אמרו אלא בשדה לכן הסמוכה לעיר, אבל בשדה לכן הסמוכה לשדה אילן, אפלו בדרבנן – שפא יצאו משדה לכן, ויחריבו את

האילנות. צדין את האישות, ואת העקברים משדה לכן, ומשדה האילן בדרבנן, ומחריבין חורי הנמלים. כיצד מחריבין? רבי שמעון בר יוחאי אומר: מביא עפר מחורו של זה ונותן לחורו של זה, וזה חונקין זה את זה. מרביצין מים על גבי פשתן מפני עקרב. ונחיל של דבורים שברה – מחזירין אותן למקומן.

ד. מי שהיה כותל גובה לרשות הרבים – סותרו ובונה אותו, מפני סכנת נפשות. חומת העיר שנפרצה – גודרין אותה. גדרה ונפרצה – אין גודרין אותה. אם היתה סמוכה לספר – סותרה ובונה בדרבנן.

ה. רבי מאיר אומר: רואין את הנגעים להקל ולא להחמיר; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: לא להקל ולא להחמיר, שאם אתה אומר נזקק לו להקל – נזקק לו אף להחמיר. אמר רבי: נראין דברי רבי מאיר במסנה, ודברי רבי יוסי במחלט. איזה הוא חנוף הקברות? מאריך בה ומרחיב בה. איזו היא נברכת? זו היא בקיע, מודה רבי יהודה: בסיד שיכול לגמרה, שפדין אותה במועד.

ו. אין מקדשין נשים במועד. רבי יהודה מתיר, שפא יקדמנו אחר ברחמים. ממאנין, ומגרשין, וחולצין, ומיבמין במועד.

ז. מלקט אדם עצים ועשבים, בין מתוך שלו בין מתוך של חברו, ובלבד שלא יעשה אומן, וסוחנין במועד לצרף המועד. דבר האבד – עושין אותו במועד. דבר שאין אבד – אין עושין אותו במועד. במה דברים אמורים? בתלוש, אבל במחבר – אף דבר האבד – אין עושין אותו במועד. אם אין לו מה יאכל – קוצר ומעמר, וזורה ובורר, וסוחן, ובלבד שלא ידוש בפרות.

³ ברכה גדולה עשויה בחצר שיכנסו המים לתוכו.

² גומות עגולות סביב האילן ומים בתוכן.

שֶׁכֶּבֶר נִתְעַסְקוּ בוֹ בְּרֵגֶל. כִּלְלוּ שֶׁל דָּבָר: כֹּל שֶׁהוּא מִשּׁוּם אֶבֶל - רֵגֶל מִפְסִיקוֹ, וְכֹל שֶׁהוּא מִשּׁוּם עֶסְקֵי רֵבִים - אֵין רֵגֶל מִפְסִיקוֹ. קִבְּרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּסוֹף הֶרְגֶּל - מוֹנֶה שֶׁכָּעָה אַחֵר הֶרְגֶּל. אֲרֻכָּה יָמִים הֶרְאֻנוּם - רֵבִים מִתְעַסְקִין בוֹ. שְׁלֹשָׁה יָמִים הֶאֱחָרוּנוּם - אֵין רֵבִים מִתְעַסְקִין בוֹ. שֶׁכֶּבֶר נִתְעַסְקוּ בוֹ בְּרֵגֶל, וְרֵגֶל עוֹלָה לוֹ.

ה. שֶׁכָּעָה יָמִים קִדְּם הֶרְגֶּל מִסְפֵּר בְּעֶרֶב הֶרְגֶּל. אִם לֹא סִפֵּר בְּעֶרֶב הֶרְגֶּל - אִסּוּר לְסַפֵּר עַד שֶׁיַּעֲבִירוּ עָלָיו שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הֶרְגֶּל עוֹלָה לְסִפִּירַת שֶׁכָּעָה - עוֹלָה לְסִפִּירַת שְׁלֹשִׁים יוֹם. סִיּוֹם בְּפִיטָה הַמּוֹטָה שְׁלֹשָׁה יָמִים קִדְּם הֶרְגֶּל - אֵין צָרִיךְ לְכַפּוּתָהּ אַחֵר הֶרְגֶּל; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֶפְלוּ יוֹם אֶחָד, וְאֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית שְׁמַאי, הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית הֵלֵל, שְׁבִיטָה שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: יוֹם אֶחָד בְּעֶרֶב שֶׁבֶת זֹקֵף אֶת מִטָּתוֹ. וּבְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת כּוּפָה, אֶפְלוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר לוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד בְּלִבְדּוֹ. אֵין אֲבֵל רִשְׁאֵי לְהִתְאַבֵּל בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, אֲבֵל נֹהֵג בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

ו. שוֹתִין מִי זָבָלִים, וּמִי דָקְלִים, וְכוּם עֶקְרִין בְּמוֹעֵד, שֶׁבְּרֹאשׁוֹנָה הֵיוּ אוֹמְרִים: אֵין שוֹתִין מִי זָבָלִין, וּמִי דָקְלִין, וְכוּם שֶׁל עֶקְרִין בְּמוֹעֵד, עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלָמַד, שֶׁשוֹתִין מִי זָבָלִין וּמִי דָקְלִין וְכוּם עֶקְרִין בְּמוֹעֵד. מִקְוִין דָּם לְבִהְמָה, לְחֵיה, וְלַעוֹפּוֹת, וְאֵין מוֹנֵעִין רְפוּאָה מִן הַבִּהְמָה בְּמוֹעֵד. בִּהְמָה שֶׁתִּכְעָה זָכַר - אֵין מְרַבִּיעִין אוֹתָהּ, אֲבֵל מוֹרִידִין אוֹתָהּ לְבִקְרוֹתָהּ.⁴ הַמּוֹרָה שֶׁתִּכְעָה - מְרַבִּיעִין אוֹתָהּ בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹא תִצְטָנֵן. וְשֶׂאֶר כָּל הַבִּהְמוֹת - מוֹרִידִין אוֹתָן לְבִקְרוֹת. בְּכוֹר וּפְסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין - אֵין מְרַבִּיעִין אוֹתוֹ, לֹא בְּמוֹעֵד וְלֹא בַּחוּל.

ז. דִּנְיָן דִּינֵי מִמּוֹנוֹת, וְדִינֵי נִפְשׁוֹת, וְדִינֵי קְנָסוֹת. וְשׁוֹרְפִין אֶת הַפֶּרֶה, וְעוֹרְפִין אֶת

ח. לֹקְחִים מִן הָעוֹבְדֵי בִּזְכוּת שְׂדוֹת בְּתִים וּבְרָמִים, בִּהְמָה וְעֹבְדִים וּשְׁפָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּמִצִּיל מִיָּדָם, וְכוּתֵב וּמַעֲלָה בְּעֶרְכָּאֵין בְּשִׁבְתָּהּ, וְאִם הָיָה בָּהֶן - מִטְּמֵא לָהֶם וְיוֹצֵא לְדוֹן עָלֵיהֶם בַּחוּצָה לָאָרֶץ, וְכִשֵּׁם שֶׁמִּטְמֵא בַּחוּצָה לָאָרֶץ - כֵּךְ מִטְּמֵא בְּבֵית הַקְּבֻרֹת, וּמִטְּמֵא לְלִמֵּד תּוֹרָה וְלִשָּׂא אִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מִמֵּי לְלִמֵּד - הָרִי זֶה לֹא יִטְמֵא. וְאִם לֹא - הָרִי זֶה מִטְּמֵא. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מִמֵּי לְלִמֵּד - הָרִי זֶה מִטְּמֵא, שְׂאֵין מִכָּל אֶדָם זֹכֶה לְלִמֵּד אֶלָּא מִמֵּי שְׁזֹכֶה לוֹ.

מִסֻּכַּת מוֹעֵד קִמְזָן פֶּרֶק שְׁנִי

א. כֹּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ: 'מִגְלַחִין בְּמוֹעֵד' - מִתֵּר לְסַפֵּר בְּמוֹעֵד. בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל אֶבֶל, אַף עַל פִּי שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לְסַפֵּר - לֹא הִתִּירוּ לְסַפֵּר בְּרִשּׁוֹת הָרֵבִים, אֲבֵל מִסְפֵּר הוּא בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

ב. כֹּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ 'מִכְבִּסִּין בְּמוֹעֵד' - מִתֵּר לְכַבֵּם. בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל אֶבֶל, אַף עַל פִּי שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לְכַבֵּם - לֹא יוֹלִיךְ בָּלִיו לְכוּבֵם, אֲבֵל מְכַבֵּם הוּא בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כִּשֵּׁם שֶׁאִסּוּר לְסַפֵּר וּלְכַבֵּם - כֵּךְ אִסּוּר לְטוֹל צִפְרָנִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסִי מַתִּיר. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַבָּאִין מִחוּץ הַיָּם וּמִמְדִּינַת הַיָּם - אִסּוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּם. וְחֻכְמִים מַתִּירִין. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, בְּזִמְנָן שֶׁלֹא נִטַּל רִשּׁוֹת, וְדִבְרֵי חֻכְמִים, בְּזִמְנָן שֶׁנִּטַּל רִשּׁוֹת.

ג. אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי אֲרִיסוֹת וְקַבְלָנוֹת בְּמוֹעֵד. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, שְׁמַא יִקְדְּמוּ אַחֵר. כּוֹתֵב אֶדָם חֲשׁוֹנוֹתָיו בְּמוֹעֵד, וּמַחֲשֵׁב אֶדָם יִצִּיאֹתָיו בְּמוֹעֵד, וּמִקְבְּלִין קְבֻלָּת בְּמוֹעֵד לְמוֹצָאֵי מוֹעֵד, וּבְלִבְדּוֹ שֶׁלֹא יִשְׁקַל וְשִׁלָּה יְמָנָה, וְשִׁלָּה יְמִדוֹד בְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשָׂה בַּחוּל.

ד. הַקּוֹבֵר אֶת מוֹתוֹ שְׁנֵי יָמִים קִדְּם הֶרְגֶּל - מוֹנֶה הַמִּשָּׁה יָמִים אַחֵר הֶרְגֶּל. וְרֵבִים מִתְעַסְקִין בוֹ, וּמִלֵּאכְתּוֹ נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים. וְעֹבְדֵי וּשְׁפָחוֹתָיו עוֹשִׂין בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאֵין רֵבִים מִתְעַסְקִין עִמּוֹ,

⁴ מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בִּהְמָה וְהִיא נִרְבֶּעֶת מִעֲצָמָהּ.

חלילין לבית האכל, ולא לבית המשתה, ולבית השמחה, אלא במקום שנהגו. איזהו המקום? זה שעל הלב, שנאמר (ישעיה לז, יב): "על שדים ספדים"; טפות - בידים. קילום - זה פשוט זרועות.

מוספת חגיגה פרק ראשון

א. הטמא, פטור מן הראיה שנאמר (דברים יב, ח-ז): "ובאת שמה וקבאתם שמה" - בראוי לפניך לעזרה, יצא טמא שאין ראוי לפניך לעזרה.

ב. יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה: אף הטמא אחת מעיניו - פטור בראיה, שנאמר: "יראה". השוב רבי תחת בית הלל, לדברי בית שמאי (שמואל א, כב): "יחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל הנער" וגו'.

ג. קטן שאין צריך לאמו - חיב בספק. קטן שצריך לאמו - יוצא בערויב אמו, ושאני צריך לאמו - מערבינ עלי מוזן שתי סעודות בערויב תחומין. קטן הידע לנענע - חיב פלילב. ידע להתעטף - חיב בציצית. ידע לדבר - אביו מלמדו שמע, ותורה ולשון קדש, ואם לאו - ראוי לו שלא בא לעולם. ידע לשמור תפלו - אביו לוקח לו תפלין. כיצד בודקין אותו? מטבילין אותו ונותנין לו חלין לשם תרומה. ידע לשמר גופו - אוכלין על גופו טהרות. ידע לפרש בפיו - חולקין לו על הגרן. כיצד בודקין אותו? מטבילין אותו ונותנין לו חלין לשם תרומה. יש בו דעת לשאל, ספקו ברשות היחיד - טמא. ברשות הרבים - טהור. ידע לשחט - שהיטתו בשורה. יכול לאכל בזה דגן - פורשין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות. בזה צלי - שוחטין עליו את הפסח, שנאמר (שמות יב, ד): "איש לפי אכלו". רבי יהודה אומר: לעולם אין שוחטין עליו הפסח, עד שידע הפרש אכילה. אמר לו: איזו הפרש אכילה? כל שנותנין לו ביצה - ונוטלה, אכן - וזרקה.

העגלה, ורוצעין עבד עברי, ופודין את הערבי, ואת החרמים, ואת ההקדשות, ואת מעשר שני, ומפרקין מנעל מן האמוס, ובלבד שלא יחזיר. מכבש של בוכשים שהתירו קדם למועד - אין מחזירים לו, ואין צריך לומר שאין נוטל הימנו, ושל בעל הבית - נוטל הימנו, ואין צריך לומר שמתחזירו. הנזות פתוחות לסמי פותח ונועל בדרבו. לרשות הרבים - פותח אחת ונועל אחת.

ה. ערב יום-טוב האחרון של חג - יוצא ומעטור את השוק בשביל יום-טוב האחרון של חג. יושבין על ספסל של פותים בשבת, ובעכו. ומעשה ברבן גמליאל, שהיה יושב על ספסל של פותים בשבת בעכו. אמרו לו: מומינו לא היינו נוהגין כן! ולא רצה לומר להם: "מתרין אתם", אלא עמד והלך לו. רוחצין שני אחים באחד, ואין רוחצין שני אחים בכבול⁵. מעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל, שנכנסו לרחץ בכבול, אמרו להם: לא היינו נוהגין להיות רוחצין שני אחים באחד בכבול! ולא רצו לומר להם: "מתרין אתם", אלא נכנסו ורחצו זה אחר זה. יוצאין בקורדקסין⁶ בשבת, ואין יוצאין בקורדקסין בשבת בבירי⁷. ומעשה ביהודה והלל, בניו של רבן גמליאל, שהיו יוצאין בקורדקסין בשבת, ולא של זהב בשבת בבירי, אמרו להם: לא היו נוהגין בן להיות יוצאין בקורדקסין של זהב בשבת! לא רצו לומר להם: "מתרין אתם!" אלא שלחום ביד עבדיהם.

ט. חכם שמת - הכל קרוביו, הכל קורעין, הכל חולצין, והכל סופדין עליו, והכל מברין עליו - אפלו ברחובה של עיר. אין מוליכין

⁵ עץ עשוי במדת המנעל לבית מושבו, ובשעת גמר מלאכה מושיבין אותו עליו.

⁶ שם מקום.

⁷ מיני מנעל רחבים.

⁸ שם מקום.

ח. ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות, ובמעשר בהמה. בהנים בחטאת, ואשם בכבוד בזהו ובשוק. אבל לא בעופות ולא במנחות. נזיר יוצא באלו, בין בשלו בין בשל אחרים, ובלבד שיאכל מן הזבח. כל שכעה נזיר יוצא באלו, בין בשלו בין בשל אחרים.

ט. אין מביאים תודה בחג המצות מפני הקמץ שבה, ולא בעצרת מפני שהוא יום-טוב, אבל מביא תודתו בחג הספות, ויוצא בה ידי חובתו. רבי שמעון אומר: אין מביאין תודה בחג הספות, שנאמר (דברים טז, טז): "בחג המצות ובחג השבועות ובחג הספות", כל שבא בחג המצות - בא בחג השבועות, ובחג הספות, תודה שאינה באה בחג המצות - אינה באה, לא בחג השבועות ולא בחג הספות. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: מביא אדם תודתו בחג הספות ויוצא בה ידי חובתו משום שמחה, ואין יוצא בה ידי חובה משום חגיגה.

י. עבר הרגל ולא חג - אינו חיב באחריותו, על זה נאמר (קהלת א, טו): "מענות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להפנות". רבי שמעון בן מנסיא אומר: איזו היא "מענות לא יוכל לתקן"? זה הפא על הערוה והוליד ממנה ממור. גנב אדם - יכול שיחזיר גנבו. גזל - יכול שיחזיר גזלו. פא על אשת איש - פסקה מידי בעלה, נטרד מן העולם והולך, ועל זה נאמר: "מענות לא יוכל לתקן". רבי שמעון בן יוחאי אומר: אין אומרים - 'בקרוב גמל זה', שמא יש בו מום, בקרו חזיר זה שמא יש בו מום, אין מבקרין אלא מלה ואיזה? זה תלמיד חכם הפורש מן התורה, ועל זה נאמר: "מענות לא יוכל לתקן". רבי שמעון בן אלעזר אומר: עליו הוא אומר (משלי כו, ח): "בצפור נודדת מן קנה" וגו', ואומר (ירמיה ב, ח): "מה מציאו אבותיכם בי עול פי רחוקו מעלי" וגו'.

יא. התר נדרים פורחין באויר, ואין להם על מה שישמכו, אבל חכם מתיר לפי חכמתו, תלכות שבת חגיגות ומעילות בחרין התלוין בשערה, מקרא מועט

ד. תינוקת שהביאה שתי שערות - חיבת בכל מצות האמורות בתורה, או חולצת או מתנדבת. וכן תינוק שהביא שתי שערות - חיב בכל המצות האמורות בתורה, ראוי להיות בן סורר ומורה. נתמלא זקנו - ראוי לעשות שליח צבור לעבר לפני התבה, ולשא את כפיו, אבל אין חולק בקדשי מקדש עד שיביא שתי שערות. רבי אומר: אומר אני, עד שיהא בן עשרים שנה, שנאמר (עזרא ג, ח): "ויעמידו את הקלים מבין עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה'".

ה. בית שמאי אומרים: מרבה מדת ראיה מומדת חגיגה, ראיה - פלה לגבוה, מה שאין בן בחגיגה. ובית הלל אומרים: מרבה מדת חגיגה מומדת ראיה, חגיגה נזהגת לפני הדבור ולאחר הדבור, מה שאין בן בראיה. שלש מצות נזהגות ברגל, אלו הן: ראיה, חגיגה ושמחה, יש בראיה מה שאין בשמחה, יש בחגיגה מה שאין בשמחה, ובשמחה מה שאין בשמחה. ראיה - פלה לגבוה, מה שאין בן בשמחה. חגיגה - נזהגת לפני הדבור ולאחר הדבור, מה שאין בן בשמחה. שמחה נזהגת באנשים ונשים, ונזהגת כל שכעה, מה שאין בן בשמחה.

ו. איזו היא ראיה? אלו עולות הבאות לראיה. איזו היא חגיגה? אלו שלמים הבאין לחגיגה. אם יש לו להביא מתוך ביתו - יביא. ואם לאו - משפתף הוא עם אחרים, ובלבד שלא יפחות מפשעור, זה וזה קרויין חגיגה.

ז. אומר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה ושלמים של יום-טוב, שלא יביא אלא מן החלין, ועל שלמים הבאין בשאר ימות השנה, שאם רוצה לסמוך מן הפעשר - סומך, על מה נחלקו? על עולת של יום-טוב עצמו, שבית שמאי אומרים: יביא הכל מן החלין, ובית הלל אומרים: יביא חובתו מן החלין, ואם רצה לסמוך מן הפעשר - סומך, ושאר כל ימות השנה יביא חובתו מן החלין.

וידבר י-הוה אל-משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר:

ומליל יי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא בחד לירחא תנינא בשמא תנייתא למפקהון מארעא דמצרים למימר:

וידבר – במדבר סיני באחד לחודש. מתוך חבטן לפניו, מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים, מנאן; וכשנפלו בעגל, מנאן, לידע מנין הנותרים; כשכא להשרות שכינתו עליהם, מנאם. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באיר מנאם.

שאו את-ראש כל-עדת בני-ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל-זכר לגלגלתם:

קבילו ית חושבן כל פנשתא דבני ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמיהן כל דכורא לגולגלתהון:

למשפחתם – לידע מנין כל שבט ושבט. לבית אבתם – מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר, יקום על שבט אביו. לגלגלתם – על ידי שקלים, בקע לגלגלת.

מבן עשרים שנה ומעלה כל-יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן:

מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל תמנון יתהון לחיליהון את ואהרן:

כל יצא צבא – מגיד שאין יוצא בצבא פחות מבן עשרים.

ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית-אבתיו הוא:

ועמכון יהון גוברא גוברא לשבטא גבר ריש לבית אבהתוהי הוא:

ואתכם יהיו – כשתפקדו אותם, יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט.

ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן אליצור בן-שדיאור:

ואלין שמחת גובריא דיקומון עמכון לראובן אליצור בר שדיאור:

לשמעון שלמיאל בן-צורישדי:

לשמעון שלומיאל בר צורישדי:

ליהודה נחשון בן-עמינדב:

ליהודה נחשון בר עמינדב:

ליששכר נתנאל בן-צוער:

ליששכר נתנאל בר צוער:

לזבולון אליאב בן-חלן:

לזבולון אליאב בר חלן:

לבני יוסף לאפרים אלישמע בן-עמיהוד למנשה גמליאל בן-פדהצור:

לבני יוסף לאפרים אלישמע בר עמיהוד למנשה גמליאל בר פדהצור:

לבנימין אבידן בן-גדעוני:

לבנימין אבידן בר גדעוני:

לדן אחיעזר בן-עמישדי:

לדן אחיעזר בר עמישדי:

לאשר פגעיאל בן-עכרן:

לאשר פגעיאל בר עכרן:

לגד אליסר בן-דעואל:

לגד אליסר בר דעואל:

לנפתלי אחירע בן-עינן:

לנפתלי אחירע בר עינן:

אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם:

אלין מערעי פנשתא רברבי שבטי אבהתהון רישי אלפיא דישראל אנון:

אלה קרואי העדה – הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה.

ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות:

ודבר משה ואהרן ית גובריא האלין דאתפרשו בשמהן:

את האנשים האלה – את שנים עשר נשיאים הללו. אשר נקבו – לו כאן בשמות.

וְאֵת כָּל־הַעֲדָה הַקְהִילוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי
וַיִּתְּנֵלְדוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר
שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְגַלְגָּלָתָם:

וַיִּתְּנֵלְדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם – הֵבִיאוּ סִפְרֵי יְחוּסֵיהֶם וְעַדִּי חֹזֶקת לְדַתָּם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד, לְהַתְנַחֵס עַל הַשִּׁבְט.

כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בַּמִּדְבָּר סִינַי:

כָּמָא דְפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה וּמִנִּנּוּן בַּמִּדְבָּרָא דְסִינַי:

שני

וַיְהִי בְּנִי־רְאוּבֵן בֶּכֶר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדָתָם
לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגַלְגָּלָתָם
כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:

וְהָיוּ בְּנֵי רְאוּבֵן בּוֹכְרֵיהֶם דִּישְׂרָאֵל תּוֹלְדָתָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן
לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְנֵן שְׁמָהוּן לְגוֹלְגָּלְתָהוּן כָּל דְּכוּרָא
מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:

פָּקְדִיהֶם לַמָּטָה רְאוּבֵן שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֵלֶּה
וְחֻמֵּשׁ מֵאוֹת:

מִנְיָנֵיהוּן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁא אֶלְפִין וְחֻמֵּישׁ
מָאָה:

לְבָנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
פָּקְדִיו בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגַלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:

לְבָנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדָתָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן
מִנְיָנֵיהֶם בְּמִנְנֵן שְׁמָהוּן לְגוֹלְגָּלְתָהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר
עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:

פָּקְדִיהֶם לַמָּטָה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וְחֻמֵּשִׁים אֵלֶּה
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:

מִנְיָנֵיהוּן לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֶלְפִין וְתִלְתַּת
מָאָה:

לְבָנֵי גָד תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר
שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:

לְבָנֵי גָד תּוֹלְדָתָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְנֵן
שְׁמָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:

פָּקְדִיהֶם לַמָּטָה גָּד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֵלֶּה וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת וְחֻמֵּשִׁים:

מִנְיָנֵיהוּן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְשִׁית
מָאָה וְחֻמֵּשִׁין:

לְבָנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר
שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:

לְבָנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדָתָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן
בְּמִנְנֵן שְׁמָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:

פָּקְדִיהֶם לַמָּטָה יְהוּדָה אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֵלֶּה
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:

מִנְיָנֵיהוּן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבַּעָא אֶלְפִין וְשִׁית
מָאָה:

לְבָנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:

לְבָנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלְדָתָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן
בְּמִנְנֵן שְׁמָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:

פָּקְדִיהֶם לַמָּטָה יִשְׁשָׁכָר אַרְבָּעָה וְחֻמֵּשִׁים אֵלֶּה
וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

מִנְיָנֵיהוּן לְשִׁבְטָא דִּישְׁשָׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֶלְפִין
וְאַרְבַּע מָאָה:

לְבָנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר
שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:

לְבָנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדָתָהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן
בְּמִנְנֵן שְׁמָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:

פָּקְדִיהֶם לַמָּטָה זְבוּלֹן שִׁבְעָה וְחֻמֵּשִׁים אֵלֶּה
וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

מִנְיָנֵיהוּן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע
מָאָה:

<p>לְבָנִי יוֹסֵף לְבָנִי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>	<p>לְבָנִי יוֹסֵף לְבָנִי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>
<p>מְנִיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם אַרְבַּעַן אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מָאָה:</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לַמֶּטָּה אֶפְרַיִם אַרְבַּעַם אֶלֶף וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:</p>
<p>לְבָנִי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>	<p>לְבָנִי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>
<p>מְנִיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וְתָרִין אֶלְפִין וּמֵאָתָן:</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לַמֶּטָּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאָתָיִם:</p>
<p>לְבָנִי בְנִימִין תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>	<p>לְבָנִי בְנִימִין תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>
<p>מְנִיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְבְנִימִין תְּלָתִין וְחֲמִישָׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מָאָה:</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לַמֶּטָּה בְנִימִין חֲמִישָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>לְבָנִי דָן תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>	<p>לְבָנִי דָן תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>
<p>מְנִיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וְתָרִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מָאָה:</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לַמֶּטָּה דָן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:</p>
<p>לְבָנִי אֲשֵׁר תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>	<p>לְבָנִי אֲשֵׁר תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>
<p>מְנִיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֲשֵׁר אַרְבַּעַן וְחֵד אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מָאָה:</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לַמֶּטָּה אֲשֵׁר אֶחָד וְאַרְבַּעַם אֶלֶף וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:</p>
<p>בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>	<p>בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתֶם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יָצָא צָבָא:</p>
<p>מְנִיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִישִׁין וְתֵלְתָא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מָאָה:</p>	<p>פְּקֻדֵיהֶם לַמֶּטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִישִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>אֶלִּין מְנִינְיָא דְמָנָא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבִי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גּוֹבְרִין גּוֹבְרָא חֵד לְבֵית אֲבֹתְכוּהִי הָווּ:</p>	<p>אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:</p>
<p>וְהָיוּ כָּל מְנִינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתְהוֹן מִבֶּן עֲשָׂרִים וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל־יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:</p>
<p>וְהָיוּ כָּל מְנִינְיָא שְׂרֵי מָאָה וְתֵלְתָא אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מָאָה וְחֲמִישִׁין:</p>	<p>וַיְהִיו כָּל־הַפְּקֻדִים שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֶלְפִים וְחֲמִישׁ מֵאוֹת וְחֲמִישִׁים:</p>
<p>וְלִיּוֹאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְרָהָם לָא אֶתְמַנְיָאוּ בִּינִיָּהוֹן:</p>	<p>וְהַלּוּיִם לַמֶּטָּה אֲבֹתָם לָא הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם:</p>
<p>וּמִלֵּיל יָיַ עַם מִשָּׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְיָ־הוּא אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>בְּרַם יֵת שִׁבְטָא דְלוֹי לָא תְמַנִּי וְיֵת חוּשְׁפִּנְהוֹן לָא תְקַבִּיל בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>אַךְ אֶת־מִטָּה לּוֹי לָא תִּפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לָא תִּשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

פֶּלִי-הַפְּקָדִים לַמִּחְנָה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשַׁת-אֲלָפִים וָאַרְבַּע-מֵאוֹת לְצַבָּאתָם רֹאשָׁנָה יָסְעוּ:	כָּל מִנְיָנָא לַמְּשָׁרִית יְהוּדָה מָאָה וּתְמִנּוֹ וּשְׁתַּא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה לַחִילִיָּהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטִלִין:
וְהָעֲגָלוֹת בָּאֻמָּצֵע, דָּגְל יְהוּדָה בַּמִּזְרָח, וְשָׁל רְאוּבֵן בַּדְרוֹם, וְשָׁל אֶפְרַיִם בַּמַּעֲרָב, וְשָׁל דָּן בַּצָּפוֹן.	רֹאשָׁנָה יָסְעוּ – כְּשֶׁרֹאִין הָעָנָן מִסְתַּלֵּק, תּוֹקְעִין הַכֹּהֲנִים בַּחֲצוֹצְרוֹת, וְנוֹסַע מִחְנָה יְהוּדָה תְּחִלָּה. וְכִשְׁהוֹלְכִין – הוֹלְכִין כְּדָרָךְ חֲנִיָּתוֹ: הַלּוּיִם
דָּגְל מִחְנָה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוֹר בֶּן-שִׁדְיָאוֹר:	טִיקָס מְשָׁרִית רְאוּבֵן דְּרֹמָא לַחִילִיָּהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוֹר בֶּר שִׁדְיָאוֹר:
וַצִּבְאֹ וּפְקֻדֵּיהֶם שִׁשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ אַרְבָּעִין וּשְׁתַּא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
וְהַחֹנָם עָלָיו מִטָּה שְׁמֻעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שְׁמֻעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישָׁדִי:	וְדָשָׁרן סְמִיכִין עָלוּהִי שְׁבֻטָא דְשְׁמֻעוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי שְׁמֻעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדִי:
וַצִּבְאֹ וּפְקֻדֵּיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ חֲמִשִּׁין וַחֲשָׁעָא אֶלְפִין וְתֵלֶת מָאָה:
וּמִטָּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָף בֶּן-רְעוּאֵל:	וְשְׁבֻטָא דְגָד וְרַבָּא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָף בֶּר רְעוּאֵל:
וַצִּבְאֹ וּפְקֻדֵּיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁשָׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ אַרְבָּעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וּשְׁשִׁית מָאָה וַחֲמִשִּׁין:
פֶּלִי-הַפְּקָדִים לַמִּחְנָה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע-מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצַבָּאתָם וּשְׁנַיִם יָסְעוּ:	כָּל מִנְיָנָא לַמְּשָׁרִית רְאוּבֵן מָאָה וַחֲמִשִּׁין וְחֵד אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה וַחֲמִשִּׁין לַחִילִיָּהוֹן בְּתַנְיִיתָא נְטִלִין:
וְנוֹסַע אֶהֱל־מוֹעֵד מִחְנָה הַלּוּיִם בְּתוֹךְ הַמִּחְנָה כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ בֵּן יִסְעוּ אִישׁ עַל-יָדוֹ לְדַגְלֵיהֶם:	וְנָטִיל מִשְׁכָּן זְמַנָּא מְשָׁרִית לִינוּאִי בְּגוֹ מְשָׁרִיתָא כְּמָא דְּשָׁרן כּוֹן נְטִלִין גָּבֵר עַל אֶתְרִיָּה לְטַקְסִיָּהוֹן:
וְנוֹסַע אֶהֱל מוֹעֵד – לְאַחֵר שְׁנֵי דָגְלִים הָלָלוּ. כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כּוֹן יָסְעוּ – כְּמוֹ שְׁפָרְשִׁיתִי, הִלִּיכְתִּן כְּחִנִּיתִן, כָּל דָּגְל מְסַלֵּף לְרוּם הַקְּבוּעָה לוֹ. עַל יָדוֹ – עַל מְקוֹמוֹ. וְאִין לְשׁוֹן יָד זָז מִמְּשֻׁמְעוֹ, רוּם שָׁל צִדּוֹ קָרוּי "עַל יָדוֹ" הַסְּמוּכָה לוֹ לְכָל הוֹשָׁטֵת יָדוֹ, אִי"ן שׁו"ן אִיש"א [בְּלַעַז.	כְּמוֹ שְׁפָרְשִׁיתִי, הִלִּיכְתִּן כְּחִנִּיתִן, כָּל דָּגְל מְסַלֵּף לְרוּם הַקְּבוּעָה לוֹ. עַל יָדוֹ – עַל מְקוֹמוֹ. וְאִין לְשׁוֹן יָד זָז מִמְּשֻׁמְעוֹ, רוּם שָׁל צִדּוֹ קָרוּי "עַל יָדוֹ" הַסְּמוּכָה לוֹ לְכָל הוֹשָׁטֵת יָדוֹ, אִי"ן שׁו"ן אִיש"א [בְּלַעַז.
דָּגְל מִחְנָה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יִמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמֶע בֶּן-עַמִּיהוּד:	טִיקָס מְשָׁרִית אֶפְרַיִם לַחִילִיָּהוֹן מַעֲרָבָא וְרַבָּא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמֶע בֶּר עַמִּיהוּד:
וַצִּבְאֹ וּפְקֻדֵּיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ אַרְבָּעִין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמִלְיָאֵל בֶּן-פְּדָהצוֹר:	וְדָסְמִיכִין עָלוּהִי שְׁבֻטָא דְמְנַשֶּׁה וְרַבָּא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמִלְיָאֵל בֶּר פְּדָהצוֹר:
וְעָלָיו – כְּתַרְגוּמוֹ: "וְדָסְמִיכִין עָלוּהִי".	
וַצִּבְאֹ וּפְקֻדֵּיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתָיִם:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ תֵּלֶתִין וְתַרִין אֶלְפִין וּמֵאוֹתָיִם:
וּמִטָּה בְּנִימִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בְנִימִן אֲבִיזָן בֶּן-גְּדֵעֲנִי:	וְשְׁבֻטָא דְבְּנִימִין וְרַבָּא לִבְנֵי בְּנִימִין אֲבִיזָן בֶּר גְּדֵעֲנִי:
וַצִּבְאֹ וּפְקֻדֵּיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ תֵּלֶתִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה:
פֶּלִי-הַפְּקָדִים לַמִּחְנָה אֶפְרַיִם מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת- אֲלָפִים וּמֵאָה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסְעוּ:	כָּל מִנְיָנָא לַמְּשָׁרִית אֶפְרַיִם מָאָה וּתְמִנָּא אֶלְפִין וּמָאָה לַחִילִיָּהוֹן בְּתִלִּיתִיתָא נְטִלִין:

דגל מחנה דן צפנה לצבאתם ונשיא לבני דן אחיעזר בן-עמישדי:	טיקס משרית דן צפונא לחיליהון ורפא לבני דן אחיעזר בר עמישדי:
וצבאו ופקדיהם שנים וששים אלה ושבע מאות:	וחיליה ומניניהון שתין ותרין אלפין ושבע מאה:
והחגים עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר פגעיאל בן-עכרון:	ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דאשר ורפא לבני אשר פגעיאל בר עכרון:
וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים אלה ותמש מאות:	וחיליה ומניניהון ארבעין ותד אלפין ותמיש מאה:
ומטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אחירע בן-עינן:	ושבטא דנפתלי ורפא לבני נפתלי אחירע בר עינן:
וצבאו ופקדיהם שלשה ותמשים אלה וארבע מאות:	וחיליה ומניניהון תמישין ותלתא אלפין וארבע מאה:
כל-הפקדים למחנה דן מאת אלה ושבעה ותמשים אלה ושש מאות לאחרנה יסעו לדגליהם:	כל מניניא למשרית דן מאה ותמישין ושבעא אלפין ושית מאה בבתריתא נטליו לטקסיהון:
אלה פקודי בני-ישראל לבית אבתם כל-פקודי המחנה לצבאתם שש-מאות אלה ושלשת אלפים ותמש מאות ותמשים:	אליו מניני בני ישראל לבית אבתהון כל מניני משריתא לחיליהון שית מאה ותלתא אלפין ותמיש מאה ותמישין:
והלולים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה י-הוה את-משה:	וליואי לא אתמניאו בגו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה:
ויעשו בני ישראל ככל אשר-צוה י-הוה את- משה כן-חגו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתיו על-בית אבתיו:	ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה כן שרון לטקסיהון וכן נטליו גבר לנרעיתיה על בית אבתוהי:

רביעי	פרשת תולדת אהרן
ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר י-הוה את- משה בקר סיני:	ואליו תולדת אהרן ומשה ביום דמליל יי ית משה בטורא דסיני:
ואלה תולדת אהרן ומשה – ואינו מזכיר אלא בני אהרן; ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. ביום דבר ה' את משה – נעשו אלו התולדות שלו; שלמדן מה שלמד מפי הגבורה.	ואלה תולדת אהרן ומשה – ואינו מזכיר אלא בני אהרן; ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. ביום דבר ה' את משה – נעשו אלו התולדות שלו; שלמדן מה שלמד מפי הגבורה.
ואלה שמות בני-אהרן הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:	ואליו שמות בני אהרן בוכרא נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:
אלה שמות בני אהרן הפהגים המשחים אשר- מלא ידם לכהן:	אליו שמות בני אהרן פהגיא דאתרביאו דאתקרב קורבנהון לשמשא:
נימת נדב ואביהוא לפני י-הוה בהקרבתם אש זרה לפני י-הוה במדבר סיני ובנים לא-היו להם ויכהו אלעזר ואיתמר על-פני אהרן אביהם:	ומית נדב ואביהוא קדם יי בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי במדברא דסיני ובניו לא הוו להון ושמיש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אבוהון:
על פני אהרן – בסיו.	
וידבר י-הוה אל-משה לאמר:	ומליל יי עם משה למימר:

הקרב את-מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הפקדו ושרתו אתו:	קריב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן כהנא וישמעון יתיה:
ושמרו אתו – ומהו השרות? "ושמרו את משמרתו". לפי ששמירת המקדש עליו, שלא יקרב זר, כמו שנאמר: "אתה ובניך ובית אביך אתה ומשאו את עון המקדש", והלויים הללו מסיעין אותם; זו היא השרות.	וישרון ית מטרתיה וית מטרת כל כנשתא קדם משפון זמנא למפלח ית פולחן משפנא:
ושמרו את משמרתו – כל מנוי שהאדם ממנה עליו ומטל עליו לעשותו, קרוי "משמרת" בכל המקרא ובמשון משנה, כמו שאמרו בבבלי ותרש: "והלא אין משמרת ומשמרתך שנה", וכן משמרות כהנה ולויה.	וישרון ית כל מני משפון זמנא וית מטרת בני ישראל למפלח ית פולחן משפנא:
ושמרו את-כל-כלי אהל מועד ואת-משמרת בני ישראל לעבד את-עבדת המשפון:	ואת משמרת בני ישראל – שכלן היו זקוקין לצרכי המקדש, אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם; לפיכך לזקחים מהם המעשרות בשכרן, שנאמר: "כי שכר הוא לכם חלף עבדתכם".
ונתתה את-הלויים לאהרן ולבניו נתונם נתונם המה לו מאת בני ישראל:	ותתין ית לינאי לאהרן ולבנויה מסירין יחיבין אנון ליה מן בני ישראל:
נתונים המה לו – לעזרה. מאת בני ישראל – כמו 'מתוך בני ישראל'; כלומר: משאר כל העדה נבדלו לכך בגזרת המקום, והוא נתנם לו, שנאמר: "ונתתה את הלויים נתנים" וגומר.	ואת אהרן ואת-בניו תפקד ושמרו את-כהנתם והנזר הקרב יומת:
ואת אהרן ואת בניו תפקד – לשון פקידות, ואינו לשון מנין. ושמרו את כהנתם – קבלת דמים וזריקה והקטרה, ועבודות המסורות לפקדים.	וינזבר י-הוה אל-משה לאמר:
ואני הנה לקחתי את-הלויים מתוך בני ישראל תחת כל-בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים:	ואנא הא קריבית ית לינאי מגו בני ישראל חלף כל בוכרא פתח נלדא מבני ישראל ויהון משמשין קדמי לינאי:
ואני הנה לקחתי – ואני, מהיכן זכיתי בהן? מתוך בני ישראל, שיהיו ישראל שוכרין אותן לשרות שלי; על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתיים תמורתם. לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל – נפסלו; והלויים, שלא עבדו עבודת אלילים, נבחרו תחתיהם.	ארי דילי כל בוכרא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית קדמי כל בוכרא בישראל מאנשא עד בעירא דילי יהון אנא יי:

חמישי	פרשת פקודי הלויים
וינזבר י-הוה אל-משה במדבר סיני לאמר:	ומליל יי עם משה במדברא דסיני למימר:
פקד את-בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל-זכר מבן-חמש ומעלה תפקדם:	מני ית בני לוי לבית אבהתהון לזרעיתיהון כל זכורא מבר נרתא ולעילא תמנינון:
מבן חמש ומעלה – משניצא מפלל נפלים הוא נמנה לקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום: למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הכסו, שנאמר: "ואשר ילדה אתה ללוי במצרים"; עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה, ונמנית בשבעים נפש. שפשאמה מונה חשבונם, לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת, והיא השלימה את המנין.	ויפקד אתם משה על-פי י-הוה באשר צוה:
על פי ה' – אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: היאך אני נכנס לתוך אהליותם לדעת מנין יונקיהם? אמר לו הקדוש ברוך הוא: עשה אתה שלח, ואני אעשה שלי. הלך משה ועמד על פתח האהל, והשכינה מסדמת לפניו, ובת קול יוצאת מן האהל ואומרת: כך נכף תינוקות יש באהל זה. לכך נאמר "על פי ה'".	

וַיְהִי־וְאֵלֶּה בְּנֵי־לֹוי בְּשִׁמְתָם גִּרְשׁוֹן וַקֵּהָת וּמֶרְרִי:	וַהֲוּוּ אֲלֵיָן בְּנֵי לֹוי בְּשִׁמְתָהוֹן גִּרְשׁוֹן וַקֵּהָת וּמֶרְרִי:
וְאֵלֶּה נְשָׁמוֹת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:	וְאֲלֵיָן נְשָׁמָה בְּנֵי גִרְשׁוֹן לְזַרְעִיתָהוֹן לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:
וּבְנֵי קֵהָת לְמִשְׁפַּחְתָּם עֶמְרָם וַיִּצְהָר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל:	וּבְנֵי קֵהָת לְזַרְעִיתָהוֹן עֶמְרָם וַיִּצְהָר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל:
וּבְנֵי מֶרְרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֹּוי לְבֵית אֲבֹתָם:	וּבְנֵי מֶרְרִי לְזַרְעִיתָהוֹן מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֲלֵיָן אֲנֹן זַרְעִית לֹוי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:
לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֻׁנִי:	לְגִרְשׁוֹן זַרְעִית לִבְנֵי וְזַרְעִית שִׁמְעִי אֲלֵיָן אֲנֹן זַרְעִית גִּרְשׁוֹן:
לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי – כְּלוּמֶר, "לְגִרְשׁוֹן" הֵיוּ הַפְּקוּדִים "מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי", פְּקוּדֵיהֶם כָּךְ נִכְּדוּ.	
פְּקֻדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֲדָשׁ וְנַעֲלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	מִנְּגִינֵיהוֹן בַּמִּנָּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחָא וְלַעִילָא מִנְּגִינֵיהוֹן שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֻׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָּה:	זַרְעִית גִּרְשׁוֹן אַחֲוֵרִי מִשְׁכָּנָא יִשְׁרוֹן מַעְרָבָא:
וַנְּשִׂיא בֵית־אָב לְגִרְשֻׁנִי אֲלִיסָף בֶּן־לֹאֵל:	וְרַב בֵּית בָּא לְבֵית גִּרְשׁוֹן אֲלִיסָף בֶּר לֹאֵל:
וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן בְּאֵהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֵהֶל מִכֹּסֵּהוּ וּמִסֹּד פֶּתַח אֵהֶל מוֹעֵד:	וּמִשְׁרֵת בְּנֵי גִרְשׁוֹן בַּמִּשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁכָּנָא וּפִרְסָא חוּפָאִיהּ וּפִרְסָא דְתִרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא:
הַמִּשְׁכָּן – יָרִיעוֹת הַמַּחֲתוּנוֹת. וְהָאֵהֶל – יָרִיעוֹת עֲזִים הַעֲשׂוּיוֹת לַגָּן. מִכֹּסֵּהוּ – עוֹרוֹת אֵילִים וְתַחֲשִׁים. וּמִסֹּד פֶּתַח – הוּא הַנִּילוֹן.	
וְקַלְעִי הִתְחָצַר וְאֵת־מִסֹּד פֶּתַח הִתְחָצַר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וְסִרְדִּי דָרְתָא וְיֵת פִּרְסָא דְתִרַע דָרְתָא דְעַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מַדְבָּחָא סַחֲוֹר סַחֲוֹר וְיֵת אֲטוּנוּהִי לְכָל פּוֹלְחֵנִיהּ:
וְאֵת מִיתְרָיו – שֵׁל הַמִּשְׁכָּן וְהָאֵהֶל, וְלֹא שֵׁל חֲצֵר.	
וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת הָעֶמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרֻנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעִזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי:	וְלִקְהָת זַרְעִית עֶמְרָם וְזַרְעִית יִצְהָר וְזַרְעִית חֲבֵרוֹן וְזַרְעִית עִזִּיאֵל אֲלֵיָן אֲנֹן זַרְעִית קֵהָת:
בַּמִּסְפָּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֲדָשׁ וְנַעֲלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וְשִׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	בַּמִּנָּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחָא וְלַעִילָא תִמְנִיָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה נְטָרִי מִשְׁרֵתָא דְקוּדְשָׁא:
מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קֵהָת יַחְנוּ עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	זַרְעִית בְּנֵי קֵהָת יִשְׁרוֹן עַל שִׂדָא דְמִשְׁכָּנָא דְרוּמָא:
מִשְׁפַּחַת בְּנֵי קֵהָת יַחְנוּ וּגְוֹמֶר תִּימָנָה – וְסֻמוּכִין לָהֶם דָּגֵל רֵאוּבֵן וְתַחֲשִׁים אִישׁ עִם קֶרֶחַ וְעֵדָתוֹ, שְׁנִמְשְׁכוּ עִמָּהֶם בְּמַחֲלָקָתָם.	הַחֲזוּנִים תִּימָנָה; אוֹי לְרָשָׁע, אוֹי לְשֹׁכֵנוֹ. לְכֹד לְקוֹ מָהֶם דָּתוֹן וְאַבִּירָם וּמֵאֲתָם.
וַנְּשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי אֲלִיצָפָן בֶּן־עִזִּיאֵל:	וְרַב בֵּית בָּא לְזַרְעִית קֵהָת אֲלִיצָפָן בֶּר עִזִּיאֵל:
וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרוֹן וְהַשְּׁלֹחַן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמִּסֹּד וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וּמִשְׁרֵתָהוֹן אֲרוּנָא וּפְתוּרָא וּמִנְרֵתָא וּמַדְבָּחִיָא וּמִנִּי קוּדְשָׁא דִישְׁמִשׁוֹן בָּהוֹן וּפִרְסָא וְכָל פּוֹלְחֵנִיהּ:
וְהַמִּסֹּד – הִיא הַפְּרָכֶת, שְׂאֵף הִיא קְרוּיָה "פְּרָכֶת הַמִּסֹּד".	
וַנְּשִׂיא נְשִׂאֵי הַלֹּוי אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדָּת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	וְאַמְרָפֶּלָא דְמִמְנָא עַל רַבְרָבִי לִיוָאִי אֶלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן פְּקֻדָּת מַתְחֹת יְדוּהִי מִמוּנֹן נְטָרִי מִשְׁרֵתָא דְקוּדְשָׁא:
וַנְּשִׂיא נְשִׂאֵי הַלֹּוי – מִמְנָה עַל כָּלָם, וְעַל מָה הִיא נְשִׂאוֹתוֹ? "פְּקֻדַּת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ", עַל יְדוּ הִיא פְּקֻדַּת כָּלָם.	

למַרְרִי מִשְׁפָּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפָּחַת הַמּוֹשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפָּחַת מֶרְרִי:	למַרְרִי זַרְעִית מַחֲלִי וְזַרְעִית מּוֹשִׁי אֵלֶּיךָ אֲנִי זַרְעִית מֶרְרִי:
וּפָקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאָתָּה:	וּמִגִּיטָהוֹן בְּמִנְיָן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲיִלָּא שְׁתָּא אֲלָפִין וּמֵאָתָּה:
וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפָּחַת מֶרְרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחֵיל עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:	וְרַב בֵּית בָּא לְזַרְעִית מֶרְרִי צוּרִיאֵל בֶּן אֲבִיחֵיל עַל שְׂדָא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׂרָוֹן צָפֹנָא:
וּפָקְדַת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרְרִי קָרָשִׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחִיו וְעַמֻּדָיו וְאֶ־דָּגָיו וְכָל־כִּלָּיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וְדַמְסִיר לְמִטָּה לְבָנֵי מֶרְרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעֲבָרוּהִי וְעַמּוּדוּהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל פּוֹלְחָנִיהִי:
וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וַיִּתְּנֵם וַיִּמְתְּרֵיהֶם:	וְעַמּוּדֵי דִּרְתָּא סְחוּר סְחוּר וְסִמְכִיהוֹן וְסִפִּיהוֹן וְאִטּוּגִיהוֹן:
וְהַחֲנִיּוֹם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וּמִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ וְאֶהְרֹן וּבָנָיו וְשָׂמָרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת:	וְדִשְׁרוּן קִדְמָה מִשְׁכָּנָא קְדוּמָא קִדְמָה מִשְׁכָּן זִמְנָא מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ וְאֶהְרֹן וּבָנָיו מִטְרָתָא דְּקוּדְשָׁא לְמִטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילּוּנֵי דִּיקָרֵב יִתְקַטִּיל:
מִזְבֵּחַ וְאֶהְרֹן וּבָנָיו – וְסִמּוּכִין לָהֶם דָּגֵל מַחֲנֶה יְהוּדָה, וְהַחֲנִיּוֹם עָלָיו יִשְׁשַׁכָּר וְזַבּוּלֹן; טוֹב לְצַדִּיק, טוֹב לְשֹׁכֵנוּ. לִפִּי שִׁהִיו שְׁכֵנָיו שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, נִעְשׂוּ גְדוֹלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְהוּדָה מַחֲקִי"; "וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִינָה" וְגוֹמֵר, מֵאֲמִים רָאשֵׁי סִנְהֶדְרָאוֹת; "וּמִזַּבּוּלֹן מִשְׁכִּים בְּשֹׁכֵט סוֹפֵר".	מִזְבֵּחַ וְאֶהְרֹן וּבָנָיו – וְסִמּוּכִין לָהֶם דָּגֵל מַחֲנֶה יְהוּדָה, וְהַחֲנִיּוֹם עָלָיו יִשְׁשַׁכָּר וְזַבּוּלֹן; טוֹב לְצַדִּיק, טוֹב לְשֹׁכֵנוּ. לִפִּי שִׁהִיו שְׁכֵנָיו שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, נִעְשׂוּ גְדוֹלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְהוּדָה מַחֲקִי"; "וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִינָה" וְגוֹמֵר, מֵאֲמִים רָאשֵׁי סִנְהֶדְרָאוֹת; "וּמִזַּבּוּלֹן מִשְׁכִּים בְּשֹׁכֵט סוֹפֵר".
כָּל־פָּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן עַל־פִּי יְ־הוָה לְמִשְׁפָּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְשָׂמָרִים וְעֹשִׂים אֹלָה:	כָּל מִגִּיטָּי לִינְאִי דְּזִמְנָא מִזְבֵּחַ וְאֶהְרֹן עַל מִימְרָא דִּינִי לְזַרְעִיתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲיִלָּא עֲשָׂרִין וְתַרְיִין אֲלָפִין:
אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן – נִקְוָה עַל אֶהְרֹן, לֹאֹר שְׁלֹא הָיָה בְּמִנְיָן הַלְוִיִּם. שְׂנִיּוֹת וְעֹשִׂים אֹלָה – וּבִכְרָטָן אֶתְּהָ מוֹצֵא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת יְתִירִים: בְּנֵי גֵרְשׁוֹן – שְׁבַעַת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת, בְּנֵי קֹהֵת – שְׁמוֹנֶת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת, בְּנֵי מֶרְרִי – שְׁשַׁת אֲלָפִים וּמֵאָתָּה. וְלָמָּה לֹא כָּלְלוּ עִם הַשָּׂאֵר, וַיִּפְדּוּ אֶת הַבְּכוֹרוֹת, וְלֹא יָהִיו זְקוּקִים הַשְּׁלִשָּׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָּה בְּכוֹרוֹת הַעוֹדְפִים עַל הַמִּנְיָן לִפְדִּיּוֹן? אֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ בְּמִסְכַּת בְּכוֹרוֹת: אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לוֹיִם – בְּכוֹרוֹת הָיוּ, וְדִים שִׁיפְקִיעוּ עֲצָמָם מִן הַפְּדִיּוֹן.	כָּל מִגִּיטָּי לִינְאִי דְּזִמְנָא מִזְבֵּחַ וְאֶהְרֹן עַל מִימְרָא דִּינִי לְזַרְעִיתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲיִלָּא עֲשָׂרִין וְתַרְיִין אֲלָפִין:
שִׁישִׁי	פְּרָשַׁת פְּדִיּוֹן הַבְּכוֹרוֹת
וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּקַד כָּל־בָּכָר זָכָר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְשֵׁא אֶת מִסְפָּר שְׁמֹתָם:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מִנִּי כָּל בְּכוֹרֵיָא דְּכוּרֵיָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲיִלָּא וְקַבִּיל יֵת חוֹשְׁבָן שְׁמֹתָהוֹן:
פָּקַד כָּל בָּכָר זָכָר וְגוֹמֵר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה – מִשְׁיָצָא מִכָּלל סֶפֶק נִפְלִים.	וְתִקְרִיב יֵת לִינְאִי קִדְמִי אֲנִי יְיָ חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְּלִינְאִי חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבִיעִירָא דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְלִקְחָתָהּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְ־הוָה תַּחַת כָּל־בָּכָר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בָּכָר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וּמִנְּא מֹשֶׁה כָּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יִתִּיהָ יֵת כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיִּפְקַד מֹשֶׁה פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בָּכָר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְהָיוּ כָּל בְּכוֹרֵיָא דְּכוּרֵיָא בְּמִנְיָן שְׁמֹתָן מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲיִלָּא לְמִגִּיטָהוֹן עֲשָׂרִין וְתַרְיִין אֲלָפִין וּמֵאָתָּה וְשִׁבְעִין וְתִלְתָּא:
וַיְהִי כָל־בָּכָר זָכָר בַּמִּסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֹשְׂרִים אֲלָף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָּה:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
וַיַּדְבֵּר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	

קח את־הלולים תחת פל־בכור בבני ישראל ואת־בהמת הלולים תחת בהמתם והיו־לי הלולים אני י-הוה:	קריב ית לינאי חלה כל בוכרא בבני ישראל וית בעירא דלינאי חלה בעירהון ויהון משמשין קדמי לינאי אנא יי:
ואת בהמת הלולים וגומר – לא פדו בהמות הלולים את בכורי בהמה טהורה של ישראל, אלא את פטרי חמוריהם; ושה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל. מדע, שהרי מנה העודפים באדם, ולא מנה העודפים בבהמה.	
ואת פדויי השלשה והשבעים והמאתים העדפים על־הלולים מבכור בני ישראל:	ות פורקן מאתו ושבעיו ותלתא דיתירין על לינאי מבכוריא דבני ישראל:
ואת פדויי השלשה וגומר – ואת הבכורות הצריכין להפדות בהם, אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים בהם יתרים על הלולים, מהם תסח חמשת שקלים לגלגלת. כך היתה מכירתו של יוסף, עשרים כסף, שהיה בכורה של רחל.	
ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלת בשקל הקדש תלח עשרים גרה השקל:	ותסב חמיש חמיש סלעין לגלגלתא בסלעי קודשא תסב עשרין מעין סלעא:
ונתתה הפספ לאהרן ולבניו פדויי העדפים בהם:	ותמין פספא לאהרן ולבנוהי פורקן דיתירין בהון:
ויקח משה את כסף הפדיום מאת העדפים על פדויי הלולים:	ונסיב משה ית כסף פורקנהון מן דיתירין על פריקי לינאי:
העדפים על פדויי הלולים – על אותן שפדו הלולים בגופן.	
מאת בכור בני ישראל לקח את־הכסף חמשה וששים ושלש מאות ואֵלף בשקל הקדש:	מן בכוריא דבני ישראל נסיב ית פספא אֵלף ותלת מאה ושתין וחמיש סלעין בסלעי קודשא:
חמשה וששים ושלש מאות ואֵלף – כך סכום החשבון, חמשת שקלים לגלגלת. למאתים בכורות – אֵלף שקל; לשבעים בכורות – שלש מאות וחמשים שקל; לשלשה בכורות – חמשה עשר שקל. אמר: כיצד אעשה? בכור שאומר לו: תן חמשת שקלים, יאמר לי: אני מפדויי הלולים! מה עשה? הביא שנים ועשרים אֵלף פתקין, וכתב עליהם 'בן לוי', ומאתים ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהן: "חמשה שקלים". בללו ונתנו בקלפי; אמר להם: בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל.	
ויתן משה את־כסף הפדיום לאהרן ולבניו על־פי י-הוה כאשר צוה י-הוה את־משה:	ויהב משה ית כסף פריקיא לאהרן ולבנוהי על מימרא דיין כמא דפקיד יי ית משה:
שביעי	פרשת בני קהת
וידבר י-הוה אל־משה ואֵל־אהרן לאמר:	ומליל יי עם משה ולא־הרן למימר:
נשא את־ראש בני קהת מתוך בני לגי למשפחתם לבית אבתם:	קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני לוי לנרעיתהון לבית אבהתהון:
נשא את ראש וגומר – מנה מהם את הראויין לעבודת משא, והם מבין שלשים עד בן חמשים שנה. והפחות משלשים – לא נתמלא כחו; מכאן אמרו: "בן שלשים לכת"; והיותר על בן חמשים, כחו מכחיש מעתה.	
מבין שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה פל־בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד:	מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשים שנין פל דאתי לחילא למעבד עבידתא במשפן זמנא:
וזאת עבדת בני־קהת באהל מועד קדש הקדשים:	דין פולחן בני קהת במשפן זמנא קודש קודשיא:
קדש הקדשים – המקדש שבכלל: הארון, והשלחן והמנורה, והמזבחות, והפרכת וכלי שרת.	
ובא אהרן ובניו בנסע המתנה והורדו את פרכת המסך וכסו־בָּה את ארון העדת:	וייעול אהרן ובנוהי במטל משריתא ויפרקון ית פרוכתא דפרסא ויכסון בה ית ארונא דסהדותא:
ובא אהרן ובניו וגומר – יכניסו כל כלי וכלי לנרמקו המפרש לו בפרשה זו, ולא יצטרכו הלולים בני קהת אלא לשאת. בנסע המתנה – כשהענן מסתלק, הם יודעין שיסעו.	

וַנִּתְּנוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּפָרָשׁוֹ בִּגְד־כְּלִיל תַּכְלֵת מִלְמַעְלָה וּשְׁמוֹ בִּדְיוֹ:	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּפְרְסוּן לְבוּשׁ גָּמִיר תַּכְלָא מִלְעִילָא וַיִּשׁוּן אַרְיֵחוּהִי:
וְעַל ׀ שְׁלֹחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בִּגְד תַּכְלֵת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמְּנַקִּיֹּת וְאֵת קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	וְעַל פְּתוּרָא דְלָחִים אִפְיָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יָת מַגְסִיָּא וְיָת בְּזַפְיָא וְיָת מְכִילְתָּא וְיָת קִסְנוֹת נְסוּכָא וְלַחְמָא תְּדִירָא עָלוּהִי יְהִי:
קְעָרוֹת וּכְפוֹת וְקִשּׁוֹת וּמְנַקִּיֹּת – כָּכָר פְּרָשְׁתִּי בַּמְּלָאכָת הַמִּשְׁכָּן. וּפָרָשׁוֹ עָלֵיהֶם בִּגְד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכֶסֶּו אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׁמוֹ אֶת־בִּדְיוֹ:	הַנֶּסֶךְ – הַכְּסוּי, לְשׁוֹן מָסַךְ, כְּדַכְתִּיב: "אֲשֶׁר יָסַךְ בְּהוֹן". וַיִּפְרְסוּן עָלֵיהֶוּן לְבוּשׁ צָבַע זָהוּרִי וַיְכַסּוּן יְתִיָּה בְּחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּשׁוּן יָת אַרְיֵחוּהִי:
וְלִקְחוּ ׀ בִּגְד תַּכְלֵת וְכֶסֶּו אֶת־מְנַרְתַּ הַמָּאוּר וְאֶת־גִּרְתִּיהָ וְאֶת־מִלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֵת כָּל־כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם:	וַיִּסְבוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וַיְכַסּוּן יָת מְנַרְתָּא דְאַנְהוּרִי וְיָת בּוֹצִינְהָא וְיָת צִיבְתָּהָא וְיָת מַחְתֵּיתָהָא וְיָת כָּל מְנִי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמִשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:
מִלְקָחֶיהָ – כָּמִין צֶבֶת שְׁמוּשָׁךְ בַּה אֵת הַפְּתִילָה לְכָל צֶד שִׁירְצָה. גִּרְתִּיהָ – לּוֹצִי"ש ׀ בְּלַעַז, שְׁנוֹתָנִים בְּהוֹן הַשְּׁמֹן וְהַפְּתִילוֹת. וְלִקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָּם בִּלְקָדָשׁ וַנִּתְּנוּ אֵלֶי־בִּגְד תַּכְלֵת וְכֶסֶּו אוֹתָם בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עָלֶי־הַמּוֹט:	מַחְתֵּיתֶיהָ – כָּמִין כַּף קִטְנָה, וְשׁוּלְיָהּ פְּשׁוּטִין וְלֹא סִגְלָגְלִים, וְאִין לָהּ מַחְצָה לַפְּנִיָּה אֲלֹא מַצְדִּיקָה, וְחוּמָהּ בַּה אֵת דָּשׁוֹן הַנְּרוֹת כְּשִׁמִּיטִיכּוֹן. גִּרְתִּיהָ – לּוֹצִי"ש ׀ בְּלַעַז, שְׁנוֹתָנִים בְּהוֹן הַשְּׁמֹן וְהַפְּתִילוֹת.
וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ אֶל־מַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עָלֶי־הַמּוֹט:	וַיִּתְּנוּ יְתִיָּה וְיָת כָּל מְנָהָא לְחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אַרְיֵחָא:
אֵל מַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ – כָּמִין מְרָצוּף.	
וְעַל ׀ מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרָשׁוּ בִּגְד תַּכְלֵת וְכֶסֶּו אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׁמוֹ אֶת־בִּדְיוֹ:	וְעַל מִזְבְּחָא דְדָהָבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וַיְכַסּוּן יְתִיָּה בְּחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּשׁוּן יָת אַרְיֵחוּהִי:
וְלִקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָּם בִּלְקָדָשׁ וַנִּתְּנוּ אֵלֶי־בִּגְד תַּכְלֵת וְכֶסֶּו אוֹתָם בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עָלֶי־הַמּוֹט:	וַיִּסְבוּן יָת כָּל מְנִי שְׁמוּשָׁא דִּישְׁמִשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוּשׁ תַּכְלָא וַיְכַסּוּן יְתִיָּהוֹן בְּחוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אַרְיֵחָא:
אֵת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּם בִּלְקָדָשׁ – בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהוּא קָדֹשׁ; וְהוֹן כְּלֵי הַקְּטָנֹת, שֶׁמִּשְׁרְתִּין בָּהֶם בַּמִּזְבֵּחַ הַפָּנִימִי.	
וְדִשְׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרָשׁוֹ עָלָיו בִּגְד אֲרָגְמוֹן:	וַיִּסְפּוּן יָת קִטְמָא דְּמִזְבְּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ אֲרָגְמוֹן:
וְדִשְׁנוּ אֵת הַמִּזְבֵּחַ – מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת. וְדִשְׁנוּ – יָטְלוּ אֵת הַדָּשׁוֹן מֵעָלָיו. וּפָרָשׁוֹ עָלָיו בִּגְד אֲרָגְמוֹן – וְאֵשׁ שִׁירְדָּה מִן הַשָּׁמִים רְבוּצָה חֹסֶת הַבִּגְד כְּאֵרִי בְּשַׁעַת הַמַּסְעוֹת, וְאִינָה שׁוֹרְפָתוֹ, שֶׁהִיוּ כּוֹפִין עָלֶיהָ פֶּסֶכְתָּר שֶׁל נְחֹשֶׁת.	
וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כְּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתָּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיַּעֲצִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרָשׁוֹ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׁמוֹ בִּדְיוֹ:	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יָת כָּל מְנוּהִי דִּישְׁמִשׁוֹן עָלוּהִי בְּהוֹן יָת מַחְתֵּיתָא וְיָת צִנּוּרִיתָא וְיָת מַגְרוּפִּיתָא וְיָת מִזְרָקִיָּא כָּל מְנִי מִזְבְּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּשׁוּן אַרְיֵחוּהִי:
מַחְתָּת – שֶׁבְּהוֹן חוֹתִים גָּחִלִים לְתַרּוּמַת הַדָּשׁוֹן, הַעֲשׂוּיָה כָּמִין מַחְבַּת שְׁאִין לָהּ אֲלֹא שְׁלֹשׁ מַחְצוֹת, וּמִלְפָּנֶיהָ שׁוֹאֲבֵת אֵת הַגָּחִלִים. מִזְלָגֹת – צִנּוּרוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת, שֶׁבְּהוֹן מִכִּין בְּאַיְבָרִים שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ לְהַפְּכוֹ, כְּדֵי שִׁיתַּעֲפִלוּ יָפָה וּמַהֲרִי יַעֲצִים – הֵם מַגְרָפוֹת, וּבְלַעַז וִידִי"ל, וְהוֹן שֶׁל נְחֹשֶׁת, וּבְהוֹן מְכַבְּדִין אֵת הַדָּשׁוֹן מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ.	
וְכֻלָּהּ אֶהְרֹן־וּבְנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶע הַמַּחְנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְּגִי־קֹהֶת לְשֹׂאֵת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְנִמְתּוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְּגִי־קֹהֶת בְּאַהֶל מוֹעֵד:	וַיִּשְׂיִצִי אֶהְרֹן וּבְנוֹהִי לְכַסָּאָה יָת קוּדְשָׁא וְיָת כָּל מְנִי קוּדְשָׁא בְּמִטְל מִשְׁרִיתָא וּבְתַר כֵּן יִיעָלוּן בְּגִי קֹהֶת לְמִטְל וְלֹא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מִטוּל בְּגִי קֹהֶת בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:
לְכַסֹּת אֵת הַקֹּדֶשׁ – הָאָרוֹן וְהַמִּזְבֵּחַ. וְאֵת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ – הַמְּנוֹרָה וְכְלֵי שִׁרְתָּהּ. וְנִמְתּוּ – שָׂאֵם יִגְעוּ, סִבִּין מִיתָה בִּידֵי שָׂמִים.	

וּפְקַדְתָּ אֶלְעָזָר ׀ בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֹׁמֵן הַמֶּאֱזֹר וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה פְּקַדְתָּ כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבִכְלָיו:	וּדְמָסִיר לְאֶלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא מִשְׁחָא דְאַנְהִירוּתָא וּקְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְרַבּוּתָא מְסַרְתָּ כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקוּדְשָׁא וּבְמִנּוּהִי:
וּפְקַדְתָּ אֶלְעָזָר – שֶׁהוּא מְמַנֶּה עֲלֵיהֶם לִשְׂאֵת אוֹתָם: שֹׁמֵן, וּקְטֹרֶת, וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה, וּמִנְחַת הַתָּמִיד – עָלָיו מִטָּל לְצוּת וּלְזָרוּ וּלְהַקְרִיב בְּעֵת חֲנֻתָּו. פְּקַדְתָּ כָּל הַמִּשְׁכָּן – וְעוֹד הָיָה מְמַנֶּה עַל מִשְׂא בְּנֵי קָהֵת, לְצוּת אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְעַל מִשְׂאוֹ, וְהוּא הַמִּשְׁכָּן וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ, כָּל הַסְדּוּרִים לַמַּעֲלָה בַּפֶּרֶשֶׁה זֹאת. אֲבָל מִשְׂא בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּמִרְרִי, שֶׁאֵינָן מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, עַל פִּי אִיתְמַר הָיָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּפֶּרֶשֶׁת 'נִשְׂא'.	וּדְמָסִיר לְאֶלְעָזָר – שֶׁהוּא מְמַנֶּה עֲלֵיהֶם לִשְׂאֵת אוֹתָם: שֹׁמֵן, וּקְטֹרֶת, וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה, וּמִנְחַת הַתָּמִיד – עָלָיו מִטָּל לְצוּת וּלְזָרוּ וּלְהַקְרִיב בְּעֵת חֲנֻתָּו. פְּקַדְתָּ כָּל הַמִּשְׁכָּן – וְעוֹד הָיָה מְמַנֶּה עַל מִשְׂא בְּנֵי קָהֵת, לְצוּת אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְעַל מִשְׂאוֹ, וְהוּא הַמִּשְׁכָּן וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ, כָּל הַסְדּוּרִים לַמַּעֲלָה בַּפֶּרֶשֶׁה זֹאת. אֲבָל מִשְׂא בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּמִרְרִי, שֶׁאֵינָן מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, עַל פִּי אִיתְמַר הָיָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּפֶּרֶשֶׁת 'נִשְׂא'.
וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה וּלְאֶהֱרֹן לְמִימַר:
אֶל־תִּכְרִיתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲנִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:	לֹא תִשְׁיָצוּן יָת שִׁיבֹט זֶרְעִית קָהֵת מִגּוֹ לִינוּאֵי:
אֶל תִּכְרִיתוּ – אַל תִּגְרְמוּ לָהֶם שְׂיָמוּתוֹ.	
וְנָתַתָּ ׀ עָשׂוּ לָהֶם וְחִירָו וְלֹא יִמָּתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־ קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים אֶהֱרֹן וּבְנָיו יִבָּאוּ וְשֹׁמֵן אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׂאוֹ:	וְדָא עֲבִידוּ לַהוֹן וְיִיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמַקְרָבָהוֹן לְקוּדְשׁ קוּדְשִׁיָא אֶהֱרֹן וּבְנוֹהֵי יִיעֲלוּן וַיִּמְנוּן יִתְהוֹן גָּבֵר גָּבֵר עַל פּוֹלְחָנִיָּה וּלְמִטּוּלִיָּה:
וְלֹא־יִבָּאוּ לִרְאוֹת כְּבֹלַע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ:	וְלֹא יִיעֲלוּן לְמַחְזֵי כַּד מְכַסֵּן יָת מְגִי קוּדְשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן:
וְלֹא יִבָּאוּ לִרְאוֹת כְּבֹלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ – לְתוֹךְ נִרְתִּיק שְׁלוֹ, כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ לַמַּעֲלָה בַּפֶּרֶשֶׁה זֹאת: "וּפָרְשׁוּ עָלָיו בְּגָד פְּלוֹנִי וְכֶסֶף אוֹתוֹ בְּמַכְסָה פְּלוֹנִי"; וּבְלוּעַ שְׁלוֹ הוּא כְּסוּיָו.	

תּוֹסֶפֶתָּא הַשְּׁלָם

וְהַלְכוֹת מְרַבּוֹת, אֵין לָהֶם עַל מַה שִּׁיִּסְמְכוּ,
מִכָּאֵן הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: צָבְתָא
בְּצָבְתָא מִתְּעַבְדָּא, צָבְתָא קְדָמִיתָא בְּמֵאֵי
אֶתְעַבְדַּת, הָא לֹא בְרִיָּה תוֹת. הַדִּינִין
הַעֲבוֹדוֹת, הַטְהָרוֹת וְהַטְמָאוֹת וְהַעֲרִיּוֹת,
מוֹסָף עֲלֵיהֶן הָעֶרְכִּין וְהַתְּרָמִים וְהַהֲקָדָשׁוֹת,
מִקְרָא מְרַבָּה, מְדַרְשׁ וְהַלְכוֹת מְרַבּוֹת – יֵישׁ
לָהֶן עַל מַה שִּׁיִּסְמְכוּ, אֲבָא יוֹסִי בֶן חֲזָן
אוֹמֵר: אֵאלוּ שְׂמוֹנָה מְקַצְעֵי תוֹרָה, גּוֹפִי
הַלְכוֹת הֵן.

כו. למחלקות לשערים לקרתיים משלמניהו בן-
 קרא מן-בני אסף: וּלְמִשְׁלֹמִיָּהוּ בָנִים זִכְרִיָּהוּ
 הַבְּכוֹר וְיִדְעֵאֵל הַשֵּׁנִי זְבַדְלָהוּ הַשְּׁלִישִׁי יְחִיָּאל
 הָרְבִיעִי: עֵיִלָם הַחֲמִישִׁי יְהוֹחָנָן הַשֵּׁשִׁי
 אֱלִיהוּעִינִי הַשְּׁבִיעִי: וְלַעֲבָד אָדָם בָּנִים שְׁמַעְיָה
 הַבְּכוֹר וְיְהוֹזָבָד הַשֵּׁנִי יוֹאָח הַשְּׁלִישִׁי וְשֹׁכָר הָרְבִיעִי
 וְנַתְנָאֵל הַחֲמִישִׁי: עַמִּיאֵל הַשֵּׁשִׁי וְשֹׁשָׁנָה
 הַשְּׁבִיעִי פַעֲלָתִי הַשְּׁמִינִי כִּי בָרְכוּ אֱ-לֹהִים:
 וְלִשְׁמַעְיָה בְנוֹ נֹלָד בָּנִים הַמִּמְשָׁלִים לְבֵית
 אֲבִיהֶם כִּי-גִבּוֹרֵי חֵיל הָמָּה: וּבְנֵי שְׁמַעְיָה עֲתָנִי
 וְרַפָּאֵל וְעֹזֶבֶד אֶלְזָבָד אֶחָיו בְּנֵי-חֵיל אֱלִיהוּ
 וְסַמְכִיָּהוּ: כָּל-אֵלֶּה מִבְּנֵי עֲבָד אָדָם הָמָּה
 וּבְנֵיהֶם וְאֶחְיֵיהֶם אִישׁ-חֵיל בִּפְתַּח לַעֲבָדָה שְׁשִׁים
 וּשְׁנָיִם לַעֲבָד אָדָם: וּלְמִשְׁלֹמִיָּהוּ בָנִים וְאֶחָיו
 בְּנֵי-חֵיל שְׁמוֹנֶה עָשָׂר: וְלַחֲסָה מִן-בְּנֵי-מֶרְרִי
 בָנִים שְׁמֶרֶי הָרֹאשׁ כִּי לֹא-הָיָה בָכוֹר וַיְשִׁימָהוּ
 אֲבִיהוּ לְרֹאשׁ: חֲלַקְיָהוּ הַשֵּׁנִי טַבְלִיָּהוּ הַשְּׁלִישִׁי
 זִכְרִיָּהוּ הָרְבִיעִי כָל-בָּנִים וְאֶחָיו לַחֲסָה שְׁלֹשָׁה
 עָשָׂר: לְאֵלֶּה מַחְלָקוֹת הַשְּׁעָרִים לְרֹאשֵׁי הַגְּבֵרִים
 מִשְׁמֵרוֹת לַעֲמֹת אֶחְיֵיהֶם לְשֵׁרֶת בַּבַּיִת י-הוָה:
 וַיִּפְּלּוּ גִּזְרֹת פֶּקֶטָן כְּגֹדֹל לְבַיִת אַבְנֵיהֶם לַשֹּׁעַר
 וְשֹׁעַר: וַיִּפְּלּוּ הַגִּזְרֵל מִזִּרְחָה לְשִׁלְמִיָּהוּ וּזְכַרְיָהוּ
 בָנוּ יוֹעֵץ בְּשֹׁכֶל הַפִּילֹי גִזְרֹת וַיֵּצֵא גִזְרָלוֹ
 צְפוֹנָה: לַעֲבָד אָדָם גִּגְבָּה וּלְבָנָיו בֵּית הָאֲסָפִים:
 לְשֹׁשֵׁיִם וּלְחֲסָה לַמַּעְרָב עִם שֹׁעַר שְׁלֹכֶת בְּמִסְלָה
 הָעוֹלָה מִשְׁמֶרֶת לַעֲמֹת מִשְׁמֶרֶת: לְמִזְרַח הַלִּוִּיִּם
 שֹׁשֵׁה לַצְּפוֹנָה לַיּוֹם אַרְבַּעַת לַגִּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבַּעַת
 וּלְאֲסָפִים שְׁנָיִם שְׁנָיִם: לַפְּרָבָר לַמַּעְרָב אַרְבַּעַת
 לְמִסְלָה שְׁנָיִם לַפְּרָבָר: אֵלֶּה מַחְלָקוֹת הַשְּׁעָרִים
 לְבְנֵי הַקִּרְחִי וּלְבְנֵי מֶרְרִי: וְהַלִּוִּיִּם אֶחְיָה עַל-
 אוֹצְרוֹת בֵּית הָאֱ-לֹהִים וְלֹא-אֲרוֹת הַקִּדָּשִׁים: וּבְנֵי
 לְעֶדֶן בְּנֵי הַגִּרְשָׁנִי לְעֶדֶן רֹאשֵׁי הָאֲבוֹת לְלַעֲדֹן
 הַגִּרְשָׁנִי יְחִיָּאלִי: וּבְנֵי יְחִיָּאלִי זַתָּם וַיּוֹאֵל אֶחָיו
 עַל-אֲרוֹת בֵּית י-הוָה: לַעֲמֶרְמֵל לִיצְהָרִי
 לְחִבְרוֹנִי לְעִזִּיאֵלִי: וַיִּשָּׁבֵאל כֹּהֵן-גִּרְשֹׁם כֹּהֵן-מִשֶּׁה
 נָגִיד עַל-הָאֲרוֹת: וַאֲחָיו לְאִלְיָעָזָר רַחֲבִיָּהוּ בְנוֹ
 וַיִּשְׁעִיָּהוּ בְנוֹ וַיִּרְם בְּנוֹ וְזַכְרִי בְנוֹ וְשַׁלְמִית בְּנוֹ:
 הָיוּ שְׁלֹמֹת וְאֶחָיו עַל כָּל-אֲרוֹת הַקִּדָּשִׁים

אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְרֹאשֵׁי הָאֲבוֹת לְשָׁרֵי-
 הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְשָׁרֵי הַצָּבָא: מִן-הַמִּלְחָמוֹת
 וּמִן-הַשָּׁלָל הִקְדִּישׁוּ לַחֲזֵק לְבֵית י-הוָה: וְכָל
 הַהִקְדִּישׁ שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְשָׂאוֹל בֶּן-קִישׁ וְאַבְנֵר
 בֶּן-נֵר וַיּוֹאֵב בֶּן-צְרוּיָה כָּל הַמִּקְדָּשִׁי עַל יַד-
 שְׁלֹמִית וְאֶחָיו: לִיצְהָרִי כְּנַנְיָהוּ וּבְנָיו לְמִלְאָכָה
 הַחִיצוֹנָה עַל-יִשְׂרָאֵל לְשֹׁטְרִים וּלְשֹׁפְטִים:
 לְחִבְרוֹנִי חֲשַׁבְיָהוּ וְאֶחָיו בְּנֵי-חֵיל אֶלְף וּשְׁבַע-
 מֵאוֹת עַל פִּקְדַת יִשְׂרָאֵל מֵעֶבֶר לִירְדֵן מֵעֲרָבָה לְכָל
 מִלְּאָכָה י-הוָה וְלַעֲבָדַת הַמֶּלֶךְ: וְלְחִבְרוֹנִי יִרְיָה
 הָרֹאֵשׁ לְחִבְרוֹנִי לְתַלְדָּתִיו לְאֲבוֹת בַּשָּׁנָה
 הָאַרְבָּעִים לְמַלְכוֹת דָּוִד נִדְרָשׁוּ וַיִּמָּצֵא בָהֶם
 גִּבּוֹרֵי חֵיל בְּיַעֲזָר גִּלְעָד: וְאֶחָיו בְּנֵי-חֵיל אֲלָפִים
 וּשְׁבַע מֵאוֹת רֹאשֵׁי הָאֲבוֹת וַיִּפְקִידֵם דָּוִד הַמֶּלֶךְ
 עַל-הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וְחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשִּׁי לְכָל-דָּבָר
 הָאֱ-לֹהִים וְדָבָר הַמֶּלֶךְ:

כז. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְפָּרָם רֹאשֵׁי הָאֲבוֹת וְשָׁרֵי
 הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְשֹׁטְרֵיהֶם הַמְשֻׁרְתִּים אֶת-
 הַמֶּלֶךְ לְכָל דָּבָר הַמַּחְלָקוֹת הַבָּאָה וְהַיֵּצֵאת תְּחִשׁ
 בְּחֻדָּשׁ לְכָל תְּחִשֵׁי הַשָּׁנָה הַמַּחְלָקָה הָאֶחָת עֹשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה אֲלָף: וְעַל הַמַּחְלָקָה הָרִאשׁוֹנָה לְתֻחָשׁ
 הָרִאשׁוֹן יְשָׁבָעַם בֶּן-זְבַדְיָאֵל וְעַל מַחְלָקָתוֹ
 עֹשְׁרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף: מִן-בְּנֵי-פָרִץ הָרֹאֵשׁ לְכָל-
 שָׂרֵי הַצָּבָא לְתֻחָשׁ הָרִאשׁוֹן: וְעַל מַחְלָקָה ו
 הַתְּחִשׁ הַשֵּׁנִי דֹחִי הָאֶחָתִי וּמַחְלָקָתוֹ וּמַקְלוֹת
 הַנָּגִיד וְעַל מַחְלָקָתוֹ עֹשְׁרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף: שָׁר
 הַצָּבָא הַשְּׁלִישִׁי לְתֻחָשׁ הַשְּׁלִישִׁי בְּנִיָּהוּ בֶן-
 יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן רֹאֵשׁ וְעַל מַחְלָקָתוֹ עֹשְׁרִים
 וְאַרְבָּעָה אֲלָף: הָיוּ בְּנֵיהוּ גִבּוֹרֵי שְׁלֹשִׁים וְעַל-
 הַשְּׁלֹשִׁים וּמַחְלָקָתוֹ עַמִּיזָבָד בְּנוֹ: הָרְבִיעִי לְתֻחָשׁ
 הָרְבִיעִי עֹשֶׂה־הָאֵל אֶחָי יוֹאֵב וְזַבְדִּיָּה בְנוֹ אֶחָיו
 וְעַל מַחְלָקָתוֹ עֹשְׁרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף: הַחֲמִישִׁי
 לְתֻחָשׁ הַחֲמִישִׁי הַשָּׁר שְׁמַהוּת הַיִּזְרַח וְעַל
 מַחְלָקָתוֹ עֹשְׁרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף: הַשֵּׁשִׁי לְתֻחָשׁ
 הַשֵּׁשִׁי עִירָא בֶן-עֲקָשׁ הַתְּקוּעִי וְעַל מַחְלָקָתוֹ
 עֹשְׁרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף: הַשְּׁבִיעִי לְתֻחָשׁ הַשְּׁבִיעִי
 חֶלֶץ הַפְּלוּנִי מִן-בְּנֵי אֶפְרַיִם וְעַל מַחְלָקָתוֹ עֹשְׁרִים
 וְאַרְבָּעָה אֲלָף: הַשְּׁמִינִי לְתֻחָשׁ הַשְּׁמִינִי סִבְכִּי

למלך יואב:

כח וַיִּקְהַל דָּוִיד אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרֵי הַשְּׁבָטִים וְשָׂרֵי הַמַּחֲלָקוֹת הַמְּשָׁרְתִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי כָל־רְכוּשֵׁי וּמִקְנֵה לַמֶּלֶךְ וּלְבָנָיו עִם־הַסָּרִיסִים וְהַגִּבּוֹרִים וְלָכָל־גִּבּוֹר חָיִל אֶל־יְרוּשָׁלָּם: וַיָּקָם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל־רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנִי אֲחִי וְעַמִּי אֲנִי עִם־לְבָבִי לְבָנוֹת בֵּית מְנוּחָה לְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה וְלַהֲדֹם רַגְלִי אֶל־הֵיכָל וְהַכִּינוּתִי לְבָנוֹת: וְהָאֵל־לַהִים אָמַר לִי לֹא־תִבְנֶה בֵּית לְשָׁמִי כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אַתָּה וְדָמִים שָׁפַכְתָּ: וַיִּבְחָר יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל בִּי מִכָּל בֵּית־אָבִי לִהְיוֹת לַמֶּלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם כִּי בִיהוּדָה בָּחַר לְנָגִיד וּבְבֵית יְהוּדָה בֵּית אָבִי וּבְבָנִי אָבִי בִּי רָצָה לְהַמְלִיךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וּמִכָּל־בָּנָי כִּי רַבִּים בָּנִים גָּתָן לִי יְהוָה וַיִּבְחָר בְּשָׁלֹמֹה בְּנִי לְשֹׁכֵת עַל־כִּסֵּא מַלְכוּת יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר לִי שְׁלֹמֹה בִנְךָ הוּא־יִבְנֶה בֵּיתִי וְחֲצֹרוֹתַי כִּי־בָחַרְתִּי בּוֹ לִי לְבֵן וְאֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב: וְהַכִּינוּתִי אֶת־מְלָכוּתוֹ עַד־לְעוֹלָם אִם־יִחְזַק לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי וּמִשְׁפָּטֵי כְּנוֹם הַזֶּה: וְעֵתָה לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל קָהֲלִי־הַזֶּה וּבָאֲזִנִּי אֶל־הֵיכָל וְדָרְשׁוּ כָל־מִצְוֹת יְהוָה אֶל־הֵיכָל לַמַּעַן תִּירָשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה וְהַנְּחַלְתֶּם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם עַד־עוֹלָם: וְאַתָּה שְׁלֹמֹה־בְנִי דַע אֶת־אֵל־הַי אֲבִיךָ וְעַבְדְּהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְגִפְשׁ חֲפָצָה כִּי כָל־לִבָּבוֹת דּוֹרֵשׁ יְהוָה וְכָל־נֶאֱדָר מִחֲשָׁבוֹת מִבֵּין אִם־תִּדְרָשׁוּנִי יִמָּצָא לְךָ וְאִם־תַּעֲזֹבֵנִי יִזְנִיחֶךָ לְעַד: רָאָה עֵתָה כִּי־יְהוָה בָּחַר בְּךָ לְבָנוֹת־בֵּית לַמֶּלֶךְ שֶׁחֶזֶק וְעֲשֵׂה: וַיִּתֵּן דָּוִיד לְשְׁלֹמֹה בְּנוֹ אֶת־תִּבְנִית הָאוֹלָם וְאֶת־בֵּיתוֹ וּגְזֻזָּתוֹ וְעֲלִיתָיו וְחֲצֵרָיו הַפְּנִימִים וּבֵית הַכִּפֹּרֶת: וְנִתְּנָתָה כָּל־אֲשֶׁר הָיָה בְּרוּחַ עֲמֹו לְחֲצֹרוֹת בֵּית־יְהוָה וְלָכָל־הַלְשָׁכוֹת סָבִיב לְאֲצֹרוֹת בֵּית הָאֵל־לַהִים וּלְאֲצֹרוֹת הַקֹּדְשִׁים: וְלַמַּחֲלָקוֹת הַכְּהֻנִּים וְהַלְוִיִּם וְלָכָל־מְלָאכָת עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה וְלָכָל־כְּלִי עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה: לְזָהָב בַּמֶּשְׁקָל לְזָהָב לְכָל־כְּלִי עֲבוֹדָה וְעֲבוֹדָה לְכָל כְּלִי הַכֶּסֶף בַּמֶּשְׁקָל לְכָל־כְּלִי עֲבוֹדָה וְעֲבוֹדָה: וּמִשְׁקָל לַמִּנְרֹת הַזָּהָב

הַחֲשֵׁתִי לְזִרְחִי וְעַל מַחֲלָקָתוֹ עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֵלֶּף: הַתְּשִׁיעִי לְחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי אַבְיַעְזֹר הָעֲנֹוֹתִי לְבֵן יְמִינִי וְעַל מַחֲלָקָתוֹ עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֵלֶּף: הַעֲשִׂירִי לְחֹדֶשׁ הַעֲשִׂירִי מַהֲרִי הַנְּטוּפָתִי לְזִרְחִי וְעַל מַחֲלָקָתוֹ עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֵלֶּף: הָעֲשִׂי־עֲשָׂרָה לְעֲשֵׁתִי עֲשָׂרָה הַחֹדֶשׁ בְּגִיָּה הַפָּרַעְתוֹנִי מִן־בָּנֵי אֶפְרָיִם וְעַל מַחֲלָקָתוֹ עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֵלֶּף: הָשְׁנִים עֲשָׂרָה לְשָׁנִים עֲשָׂרָה הַחֹדֶשׁ חֲלָדִי הַנְּטוּפָתִי לְעֲתַנִּיאֵל וְעַל מַחֲלָקָתוֹ עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֵלֶּף: וְעַל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְרֹאוּבֵנִי נָגִיד אֲלִיעֶזֶר בֶּן־זִכְרִי לְשִׁמְעוֹנִי שְׁפָטִיָּהוּ בֶן־מַעֲכָה: לְלֵוִי חֲשַׁבְיָה בֶן־קַמּוּאֵל לְאַהֲרֹן צְדוּקָה: לְיִהוֹיָדָה אֲלִיָּהוּ מֵאֲחֵי דָוִיד לְיִשְׁשָׁכָר עֶמְרִי בֶן־מִיכָאֵל: לְזַבּוּלֹן יִשְׁמַעְיָהוּ בֶן־עֲבֻדְיָהוּ לְנִפְתָלִי יִרְמְיָהוּ בֶן־עֲזַרְיָאֵל: לְבָנֵי אֶפְרָיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־עֲזַרְיָהוּ לְחֻצִי שָׁבֹט מְנַשֶּׁה יוֹאֵל בֶּן־פְּדִיָּהוּ: לְחֻצִי הַמְּנַשֶּׁה גִלְעָדָה יִדּוֹ בֶן־זִכְרִיָּהוּ לְבִנְיָמִן יַעֲשִׂיאֵל בֶּן־אֲבִנָּה: לְדָן עֲזַרְיָאֵל בֶּן־יִרְחֵם אֵלֶּה שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל: וְלֹא־נִשְׂא דָוִיד מִסְפָּרָם לְמַבּוֹן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּלְמִטָּה כִּי אָמַר יְהוָה לְהַרְבוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּכּוֹכָבֵי הַשָּׁמַיִם: וַיּוֹאֵב בֶּן־צְרוּיָה הַחֵל לְמִנּוֹת וְלֹא כָלָה וַיְהִי בְּזֹאת קֶצֶף עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָלָה הַמִּסְפָּר בַּמִּסְפָּר דְּבָרֵי־הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ דָּוִיד: וְעַל אֲצֹרוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזַמּוֹן בֶּן־עֲדִיאֵל וְעַל הָאֲצֹרוֹת בַּשֹּׁדָה בַּעֲרִים וּבַכְּפָרִים וּבַמַּגְדָּלוֹת יְהוֹנָתָן בֶּן־עֲזַרְיָהוּ: וְעַל עֲשֵׂי מְלָאכָת הַשֹּׁדָה לְעֲבֹדַת הָאֲדָמָה עֲזָרִי בֶן־כָּלוּב: וְעַל־הַכְּרָמִים שְׁמַעִי הַרְמָתִי וְעַל שְׁבָכָרִים לְאֲצֹרוֹת הַיָּין זַבְדִּי הַשְּׁפָמִי: וְעַל־הַזִּיתִּים וְהַשְּׁקָמִים אֲשֶׁר בַּשְּׁפֵלָה בַּעַל חָגֹן הַגִּדְרִי וְעַל־אֲצֹרוֹת הַשָּׁמֶן יוֹעָשׁ: וְעַל־הַבֶּקָר הָרְעִים בַּשָּׂרֹן שְׁרָטִי הַשָּׂרֹגִי וְעַל־הַבֶּקָר בְּעִמְקִים שְׁפָט בֶּן־עֲדָלִי: וְעַל־הַגְּמָלִים אוֹבִיל הַיִּשְׁמַעֲלִי וְעַל־הָאֲתָנוֹת יְחֻדְיָהוּ הַמְּרַנְתִּי: וְעַל־הַצֹּאן יִזִּיז הַהֲגָרִי כָל־אֵלֶּה שָׂרֵי הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִיד: וַיְהוֹנָתָן דוֹד־דָּוִיד יוֹעֵץ אִישׁ־מִבֵּין וְסוֹפֵר הוּא וַיְחִיאֵל בֶּן־חַכְמוֹנִי עִם־בָּנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאחֲזִיתָפֵל יוֹעֵץ לַמֶּלֶךְ וְחוֹשֵׁי הָאֶרֶץ רַע הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאחֲזִי אַחֲזִיתָפֵל יְהוֹיָדָע בֶּן־בְּנִיָּהוּ וְאַבְיָתָר וְשַׂר־צָבָא

וּנְרִיתֵיהֶם זָהָב בַּמִּשְׁקַל־מִנּוֹרָה וּמִנּוֹרָה וּנְרִיתָהּ
וּלְמִנּוֹרוֹת הַכֶּסֶף בַּמִּשְׁקַל לְמִנּוֹרָה וּנְרִיתָהּ כַּעֲבוֹדַת
מִנּוֹרָה וּמִנּוֹרָה: ־וְאֶת־הַזָּהָב מִשְׁקָל לְשִׁלְחָנוֹת
הַמַּעֲרֶכֶת לְשִׁלְחוֹ וְשִׁלְחוֹ וְכֶסֶף לְשִׁלְחָנוֹת הַכֶּסֶף:
וְהַמִּזְלָגוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַקְּשֹׁטוֹת זָהָב טָהוֹר
וְלַכְּפוּרֵי הַזָּהָב בַּמִּשְׁקַל לַכְּפוֹר וְכַפּוֹר וְלַכְּפוּרֵי
הַכֶּסֶף בַּמִּשְׁקַל לַכְּפוֹר וְכַפּוֹר: ־וְלַמִּזְבֵּחַ הַקֹּטֶרֶת
זָהָב מִזְרָקָה בַּמִּשְׁקַל וּלְתַבְּנִית הַמֶּרְכָּבָה הַכְּרוּבִים
זָהָב לְפָרָשִׁים וְסֻכָּכִים עַל־אֲרוֹן בְּרִית־יְיָ הָהוּא:
־הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד יְיָ הָהוּא עָלֵי הַשִּׁכִּיל כֹּל מְלָאכֹת
הַתַּבְּנִית: ־וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְשַׁלְמָה בְּנוֹ חֲזַק וְאַמֵּץ
וַעֲשֵׂה אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת כִּי יְיָ הָהוּא אֶ־לֵּהִים
אֶ־לֵּהִי עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ עַד־לְכָלוֹת כָּל־
מְלָאכַת עֲבוֹדַת בֵּית־יְיָ הָהוּא: ־וְהִנֵּה מַחְלָקוֹת
הַכַּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל־עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים וְעִמָּךְ
בְּכָל־מְלָאכָה לְכָל־יָגִיד בַּחֲקָמָה לְכָל־עֲבוֹדָה
וְהַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם לְכָל־דְּבָרֶיךָ:

כט וַיֹּאמֶר דָּוִיד הַמֶּלֶךְ לְכָל־הַקָּהָל שְׁלָמָה בְּנִי
אֶתָּה בְּתֶרֶכוֹ אֶ־לֵּהִים גֹּעַר וַרָּךְ וְהַמְּלָאכָה גְדוֹלָה
כִּי לֹא לָאָדָם הַבִּירָה כִּי לִי־הָהוּא אֶ־לֵּהִים: ־וְכָכ־לִּי
כַּחֲלֵי הַכִּינּוֹתִי לְבֵית־אֱלֹהֵי הַזָּהָב לְזָהָב וְהַכֶּסֶף
לְכֶסֶף וְהַנְּחָשֶׁת לְנְחָשֶׁת הַבְּרָזֶל לְבְרָזֶל וְהָעָצִים
לְעָצִים אַבְנֵי־שֹׁהַם וּמִלּוֹאִים אַבְנֵי־סֹדָה וְרַקְמָה
וְכָל אָבֹן יָקָרָה וְאַבְנֵי־שֵׁשׁ לָרֹב: ־וְעוֹד בְּרִצּוֹתֵי
בְּבֵית אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל סִגְלָה זָהָב וְכֶסֶף נִתְּנִי לְבֵית־
אֱלֹהֵי לְמַעַלָּה מִכָּל־הַכִּינּוֹתִי לְבֵית הַקֹּדֶשׁ:
וְשִׁלְשַׁת אֲלָפִים כִּכָּרֵי זָהָב מִזְבֵּחַ אוֹפִיר וְשִׁבְעַת
אֲלָפִים כִּכָּרֵי־כֶסֶף מִזְרָק לְטוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים:
־לְזָהָב לְזָהָב וְלַכֶּסֶף לַכֶּסֶף וְלְכָל־מְלָאכָה בְּיַד
חָרָשִׁים וְכִי מִתְנַדֵּב לְמַלְאוֹת יָדוֹ הַיּוֹם לִי־הָהוּא:
וַיִּתְּנֻדְּבוּ שָׂרֵי הָאֲבוֹת וְשָׂרֵי אֲשֶׁר־יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי
הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְהַשָּׂרֵי מְלָאכַת הַמֶּלֶךְ: ־וַיִּתְּנוּ
לְעֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱלֹהִים זָהָב כִּכָּרִים חֲמִשָּׁת־
אֲלָפִים וְאַדְרָכָנִים רַבּוֹ וְכֶסֶף כִּכָּרִים עֶשְׂרֵת אֲלָפִים
וְנְחָשֶׁת רַבּוֹ וְשִׁמּוֹנֵת אֲלָפִים כִּכָּרִים וּבְרָזֶל מֵאָה־
אַלְף כִּכָּרִים: ־וְהַנִּמְצָא אֹתוֹ אַבְנִים נִתְּנוּ לְאוֹצָר
בֵּית־יְיָ הָהוּא עַל יַד־יִחִיָּאל הַגִּרְשָׁגִי: ־וַיִּשְׁמְחוּ הָעָם
עַל־הַתְּנֻדָּה כִּי בָּלָב שָׁלֹם הַתְּנֻדְּבוּ לִי־הָהוּא וְגַם

דָּוִיד הַמֶּלֶךְ שָׁמַח שְׂמִיחָה גְדוֹלָה: ־וַיִּבְרַךְ דָּוִיד אֶת־
יְיָ הָהוּא לְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הָהוּא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם:
־לֵךְ יְיָ הָהוּא הַגְדֵּלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח
וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לֵךְ יְיָ הָהוּא הַמְּמַלְכָּה
וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכָל לְרָאשׁ: ־וְהָעָשָׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ
וְאַתָּה מוֹשִׁיל בְּכָל וּבִיָּדְךָ כָּח וּגְבוּרָה וּבִיָּדְךָ לַגְדֵּל
וּלְחֲזֹק לְכָל: ־וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ
וְמַהֲלָלִים לְשֵׁם תְּפָאֶרְתְּךָ: ־וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי
כִּי־נַעֲצָר כָּח לְהַתְּנֵדָב כְּזֹאת כִּי־מִמֶּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ
נִתְּנוּ לָךְ: ־כִּי־גִרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כָּכ־לִּי
אַבְתִּינוּ כַּצֵּל יָמִינוּ עַל־הָאָרֶץ וְאִין מִקְוָה:
־יְיָ הָהוּא אֱלֹהֵינוּ כֹּל הַהֲמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר הִכִּינוּ
לְבָנוֹת־לָךְ בֵּית לְשֵׁם קֹדֶשְׁךָ מִיָּדְךָ הוּא וְלָךְ הַכֹּל:
־וַיִּנְדְּעֵתִי אֱלֹהֵי כִי אַתָּה בָּחוּ לִבִּי וּמִיִּשְׂרָאֵל תִּרְצֶה
אֲנִי בְּיָשָׁר לְבָבִי הַתְּנַדְּבָתִי כָל־אֵלָה וְעַתָּה עִמָּךְ
הַנִּמְצָאוּ־פָה רָאִיתִי בְּשִׁמְחָה לְהַתְּנֵדָב־לָךְ: ־יְיָ הָהוּא
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אַבְתִּינוּ שְׁמֵרָה־
זֹאת לְעוֹלָם לִיָּצָר מַחֲשָׁבוֹת לִבִּי עִמָּךְ וְהִכּוֹ לִבִּי
אֵלֶיךָ: ־וְלְשַׁלְמָה בְּנִי חֲזַק לִבִּי שָׁלֹם לְשִׁמּוֹר
מִצּוֹתֶיךָ עֲדוּתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וּלְבָנוֹת
הַבִּירָה אֲשֶׁר־הַכִּינּוֹתִי: ־וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל־הַקָּהָל
בָּרְכוּ גַּם אֶת־יְיָ הָהוּא אֶ־לֵּהִיכֶם וַיִּבָּרְכוּ כָל־הַקָּהָל
לִי־הָהוּא אֱלֹהֵי אַבְתֵּיהֶם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִי־הָהוּא
וּלְמֶלֶךְ: ־וַיִּזְבְּחוּ לִי־הָהוּא זִבְחִים וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת
לִי־הָהוּא לְמַחֲרַת הַיּוֹם הַהוּא פָּרִים אֵלֶּף אֵלֶּף אֵלֶּף
כִּבְשִׂים אֵלֶּף וְנֹסְפֵיהֶם וּזְבָחִים לָרֹב לְכָל־יִשְׂרָאֵל:
־וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ לִפְנֵי יְיָ הָהוּא בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׁמְחָה
גְדוֹלָה וַיִּמְלִיכוּ שֹׁנִית לְשַׁלְמָה בֶּן־דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ
לִי־הָהוּא לְנָגִיד וּלְצֹדֵק לְכֹהֵן: ־וַיָּשָׁב שְׁלָמָה עַל־
כָּסֵּא יְיָ הָהוּא לְמֶלֶךְ תַּחַת־דָּוִיד אָבִיו וַיַּצְלַח
וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל: ־וְכָל־הַשָּׂרִים
וְהַגְּבָרִים וְגַם כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִיד נִתְּנוּ לְדַ תַּחַת
שְׁלָמָה הַמֶּלֶךְ: ־וַיִּגְדֵּל יְיָ הָהוּא אֶת־שְׁלָמָה לְמַעַלָּה
לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן עָלָיו הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר
לֹא־הָיָה עַל־כָּל־מֶלֶךְ לְפָנָיו עַל־יִשְׂרָאֵל: ־וַדָּוִיד
בֶּן־יִשְׁי מֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: ־וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּחֲבֵרוֹן מֶלֶךְ שִׁבְעַ

שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וּשְׁלוּשׁ: ^חוַיָּמָת בְּשִׁיבָה טוֹבָה שָׁבַע יָמִים עָשָׂר וּכְבוֹד וַיִּמָּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּנוֹ תַחְתָּיו: ^טוַדַּבְּרִי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרִים הֵגַם כְּתוּבִים עַל־דַּבְּרִי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְעַל־דַּבְּרִי נָתַן הַנְּבִיא וְעַל־דַּבְּרִי גַד הַחֲזָה: ^יעַם כָּל־מַלְכוּתוֹ וּגְבוּרָתוֹ וְהַעֲתִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו וְעַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל־מַמְלָכוֹת הָאָרְצוֹת:

א ^{יא}וַיַּתְחַזֵּק שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד עַל־מַלְכוּתוֹ וַיִּהְיֶה אֶל־לִהְיוֹ עִמּוֹ וַיַּגְדִּלְהוּ לַמַּעֲלָה: ^{יב}וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכָל־יִשְׂרָאֵל לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וְלַשְׁפָּטִים וּלְכָל נָשִׂיא לְכָל־יִשְׂרָאֵל רֵאשֵׁי הָאָבוֹת: ^{יג}וַיֵּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל־הַקָּהָל עִמּוֹ לַבָּמָה אֲשֶׁר בַּגִּבְעוֹן כִּי־שָׁם הָיָה אֹהֶל מוֹעֵד הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה עֲבָדָיִ: ^{יד}הִנֵּה בַּמִּדְבָּר: ^{טו}אֲבָל אַרְוֹן הָאֱלֹהִים הָעֵלָה דָּוִיד מִקְרִינָה יְעָרִים בַּהֲכִין לוֹ דָּוִיד כִּי גִטָּה־לוֹ אֹהֶל בִּירוּשָׁלַם: ^{טז}וּמִזִּבְחַת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה בַּצִּלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חֹר שֵׁם לִפְנֵי מִשְׁכָּן יִהְיֶה וַיִּדְרָשׁהוּ שְׁלֹמֹה וְהַקָּהָל: ^{יז}וַיַּעַל שְׁלֹמֹה שָׁם עַל־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת לִפְנֵי יִהְיֶה אֲשֶׁר לְאֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו עֲלֹת אֵלֶּה: ^{יח}וּבַלִּילָה הַהוּא נִרְאָה אֶל־הָאֱלֹהִים לְשְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאֵל מָה אֲתוֹן־לָךְ: ^{יט}וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לֹא־לֵהִים אֲתָה עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל וְהַמְלִכְתָּנִי תַחְתָּיו: ^כעַתָּה יִהְיֶה אֶל־הָאֱלֹהִים יֹאמֶן דַּבְּרֶךָ עִם דָּוִיד אָבִי כִּי אֲתָה הַמְלִכְתָּנִי עַל־עַם רַב כַּעֲפֹר הָאָרֶץ: ^{כא}עַתָּה חַכְמָה וּמִדָּעַ תֵּן־לִי וְאַצְאָה לִפְנֵי הָעָם־הַזֶּה וְאַבּוֹאָה כִּי־מִי יִשְׁפֹּט אֶת־עַמִּי הַזֶּה הַגָּדוֹל: ^{כב}וַיֹּאמֶר אֶל־הָאֱלֹהִים לְשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הֵייתָ זֹאת עִם־לִבְכֶּךָ וְלֹא־שְׂאֵלְתָה עָשָׂר נִכְסִים וְכְבוֹד וְאֵת גִּפְשׁ שְׁנֹאִיךָ וְגַם־יָמִים רַבִּים לֹא שְׂאֵלְתָה וְתִשְׁאֲלֶנִּי חֲכָמָה וּמִדָּעַ אֲשֶׁר תִּשְׁפּוּט אֶת־עַמִּי אֲשֶׁר הַמְלִכְתָּיָה עָלָיו: ^{כג}וְהַחֲכָמָה וְהַמִּדָּעַ נָתַן לָךְ וְעָשָׂר וְנִכְסִים וְכְבוֹד אֲתוֹן־לָךְ אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כֹּן לַמְּלָכִים אֲשֶׁר לִפְנֵיהָ וְאַחֲרֶיהָ לֹא יִהְיֶה־כֹּן: ^{כד}וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר־בַּגִּבְעוֹן יִירוּשָׁלַם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמָּלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: ^{כה}וַיַּאֲסֹף שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי־לוֹ אֵלֶּה וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּה פָרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעַם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַם: ^{כו}וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־

הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים וְאֵת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשְׁקָמִים אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב: ^{כז}וּמוֹצֵא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לְשְׁלֹמֹה מִמִּצְרַיִם וּמִקְדָּא סִתְרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְנֵא יִקְחוּ בְּמִתְרֵי: ^{כח}וַיָּיָעְלוּ וַיּוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם מִרְכָּבָה בָּשָׂשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה וְכֹן לְכָל־מַלְכֵי הַחֲתִים וּמַלְכֵי אֲרָם בִּיָּדָם יּוֹצִיאוּ: ^{כט}וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לַבָּנוֹת בֵּית לְשָׁם יִהְיֶה וּבֵית לַמַּלְכוּתוֹ:

ב ^אוַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה שְׁבָעִים אֵלֶּה אִישׁ סֹפֶל וּשְׁמוֹנִים אֵלֶּה אִישׁ חֲצֵב בָּהֶר וּמִנְצָחִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשָׁשׁ מֵאוֹת: ^בוַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חוּרָם מֶלֶךְ־צֹר לֵאמֹר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי וְתִשְׁלַח־לוֹ אֲרָזִים לַבָּנוֹת־לוֹ בֵּית לְשָׁבַת בּוֹ: ^גהִנֵּה אֲנִי בּוֹנֶה־בֵּית לְשָׁם יִהְיֶה־הָאֱלֹהִי לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לִפְנָיו קִטְרֵת־סַמִּים וּמַעֲרֹכַת תְּמִיד וְעֹלֹת לִבְקָר וְלַעֲרֹב לְשִׁבְתוֹת וְלִחְדָּשִׁים וְלַמּוֹעֲדֵי יִהְיֶה־הָאֱלֹהִי לְהִינּוֹ לְעוֹלָם זֹאת עַל־יִשְׂרָאֵל: ^דוְהַבֵּית אֲשֶׁר־אֲנִי בּוֹנֶה גָדוֹל כִּי־גָדוֹל אֶל־לְהִינּוֹ מִכָּל־הָאֱלֹהִים: ^הוַיָּמִי יַעֲצֹר־כֶּתֶל לַבָּנוֹת־לוֹ בֵּית כִּי הַשָּׁמַיִם וּשְׁמַי הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָלְהוּ וַיָּמִי אֲנִי אֲשֶׁר אֲבִנֶה־לוֹ בֵּית כִּי אִם־לְהַקְטִיר לִפְנָיו: ^ווְעַתָּה שְׁלַח־לִי אִישׁ־חָכָם לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת וּבַבְּרָזָל וּבַאֲרָגוֹן וּכְרָמִיל וְתַכְלֵת וַיַּדְעַ לַפֶּתַח פְּתוּחִים עִם־הַחֲכָמִים אֲשֶׁר עִמִּי בִיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר הֵכִין דָּוִיד אָבִי: ^זוְשְׁלַח־לִי עֲצֵי אֲרָזִים בְּרוֹשִׁים וְאַלְגוּמִים מִהַלְבָּנוֹן כִּי אֲנִי יֹדַעְתִּי אֲשֶׁר עֲבָדֶיךָ יוֹדְעִים לַכְרוֹת עֲצֵי לַבָּנוֹן וְהִנֵּה עֲבָדֵי עִם־עֲבָדֶיךָ: ^חוְלִהְכִין לִי עֲצִים לָרֹב כִּי הַבֵּית אֲשֶׁר־אֲנִי בּוֹנֶה גָדוֹל וְהַפֶּלֶא: ^טוְהִנֵּה לַחֲטָבִים לַכְרֹתִי הָעֲצִים נִתְּתִי חֲטָבִים מִפְּוֹת לַעֲבָדֶיךָ כְּרִים עֲשָׂרִים אֵלֶּה וּשְׁעָרִים כְּרִים עֲשָׂרִים אֵלֶּה בְּתִים עֲשָׂרִים אֵלֶּה: ^יוַיֹּאמֶר חוּרָם מֶלֶךְ־צֹר בִּכְתָב וַיִּשְׁלַח אֶל־שְׁלֹמֹה בְּאַהֲבָה יִהְיֶה־אֶת־עִמּוֹ נִתְּנָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ: ^{יא}וַיֹּאמֶר חוּרָם בְּרוּךְ יִהְיֶה־הָאֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לְדָוִיד הַמֶּלֶךְ בֶּן חָכָם יוֹדֵעַ שְׁכָל וּבִינָה אֲשֶׁר יִבְנֶה־בֵּית לִי־הִנֵּה וּבֵית לַמַּלְכוּתוֹ: ^{יב}וְעַתָּה שְׁלַחְתִּי אִישׁ־חָכָם

יִזְדַּע בִּינָה לַחֹרֶם אָבִי: «בֶּן־אִשָּׁה מִן־בָּנוֹת דָּן
וְאָבִיו אִישׁ־צָרִי יִזְדַּע לַעֲשׂוֹת בְּזִהְב־וִבֶּסֶף
בַּנְחָשֶׁת בַּבְּרָזֶל בַּבְּאֲבָנִים וּבַעֲצִים בְּאַרְגָּמָן בַּתְּכֵלֶת
וּבְבוּץ וּבְכַרְמִיל וּלְפַתַּח כָּל־פֶּתוֹחַ וּלְחֹשֶׁב כָּל־
מַחֲשַׁבֶּת אֲשֶׁר יִגְתֹּן־לוֹ עִם־חֲכָמָיִךָ וְחֲכָמֵי אֲדָנִי
דָּנִיד אָבִיךָ: «וְעַתָּה הַחֲטִים וְהַשְּׁעָרִים הַשָּׁמֶן
וְהַלֵּין אֲשֶׁר אָמַר אֲדָנִי יִשְׁלַח לַעֲבָדָיו: «וַאֲנִיחֲנוּ
נָכֹרֶת עֲצִים מִן־הַלְּבָנוֹן כָּל־צֶרֶפָּה וְנָבִיאָם לָךְ
רַפְסָדוֹת עַל־יָם יָפוֹ וְאַתָּה תַעֲלֶה אֹתָם יְרוּשָׁלָּם:
«וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה כָּל־הָאֲנָשִׁים הַגִּירִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַסֶּפֶר אֲשֶׁר סָפַר דָּנִיד אָבִיו
וַיִּמָּצְאוּ מֵאָה וְחֲמִשִּׁים אֱלֹהִי וּשְׁלֹשֶׁת אֱלֹפִים וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת: «וַיַּעַשׂ מֵהֶם שִׁבְעִים אֱלֹהִי סֹבֵל וְשִׁמְנִים
אֱלֹהִי חֲצֹב בָּהֶר וּשְׁלֹשֶׁת אֱלֹפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
מִנְצָחִים לְהַעֲבִיד אֶת־הָעָם:

ג וַיִּתֵּחַל שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית־יְיָ־הַזֶּה בִּירוּשָׁלַם
בְּהַר הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָנִיד אָבִיָּהּ וְאֲשֶׁר הָכִין
בַּמָּקוֹם דָּוִיד בָּגָרָן אָרְגָן הַיְּבוּסִי: «וַיִּתֵּחַל לִבְנוֹת
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנִי בַשָּׁנָה אַרְבַּע לַמַּלְכוּתוֹ: וְאַלֶּה
הוֹסֵד שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים הָאֶרֶץ
אֲמֹת בַּמָּדָה הָרֵאשׁוֹנָה אֲמֹת שְׁשִׁים וְרֹחַב אֲמֹת
עֶשְׂרִים: «וְהָאוֹלָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֶרֶץ עַל־פְּנֵי
רֹחַב־הַבַּיִת אֲמֹת עֶשְׂרִים וְהַגֹּבַהּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים
וַיַּצְפֶּהוּ מִפְּנִימָה זָהָב טָהוֹר: «וְאֵת | הַבַּיִת הַגָּדוֹל
חֲפָה עֵץ בְּרוֹשִׁים וַיִּתְּפֶהוּ זָהָב טוֹב וַיַּעַל עָלָיו
תַּמְרִים וְשִׁרְשֵׁרֶת: «וַיַּצֵּף אֶת־הַבַּיִת אָבֹן יִקְרָה
לְתַפְאֲרָתוֹ וְהַזָּהָב זָהָב פָּרוֹיִם: «וַיִּתֵּחַף אֶת־הַבַּיִת
הַקְּרוֹת הַסָּפִים וְקִירוֹתָיו וְדִלְתוֹתָיו זָהָב וּפִתַח
כְּרוֹבִים עַל־הַקִּירוֹת: «וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית־קֹדֶשׁ
הַקֹּדְשִׁים אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב־הַבַּיִת אֲמֹת עֶשְׂרִים
וְרֹחַבּוֹ אֲמֹת עֶשְׂרִים וַיִּתְּפֶהוּ זָהָב טוֹב לְכַפְרִים
שֵׁשׁ מֵאוֹת: «וּמִשְׁקָל לְמִסְמְרוֹת לְשִׁקְלִים חֲמִשִּׁים
זָהָב וְהַעֲלִיזוֹת חֲפָה זָהָב: «וַיַּעַשׂ בְּבֵית־קֹדֶשׁ
הַקֹּדְשִׁים כְּרוֹבִים שְׁנָיִם מַעֲשֵׂה צַעֲצָעִים וַיַּצְפוּ
אֹתָם זָהָב: «וּכְנָפֵי הַכְּרוֹבִים אָרְכָם אֲמֹת עֶשְׂרִים
כָּנֶף הָאֶחָד לְאֲמֹת חֲמִשׁ מִנְעֵת לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנֶף
הָאַחֶרֶת אֲמֹת חֲמִשׁ מִגִּיעַ לְכָנֶף הַכְּרוֹב הָאַחֶר:
«וּכְנֶף הַכְּרוֹב הָאֶחָד אֲמֹת חֲמִשׁ מִגִּיעַ לְקִיר הַבַּיִת

וְהַכָּנֶף הָאַחֶרֶת אֲמֹת חֲמִשׁ דְּבָקָה לְכָנֶף הַכְּרוֹב
הָאַחֶר: «כְּנָפֵי הַכְּרוֹבִים הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמֹת
עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל־רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לְבַיִת:
«וַיַּעַשׂ אֶת־הַפֶּרֶכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכוֹרְמִיל וְבוּץ
וַיַּעַל עָלָיו כְּרוֹבִים: «וַיַּעַשׂ לְפָנֵי הַבַּיִת עֲמוּדִים
שְׁנָיִם אֲמֹת שְׁלֹשִׁים וְחֲמִשׁ אֶרֶץ וְהַצָּפֶת אֲשֶׁר־
עַל־רֹאשׁוֹ אֲמֹת חֲמִשׁ: «וַיַּעַשׂ שְׁרָשְׁרוֹת בְּדָבִיר
וַיִּתֵּן עַל־רֹאשׁ הָעֲמֻדִים וַיַּעַשׂ רְמוֹנִים מֵאָה וַיִּתֵּן
בְּשְׁרָשְׁרוֹת: «וַיִּקֶּם אֶת־הָעֲמוּדִים עַל־פְּנֵי הַהֵיכָל
אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְׁמָאל וַיִּקְרָא שֵׁם־הַיָּמִינִי
יָכִין וְשֵׁם הַשְּׁמָאֵלִי בְעֻז:

הלכות ברכות פרק ז

ז, א מנחהגות רבות נהגו חכמי ישראל בפעודה, וכלן דרך ארץ הן; ואלו הן: בשנכנסין לפעודה, גדול שבכלן נוטל ידיו תחלה, ואחר כך נכנסין, ויושבין מסבין. וגדול מסב בראש, ושני לו למטה ממנו; היו שלוש מפות, גדול מסב בראש, ושני לו למעלה ממנו, ושלישי לו למטה ממנו.

ז, ב בעל הבית מברך המוציא, ומשלים הברכה ואחר כך בוצע; והאורח מברך ברכת המזון, כדי שיברך לבעל הבית. אם היו כלן בעלי הבית גדול שבכלן בוצע, והוא מברך ברכת המזון.

ז, ג אין הבוצע רשאי לבצע, עד שיביאו מלח ולפתן לפני כל אחד ואחד, אלא אם כן נתכונו לאכל פת חרבה. ואינו בוצע לא פרוסה קטנה, מפני שהוא נראה בצר עין, ולא פרוסה יתר מפניצתה, מפני שנראה פרעפתן; ובשבת, יש לו לבצע פרוסה גדולה. ואינו בוצע, אלא במקום שפישל יפה יפה.

ז, ד מצוה מן המבחר, לבצע מפפר שלמה; אם היתה שם שלמה שלשעורים ופרוסה שלחטים, מניח פרוסה בתוך שלמה, ובוצע משתייהם, כדי שיבצע מחטים ומשלמה. ובשבת ובמים טובים, חייב לבצע על שתי פפרות; נוטל שתייהן בידו, ובוצע אחת מהם.

ז, ה הבוצע נותן פרוסה לפני כל אחד ואחד, והאחד נוטל בידו; ואינו נותן ביד האוכל, אלא אם כן היה אוכל. והבוצע, הוא שפושט ידו תחלה ואוכל, ואין המסבין רשאים לטעם, עד שיטעם המברך; ואין הבוצע רשאי לטעם, עד שיכלה אמן מפני רב המסבין. ואם רצה הבוצע לחלק פבוד לרבו, או למי שהוא גדול ממנו בחכמה, ויניחנו לפשט ידו קדם לו חרשות בידו.

ז, ו שנים, ממתניין זה לזה בקערה; שלושה אין ממתניין. גמרו מהן שנים, השלישי מפסיק עמהן; גמר אחד מהן, השנים אין מפסיקין לו, אלא אוכלין וחולבין, עד שגומרין.

ז, ז אין מסיחין בפעודה, כדי שלא יבוא לידי סבבה; ומפני זה אם בא להם יין בתוך המזון, כל אחד ואחד מברך לעצמו, שאם ברה אחד ויענה העונה אמן בשעת הפליעה, יבוא לידי סבבה. ואין מסתכלין בפני האוכל, ולא במנתו, שלא לבישו.

ז, ח השמש העומד לפני המסבין, אינו אוכל עמהן; ודרך רחמנות היא לתן לתוך פיו מכל תבשיל ותבשיל, כדי לישוב דעתו. ואם נתנו לו יין, מברך על כל בוס ובוש שנותנין לו, מפני שאין שתיתו תלויה ברצונו, אלא ברצונם.

ז, ט יצא אחד מן המסבין להשתין מים, נוטל ידו אחת ונכנס; דבר עם חברו והפליג, נוטל שתי ידיו ונכנס. ואם היו מסבין לשתייה, נכנס ויושב במקומו ונוטל ידיו, ואחר כך מחזיר פניו לאורחים; ולמה נוטל במקומו שמוא ידמו שלא נטל ידיו, מפני שאין שם אכילה.

ז, י אין מניחין פשר חי על הפת, ואין מעבירין בוס מלא על הפת, ואין סומכין את הקערה בפת. ואין זורקין את הפת, ולא את החתכות; ולא את האכלין שאין להם קלפין, כגון תתים וענבים ותאנים, מפני שהן נמאסין. ומתיר להמשיך יין בצינורות בבתי חתנים; וזורקין לפנייהן קליזת ואגוזים, בימות החמה, אבל לא בימות חגשמים, מפני שנמאסין. ואין נוטלין ידים ביין, בין חי בין מזוג. וכן אין מפסידין שאר אכלין ומשקין, דרך בזוי ובעיטה.

ז, יא אסור לאורחים לטל פלוס ממה שלפניהם, ולתן ביד בנו או בתו שלבעל הבית שמוא יתביש בעל הפעודה, שחרי אין לו אלא מה

שֶׁהָבִיָּא לְפָנֶיהָ, וְנִמְצָאוּ הַקְטָנִים נוֹטְלִין אוֹתָהּ וְחוֹלְכִין. לֹא יִשְׁלַח אָדָם לְחַבְרוֹ חֲבִית יִין, וְשָׁמֶן צָף עַל פֶּיֶה שָׁמָּה יִשְׁלַח לוֹ אָדָם חֲבִית שֶׁכֶּלֶה שָׁמֶן וַיִּדְמָה שְׂחִיָּא יִין, וְשָׁמֶן הוּא שֶׁעַל פָּנֶיהָ בְּלִבָּד, וַיִּזְמֶן אוֹרְחִים, וַיִּתְּבִישׁ. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּדַבָּרִים אֵלּוּ, הַמְּבִיאִין לַיָּד בּוֹשָׁה לְבַעַל הַסְּעוּדָה אֲמוּרִין.

ז, יב גָּמְרוּ מִלֵּאכֹל מִסֻּלְקִין אֶת הַשְּׁלָחַן וּמִכְבָּדִין אֶת הַמָּקוֹם שֶׁאֲכָלוּ בוֹ, וְאַחֵר כֶּף נוֹטְלִין אֶת יָדֵיהֶן: שָׁמָּה יִשְׂאֵר שֵׁם פְּרוּרִין שֵׁישׁ בָּהֶן כִּזְיֹת, שֶׁאֲסוּר לְחַלֵּף עֲלֵיהֶן וּלְרַחֵץ עֲלֵיהֶן; אֲבָל פְּרוּרִין שֶׁאֵין בָּהֶן כִּזְיֹת, מֵתָר לְאַבְדֵּן בֵּיד.

ז, יג הָבִיָּאוּ לָהֶן מִים לְנֻטִּילָה כָּל שֶׁמֶכֶרֶךְ בִּרְכַת הַמְּזוּזָן, הוּא נוֹטֵל יָדָיו תַּחֲלָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵשֵׁב הַגְּדוֹל וַיִּדְּיו מִזְחָמוֹת, עַד שֶׁיִּטַּל אַחֵר. וְשֶׂאֵר הַסּוּעֵדִין, נוֹטְלִין יָדָן בַּסּוּף זֶה אַחֵר זֶה; וְאֵין מִכְבָּדִין בְּדַבָּר זֶה, שֶׁאֵין מִכְבָּדִין בְּיָדִים מִזְחָמוֹת, וְלֹא בְּדַרְכִּים, וְלֹא בַּגְּשָׁרִים אֲלֹא בַּפֶּתַח הָרְאוּי לַמְּזוּזָה, וּבִשְׁעַת כְּנִיסָה.

ז, יד גָּמְרוּ לְטַל יְדֵיהֶן, וְנִגְבוּ יְדֵיהֶן, וּבִרְכוּ בִּרְכַת הַמְּזוּזָן, וְהָבִיָּאוּ אֶת הַמַּגָּמֵר הַגְּדוֹל שֶׁבֶרֶךְ בִּרְכַת הַמְּזוּזָן, הוּא מִכְבָּר עַל הַמַּגָּמֵר; וְכֵלָם עוֹנִים אִמֶּן.

ז, טו אִם הָיָה שֵׁם יִין מְבִיאִין בּוֹם מַחֲזִיק רְבִיעִית, אוֹ יֵתֵר עַל רְבִיעִית; וּמְבִיאִין מִיֵּן בְּשָׂמִים: אוֹחֶז אֶת חֵייוֹ בִּימִינוֹ, וְאֶת הַבְּשָׂמִים בְּשִׁמְאָלוֹ, וּמִכְבָּר בִּרְכַת הַמְּזוּזָן; וְאַחֵר כֶּף מִכְבָּר עַל חֵייוֹ, וְאַחֵר כֶּף מִכְבָּר עַל הַבְּשָׂם. אִם הָיָה הַבְּשָׂמִים שָׁמֶן עָרֵב וְכִיּוּצָא בּוֹ, טָחוּ בְּרֹאשׁ הַשְּׂמֶשֶׁן; וְאִם הָיָה הַשְּׂמֶשֶׁן תַּלְמִיד חֲכָמִים, טָחוּ בְּבוֹתָל, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵצֵא מִבְּשָׂם לְשׁוֹק.

ז, טז אָף עַל פִּי שֶׁאֵין בִּרְכַת הַמְּזוּזָן טְעוּנָה יִין, אִם בֶּרֶךְ עַל חֵייוֹ כַּמִּנְהַג שֶׁאֲמָרְנוּ, צָרִיךְ שִׁידִיחַ הַבּוֹם שֶׁלְּבִרְכָּה מִבְּפָנִים, וַיִּשְׁטַף אוֹתוֹ מִבַּחוּץ;

וַיִּמְלֹאנוּ יִין חֵי, וְכִיּוֹן שִׁיגִיעַ לְבִרְכַת הָאָרֶץ, נֹתֵן לְתוֹכוֹ מַעֲט מִיָּם, כְּדִי שִׁיְהֵא עָרֵב לְשִׁתָּיָה. וְאֵין מְסִיחִין עַל בּוֹם שֶׁלְּבִרְכַת הַמְּזוּזָן, אֲלֹא הַכֹּל שׁוֹתֵקִין, עַד שֶׁתִּכְלֶה בִּרְכַת הַמְּזוּזָן וְחֵייוֹ, וַיִּשְׁתּוּ.

הַלְבוֹת בִּרְכוֹת פָּרָק ח

ה, א כָּל פְּרוֹת הָאֵילָן מִכְּרִכִּין עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בּוֹרֵא פָּרִי הָעֵץ; וּבַסּוּף, בּוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת: חוּץ מִחֲמִשָּׁת הַמֵּינִים הַכְּתוּבִין בַּתּוֹרָה, וְהֵן עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים וְתַאֲנִים וְזִיתִים וְתִמְרִים שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בַּסּוּף, בִּרְכָּה אַחַת מַעֲיִן שְׁלוֹשׁ. וְכָל פְּרוֹת הָאָרֶץ וְהַיִּרְקוֹת מִכְּרִכִּין עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בּוֹרֵא פָּרִי הָאֲדָמָה; וּלְבַסּוּף, בּוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת. וּדְבָרִים שֶׁאֵין גְּדוּלֵיהֶן מִן הָאָרֶץ, כְּגוֹן בָּשָׂר וְגִבְנָה וְדָגִים וְכִיצִים וּמִים וְחֶלֶב וְדָבָשׁ וְכִיּוּצָא בָּהֶן בַּתְּחִלָּה מִכְּבָרֶךְ שֶׁחֶפֶל, וּלְבַסּוּף בּוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת. וְהַשּׁוֹתָה מִים שֶׁלֹּא לְרוֹוֹת צָמָאֵי אֵינוּ טְעוֹן בִּרְכָּה, לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו.

ה, ב הַסּוּחֵט פְּרוֹת וְהוֹצִיא מֵהֶן מִשְׁקִין מִכְּבָרֶךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, שֶׁחֶפֶל; וּלְבַסּוּף, בּוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת: חוּץ מִן הָעֲנָבִים וְהַזִּיתִים שֶׁעַל חֵייוֹ הוּא מְבָרֵךְ בַּתְּחִלָּה, בּוֹרֵא פָּרִי הַגֶּפֶן; וּלְבַסּוּף, בִּרְכָּה אַחַת מַעֲיִן שְׁלוֹשׁ. וְעַל הַשָּׁמֶן הוּא מְבָרֵךְ בַּתְּחִלָּה, בּוֹרֵא פָּרִי הָעֵץ: כַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁהָיָה חוֹשֵׁשׁ בְּגִרְוֹנוֹ וְשִׁתָּה הַשָּׁמֶן עִם מִי הַשְּׁלִקוֹת וְכִיּוּצָא בָּהֶן, שֶׁחֲרִי נִהְנֶה בַּשְּׂתִיתוֹ; אֲבָל אִם שִׁתָּה הַשָּׁמֶן לְבִדּוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁשׁ בְּגִרְוֹנוֹ מִכְּבָרֶךְ עָלָיו שֶׁחֶפֶל, שֶׁחֲרִי לֹא נִהְנֶה בְּטַעַם הַשָּׁמֶן.

ה, ג פְּרוֹת אוֹ יִרְקוֹת שֶׁדִּרְכָן לְהֵאכֵל חַיִּים אִם בְּשִׁלָּן אוֹ שִׁלָּקִין מִכְּבָרֶךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, שֶׁחֶפֶל; וּלְבַסּוּף, בּוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת. וַיִּרְקוֹת שֶׁדִּרְכָן לְהֵאכֵל שְׁלֹקִין כְּגוֹן כְּרוֹב וְלֶפֶת אִם אֲכָלָן חַיִּים מִכְּבָרֶךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, שֶׁחֶפֶל. וּדְבָרִים שֶׁדִּרְכָן

לְהֵאכֵל חַיִּים וּמִבְשָׁלִין אֲכָלָן בֵּין חַיִּים בֵּין
מִבְשָׁלִין מִבֶּרֶךְ עָלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בִּרְכָה הֶרְאוּנָה
לָהֶן: אִם הָיוּ פְרוֹת עֵץ, מִבֶּרֶךְ בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ;
וְאִם הָיוּ פְרוֹת אֲדָמָה אוֹ יִרְקוֹת, מִבֶּרֶךְ בּוֹרָא
פְּרֵי הָאֲדָמָה.

חֵד יִרְקוֹת שְׂדֵרָפֶן לְהַשְׁלִק שְׁשֻׁלְקֹן מִבֶּרֶךְ עַל
מִי שֻׁלֵּק שְׁלָחָן, בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה: וְהוּא,
שְׁשֻׁלְקֹן לְשִׁתּוֹת מִימִיּוֹהֶן, שְׁמִימִי שֻׁלְקוֹת
בְּשֻׁלְקוֹת, בְּמָקוֹם שְׂדֵרָפֶן לְשִׁתּוֹתָן. דְּבִשׁ
תְּמָרִים, מִבְּרָכִין עָלָיו תְּחִלָּה שְׁהַכֵּל. אֲבָל
תְּמָרִים שְׁמַעְכֵּן בִּידּוֹ, וְהוֹצִיא גִרְעִין שְׁלָחָן,
וְעִשְׂיִן כְּמוֹ עֵיסָה מִבֶּרֶךְ עָלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בּוֹרָא
פְּרֵי הָעֵץ; וּלְבִסּוּף, בִּרְכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלוֹשׁ.

חֵה הַקְּנִים הַמְּתוּקִים שְׁפוּחֲטִין אוֹתָן, וּמִבְשָׁלִין
מִימִיּוֹהֶן עַד שִׁיקְפָה וְיִדְמָה לְמַלַּח כָּל הַגִּזְאֻנִים
אֲמָרוּ, שְׁמִבְרָכִין עָלָיו בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה,
וּמִקְצֵת אֲמָרוּ, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ; וְכֵן אֲמָרוּ
שְׁחַמּוּצִין אוֹתָן קְנִים, מִבֶּרֶךְ בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה.
וְאֵנִי אוֹמֵר שְׂאִין זֶה פְּרִי, וְאִין מִבְּרָכִין עָלָיו
אַלֵּא שְׁהַכֵּל: לֹא יִהְיֶה דְבִשׁ אֵלּוּ הַקְּנִים שְׁנִשְׁתַּנָּה
עַל יְדֵי הָאוֹר, גְּדוּל מִדְּבִשׁ תְּמָרִים שְׁלֹא
נִשְׁתַּנָּה, וּמִבְּרָכִין עָלָיו, שְׁהַכֵּל.

חֵה הַקּוֹר, וְהוּא רֹאשׁ חֲדָקָל שְׁהוּא כְּמוֹ עֵץ לִבָּן
מִבֶּרֶךְ עָלָיו בַּתְּחִלָּה שְׁהַכֵּל. קִפְרֵס שְׁלֻצְלָף מִבֶּרֶךְ
עָלָיו בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה, מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ פְּרִי;
וְהַאֲבִיוֹנוֹת שְׁלֻצְלָף, הֵן הַפְּרִי שֶׁהֵן בְּצוּרַת
תְּמָרִים דְּקִין קִטְנִים מִבֶּרֶךְ עָלֵיהֶם בּוֹרָא פְּרֵי
הָעֵץ.

חֵז הַפִּלְפָּלִין וְהַזִּנְגָּבִיל בְּזִמָּן שֶׁהֵן רִטְבִּין, מִבֶּרֶךְ
עָלֵיהֶן תְּחִלָּה בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה; אֲבָל יְבִשִּׁים,
אִינָן טְעוּנִין בִּרְכָה לֹא לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶן
מִפְּנֵי שֶׁהֵן תְּבִלִּין, וְאִינָן אֲכָל. וְכֵן אֲכָלִין שְׂאִינָן
רְאוּיִין לְאֲכִילָה, וּמִשְׁקִין שְׂאִינָן רְאוּיִין לְשִׁתִּיה
אִינָן טְעוּנִין בִּרְכָה, לֹא לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶן.
חֵח הַפֶּת שְׁעֵפֶשֶׁה, וְיִין שְׁחֻקְרִים, וְתַבְשִׁיל

שְׁעֵבְרָה צוּרְתּוֹ, וְהַנּוֹבְלוֹת שֶׁהֵן פְּגִין, וְהַשְּׁכָר,
וְהַחֲמִין, וְהַגּוֹבָאִי, וְהַמְּלָח, וְהַכְּמִחִין, וְהַפְּטָרִיֹת
עַל כֵּלָּן הוּא מִבֶּרֶךְ תְּחִלָּה, שְׁהַכֵּל נִהְיָה בְּדָבָרוֹ.
וְכָל שְׁמִבְרָכִין לְפָנָיו שְׁהַכֵּל, מִבְּרָכִין לְאַחֲרָיו,
בּוֹרָא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת עַל כָּל מַה שְׁבָרָא, חֵי
הַעוֹלָמִים. וְכָל הַטָּעוֹן בִּרְכָה לְאַחֲרָיו, טָעוֹן
בִּרְכָה לְפָנָיו.

חֵט שְׁמָרִים שְׁנָתָן עָלֵיהֶן שְׁלוֹשָׁה, וְהוֹצִיא
אַרְבַּעַת מִבֶּרֶךְ עָלֵיהֶן בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן, שְׁזֵה יִין
מְזוּגָה הוּא; הוֹצִיא פְּחוֹת מֵאַרְבַּעַת אֵף עַל פִּי
שְׂיִשׁ בֶּהֶן טַעַם יִין, מִבֶּרֶךְ עָלֵיהֶן תְּחִלָּה שְׁהַכֵּל.
חֵי בֶרֶךְ עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה
יֵצֵא; וְעַל פְּרוֹת הָאֶרֶץ, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ לֹא יֵצֵא.
וְעַל הַכֵּל אִם בֶּרֶךְ שְׁהַכֵּל נִהְיָה בְּדָבָרוֹ, יֵצֵא:
אֲכָלָו עַל הַפֶּת וְעַל חֵייוֹ.

חֵיֹא לָקַח בּוֹם שְׁלִשְׁכָר בִּידּוֹ, וְהִתְחִיל הַבִּרְכָּה
עַל מִנָּת לֹמֵר שְׁהַכֵּל, וְטָעָה וְאָמַר בּוֹרָא פְּרֵי
הַגֶּפֶן אִין מַחְזִירִין אוֹתוֹ. וְכֵן אִם הָיוּ לְפָנָיו
פְּרוֹת הָאֶרֶץ, וְהִתְחִיל הַבִּרְכָּה עַל מִנָּת לֹמֵר
בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה, וְטָעָה וְאָמַר בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ
אִין מַחְזִירִין אוֹתוֹ. וְכֵן אִם הָיָה לְפָנָיו תַּבְשִׁיל
שְׁלֻדְגָן, וּפְתַח וּבֶרֶךְ עַל מִנָּת לֹמֵר בּוֹרָא מִיָּנִי
מְזוּנוֹת, וְטָעָה וְאָמַר הַמּוֹצִיא לָחֶם יֵצֵא: מִפְּנֵי
שְׁבִשְׁעָה שְׁחֻזְפִּיר חֲשֵׁם וְהַמְּלָכוֹת, שֶׁהֵן עֵיקַר
הַבִּרְכָּה, לֹא נִתְּבוֹן אֵלֶּא לְבִרְכָה הֶרְאוּנָה לְאוֹתוֹ
הַמִּין; וְהוֹאִיל וְלֹא הָיָה בְּעֵיקַר הַבִּרְכָּה טְעוֹת,
אֵף עַל פִּי שְׁטָעָה בְּסוּפָהּ, יֵצֵא, וְאִין מַחְזִירִין
אוֹתוֹ.

חֵיֹב כָּל הַבִּרְכוֹת הָאֵלּוּ שְׁנִסְתַּמְּק לֹא בֶּהֶן אִם
בֶּרֶךְ אוֹ לֹא בֶּרֶךְ אִינֹה חוֹזֵר וּמִבְרָךְ, לֹא בַּתְּחִלָּה
וְלֹא בְּסוּף: מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. שְׁכַח
וְהַכְּנִים אֲכָלִין לְתוֹךְ פִּיו בְּלֹא בִּרְכָה אִם הָיוּ
מִשְׁקִין בּוֹלְעִין, וּמִבֶּרֶךְ בְּסוּף; וְאִם הָיוּ פְרוֹת
שְׂאֵם זֶרְקוֹן וּמֵאֶסוֹ כְּגוֹן תְּתִים וְעֵנְבִים מְסֻלְקִין
לְצַד אֶחָד וּמִבְרָךְ, וְאַחַר כֵּךְ בּוֹלְעִין; וְאִם אִינָן

נִמְאָסִין כְּגוֹן פּוֹלִים וְאַפּוֹנִים פּוֹלָטִין מִפְּנֵי עַד
שִׁיבְרָה וּפְנֵי פְנִי, וְאַחֵר כֶּךָ אוֹכֵל.

ח, יג הָיוּ לִפְנֵי מִינִים חֲרִיבָה אִם הָיוּ בְּרִכּוֹתֶיהֶן
שׁוֹת מִבְּרָה עַל אֶחָד מֵהֶן, וּפּוֹטֵר אֶת הַשָּׂאֵר;
וְאִם אֵין בְּרִכּוֹתֶיהֶן שׁוֹת מִבְּרָה עַל כָּל אֶחָד
מֵהֶן בְּרִכָּה חֲרָאוּיָה לוֹ, וְאִי זֶה מִיִּן שִׁירְצָה
לְהַקְדִּים מִקְדִּים. וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה בָּזֶה יִתֵּר מִזֶּה
אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן אֶחָד מִשְׁבַּעַת הַמִּינִין, עָלָיו הוּא
מִבְּרָה תִּחְלָה; וְכָל הַקּוֹדֵם בַּפְּסוּק, קוֹדֵם לַבְּרָכָה:
וְהַשְּׁבַעַת הֵן הָאֲמִוּרִין בַּפְּסוּק זֶה "אֶרֶץ חֹטָה
וְשָׁעֲרָה, וְגִפְּן וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן; אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן,
וְדִבְשָׁ", וְדִבְשָׁ זֶה הֵם הַתְּמָרִים; וְהַתְּמָרִים
קוֹדְמִין לַעֲנָבִים, שֶׁהַתְּמָרִים שְׁנֵי לְאֶרֶץ וְהָעֲנָבִים
שְׁלִישִׁי לְאֶרֶץ.

ח, יד בְּרִכָּה אַחַת שְׁמַעִין שְׁלוֹשׁ שְׁלַחֲמִשֶׁת מִינֵי
הַפְּרוֹת וְשְׁלִישִׁין, הֵיא שְׁלִמִינֵי הַדָּגָן: אֲלֹא שְׁעַל
הַפְּרוֹת, הוּא אוֹמֵר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרֵי הָעֵץ וְעַל
תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה...; וְעַל חֵיִין, הוּא
אוֹמֵר עַל הַגִּפְּן וְעַל פְּרֵי הַגִּפְּן וְעַל תְּנוּבַת
הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה. וְחֻתָּם בְּשִׁתִּיהֶן, עַל
הָאֶרֶץ וְעַל הַפְּרוֹת; וְאִם הָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
חֻתָּם בָּחֵן עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרוֹתֶיהָ. וְיֵשׁ מִי
שְׁמוּסִיָּה בַּבְּרָכָה שְׁמַעִין שְׁלוֹשׁ, קֹדֵם חֲתִימָה,
כִּי אֵל טוֹב וּמַטִּיב אֶתָּה, שֶׁהוּא עֵין בְּרִכָּה
רְבִיעִית; וְיֵשׁ מִי שְׁאוֹמֵר שְׁלֹא תִקְנֶה בְּרִכָּה
רְבִיעִית אֲלֹא בַּבְּרִכַּת הַמְּזוֹן בִּלְבָד.

ח, טו שֶׁתָּה יֵין וְאֲכָל תְּמָרִים וְאֲכָל תִּבְשִׁיל
שְׁלַחֲמִשֶׁת מִינֵי דָגָן, מִבְּרָה בְּאַחֲרוֹנָה בְּכָה:
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלֵּךְ הָעוֹלָם, עַל הַמַּחֲיָה
וְעַל הַכִּלְכִּלָּה, וְעַל הַגִּפְּן וְעַל פְּרֵי הַגִּפְּן, וְעַל הָעֵץ
וְעַל פְּרֵי הָעֵץ וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ
חֲמֻדָּה...; וְחֻתָּם בְּרוּךְ אַתָּה ה', עַל הָאֶרֶץ, וְעַל
הַמַּחֲיָה, וְעַל הַפְּרוֹת.

ח, טז אֲכָל אִם אֲכָל בֶּשֶׂר וְשֶׁתָּה יֵין מִבְּרָה בַּסּוּף
עַל זֶה בִּפְנֵי עֲצֻמוֹ, וְעַל זֶה בִּפְנֵי עֲצֻמוֹ. אֲכָל

תֵּאֲנִים אוֹ עֲנָבִים, וְתִפְּוּחִים וְאַגָּסִים וְכִיּוֹצָא
בָּחֵן מִבְּרָה בַּסּוּף בְּרִכָּה אַחַת מֵעֵין שְׁלוֹשׁ, וְהֵיא
פּוֹלָלֶת חֶבֶל, מִפְּנֵי שֶׁכֵּלֶן פְּרוֹת הָעֵץ הֵן. וְכֵן כָּל
כִּיּוֹצָא בָּזֶה.

הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת פֶּרֶק ט

ט, א בָּשֶׂם שְׁאוֹסוֹר לוֹ לְאָדָם לְהִנּוֹת בְּמֵאכָל אוֹ
בְּמִשְׁקָה, קֹדֵם בְּרִכָּה כֶּךָ אֲסוֹר לוֹ לְהִנּוֹת בְּרִיחַ
טוֹב, קֹדֵם בְּרִכָּה. וְכִיּוֹצֵד מִבְּרִכִּין עַל רִיחַ טוֹב:
אִם הָיָה זֶה שֵׁישׁ לוֹ הַרִיחַ עֵץ אוֹ מִיִּן הָעֵץ,
מִבְּרָה בּוֹרָא עֲצֵי בְּשָׁמִים; וְאִם הָיָה עֵשֶׂב אוֹ
מִיִּן הָעֵשֶׂב, מִבְּרָה בּוֹרָא עֲשָׂבִי בְּשָׁמִים; וְאִם
הָיָה לֹא מֵעֵץ וְלֹא מֵאֲדָמָה, כְּגוֹן חֲמוֹר שֶׁהוּא
מִן הַחִיָּה מִבְּרָה בּוֹרָא מִינֵי בְּשָׁמִים; וְאִם הָיָה
פְּרִי הָרְאוּי לְאֲכִילָה, כְּגוֹן אֶתְרוֹג וְתַפּוּחַ מִבְּרָה
שְׁנֵתֵן רִיחַ טוֹב בַּפְּרוֹת. וְעַל חֶבֶל אִם אָמַר
בּוֹרָא מִינֵי בְּשָׁמִים, יָצָא.

ט, ב אֵין מִבְּרִכִּין עַל הַמְּגֻמָּר, עַד שֶׁתֵּעָלָה
תִּימְרָתוֹ. וְכִיּוֹצֵד מִבְּרִכִּין עָלָיו: אִם הָיָה זֶה
הַנְּשָׂרָף שְׁנֵתֵן רִיחַ עֵץ, מִבְּרִכִּין עֲצֵי בְּשָׁמִים;
וְאִם הָיָה עֵשֶׂב, מִבְּרִכִּין עֲשָׂבִי בְּשָׁמִים; וְאִם
הָיָה מִמִּין חִיָּה וְכִיּוֹצָא בָּהּ, מִבְּרִכִּין בּוֹרָא מִינֵי
בְּשָׁמִים.

ט, ג שְׁמֵן שְׁלֹא־פָרַסְמוֹן וְכִיּוֹצָא בּוֹ, מִבְּרָה עָלָיו
בּוֹרָא שְׁמֵן עָרֵב; אֲבָל שְׁמֵן זֵית שֶׁכִּבְשׂוֹ אוֹ
שֶׁטְחָנוֹ עַד שֶׁחֲזַר רִיחוֹ נִזְדָּף, מִבְּרָה עָלָיו בּוֹרָא
עֲצֵי בְּשָׁמִים. שְׁמֵן שֶׁכִּבְשָׁמוֹ כְּעֵין שְׁמֵן חֲמֻשָּׁחָה,
מִבְּרָה עָלָיו בּוֹרָא מִינֵי בְּשָׁמִים. הַכִּיּוֹצֵד לִפְנֵי
שְׁמֵן וְחֶדֶם, מִבְּרָה עַל הַחֶדֶם וּפּוֹטֵר אֶת הַשְּׁמֵן,
מִפְּנֵי שֶׁבְּרִכָּה אַחַת לְשְׁנֵיהֶן, וְהֵיא עֲצֵי בְּשָׁמִים.

ט, ד הָיָה לִפְנֵי בָשֶׂם שֶׁהוּא עֵץ וּבָשֶׂם שֶׁהוּא
עֵשֶׂב, אֵין בְּרִכַּת אֶחָד מֵהֶן פּוֹטֵרֶת אֶת הַחֶבֶר, אוֹ
אֲלֹא מִבְּרָה עַל זֶה לְעֲצֻמוֹ, וְעַל זֶה לְעֲצֻמוֹ.
הַכִּיּוֹצֵד לִפְנֵי יֵין וְשְׁמֵן אוֹחֵז יֵין בִּימִינוֹ, וְשְׁמֵן
בְּשְׂמָאלוֹ; וּמִבְּרָה עַל חֵיִין וְשִׁתָּהּ, וְחֻזְרָה
וּמִבְּרָה עַל הַשְּׁמֵן וּמִרִיחַ בּוֹ וְטַחוֹ בְּרֹאשׁ

הלכות ברכות פרק י

י, א ברכות אחרות ודברים שאין בהן פתיחה ולא חתימה, תקנו חכמים דרך שבת והודיה להקדוש ברוך הוא, כמו ברכות התפלה שפבר בתבנום; והם אלו: הפונה בית חדש, והקונה כלים חדשים בין יש לו פיוצא בהן בין אין לו מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

יב, וכן הרוצה חברו לאחר שלוש יום, מברך שחיינו; ואם ראהו לאחר שנים עשר חדש, מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, מחיה המתים. הרוצה פרי המתחדש משנה לשנה בתחלת ראיתו, מברך שחיינו.

יג, שמע שמועה טובה, מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, הטוב והמטיב; שמע שמועה רעה, מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, דין האמת; וחיב אדם לברך על הרעה בטובת נפש, בדרך שמברך על הטובה בשמחה שנאמר "ואהבת, את ה' אלהיך..." ובכל מאדך", ובכלל אהבה זו חיתרה שנצטוינו בה, שאפלו בעת שיצר לו, יודה וישבח בשמחה.

יד, הגיעה אליו טובה, או ששמע שמועה טובה אף על פי שהדברים מראים, שטובה זו תגורם לו רעה מברך הטוב והמטיב; וכן אם נגעה אליו רעה, או ששמע שמועה רעה אף על פי שהדברים מראים, שרעה זו גורמת לו טובה מברך דין האמת: שאין מברכין על העתיד להיות, אלא על מה שארע עתה.

יה, ירדו גשמים רבים אם יש לו שדה, מברך שחיינו; ואם היתה שלו ושל אחרים, מברך הטוב והמטיב. ואם אין לו שדה, מברך: מודים אנחנו לך ה' אלהינו, על כל טפה וטפה שהורדת לנו; ואלו פינו מלא שירה בים, ולשוננו רנה בהמון גליו, ושפתותינו שבת

השמש; ואם היה השמש תלמיד חכמים, טחול בבותל.

טז, דבר שהוא ספק אם מן העין אם מן האדמה, מברך עליו בורא מיני בשמים; בשם שעברו הרובל ממינין הרבה, מברך עליו בורא מיני בשמים. נכנס לחנותו שלבשם שיש בה מינין הרבה, מברך בורא מיני בשמים. אם ישב שם כל היום בלו, אינו מברך אלא אחת; נכנס ויצא נכנס ויצא, מברך על כל פעם ופעם.

טז, השושנה וחלפי חים, מברכין עליהם בורא עצי בשמים. נרגים שלגנה, בורא עצי בשמים; ושלשדה, בורא עשבי בשמים. הורד, ומי הורד, וחלבונה, והמצתפי, וכיוצא בהן בורא עצי בשמים.

טז, שלוש מני ריח טוב, אין מברכין עליהן; ואלו הן ריח טוב שאסור להריח בו, וריח טוב העשוי להעביר ריח רע, וריח טוב שלא נעשה להריח בעצמו שלריח זה.

טז, פיצוד: בשמים שלעבודה זרה, ובשמים שעל ערוה מן העריות אין מברכין עליהן, לפי שאסור להריח בהן. בשמים שלמתים, ובשמים שלבית הפסא, ושמן העשוי להעביר את הזהמה אין מברכין עליהן, לפי שנעשו להעביר ריח רע. מוגמר שמוגמרין בו את הכלים ואת הבגדים אין מברכין עליו, לפי שלא נעשה להריח בעצמו שלמוגמר. וכן המריח בבגדים המוגמרין, אינו מברך, לפי שאין שם עיקר בשם, אלא ריח בלא עיקר.

טז, בשמים שבמסכה שלגויים אין מברכין עליהם, שסתם מסכת גויים לעבודה זרה. היה מחלף חוץ לפרך והריח ריח טוב אם רב העיר גויים, אינו מברך; ואם רב ישראל, מברך: נתערב ריח שמברכין עליו, בריח שאין מברכין עליו חולכין אחר הרב.

בְּמִרְחֵבִי הָרְקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת בַּשָּׁמַשׁ
וּבִירַח, וְיָדֵינוּ פְּרוֹסוֹת בְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ
קָלוֹת כְּאֵילָנִים אֵין אָנוּ מִסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ ה' **אֱלֹהֵינוּ**, וּלְבָרֶךְ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּפָנֶיךָ, עַל אַחַת
מֵאַלֶּף אֱלֹפֵי אֱלֹפִים וְרַב רַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים
הַטּוֹבוֹת, שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ. מִלְּפָנֶיךָ
מִמְצָרִים גָּאֻלְתָּנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ, מִבֵּית עֲבָדִים
פְּדִיתָנוּ, בָּרַעַב זָנַתָּנוּ, וּבִשְׂבַע כִּלְכַּלְתָּנוּ,
וּמִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ, וּמִדָּבָר מְלֻטָּתָנוּ, וּמִחֲלָאִים
רָעִים רַבִּים דָּלִיתָנוּ; וְעַד הֵנָּה עֲזָרְנוּ רַחֲמֶיךָ ה'
אֱלֹהֵינוּ, וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ. עַל כֵּן אֲבָרִים
שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ, וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַתָּ בְּאַפֵּינוּ,
וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שָׁמַתָּ בְּפִינוּ הֵן הֵן יוֹדוּ לָךְ, וַיְבָרְכוּ
אֶת שְׁמֶךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה ה', רַב
הַהוֹדִיוֹת אֶל הַתְּשֻׁבָּחוֹת.

י, מֵאִמְתִּי מְבָרְכִין עַל הַגְּשָׁמִים מוֹשִׁירֵינוּ
הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וַיַּעֲלוּ אֲבַעְבוּעוֹת מִן הַמָּטָר
עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וַיִּלְכוּ הָאֲבַעְבוּעוֹת זֶה לְקִרְאֵת
זֶה.

יז, אָמְרוּ לוֹ מֵת אָבִיו וַיִּרְשֵׁתוּ אִם יֵשׁ עִמּוֹ
אֲחִים מְבָרֶךְ בִּתְחִלָּה דִּין הָאֱמֶת, וְאַחֵר כֶּף
מְבָרֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב; וְאִם אֵין עִמּוֹ אֲחִים,
מְבָרֶךְ שֶׁחֲחִינוּ. קִצְבוֹ שֶׁלְּדַבֵּר שָׁכַל טוֹבָה
שְׁחִיא לוֹ וְלֹאֲחֵרִים, מְבָרֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב;
וְטוֹבָה שְׁחִיא לוֹ לְבָדוֹ, מְבָרֶךְ שֶׁחֲחִינוּ.

יח, אַרְבַּעַת צָרִיכִין לְהוֹדוֹת חוֹלָה שְׁנַתְּרַפָּא,
וְחִבּוּשׁ שִׁינְאָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וַיּוֹרְדֵי הַיָּם
כְּשִׁיעָלוֹ, וְחוֹלְכֵי דְרָכִים כְּשִׁיגִיעוּ לִישׁוּבָה;
וְצָרִיכִין לְהוֹדוֹת בְּפָנֶי עֶשְׂרָה, וּשְׁנַיִם מִהֶן
חֻכָּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּרְוּמוֹהוּ, בִּקְחָל עָם;
וּבְמוֹשֶׁב זִמְנִים, יַחְלִלוּהוּ". וְכִיצַד מוֹדָה עוֹמֵד
בִּינְיָהן וּמְבָרֶךְ, בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ
הָעוֹלָם, הַגּוֹמֵל לְחִיבִין טוֹבוֹת שְׁגֻמָּלְנִי כָּל טוֹב;
וְכָל הַשּׁוֹמְעִים אוֹמְרִים, שְׁגֻמָּלְךָ טוֹב, הוּא
יְגַמְלָה, סֵלָה.

יט, הַרְוָאָה מְקוֹם שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹ נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל,
כְּגוֹן יָם סוּף וּמַעֲבְרוֹת הַיַּרְדֵּן מְבָרֶךְ בָּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, שֶׁעָשִׂה נִסִּים לְאֲבוֹתֵינוּ
בְּמָקוֹם הַזֶּה; וְכֵן כָּל מְקוֹם שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹ נִסִּים
לְרַבִּים. אֲבָל מְקוֹם שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹ נִסִּים לְיַחֲיד אוֹתוֹ
הַיַּחֲיד וּבָנוּ וּבְנֵי בָנוּ מְבָרֶךְ פְּשׁוּרָאָה אוֹתוֹ
מְקוֹם, בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם,
שֶׁעָשִׂה לִּי נִסִּים בְּמָקוֹם הַזֶּה; אוֹ, שֶׁעָשִׂה לְאָבִי נִסִּים
בְּמָקוֹם הַזֶּה. הַרְוָאָה גּוֹב אֲרִיּוֹת, וְכִבְשָׁן הָאֵשׁ
מְבָרֶךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם,
שֶׁעָשִׂה נִסִּים לְצַדִּיקִים בְּמָקוֹם הַזֶּה.

י, הַרְוָאָה מְקוֹם שֶׁעוֹבְדִין בּוֹ עֲבוּדָה זָרָה מְבָרֶךְ
בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, שֶׁנֶּתַן אֶרֶץ
אֲפִים לְעוֹבְדֵי רָצוֹנוֹ. מְקוֹם שֶׁנַּעֲקָרָה מִמָּנוּ
עֲבוּדָה זָרָה אִם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא מְבָרֶךְ בָּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, שֶׁעָקַר עֲבוּדָה זָרָה
מֵאֲרִצָּנוּ; וְאִם בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, הוּא מְבָרֶךְ שֶׁעָקַר
עֲבוּדָה זָרָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה; וְאוֹמֵר בְּשִׁתִּיחַן,
כִּשְׁם שֶׁעָקַרְתָּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, כֶּף תַּעֲקֹר מִכָּל
הַמְּקוֹמוֹת, וְתָשִׁיב לֵב עוֹבְדֵיהֶן לְעִבְדָּךְ.

י, יֵאָהֵר הַרְוָאָה בְּתֵי יִשְׂרָאֵל בִּישׁוּבָן מְבָרֶךְ בָּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, מַצִּיב גְּבוּל
אֱלֻמָּנָה; בְּחֶרֶפְנוּ, מְבָרֶךְ דִּין הָאֱמֶת.

יב, הַרְוָאָה קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל מְבָרֶךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יָצַר אֶתְכֶם בְּדִין, וְזָן
אֶתְכֶם בְּדִין, וְכִלְכַּל אֶתְכֶם בְּדִין, וְחִחִיָּה אֶתְכֶם
בְּדִין, וְחִמִּית אֶתְכֶם בְּדִין, וְעִתִּיד לְהַקִּים אֶתְכֶם
לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בְּדִין; בָּרוּךְ אַתָּה ה', מַחֲיֵה
הַמֵּתִים.

יג, הַרְוָאָה שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין
כְּאַחַד אִם גּוֹיִים הֵם אוֹמֵר "בּוֹשָׁה אִמְכֶם מְאֹד,
חֲפָרָה יוֹלְדֶתְכֶם; הֵנָּה אַחֲרִית גּוֹיִם, מִדָּבָר צִיָּה
וְעֶרְבָח"; וְאִם יִשְׂרָאֵל הֵם וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְבָרֶךְ
בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּךָ הָעוֹלָם, חֲכָם הַרְזִים.
הַרְוָאָה חֻכָּמֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם מְבָרֶךְ בָּרוּךְ אַתָּה

ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שָׁנָתָן מַחְכְּמָתוֹ לְבָשָׁר וְדָם; חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, מְבַרְךְ שָׁנָתָן מַחְכְּמָתוֹ לִירֵאָיו; מַלְכֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם, מְבַרְךְ שָׁנָתָן מִכְבוֹדוֹ לְבָשָׁר וְדָם; מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, מְבַרְךְ שָׁנָתָן מִכְבוֹדוֹ לִירֵאָיו.

י, יד הַרְוָאָה אֶת הַבּוֹשִׁי, וְאֶת הַמְשַׁנִּין בְּצוּרַת פְּנֵיהֶם אוֹ בְּאַבְרֵיהֶם מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מְשַׁנֵּה הַבְּרִיּוֹת. רָאָה סוּמָה, אוֹ קִטְעַ, וּמִכֵּי שְׁחִין, וּבִהְקִנְיִן, וּבִיוֹצֵא בְּחֵן מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, דִּין הָאֱמֶת; וְאֵם גִּלְדוֹ כֵּן מִמְעֵי אֱמֻן, מְבַרְךְ מְשַׁנֵּה הַבְּרִיּוֹת. וְכֵן הַרְוָאָה פִּיל וְקוּף וְקַפּוּף, מְבַרְךְ בְּרוּךְ מְשַׁנֵּה הַבְּרִיּוֹת.

י, טו הַרְוָאָה בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וּמִתְקַנּוֹת בְּיוֹתֵר, וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁפָכָה לוֹ בְּעוֹלָמוֹ. הִיוֹצֵא לְשָׂדוֹת וְלִגְנוֹת בְּיוֹמֵי נִיסָן, וְרָאָה אֵילָנוֹת פּוֹרְחוֹת וְנִצְנָנִים עוֹלִים מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם, וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת נְאוֹת, כִּדִּי לְהַתְנַאוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם.

י, טז עַל הַרוּחוֹת שֶׁיִּנְשָׁבוּ בְּזַעַת, וְעַל הַבְּרָקִים, וְעַל הָרַעְמִים, וְעַל קוֹל הַחֲבֵרָה שֶׁתִּשְׁמַע בְּאַרְץ כְּמוֹ רִחִים גְּדוֹלִים, וְעַל הָאֹר שֶׁבְּאֵוִיר שִׁירָאוֹ כְּאִלוֹ הֵם כּוֹכָבִים נּוֹפְלִים וְרָצִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אוֹ כְּמוֹ כּוֹכָבִים שֵׁשׁ לָחֶן זָנֵב עַל כָּל אֶחָד מֵאֵלֹי מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁבוּחוֹ מִלֵּא עוֹלָם; וְאֵם רָצָה מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עוֹשֶׂה בְּרָאשִׁית.

י, יז עַל הַחֲרִים, וְעַל הַגְּבָעוֹת, וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת, וְעַל הַיַּמִּים, וְעַל הַנְּהָרוֹת אִם רָאָה אֶחָד מֵהֶן אַחֵר שְׁלוֹשִׁים יוֹם מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עוֹשֶׂה בְּרָאשִׁית. הַרְוָאָה אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל, מְשַׁלּוֹשִׁים יוֹם לְשַׁלּוֹשִׁים יוֹם אוֹ יֵתֵר מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,

הַעוֹשֶׂה אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל.

י, יח הַרְוָאָה קִשְׁת בָּעֵנָן מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זוֹכֵר הַבְּרִית, נֶאֱמַן בְּבְרִיתוֹ, וְקִים בְּמֵאֲמָרוֹ. הַרְוָאָה לְבָנָה בְּחִדּוּשָׁהּ מְבַרְךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמֵאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיּו כָּל צָבָאָם, חֵק וְזִמָּן נָתַן לָהֶם שְׁלֹא יִשְׁנּוּ אֶת תַּפְקִידָתָם, שְׁשִׁים וּשְׁמֹנִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵיהֶם, פּוֹעֲלֵי אֱמֶת שֶׁפָּעִלְתָּן אֱמֶת; וְלִלְבָנָה אָמַר שְׁתַּתְּחִדְשִׁי לְחַיּוֹת עֵטֶרֶת תַּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי כְּטוֹן, שֶׁחַן עֲתִידִין לְהַתְּחִדְשׁ כְּמוֹתָהּ, וּלְפֶאֱרַ לְיוֹצְרָם עַל כְּבוֹד מַלְכוּתָהּ; בְּרוּךְ אַתָּה ה', מַחְדֵּשׁ חֲדָשִׁים.

י, יט וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ מַעֲזוּמָה, שֶׁכָּל הַמְבַרְךְ עַל הַחֲדָשׁ בְּזִמְנוֹ, כְּאִלוֹ הַקִּבִּיל פְּנֵי שְׂכִינָתָה. וְאֵם לֹא בָרַךְ עָלָיו בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ עָלָיו עַד שֶׁשָּׂה עֶשֶׂר יוֹם בַּחֲדָשׁ, עַד שְׁתַּתְּמִלָּא פְּגִימָתוֹ.

י, כ הַרְוָאָה אֶת הַחֲמָה בְּיוֹם תְּקוּפַת נִיסָן שְׁלֵת־חֲלֵל הַמַּחְזֹזִר שֶׁלִּשְׁמוֹנָה וָעֶשְׂרִים, שֶׁהַתְּקוּפָה בְּתַחֲלֵל לֵיל רְבִיעִי כְּשֶׁרְוָאָה אוֹתָהּ בְּיוֹם רְבִיעִי בְּבִקְרָה, מְבַרְךְ עוֹשֶׂה בְּרָאשִׁית. וְכֵן כְּשֶׁתַּחֲזֹר הַלְבָנָה לְתַחֲלֵל מִזֵּל טֶלֶה בְּתַחֲלֵל הַחֲדָשׁ, וְלֹא תִהְיֶה נּוֹטָה לֹא לְצָפוֹן וְלֹא לְדָרוֹם; וְכֵן כְּשִׁיחֲזְרוּ כָּל כּוֹכָב וְכוֹכָב מִחֲמִשְׁתַּת הַכּוֹכָבִים הַנִּשְׁאָרִים לְתַחֲלֵל מִזֵּל טֶלֶה, וְלֹא יִהְיֶה נּוֹטָה לֹא לְצָפוֹן וְלֹא לְדָרוֹם; וְכֵן בְּכָל עֵת שִׁירָאָה מִזֵּל טֶלֶה עוֹלָה מִקְצֵה הַמִּזְרָח: עַל כָּל אֶחָד מֵאֵלֹי, מְבַרְךְ עוֹשֶׂה בְּרָאשִׁית.

י, כא הַרְוָאָה בְּתֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם בִּישׁוּבָן, אוֹמֵר "בֵּית גֵּאִים, יִסַּח ה'"; בְּחֶרֶפְנָן, אוֹמֵר "אֵל נְקֻמּוֹת ה'". רָאָה אֶת קַבְּרֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם, אוֹמֵר "בּוֹשָׁה אִמְכֶם מָאֵד..."

י, כב הַנִּכְנָס לְמִרְחֵק אוֹמֵר יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי, שְׁתַּכְנִיסֵנִי לְשָׁלוֹם, וְתוֹצִיאֵנִי לְשָׁלוֹם; וְתַצִּילֵנִי מִזֶּה וּמִכָּיוּצָא כּוֹ, לְעֵתִיד לְבוֹא.

וּבְשִׁיבָא מִן הַמִּדְבָּר, אָמַר מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁהַצִּלְתָּנִי מִן הָאוּר.

י, כַּג הַנִּבְנָם לְחִקּוֹ דָם אָמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שְׂיִהְיֶה עִסָּק זֶה לִי לְרַפּוּאָה, כִּי רֹפֵא שְׁלַחְנָם אֶתָּה; וּבְשִׁיבָא, אָמַר בְּרוּךְ רֹפֵא חַיִּים.

י, כַּד הִחֲלֶה לְמוֹד אֶת גִּרְנֹו אָמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁתִּשְׁלַח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדַי; הַתְּחִיל לְמוֹד, אָמַר בְּרוּךְ הַשּׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בְּפָרִי הַזֶּה. מוֹד וְאַחֵר כֶּךָ בִּקְשׁ רַחֲמִים, חֲרִי זֹו תִּפְלֵת שׂוֹא; וְכָל הַצּוּעָק לְשַׁעֲבַר, חֲרִי זֹו תִּפְלֵת שׂוֹא.

י, כַּח הַנִּבְנָם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ אָמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁלֹּא אֶפְשָׁל בְּדַבָּר הַלְכָה, שֶׁלֹּא אָמַר עַל טָמֵא טָהוֹר, וְעַל טָהוֹר טָמֵא, וְעַל מֵתָר אָסוּר, וְעַל אָסוּר מֵתָר; וְאֵל אֶפְשָׁל בְּדַבָּר הַלְכָה, וְיִשְׁמַחוּ בִּי חֲבֵרִי; וְאֵל יִפְשְׁלוּ חֲבֵרִי בְּדַבָּר הַלְכָה, וְאַשְׁמַח בָּהֶם.

י, כּוּ וּבִיבִיאתוּ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, אָמַר מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁשְּׁמַת חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שְׁמַת חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי קִרְנֹות: שְׂאֲנִי מִשְׁפִּים, וְהֵם מִשְׁפִּימִין אֲנִי מִשְׁפִּים לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְהֵם מִשְׁפִּימִין לְדַבְּרִים בְּטָלִים; אֲנִי עֹמֵל, וְהֵם עֹמְלִין אֲנִי עֹמֵל וּמִקְבֵּל שְׂכָר, וְהֵם עֹמְלִים וְאִין מִקְבְּלִין שְׂכָר; אֲנִי רִין, וְהֵם רָצִים אֲנִי רִין לְחַיִּי הָעוֹלָם הַבֹּא, וְהֵם רָצִים לְבֹאֵר שַׁחַת.

י, כִּז הַנִּבְנָם לְבִרְךְ אָמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁתִּכְנִיסֵנִי לְבִרְךְ זֶה לְשָׁלוֹם; וְאֵם נִבְנָם בְּשָׁלוֹם אָמַר מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁהַנִּבְנָתִי בְּשָׁלוֹם. וּבְשִׁיבָקֶשׁ לְצִאת אָמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁתִּבְיָאֲנִי מִבִּרְךְ זֶה בְּשָׁלוֹם; וְאֵם יָצֵא בְּשָׁלוֹם אָמַר מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהִי, שֶׁהוֹצֵאתִנִי מִבִּרְךְ זֶה לְשָׁלוֹם, וּבִשְׁם שֶׁהוֹצֵאתִנִי בְּשָׁלוֹם, כֶּךָ תוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, וְתִסְמְכֵנִי לְשָׁלוֹם, וְתַצְעִידֵנִי לְשָׁלוֹם, וְתַצִּילֵנִי מִכַּף אוֹיֵב וְאוֹרֵב בְּדִרְךָ.

י, כַּח כָּלְלוּ שְׁלֹדְבָר: לְעוֹלָם יִצְעָק אָדָם עַל הַעֲתִיד לְבֹא, וַיִּבְקֹשׁ רַחֲמִים; וַיִּתֵּן הַיְדִיָּה עַל שַׁעֲבַר, וַיּוֹדָה וַיִּשְׁבַּח כְּפִי בּוֹחוֹ. וְכָל הַמִּרְבָּה לְהוֹדוֹת אֶת הַשֵּׁם וּלְשַׁבְּחוֹ תְּמִיד, חֲרִי זֶה מִשְׁבַּח.

הַלְבוֹת בְּרָכוֹת פֶּרֶק י"א

י"א, אַ כָּל הַבְּרָכוֹת כֵּלָן פּוֹתַח בָּהֶן בְּבִרְוֶה, וְחֻתֵּם בָּהֶן בְּבִרְוֶה: חוּץ מִבְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שְׁלִקְרִית שְׁמַע, וּבְרָכָה הַסְּמוּכָה לַחֲבֵרְתָּהּ, וּבְרָכַת הַפְּרוֹת וְהַדּוּמָה לָהּ, וּבְרָכַת עֲשִׂית הַמַּצּוֹת. וְאֵלֹו הַבְּרָכוֹת שְׂאֲמִרְנֹו שֶׁהֵן דִּרְךְ שִׁבְחָה וְהוֹדָיָה שִׁישׁ מִחֵן שֶׁהוּא פּוֹתַח בְּבִרְוֶה, וְאִינוּ חוֹתֵם, וַיֵּשׁ מִחֵן שֶׁהוּא חוֹתֵם בְּבִרְוֶה, וְאִינוּ פּוֹתַח. אֵלֹא מַעַט מִבְּרָכַת הַמַּצּוֹת כִּגוֹן בְּרָכַת סֶפֶר תוֹרָה, וּכְגוֹן רוּאָה קִבְּרִי יִשְׂרָאֵל מֵאֵלֹו שֶׁהֵן דִּרְךְ שִׁבְחָה וְהוֹדָיָה. אֲבָל שְׂאֵר בְּרָכוֹת הַמַּצּוֹת כֵּלָן פּוֹתַח בָּהֶן בְּבִרְוֶה, וְאִינוּ חוֹתֵם.

י"א, בַּ יֵּשׁ מַצּוֹת עֲשֵׂה שְׂאֲדָם חֵיב לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְהִדָּף עַד שִׁיעֲשֵׂה אוֹתָהּ, כִּגוֹן תִּפְלִין וְסִבָּה וְלוֹלֵב וְשׁוֹפָר; וְאֵלֹו הֵן הַנִּקְרָאִין חוּבָה, לְפִי שְׂאֲדָם חֵיב עַל כָּל פָּנִים לַעֲשׂוֹתָן. וַיֵּשׁ מַצּוֹת שְׂאִינֵן חוּבָה אֵלֹא דוּמִין לְרִשּׁוֹת, כִּגוֹן מְזוּזָה וּמַעֲקָה שְׂאִין אָדָם חֵיב לְשַׁכֵּן בְּבֵית הַחֵיב בְּמְזוּזָה, כִּדִּי שִׁיעֲשֵׂה מְזוּזָה, אֵלֹא אִם רָצָה לְשַׁכֵּן כָּל יָמָיו בְּאֶחָל אוֹ בְּסַפִּינָה, יֵשֵׁב; וְכֵן אִינוּ חֵיב לְבָנוֹת בֵּית, כִּדִּי לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה. וְכָל מַצּוֹת עֲשֵׂה שְׂבִין אָדָם לְבִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בִּין מַצּוֹת שֶׁהִיא חוּבָה, בִּין מַצּוֹת שְׂאִינָה חוּבָה מִבִּרְךְ עָלֶיהָ, קֵדָם לַעֲשִׂיתָהּ.

י"א, גַּ וְכֵן כָּל הַמַּצּוֹת שֶׁהֵן מִדְּבָרִי סוֹפְרִים בִּין מַצּוֹת שֶׁהֵן חוּבָה מִדְּבָרִיהֶם כִּגוֹן מִקְרָא מְגִלָּה וְהַדְּלָקָת נֵר שַׁבָּת וְהַדְּלָקָת נֵר חֲנֻכָּה, בִּין מַצּוֹת שְׂאִינֵן חוּבָה כִּגוֹן עָרוֹב וּנְטִילַת יָדִים מִבִּרְךְ עַל הַכָּל קֵדָם לַעֲשִׂיתָן, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמַצּוֹתָיו

וְצוּנוּ לַעֲשׂוֹת. וְהִיכֵן צוּנוּ, בַּתּוֹרָה שְׁכָתוֹב בָּהּ
”אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה”. נִמְצָא עֲנִין הַדְּבָרִים
וְהַסֵּעַ, כִּדּוּם הוּא אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, שְׂעוּדָה
בְּחֵן לְשִׁמְעַם מֵאֵלֶּיךָ שְׂעוּדָה לְקָרֹת אֶת הַמִּגְלָה, אוֹ
לְהַדְלִיק נֵר שְׁלַחֲנִכָהּ; וְכֵן שָׂאָר כָּל הַמִּצְוֹת
שֶׁמִּדְּבָרֵי סוֹפְרִים.

יֵאָדָּר וְלָמַד אֵין מְבָרְכִין עַל נְטִילַת יָדַיִם
בְּאַחֲרֹנָה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא חִיבוּ בְּדָבָר זֶה אֶלֶּא מִפְּנֵי
הַסִּפָּקָה, וְדְבָרִים שֶׁחֵן מִשּׁוֹם סִפָּקָה, אֵין מְבָרְכִין
עַל עֲשִׂיתָן. הֵא לָמַד זֶה דּוּמָה לְמִי שֶׁסָּפֵן אֶת
הַמִּים וְאַחֵר כִּדּוּם שְׂתָה בְּלִילָה, מִפְּנֵי סִפָּקָה
עַל־קָחָה, שְׂאִינוּ מְבָרְךְ וְצוּנוּ לְסָפֵן אֶת הַמִּים; וְכֵן
כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה.

יֵאָדָּר הָעוֹשֶׂה מִצְוָה, וְלֹא בֵּרַךְ אִם מִצְוָה שְׂעָדִין
עֲשִׂיתָה קִיּוּמָה, מְבָרְךְ אַחֵר עֲשִׂיהָ; וְאִם דְּבָר
שְׂעָבָר הוּא, אִינוּ מְבָרְךְ. פִּיּוּצָד: הָרִי שְׁנַת־עֻטָּה
בְּצִיצִית, אוֹ שְׁלֵב־שׁ תְּפִלִּין, אוֹ שִׁישָׁב בַּסִּפָּה,
וְלֹא בֵּרַךְ תַּחֲלָה חוּזָר וּמְבָרְךְ אַחֵר שְׁנַת־עֻטָּה,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ לְהַת־עֻטָּה
בְּצִיצִית; וְכֵן מְבָרְךְ אַחֵר שְׁלֵב־שׁ, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, וְאַחֵר שִׁישָׁב,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ לִישֵׁב בַּסִּפָּה. וְכֵן
כָּל פִּיּוּצָא בְּאֵלֶּיךָ.

יֵאָדָּר אֲבָל אִם שָׁחַט בְּלֹא בִּרְכָה, אִינוּ חוּזָר אַחֵר
שְׁחִיטָה וּמְבָרְךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ
עַל הַשְׁחִיטָה; וְכֵן אִם כִּסָּה הָדָם בְּלֹא בִּרְכָה, אוֹ
הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, אוֹ שִׁטְבַּל, וְלֹא בֵּרַךְ
אִינוּ חוּזָר וּמְבָרְךְ אַחֵר עֲשִׂיהָ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא
בְּאֵלֶּיךָ.

יֵאָדָּר אֵין לָךְ מִצְוָה שֶׁמְבָרְכִין עָלֶיהָ אַחֵר עֲשִׂיתָהּ
לְעוֹלָם, אֶלֶּא טְבִילַת הַגֵּר בְּלִבָּד שְׂאִינוּ יִכּוּל
לִזְמַר, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ, שְׂעָדִין לֹא
נִתְקַדְּשׁ וְלֹא נִצְטָוָה, עַד שִׁיטְבַּל; לְפִיכָךְ אַחֵר
שִׁיטְבַּל, מְבָרְךְ עַל הַטְּבִילָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא דְּחוּי
מִעִיקָרוֹ, וְלֹא הִיא רְאוּי לְבִרְכָה.

יֵאָדָּר כָּל מִצְוָה שְׂעֲשִׂיתָהּ הוּא גָּמָר חִיּוּבָהּ,
מְבָרְךְ עָלֶיהָ בְּשַׁעֲת עֲשִׂיהָ; וְכָל מִצְוָה שִׁישׁ אַחֵר
עֲשִׂיתָה צוּי אַחֵר, אִינוּ מְבָרְךְ אֶלֶּא בְּשַׁעֲת
שְׂעוֹשָׂה הַצּוּי הָאַחֲרוֹן. פִּיּוּצָד: הָעוֹשֶׂה סִפָּה, אוֹ
לִזְלָב, אוֹ שׁוֹפָר, אוֹ צִיצִית, אוֹ תְּפִלִּין, אוֹ
מִזְוָה אִינוּ מְבָרְךְ בְּשַׁעֲת עֲשִׂיהָ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ לַעֲשׂוֹת סִפָּה, אוֹ לְכַתֵּב
תְּפִלִּין, מִפְּנֵי שִׁישׁ אַחֵר עֲשִׂיתָן צוּי אַחֵר.
וְאִימָתִי מְבָרְךְ בְּשַׁעֲת שִׁישָׁב בַּסִּפָּה, אוֹ
בְּשִׁינְעָנַע חִלּוּלָב, אוֹ בְּשִׁישְׁמַע קוֹל הַשׁוֹפָר, אוֹ
בְּשִׁית־עֻטָּה בְּצִיצִית, וּבְשַׁעֲת לְבִישׁת תְּפִלִּין,
וּבְשַׁעֲת קְבִיעַת מִזְוָה. אֲבָל אִם עָשָׂה מַעֲקָה
מְבָרְךְ בְּשַׁעֲת עֲשִׂיהָ, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצוּנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה; וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה.

יֵאָדָּר כָּל מִצְוָה שְׁחִיא מִזְמָן לְזְמָן, כְּגוֹן שׁוֹפָר
וְסִפָּה וְלִזְלָב וּמִקְרָא מִגְלָה וְנֵר חֲנֻכָּה, וְכֵן כָּל
מִצְוָה שְׁחִיא קִנְיָן לֹא, כְּגוֹן צִיצִית וְתְּפִלִּין
וּמִזְוָה וּמַעֲקָה, וְכֵן מִצְוָה שְׂאִינָה תְּדִירָה וְאִינָה
מִצְוָה בְּכָל עֵת, שְׁחִירִי הִיא דּוּמָה לְמִצְוָה שְׁחִיא
מִזְמָן לְזְמָן, כְּגוֹן מִילַת בְּנוֹ וּפְדִיּוֹן בְּנוֹ מְבָרְךְ
עָלֶיהָ בְּשַׁעֲת עֲשִׂיהָ, שְׁחִינָה. וְאִם לֹא בֵּרַךְ עַל
סִפָּה וְלִזְלָב וְכִיּוּצָא בְּחֵן שְׁחִינָה בְּשַׁעֲת עֲשִׂיהָ,
מְבָרְךְ עָלֶיהָ שְׁחִינָה בְּשַׁעֲת שִׁישָׁב יְדֵי חוּבָתוֹ
בְּחֵן; וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה.

יֵאָדָּר אַחֵר הָעוֹשֶׂה מִצְוָה לְעֻצְמוֹ, וְאַחֵר הָעוֹשֶׂה
אוֹתָהּ לְאַחֲרִים מְבָרְךְ קִדְּשָׁנוּ עֲשִׂיתָהּ, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ לַעֲשׂוֹת; אֲבָל אִינוּ מְבָרְךְ
שְׁחִינָה, אֶלֶּא עַל מִצְוָה שְׂעֲשֶׂה לְעֻצְמוֹ. הִיוּ
לְפָנֵינוּ מִצְוֹת חֲרִיבָה, אִינוּ מְבָרְךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנוּ עַל הַמִּצְוֹת אֶלֶּא מְבָרְךְ עַל
כָּל אַחַת וְאַחַת, בְּפָנֵי עֻצְמוֹת.

יֵאָדָּר כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה, בֵּין שְׁחִיתָה חוּבָה עָלָיו
בֵּין שְׂאִינָה חוּבָה עָלָיו אִם עָשָׂה אוֹתָהּ לְעֻצְמוֹ,
מְבָרְךְ לַעֲשׂוֹת; עָשָׂה אוֹתָהּ לְאַחֲרִים, מְבָרְךְ עַל
הָעֲשִׂיהָ.

יֵאָבֵב בַּיָּצֵד: לָבַשׁ תַּפְלִין, מִבֶּרֶךְ לְהַנִּיחַ תַּפְלִין; נִתְעַטַּף בַּצִּיצִית, מִבֶּרֶךְ לְהַתְעַטֵּף בַּצִּיצִית; יָשָׁב בַּסֶּכֶה, מִבֶּרֶךְ לֵישֵׁב בַּסֶּכֶה. וְכֵן הוּא מִבֶּרֶךְ לְהַדְלִיק נֵר שַׁבָּת, וְלִגְמֹר אֶת הַלֵּל. וְכֵן אִם קָבַע מְזוּזָה לְבֵיתוֹ, מִבֶּרֶךְ לְקָבַע מְזוּזָה; עָשָׂה מַעֲקָה לְגָגוֹ, מִבֶּרֶךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בַּמִּצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה; הִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת לְעֶצְמוֹ, מִבֶּרֶךְ לְהַפְרִישׁ; מָלְא אֶת בְּנוֹ, מִבֶּרֶךְ לְמָוֵל אֶת הַבֵּן; שָׁחַט פֶּסַח וְחִגִּיתוֹ, מִבֶּרֶךְ לְשַׁחֵט.

יֵאָבֵב אֲכָל אִם קָבַע מְזוּזָה לְאַחֵרִים, מִבֶּרֶךְ עַל קְבִיעַת מְזוּזָה; עָשָׂה לָחֵן מַעֲקָה, מִבֶּרֶךְ עַל עֲשִׂית מַעֲקָה; הִפְרִישׁ לָחֵן תְּרוּמָה, מִבֶּרֶךְ עַל הַפְרִשַׁת תְּרוּמָה; מָלְא אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ, מִבֶּרֶךְ עַל חֲמִילָה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלָיו.

יֵאָבֵב עָשָׂה הַמִּצְוָה לוֹ וְלְאַחֵרִים כְּאַחַד אִם הִיתָה מִצְוָה שְׂאִינָה חוֹבָה, מִבֶּרֶךְ עַל הַעֲשִׂיָה; לְפִיכָף הוּא מִבֶּרֶךְ עַל מִצְוַת עֵרוֹב. הִיתָה חוֹבָה וְנִתְּפוֹן לְהוֹצִיא עֶצְמוֹ מִיַּד חוֹבָה, וְלִהְיוֹצִיא אַחֵרִים מִבֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת; לְפִיכָף הוּא מִבֶּרֶךְ לְשִׁמְעַ קוֹל שׁוֹפָר.

יֵאָבֵב נָטַל אֶת הַלּוּלָב מִבֶּרֶךְ עַל נְטִילַת לּוּלָב, שְׂפִיּוֹן שְׂחַגְבִּיהוּ, יָצָא יָדָיו חוֹבָתוֹ; אֲכָל אִם בֶּרֶךְ קִדְּם שְׂטִיל מִבֶּרֶךְ לְטַל אֶת הַלּוּלָב, כְּמוֹ לֵישֵׁב בַּסֶּכֶה. וּמִכָּאן אֵתָּה לְמַד, שֶׁהַמִּבְרָךְ אַחֵר שָׁעֲשָׂה בְּלֹא בִרְכָה, מִבֶּרֶךְ עַל הַעֲשִׂיָה. אֲכָל נְטִילַת יָדַיִם וּשְׂחִיטָה, הוּאִיל וּבִדְבָרֵי חֲרָשׁוֹת הֵן אֶפְלוּ שָׁחַט לְעֶצְמוֹ מִבֶּרֶךְ עַל הַשְׂחִיטָה וְעַל כִּסּוּי הַדָּם, וְעַל נְטִילַת יָדַיִם. וְכֵן הוּא מִבֶּרֶךְ עַל פְּעוּר חֲמִין, בֵּין שְׂבָדֵק לְעֶצְמוֹ בֵּין שְׂבָדֵק לְאַחֵרִים שְׂמַעַת שׁוֹמֵר בְּלָבוֹ לְבַטֵּל, נַעֲשֶׂת מִצְוַת הַפְּעוּר, קִדְּם שְׂבִידֵק, כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר בַּמִּקְוָה.

יֵאָבֵב כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מִנְחָה אֵף עַל פִּי שְׂמִנְחָה נְבִיאִים הוּא, כְּגוֹן נְטִילַת עֲרֵכָה בְּשִׁבְעֵי שְׁלָחָה, וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר מִנְחָה חֲכָמִים, כְּגוֹן קְרִיאַת הַחֵלֶל בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחֵלֹל שְׁלֶפֶסַח אִין מִבְּרָכִין עָלָיו. וְכֵן כָּל דָּבָר שִׁיסְתַּפֵּק לָךְ אִם טַעִין בִּרְכָה אִם לֹא, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּלֹא בִרְכָה. וְלַעֲוֹלָם יוֹהֵר אָדָם מִבְּרָכָה שְׂאִינָה צָרִיכָה, וְיִרְכָּה בְּבִרְכּוֹת הַצָּרִיכוֹת; וְכֵן דּוֹיֵד אוֹמֵר "בְּכָל יוֹם אֲבִרְכֶּךָ; וְאַחֲלִלָה שְׁמֶךָ, לְעוֹלָם וָעֶד."

הַלְבוֹת מִילָה

מִצְוַת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא לְמוֹל אֶת הַזָּכָרִים בְּיוֹם הַשְּׂמִינִי. וּבְאֹר מִצְוָה זוֹ בַּפְּרָקִים אֵלּוּ.

אִב אִין מוֹלִין בְּנוֹ שְׁלֹאֲדָם שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ, אֵלֹא אִם בֶּן עֶבֶר וְנִמְנָע לְמוֹלוֹ, שְׂבִית דִּין מִלִּין אוֹתוֹ, בְּעַל פְּרָחוֹ. נִתְעַלֵּם מִבֵּית דִּין, וְלֹא מָלוּ אוֹתוֹ כְּשִׁינְגִידִיל, הוּא חַיֵּב לְמוֹל אֶת עֶצְמוֹ; וְכָל יוֹם שִׁינְגִידִיל עָלָיו מִשְׁינְגִידִיל וְלֹא יְמוֹל אֶת עֶצְמוֹ, חָרִי הוּא מְבַטֵּל מִצְוַת עֲשֵׂה; אֲבָל אִינוּ חַיֵּב בִּרְתָּה, עַד שִׁימּוֹת וְהוּא עָרַל, בְּמִזִּיד.

אִג אַחַד עָבֵד שְׂגִלֵד בְּרָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאַחַד עָבֵד הַנִּלְקָח מִן הַגּוֹיִים חָבֵל, חַיֵּב חָרֵב לְמוֹלָן; אֵלֹא שְׂיִלִיד בֵּית, נְמוֹל לְשִׁמּוֹנָה; וּמִקְנֵת פֶּסֶה, נְמוֹל בְּיוֹם שְׂנִלְקָח אֶפְלוּ לְקַחוּ בְּיוֹם שְׂגִלֵד,

הַלְבוֹת מִילָה פֶּרֶק א

אִא מִילָה מִצְוַת עֲשֵׂה שְׂחִיבִין עָלֶיהָ בִּרְתָּה, שְׂנֵאָמַר "וְעָרַל זָכָר, אֲשֶׁר לֹא יְמוֹל אֶת בְּשָׁר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה". וּמִצְוָה עַל הָאִב לְמוֹל אֶת בְּנוֹ, וְעַל חָרֵב לְמוֹל אֶת כָּל עָבְדָיו "יִלִּיד בֵּית וּמִקְנֵת פֶּסֶה". עָבֵר הָאִב אוֹ הָאֲדוֹן וְלֹא מָל אוֹתוֹ, בְּטַל מִצְוַת עֲשֵׂה; וְאִינוּ חַיֵּב בִּרְתָּה, שְׂאִין הַבִּרְתָּה תָּלוּי אֵלֹא בְּעָרַל עֶצְמוֹ. וּבֵית דִּין מְצִוִּין לְמוֹל אֶת אוֹתוֹ חֲבֵן אוֹ הָעָבֵד, בְּזִמְנָה; וְלֹא יִנְיָחוּ עָרַל לֹא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּעַבְדֵיהֶם.

נמול ביוםו.

א, ד יש מקנת כסף, שנמול לשמונה; ויש ילד בית, שנמול ביום שילד. ביצד: לקח שפחה ולקח עברה עמה וילדה, הרי זה נמול לשמונה; ואף על פי שלקח העבר בפני עצמו, והרי העבר עצמו מקנת כסף, הואיל וקנה אמו קדם שילדה, נמול לשמונה.

א, ה לקח שפחה לעברה, או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות אף על פי שנולד ברשותו, נמול ביום שילד: שהרי הנולד הזה כאלו הוא מקנת כסף לברו, וכאלו היום קנהו, שאין אמו בכלל שפחות ישראל, כדי שיהיה הבן ילד בית. ואם טבלה אמו אחר שילדה, הרי זה נמול לשמונה.

א, ו לקח עבד גדול מן הגויים, ולא רצה העבד למול מגלגלין עמו, כל שנים עשר חדש; יתר על כן, אםסור לקימו פשהוא ערל, אלא חוזר ומוכרו לגויים. ואם התנה עליו מתחלה, והוא אצל רבו הגוי, שלא ימול אותו מתר לקימו והוא ערל: ובלבד שיקבל עליו שבע מצוות, ויהיה בגר תושב; אבל אם לא קבל עליו שבע מצוות, יחרג מיד. ואין מקבלין גר תושב, אלא בזמן שהיוכל נוחה.

א, ז גר שנכנס לקהל ישראל, חייב מילה תחלה; ואם מל בשחייה גוי, צריף להטות מפניו דם ברית בשנתגיר. וכן קטן שנולד פשהוא מהול, צריף להטות מפניו דם ברית ביום השמיני. אנדרגינום, והוא חילוד שיש לו זכרות בזכר ונקבות בנקבה צריף למול אותו בשמיני; וכן יוצא דפן. ומי שיש לו שתי ערלות, מלין את שתייהן בשמיני.

א, ח אין מולין לעולם אלא ביום, אחר עלות השמש בין ביום השמיני, שהוא זמנה, בין שלא בזמנה, שהוא מתשיעי וחלחה: שנאמר "וביום, השמיני" "ביום", ולא בלילה. ואם מל

משעלה עמוד השחר, פשר. וכל היום, פשר למילה; ואף על פי כן, מצוה להקדים בתחלת היום זריזין, מקדימין למצוות.

א, ט מילה בזמנה, דוחה את השבת; ושלא בזמנה אינה דוחה לא את השבת, ולא את יום טוב. ובין בזמנה בין שלא בזמנה, דוחה את הצרעת. ביצד שאם היתה בחרת בעור הערלה, חותכה עם הערלה: אף על פי שקציצת נגע הצרעת, בלא תעשה, יבוא עשה, וידחה את לא תעשה.

א, י פשם שמילת הבנים, דוחה את השבת; כן מילת העבדים שהן נמולין לשמונה דוחה את השבת, אם חל שמיני שלהן בשבת: חוץ מיליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה שאף על פי שנמול לשמונה, אינו דוחה את השבת.

א, יא קטן שנולד פשהוא מהול, ומי שנולד בחדש השמיני לעבורו קדם שתגמר בריתו שהוא בנפל מפני שאינו חי, ויוצא דפן, ואנדרגינום, ומי שיש לו שתי ערלות אינן דוחין את השבת, אלא נמולין הן באחד בשבת, שהוא יום תשיעי שלהן.

א, יב מי שנולד בין השמשות, ספק ביום ספק בלילה מולין מן הלילה, ונמול בתשיעי שהוא ספק שמיני. ואם נולד ערב שבת בין השמשות אינו דוחה את השבת, אלא נמול באחד בשבת: שאין דוחין את השבת מספק.

א, יג מי שנולד בחדש השמיני אם היה שלם בשערו ובצפרניו הרי זה ולד שלם וכן שבעה הוא, אלא שנשתתה; ומתיר לטלטלו בשבת ואינו באבן, ומולין אותו בשבת. אבל אם נולד ושערו לקוי, ואין צפרניו שלמין בבריתן הרי זה בן שמונה ודאי שלא היה ראוי להוליד אלא בתשעה, ויוצא קדם שיגמר; ולפיכך הוא חשוב באבן, ואסור לטלטלו. ואף על פי כן, אם שהח שלושים יום הרי הוא ולד שלקנימה, והרי הוא

בְּשָׂאָר הַנוֹלָדִים לְכָל דָּבָר: שָׂכַל שֶׁשָּׂחָה שְׁלוּשִׁים יוֹם בָּאָדָם, אֵינּוּ נִפְּל.

א, יֵד מִי שֶׁנִּלְד בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי לְעֶבְרָא אִם נִלְד שָׁלֹם חָרִי זֶה וְלֵד שְׁלֹקִימָה, וּמוֹלִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת. סֶפֶק בֶּן שְׁבַעָה, סֶפֶק בֶּן שְׁמוֹנָה נִמּוּל בַּשַּׁבָּת מִכָּל פְּנִיּוֹת: אִם בֶּן שְׁבַעָה הוּא וְשָׁלֹם הוּא, בְּדִין הוּא שִׁינְדָּחָה שַׁבָּת; וְאִם בֶּן שְׁמוֹנָה הוּא, זֶה שָׁמַל בַּמַּחֲתָךְ בְּשָׂר הוּא, לְפִי שְׁזָה נִפְּל, אִם הוּא בֶּן שְׁמוֹנָה.

א, טו הוֹצִיא הָעֶבֶר רֹאשׁוֹ חוּץ לְמַעַי אִמּוֹ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא כִּלּוֹ אֵלָּא בְּלִילִי שַׁבָּת, אֵין מוֹלִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת. וְכָל מִי שֶׁאֵינּוּ דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת אֵינּוּ דוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן, וְדוֹחָה יוֹם טוֹב שֵׁנִי: וּבְשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שְׁלֹרָאשׁ הַשָּׁנָה, אֵינּוּ דוֹחָה לֹא אֶת הָרֹאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי; וְכֵן מוֹלָה שְׁלֹא בְּזִמְנָהּ, אֵינָה דוֹחָה שְׁנֵי שְׁלֹרָאשׁ הַשָּׁנָה.

א, טז חוֹלָה, אֵין מוֹלִין אוֹתוֹ עַד שִׁיבְרִיא; וּמוֹנִין לוֹ מַעַת שִׁיחֵי מַחֲלִיו, שְׁבַעַת יָמִים מַעַת לַעַת, וְאַחֵר כֶּךָ מוֹלִין אוֹתוֹ. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁחְלָצְתוֹ חֲמוֹה, וְכִיּוֹצֵא בַּחֲלִי זֶה; אֲבָל אִם כָּאֵבּוּ לוֹ עֵינָיו בַּעַת שִׁיתַּפְתָּחוּ עֵינָיו, וִירְפָּאוּ מוֹלִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזָה.

א, יז קָטָן שֶׁנִּמְצָא בְּשִׁמְיָנִי שְׁלֹו יָרֵק בִּיּוֹתֵר אֵין מוֹלִין אוֹתוֹ, עַד שִׁיפֹל בּוֹ דָם וְיִחָזְרוּ מִרְאִיו בְּמִרְאֵה הַקְּטָנִים הַבְּרִיאִים. וְכֵן אִם הָיָה אָדָם בִּיּוֹתֵר כְּמִי שֶׁצָּבְעוּ אֵין מוֹלִין אוֹתוֹ, עַד שִׁיפֹלַע בּוֹ דָּמוֹ וְיִחָזְרוּ מִרְאִיו בְּשָׂאָר הַקְּטָנִים: מִפְּנֵי שְׁזָה חֲלִי הוּא. וְצָרִיךְ לְהַזְהִיר בְּדְבָרִים אֵלּוֹ חֲרִבָּה, וְאֵין מוֹלִין אֵלָּא וְלֵד שֶׁאֵין בּוֹ שֵׁם חֲלִי: שֶׁסִּפְּנָת נִפְשׁוֹת דוֹחָה אֶת הַכֹּל, וְאֶפְשָׁר לְמוֹל לְאַחֵר זְמָן; וְאִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיר נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, לְעוֹלָם.

א, יח אִשָּׁה שֶׁמָּלָה בְּנָה רֹאשׁוֹן וּמֵת מַחֲמַת הַמִּילָה שֶׁהִכְשִׁילָהּ אֶת בּוֹחֹ, וְכֵן מָלָה הַשֵּׁנִי

וּמֵת מַחֲמַת הַמִּילָה, בֵּין מִבְּעַל זֶה, בֵּין מִבְּעַל אַחֵר חָרִי זֶה לֹא תִּמּוּל אֶת הַשְּׁלִישִׁי בְּזִמְנּוֹ, אֵלָּא מִמַּתִּינִין לוֹ עַד שִׁיגְדִיל מַעַט וְיִתְחַזֵּק בּוֹחֹ.

הַלְבוֹת מוֹלָה פֶּרֶק ב

ב, א הַכֹּל, בְּשָׂרִים לְמוּל: וְאֶפְלוּ הָעָרֶל וְעָבַד וְקָטָן וְאִשָּׁה מוֹלִין, בְּמִקּוֹם שֶׁאֵין שֵׁם אִישׁ. אֲבָל גּוֹי, לֹא יִמּוּל כָּלָּל; וְאִם מָל, אֵינּוּ צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְמוּלוֹ שֵׁנִיָּה. וּבְכָל מוֹלִין, אֶפְלוּ בְּצֹר וּבְזִכּוּכִית, וּבְכָל דָּבָר שְׁבוּרָת; וְלֹא יִמּוּל בְּקֹרוֹמִית שְׁלֹקִנָּה, מִפְּנֵי הַסִּפְּנָה. וּמִצָּוָה מִן הַמִּבְחָר לְמוּל בְּבִרְזֵל, בֵּין בְּסִפִּין בֵּין בְּמִסְפָּרִים; וְנִחְגּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּסִפִּין.

ב, ב כִּי צָד מוֹחֲלִין: חוֹתְכִין אֶת כָּל הָעוֹר הַחוּפָּה אֶת הָעֵטְרָה, עַד שֶׁתִּתְגַּלֶּה כָּל הָעֵטְרָה; וְאַחֵר כֶּךָ פּוֹרְעִין אֶת הַקְּרוֹם הָרֶךְ שֶׁלְמִטָּה מִן הָעוֹר בְּצִפְרָן, וּמַחֲזִירוֹ לְכָאן וּלְכָאן, עַד שִׁירָאָה בְּשָׂר הָעֵטְרָה. וְאַחֵר כֶּךָ מוֹצִין הַמִּילָה, עַד שִׁיּוֹצֵא הָדָם מִמִּקּוֹמוֹת רְחוּקִים, כִּדִּי שְׁלֹא יָבוֹא לִידֵי סִפְּנָה; וְכָל מָל שֶׁאֵינּוּ מוֹצִין, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאַחֵר שְׁמוֹצִין, נוֹתֵן עָלֶיהָ אֶסְפְּלוֹנִית אוֹ רְטִיחָה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ.

ב, ג יֵשׁ צִיצִין מְעַפְּבִין אֶת הַמִּילָה, וְיֵשׁ צִיצִין שֶׁאֵין מְעַפְּבִין. כִּי צָד: אִם נִשְׂאָר מַעוֹר הָעֵרְלָה, עוֹר הַחוּפָּה אֶת רֹב גְּבַחָה שֶׁלְעֵטְרָה חָרִי זֶה עָרֵל כְּמוֹת שֶׁהָיָה; וְזֶה הָעוֹר הוּא צִיץ הַמְּעַפֵּב. וְאִם לֹא נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ אֵלָּא מַעַט, שֶׁאֵינּוּ חוּפָּה רֹב גְּבַחָה שֶׁלְעֵטְרָה זֶה הוּא צִיץ שֶׁאֵינּוּ מְעַפֵּב.

ב, ד הַמָּל כָּל זְמָן שְׁעוֹסֵק בְּמִילָה חוּזֵר בֵּין עַל צִיצִין הַמְּעַפְּבִין, בֵּין עַל צִיצִין שֶׁאֵין מְעַפְּבִין. פֶּרֶשׁ עַל צִיצִין הַמְּעַפְּבִין, חוּזֵר; וְעַל צִיצִין שֶׁאֵינּוּ מְעַפְּבִין, אֵינּוּ חוּזֵר. מָל וְלֹא פָּרַע אֶת הַמִּילָה, כָּאֵלּוֹ לֹא מָל.

ב, ה קָטָן שֶׁבְּשָׂרוֹ רֶךְ וּמִדְּלָדֵל, אוֹ שֶׁהָיָה בַּעַל בְּשָׂר עַד שִׁירָאָה כָּאֵלּוֹ אֵינּוּ מַהוּל רֹאִין אוֹתוֹ בַּעַת שִׁיתַּקְשָׁה: אִם נִרְאָה שֶׁהוּא נִמּוּל, אֵינּוּ

צָרִידָּ כְּלוּם; וְצָרִידָּ לְתַקֵּן הַבֶּשֶׁר מִכָּאן וּמִכָּאן;
מִפְּנֵי מַרְאִית הָעֵינַי. וְאִם בָּעֵת שִׁיתִּקְשָׁה לֹא
יֵרָאָה שֶׁהוּא נִמּוּל חוּזְרִין וְקוֹצְצִין מִן הַבֶּשֶׁר
הַמְדֻלָּדֵל מִכָּאן וּמִכָּאן, עַד שֶׁתֵּרָאָה הָעֵטְרָה
גְּלוּיָה בְּשַׁעַת קִשּׁוּי. וְדָבָר זֶה, מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים;
אֲבָל מִן הַתּוֹרָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּעֶרְל,
הוֹאִיל וּמָל, אֵינּוּ צָרִידָּ לְמוּל פַּעַם שְׁנִיָּה.

בִּי עוֹשִׂין כָּל צָרָפֵי מִילָה בַּשַּׁבָּת, מוֹלִין
וּפּוֹרְעִין וּמוֹצְצִין, וְחוֹזְרֵי עַל צִיצִין הַמַּעֲכָבִין,
אֵף עַל פִּי שְׁפָרְשׁוּ; וְעַל צִיצִין שְׁאִין מַעֲכָבִין, כָּל
זְמַן שֶׁלֹּא פָּרְשׁוּ; וְנוֹתֵן עָלֶיהָ אֶסְפְּלוֹנִית. אֲבָל
מִכְשִׁירֵי מִילָה, אֵינּוּ דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. בִּיצָד:
חֲרִי שֶׁלֹּא מִצְאוּ סָבִין אֵין עוֹשִׂין סָבִין בַּשַּׁבָּת,
וְלֹא מִבִּיאִין אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם; וְאֶפְלוּ
בְּמִבּוּי שְׁאִינּוּ מַעֲרָב, אֵין מִבִּיאִין אוֹתוֹ מִחֶצֶר
לְחֶצֶר, וְאֵין יָעֻרֵּב דְּדִבְרֵיהֶם נִדְּחָה מִפְּנֵי הַבֵּאת
הַסָּבִין, הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לְהַבִּיאוֹ מַעֲרָב שַׁבָּת.

בִּז וְכֵן אֵין שׁוֹחֲקִין לָהּ סַמָּמָנִין, וְאֵין מַחֲמִין
לָהּ חֲמִין, וְאֵין עוֹשִׂין לָהּ אֶסְפְּלוֹנִית, וְאֵין
טוֹרְפִין יֵין וְשִׁמּוֹן. לֹא שָׁחַק כַּמּוֹן מַעֲרָב שַׁבָּת,
לְזַעַם בְּשִׁנּוּי וְנוֹתֵן; לֹא טָרַף לָהּ יֵין וְשִׁמּוֹן, נוֹתֵן
זֶה לְעֶצְמוֹ וְזֶה לְעֶצְמוֹ. זֶה הַכֵּלָל: כָּל שֶׁאֶפְשָׁר
לַעֲשׂוֹתוֹ מַעֲרָב שַׁבָּת, אֵינּוּ דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת;
אֲלֹא אִם שִׁכְחוּ וְלֹא הִכִּינוּ הַמִּכְשִׁירִין, תִּדְּחָה
הַמִּילָה לְתַשְׁיָעִי.

בִּח מָלוּ אֶת הַקֶּטֶן בַּשַּׁבָּת, וְאַחֵר כֶּה נִשְׁכָּחוּ
הַחֲמִין אוֹ נִתְפָּזְרוּ הַסַּמָּמָנִין עוֹשִׂין לוֹ הַכֵּל
בַּשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁסִּבְּנָה חֵיא לוֹ. מָקוֹם שֶׁדִּרְכּוֹ
לְהִרְחִיץ אֶת הַקֶּטֶן, מִרְחִיצִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת:
בְּיוֹם הַמִּילָה בֵּין לִפְנֵי הַמִּילָה בֵּין לְאַחֵר הַמִּילָה,
אוֹ בְּשִׁלְשֵׁי שְׁלֹמִילָה שְׁחָל לְחִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, בֵּין
רְחִיצַת כָּל גּוֹפּוֹ בֵּין רְחִיצַת מִילָה, בֵּין בְּחֲמִין
שֶׁהוֹחֲמוֹ מַעֲרָב שַׁבָּת בֵּין בְּחֲמִין שֶׁמַּחֲמִין לוֹ
בַּשַּׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁסִּבְּנָה חֵיא לוֹ.

בִּט שִׁכְחוּ וְלֹא הִבִּיאוּ סָבִין מַעֲרָב שַׁבָּת,

אוֹמְרִין לְגוֹי לְהַבִּיאַ סָבִין בַּשַּׁבָּת, וּבְלִבּוֹ שֶׁלֹּא
יָבִיא אוֹתוֹ, דֶּרֶךְ רִשּׁוֹת הָרַבִּים. כָּלָלוּ שְׁלִדְבָר:
כָּל דָּבָר שֶׁעָשִׂיתוֹ בַּשַּׁבָּת אֲסוּרָה עָלֵינוּ מִשּׁוּם
שַׁבָּת, מִתֵּר לָנוּ לֵאמֹר לְגוֹי לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ בְּיַדִּי
לַעֲשׂוֹת מִצְוָה בְּזִמְנָהּ; וְדָבָר שֶׁעָשִׂיתוֹ בַּשַּׁבָּת
אֲסוּרָה עָלֵינוּ מִשּׁוּם מְלָאכָה, אֲסוּר לָנוּ לֵאמֹר
לְגוֹי לַעֲשׂוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת.

בִּי מִכְשִׁירֵי מִילָה, אֶפְלוּ בְּזִמְנָהּ אֵינּוּ דוֹחִין אֶת
יוֹם טוֹב, הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ מַעֲרָב יוֹם
טוֹב; וְקָל וְחֲמֹר הַדְּבָרִים, אִם לֹא דָחוּ מִכְשִׁירֵי
מִילָה שַׁבָּת שֶׁהוּא מִדְּבָרֵיהֶם, חֵיאָהּ יִדְחוּ לֹא
תַעֲשֶׂה שְׁלֵתוֹרָה. אֲבָל שׁוֹחֲקִין לָהּ סַמָּמָנִין בְּיוֹם
טוֹב, הוֹאִיל וְרַאיוֹיִן לְקַדְרָהּ; וְטוֹרְפִין לָהּ יֵין
וְשִׁמּוֹן.

			לח לעופור		
10 MAY	ראשון Sunday	כג 23	בבלי: חולין י ירושלמי: בבא קמא ח תוספתא: תענית ג נ"ך: דברי הימים א כו רמב"ם: ברכות ז	עלות השחר 4:31 סו"ז קר"ש - פג"א 8:42 סו"ז תפלה - פג"א 10:05 שקיעה 8:01	נץ החמה 5:44 סו"ז קר"ש - גר"א 9:18 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת 9:14
			לט לעופור		
11 MAY	שני Monday	כד 24	בבלי: חולין יא ירושלמי: בבא קמא ט תוספתא: מגילה א נ"ך: דברי הימים א כז רמב"ם: ברכות ט	עלות השחר 4:30 סו"ז קר"ש - פג"א 8:41 סו"ז תפלה - פג"א 10:05 שקיעה 8:02	נץ החמה 5:43 סו"ז קר"ש - גר"א 9:17 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת 9:15
			פ לעופור		
12 MAY	שלישי Tuesday	כה 25	בבלי: חולין יב ירושלמי: בבא קמא י תוספתא: מגילה ב נ"ך: דברי הימים א כח רמב"ם: ברכות ט	עלות השחר 4:29 סו"ז קר"ש - פג"א 8:41 סו"ז תפלה - פג"א 10:04 שקיעה 8:03	נץ החמה 5:42 סו"ז קר"ש - גר"א 9:17 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 9:16
			פא לעופור		
13 MAY	רביעי Wednesday	כו 26	בבלי: חולין יג ירושלמי: בבא קמא יא תוספתא: מגילה ג נ"ך: דברי הימים א כט רמב"ם: ברכות י	עלות השחר 4:28 סו"ז קר"ש - פג"א 8:40 סו"ז תפלה - פג"א 10:04 שקיעה 8:04	נץ החמה 5:41 סו"ז קר"ש - גר"א 9:16 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 9:17
			יום כפור קטן מוקדם, פב לעופור		
14 MAY	המישי Thursday	כז 27	בבלי: חולין יד ירושלמי: בבא קמא יב תוספתא: מועד קטן א נ"ך: דברי הימים ב א רמב"ם: ברכות יא	עלות השחר 4:27 סו"ז קר"ש - פג"א 8:40 סו"ז תפלה - פג"א 10:04 שקיעה 8:05	נץ החמה 5:40 סו"ז קר"ש - גר"א 9:16 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 9:18
			פג לעופור		
15 MAY	ששי Friday	כח 28	בבלי: חולין טו ירושלמי: בבא קמא יג תוספתא: מועד קטן ב נ"ך: דברי הימים ב ב רמב"ם: מילה א	עלות השחר 4:26 סו"ז קר"ש - פג"א 8:39 סו"ז תפלה - פג"א 10:03 שקיעה 8:06	נץ החמה 5:39 סו"ז קר"ש - גר"א 9:15 סו"ז תפלה - גר"א 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת 9:19
Candle Lighting 7:48 הברות א					
			פבדבר, פבה"ח, פד לעופור		
16 MAY	שבת Shabbos	כט 29	בבלי: חולין טז ירושלמי: בבא קמא יד תוספתא: חגיגה א נ"ך: דברי הימים ב ג רמב"ם: מילה ב	עלות השחר 4:25 סו"ז קר"ש - פג"א 8:39 סו"ז תפלה - פג"א 10:03 שקיעה 8:07	נץ החמה 5:38 סו"ז קר"ש - גר"א 9:15 סו"ז תפלה - גר"א 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת 9:20
הפטרה: מחר חודש Shabbos Ends 9:20 זמן מוצש"ק					

מברכים חודש סיון המולד: שב"ק נאכמיטאג 2 מינוט און 15 חלקים נאך 6. ראש חודש: ראשון

ווען אַ איד איז אַלעמאַל פֿרייליך, פֿרענגט דאָס אים הַצֵּלָחָה אַין לַעֲבֹד.

(ספֿר המדות אות שְׁמֹחָה חֶלֶק ב' סִימָן א')